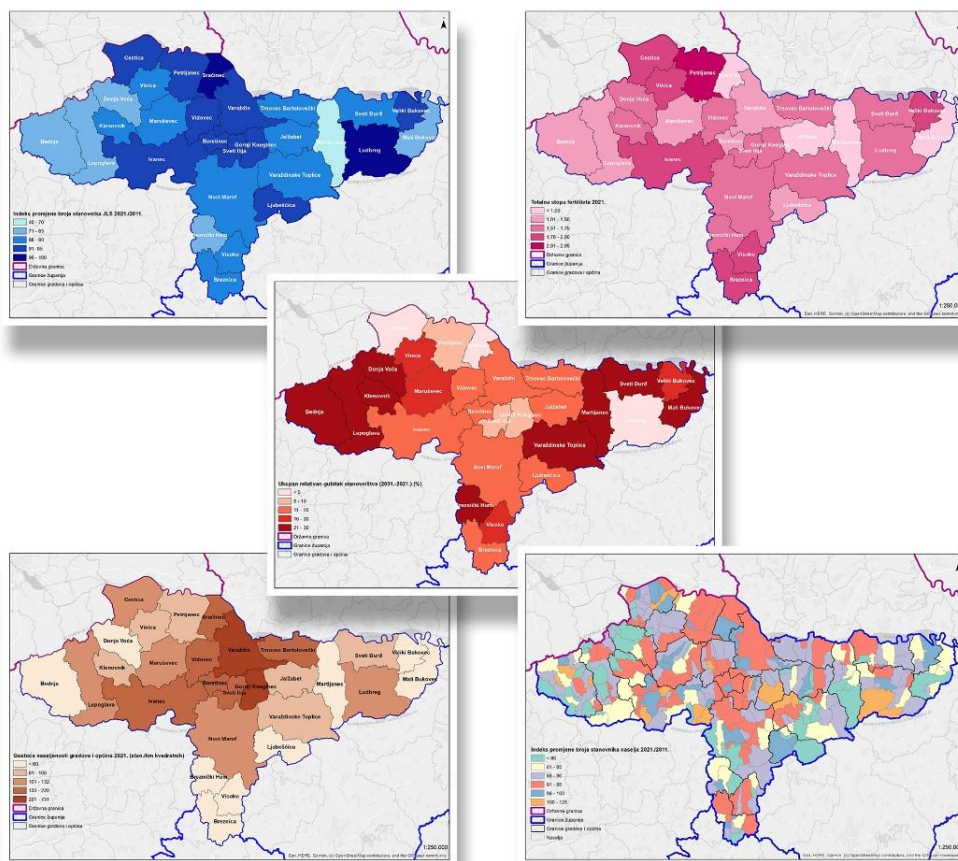

SOCIJALNO DEMOGRAFSKA STUDIJA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

VARAŽDINSKA ŽUPANIJA

Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije

Varaždin, svibanj 2025.

Izvoditelj:

Odsjek za demografiju i hrvatsko iseljenništvo
Fakultet hrvatskih studija
Sveučilišta u Zagrebu

Voditeljica izrade Studije:

Doc. dr. sc. Monika Komušanac

Izrada Studije:

Doc. dr. sc. Monika Komušanac

Stjepan Šterc, profesor u miru

Dino Bečić, mag. geogr.

Izv. prof. dr. sc. Andreja Sršen

Izrada karata:

Dino Bečić, mag. geogr.

Naručitelj: Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije

Varaždin, svibanj 2025.

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmetni koncept izrade Studije.....	2
1.2. Metodologija izrade Studije	3
1.3. Prostorno-vremenski obuhvat i razine istraživanja	4
2. ANALIZA DEMOGRAFSKIH PROCESA, TRENDOVA I OBILJEŽJA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE	7
2.1. Ukupno (opće) kretanje stanovništva Varaždinske županije 1991.–2021. godine	7
2.1.1. Trendovi međupopisnoga kretanja broja stanovnika od 1991. do 2021. godine – županijska razina (apsolutni i relativni pokazatelji).....	8
2.1.2. Trendovi međupopisnoga kretanja broja stanovnika od 1991. do 2021. godine – gradska i općinska razina (apsolutni i relativni pokazatelji)	10
2.1.3. Suvremeni obrasci naseljenosti (gustoća naseljenosti i prostorni razmještaj)	18
2.1.4. Tipologija općega kretanja stanovništva Varaždinske županije 2021. godine.....	22
2.2. Prirodno kretanje stanovništva Varaždinske županije od 1997. do 2023. godine.....	25
2.2.1. Trendovi prirodnoga kretanja stanovništva od 1997. do 2023. godine – županijska razina (apsolutni i relativni pokazatelji).....	26
2.2.2. Trendovi prirodnoga kretanja stanovništva od 2001. do 2023. godine – gradska i općinska razina (apsolutni i relativni pokazatelji).....	30
2.2.3. Odabrani pokazatelji prirodne dinamike i vitalnosti stanovništva Varaždinske županije (2011.–2023.)	33
2.3. Prostorno kretanje stanovništva Varaždinske županije od 2001. do 2023. godine	37
2.3.1. Trendovi prostornoga kretanja županijskog stanovništva u razdoblju 2001.–2023. godine – županijska razina	38
2.3.2. Trendovi prostornoga kretanja stanovništva od 2001. do 2023. godine – gradska i općinska razina (apsolutni i relativni pokazatelji).....	42
2.3.3. Recentna preseljavanja stanovništva Varaždinske županije nakon 2013. godine (vanjski i unutarnji migracijski obrasci)	50
2.4. Biološka (dobno-spolna) struktura stanovništva Varaždinske županije 2001.–2021.	53
2.4.1. Promjene dobno-spolnoga sastava stanovništva od 2001. do 2021. godine – županijska razina	53
2.4.2. Promjene dobnoga sastava stanovništva od 2001. do 2021. godine – gradska i općinska razina	59
2.4.3. Prostorne značajke starenja stanovništva i tipizacija dobnoga sastava stanovništva Varaždinske županije	62
2.5. Društveno-gospodarski sastav stanovništva Varaždinske županije 1998.–2023.	66

2.5.1. Stanovništvo Varaždinske županije prema ekonomskoj aktivnosti 2011. i 2021. godine	66
2.5.2. Indeks razvijenosti jedinica lokalne samouprave (JLS)	71
2.5.3. Odabrani ekonomski pokazatelji i stanje na tržištu rada Varaždinske županije	81
2.5.4. Promjene obrazovne i ostalih struktura stanovništva Varaždinske županije od 2011. do 2021. godine	99
3. DEMOGRAFSKA REVITALIZACIJA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE	107
3.1. Opći državni (nacionalni) strateško-zakonodavni okvir	107
3.2. Mjere demografske revitalizacije Varaždinske županije	111
3.3. Pristupi demografskoj revitalizaciji na lokalnoj razini (JLS) Varaždinske županije	114
3.4. Ocjena dosadašnjih demografskih mjera (regionalnih i lokalnih) i temeljne revitalizacijske preporuke	119
4. KVALITETA ŽIVOTA, STANDARD I POTREBE STANOVNIŠTVA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE – stanje, preporuke, izazovi	125
4.1. Analiza stanja	125
4.1.1. Stanovanje	125
4.1.2. Odgojno-obrazovni županijski kapaciteti	129
4.1.3. Primarna i sekundarna zdravstvena zaštita	135
4.1.4. Društveni, kulturni i sportski sadržaji	136
4.1.5. Komunalna i prometna infrastruktura	138
4.1.6. Sustav i usluge socijalne skrbi	146
4.2. Procjena zadovoljstva kvalitetom i životnim standardom iz perspektive lokalnoga stanovništva	149
4.2.1. Koncept identifikacije ključnih problema i potreba lokalnoga stanovništva	149
4.2.2. Zadovoljstvo kvalitetom života u Varaždinskoj županiji – zaključci i komparativni osvrt (rezultati istraživanja)	152
4.2.3. SWOT analiza društvenih i javnih potreba	180
5. DEMOGRAFSKI SCENARIJI I PROJEKCIJE VARAŽDINSKE ŽUPANIJE	184
5.1. Osvrt na demografske procjene službenih statističkih izvora (županijska razina)	184
5.2. Očekivani demografski i razvojni scenariji na lokalnoj razini (posredni analitički pristup)	187
5.3. Komponentno-kohortna metoda projekcije ukupne županijske populacije 2035. i 2050. godine	193
6. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA, PREPORUKE I SMJERNICE	197
6.1. Zaključna razmatranja	197
6.2. Preporuke i smjernice	202
6.3. Prioritetni razvojni aspekti i demografski najugroženija područja	207

POPIS LITERATURE I IZVORA PODATAKA	210
POPIS KRATICA	218
POPIS TABLICA.....	220
POPIS SLIKA	222

1. UVOD

Suvremeni, nažalost nepovoljni demografski procesi koji opterećuju ukupni razvoj Hrvatske postaju sve izraženiji i negativniji na nižim upravno-administrativnim jedinicama. Varaždinska županija jedna je od demografski najugroženijih hrvatskih županija, s obzirom na opće demografske pokazatelje ukupnoga, prirodnoga i prostornoga kretanja stanovništva. Dosadašnja demografska istraživanja Varaždinske županije uglavnom se svode na pojedine demografske ili razvojne segmente ili određenu prostornu razinu, najčešće gradsku ili općinsku te ograničena vremenska razdoblja. Neke jedinice lokalne samouprave prepoznale su važnost demografskih kretanja i stanovništva kao temeljnoga resursa u prostoru te su inicirale izradu lokalnih demografskih analiza (npr. Grad Varaždin, općine Mali i Veliki Bukovec i sl.). Iako su takve inicijative hvalevrijedne, nedostaje sveobuhvatna studija kojom bi se utvrdile prostorne razlike u intenzitetu demografskih procesa te kojom bi se usporedili demografski županijski trendovi u odnosu na državne. Poznavanje demografskih trendova i procesa ključno je za planiranje ukupnoga razvoja i prilagođavanja razvojnih politika specifičnostima pojedinih regija i subregija. Kohezijska politike Europske unije (u daljnjem tekstu: EU), u prvi plan stavlja decentralizaciju i policentričan razvoj, tj. politiku ravnomjernijega regionalnoga razvoja čiji je cilj poticati i razvijati slabije razvijena područja i umanjivati regionalne razvojne nejednakosti. U tom je kontekstu provođenje kontinuiranih analiza povezanih s demografskim, ekonomskim, socijalnim i sl. promjenama nužnost kako bi se pravovremeno detektirali uzroci te izdvojila područja kojima je potreban dodatan poticaj razvoju, u skladu s njihovim prostornim potencijalima te uvažavajući specifične geografske, povijesne, demografske i sl. izazove i prepreke. Socijalno-demografska problematika Varaždinske županije obuhvaćena je, u osnovnoj preglednoj formi, pojedinim analitičkim i strateškim županijskim dokumentima kao što su razvojni planovi, županijske razvojne strategije, socijalni županijski planovi, prostorni planovi, izvješća o stanju u prostoru i sl., ali i sektorskim dokumentima koji se tiču pojedinih područja (npr. zdravstvena zaštita, pitanja vezana uz mlade i sl.).

S obzirom na sve navedeno, prepoznata je objektivna potreba izrade sveobuhvatne stručne podloge koja će obuhvatiti sve jedinice lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: JLS) i koja će biti temelj za daljnje planiranje sveukupnoga razvoja Varaždinske županije, na osnovi analize stanja i identifikacije ključnih potreba stanovništva Varaždinske županije.

1.1. Predmetni koncept izrade Studije

Predmetni koncept izrade Studije temelji se na definiranim općim ciljevima iz kojih proizlazi problemsko-tematska razrada. Pritom kao opće ciljeve izrade Studije ističemo:

1. Analizirati demografske procese, trendove i odnose u Varaždinskoj županiji iz prethodnih međupopisnih razdoblja, s naglaskom na recentnim demografskim obilježjima, uzimajući u obzir vanjske remetilačke čimbenike populacijske dinamike (npr. pandemija bolesti COVID-19, iseljavanje stanovništva, useljavanje stranih državljana i sl.);
2. Utvrditi prostorne razlike u demografskom razvoju i intenzitetu pojedinih demografskih procesa s ciljem detektiranja demografski najugroženijih područja u Varaždinskoj županiji, na temelju demografske analize standardnih demografskih pokazatelja gradova i općina te Varaždinske županije u cjelini (i u usporedbi s državnim kretanjima);
3. Osvrnuti se na postojeće demografske mjere koje se provode na županijskoj i gradskoj/općinskoj razini, njihovu brojnost i vrstu, a s ciljem ocjene učinkovitosti istih i predlaganja smjernica za budući pristup demografskoj revitalizaciji na lokalnoj i regionalnoj (županijskoj) razini;
4. Analizirati socijalna obilježja i kapacitete pojedinih društvenih sustava (područja) te identificirati socijalne izazove i potrebe stanovništva, na temelju objektivnih i subjektivnih indikatora kvalitete života stanovništva Varaždinske županije;
5. Definirati očekivane demografske trendove te predvidjeti potencijalne projekcije i prognoze kretanja ukupnoga stanovništva Varaždinske županije u kratkoročnoj i srednjoročnoj varijanti;
6. Izdvojiti ključna analitička saznanja, definirati glavne izazove i potrebe te smjernice, prijedloge i preporuke za unaprjeđenje postojećega socijalno-demografskoga stanja u Varaždinskoj županiji.

Sukladno navedenim općim ciljevima, Socijalno demografska studija podijeljena je u četiri velika tematska područja: Analiza demografskih, procesa, trendova i obilježja Varaždinske županije (2), Demografska revitalizacija Varaždinske županije (3), Kvaliteta života, standard i potrebe stanovništva Varaždinske županije – stanje, preporuke, izazovi (4), Demografski scenariji i projekcije Varaždinske županije (5). Prvo poglavlje je uvodno (1), a posljednje zaključno (sadrži zaključna razmatranja, preporuke i smjernice) (6). U poglavlju *Analiza demografskih procesa, trendova i obilježja Varaždinske županije* (2) analizirani su trendovi ukupnoga, prirodnoga i prostornoga kretanja stanovništva, uz razmatranje temeljnih demografskih promjena i struktura Varaždinske županije. *Demografska revitalizacija Varaždinske županije* (3) sadrži pregled demografskih mjera koje provode gradovi, općine i Županija u relevantnim područjima bitnima za poticanje roditeljstva i podizanja obiteljskoga

standarda. Poglavlje *Kvaliteta života, standard i potrebe stanovništva Varaždinske županije – stanje, preporuke, izazovi* (4) usmjereno je na analizu stanja postojećih županijskih kapaciteta u različitim područjima (obrazovanje, gospodarstvo i tržište rada, zdravstvena zaštita, socijalna skrb i ostalo) te analizu zadovoljstva kvalitetom života, na temelju stavova stanovnika Varaždinske županije, dok poglavlje *Demografski scenariji i projekcije Varaždinske županije* (5) sadrži prikaz očekivanih demografskih scenarija na lokalnoj razini te projekciju kretanja ukupnoga stanovništva Varaždinske županije do sredine stoljeća.

1.2. Metodologija izrade Studije

Sukladno standardnom konceptu demometrijskih analiza, definirani su opći ciljevi izrade Socijalno demografske studije Varaždinske županije, a prema tome i izbor metoda koje su korištene za njihovu realizaciju. Demometrijska analiza Varaždinske županije oslanja se na različite izvore podataka, prije svega službene rezultate popisa stanovništva 1991., 2001., 2011. i 2021. godine te ostale godišnje ili periodične publikacije Državnoga zavoda za statistiku Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: DZS), primjerice statistička izvješća, statističke informacije, statistika u nizu i sl., vezane uz pojedina tematska područja i prostorne razine (naselja, gradovi, općine, županija). Osim DZS-a, korišteni su javno dostupni podatci Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Ministarstva demografije i useljništva, Hrvatske gospodarske komore (u daljnjem tekstu: HGK), podatci specijaliziranih agencija, primjerice Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje (u daljnjem tekstu: HZZ), Financijske agencije (u daljnjem tekstu: FINA), Hrvatskoga zavoda za javno zdravstvo (u daljnjem tekstu: HZJZ) te podatci koje su dostavili upravni županijski odjeli nadležni za pojedini djelokrug (prosvjeta, kultura, sport, gospodarsko, europski poslovi, zdravstvo, socijalna skrb, civilno društveno, hrvatski branitelji i sl.). Uz recentnije podatke, u izradi studije korišteni su i relevantni zaključci i osvrti iz prethodnih županijskih strateških dokumenata vezanih uz razvojnu politiku.

U izradi Socijalno demografske studije korištene su brojne statističko-analitičke metode (npr. *desk-study* analize; pivot analize; analize prostorno-vremenskih serija podataka), metode analize i sinteze, deskriptivne metode, prostorno-analitičke metode, grafičke metode, metoda anketnoga istraživanja, komparativna analiza, analiza sadržaja, SWOT analiza i ostale metode primjerene demografskim istraživanjima. Studija je obogaćena brojnim tabličnim, grafičkim i kartografskim prikazima, s ciljem sažetoga prikaza podataka i prostorne vizualizacije istih. U pripremnom dijelu izrade Studije dominirao je statističko-analitički pristup, tj. primjena metoda prikupljanja, uređivanja, obrade i sažimanja podataka u softveru za proračunske tablice. Nakon

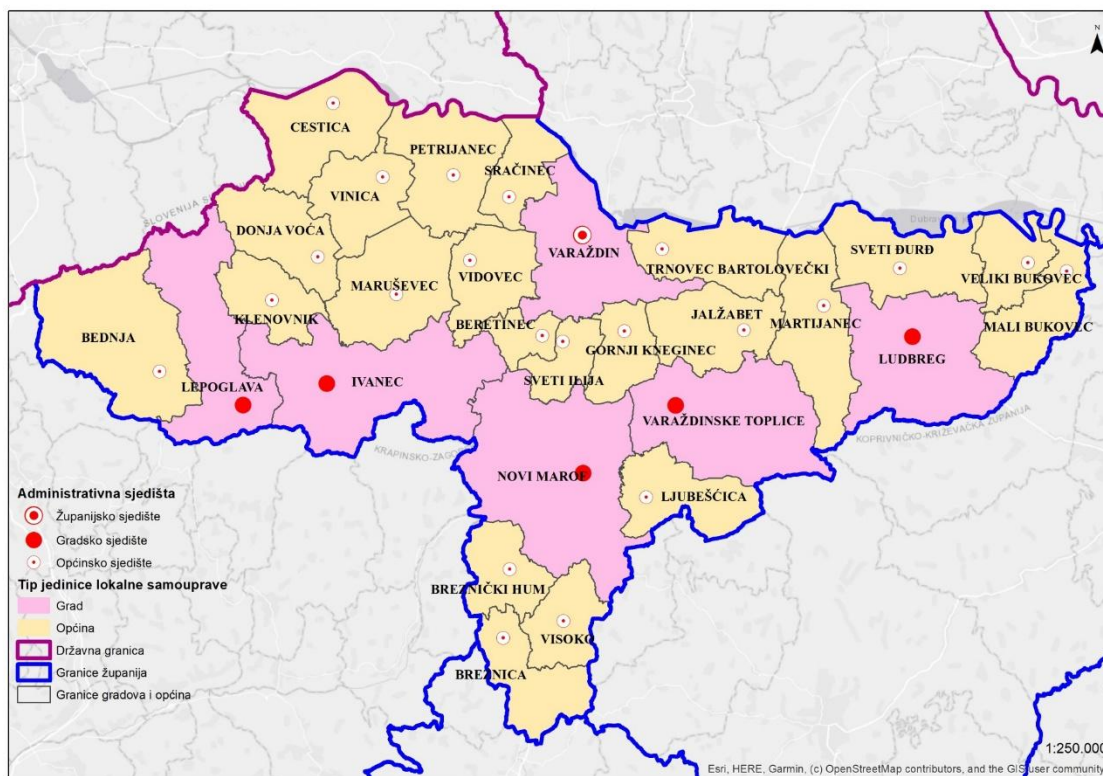
izrade baze podataka iz popisa, uslijedio je odabir relevantnih demografskih pokazatelja i izračun njihovih vrijednosti na županijskoj, gradskoj i općinskoj razini. Deskriptivan statistički pristup temelji se na opisivanju demografskih obilježja, tj. analizi vrijednosti odabranih demografskih pokazatelja (granične vrijednosti, prosječne vrijednosti, rasponi vrijednosti i sl.), a prisutan je u cijeloj Studiji, uz oslanjanje na literaturu i popratne prikaze (tablične, grafičke i kartografske). Za ocjenu zadovoljstva kvalitetom života stanovnika Varaždinske županije primijenjen je kvantitativan pristup, tj. metoda anketnoga istraživanja, a rezultati su obrađeni uz pomoć metode analize i sinteze. Grafičke metode korištene su u složenijim nizovima podataka koji obuhvaćaju duže vremensko razdoblje ili više atributnih obilježja, a od korištenih ističemo linijske dijagrame i histograme s tzv. dvostrukim ulazima i sl.

S obzirom kako Studija obuhvaća županijsku, gradsku i općinsku razinu, prostorno-analitičke metode vrlo su važne za uočavanje prostornih razlika. Priprema za prostorno-analitičku obradu obuhvatila je prikupljanje prostornih (*shapefile*) i atributnih podataka te njihovu integraciju kroz povezivanje prostornih slojeva. Podatci su temeljito očišćeni provjerom točnosti, uklanjanjem nedostajućih i nelogičnih vrijednosti te transformirani u jedinstveni koordinatni sustav (EPSG:3765 – HTRS96). U GIS analizama korištene su različite metode, poput prostornoga pridruživanja (*Spatial Join*) za povezivanje atributnih podataka s geometrijama na temelju prostornih odnosa (poligon s poligonom). Podatci su klasificirani različitim metodama: *Natural Breaks* (Jenks) za isticanje prirodnih obrazaca, *Quantile* za ravnomjernu raspodjelu i *Equal Interval* za usporedbe s jednakim razmacima, ali i neautomatiziranom metodom (podjela razreda prema standardizirajućim tipologijama i klasifikacijama). Kartografska vizualizacija uključivala je simbolizaciju podataka pomoću tematskih slojeva uz primjenu prilagođenih paleta boja (toplinski gradijenti za pokazatelje promjena, divergirajuće palete za usporedbe). Sve karte izrađene su u visokoj razlučivosti (300 dpi) za tiskane i digitalne formate. U izradi su korišteni GIS alati, prvenstveno ArcMap, a svi su podatci spremljeni u geodatabase format (.gdb), čime se omogućuje daljnje jednostavno i brzo korištenje.

1.3. Prostorno-vremenski obuhvat i razine istraživanja

Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (*Narodne novine*, br. 86/06, 25/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13 i 110/15.), utvrđuje se područno ustrojstvo Republike Hrvatske te se određuju područja svih županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, njihovi nazivi i sjedišta, način utvrđivanja i promjene granica općina i gradova, postupak koji prethodi promjeni područnoga ustrojstva i druga pitanja od

značaja za područno ustrojstvo jedinica lokalne samouprave, odnosno jedinica područne (regionalne) samouprave. Varaždinska županija sa sjedištem u Varaždinu, jedna je od 20 jedinica područne (regionalne) samouprave, tj. županija Republike Hrvatske. Istim zakonom određeni su gradovi, općine i naselja koja administrativno pripadaju Varaždinskoj županiji. Na području Varaždinske županije ustrojeno je 6 gradova i 22 općine, s ukupno 303 naselja. U popisnoj 2011. godini u sastav Varaždinske županije ulazila su ukupno 302 naselja, a u međuvremenu, tj. 2021. godine izdvajanjem dijela naselja Jakopovec u Općini Jalžabet, nastalo je novo naselje Poduzetnička Zona Jalžabet koja trenutno nema stalne stanovnike jer je riječ o industrijskom i poduzetničkom zemljištu veličine 140 hektara gdje je osnovano poduzeće Inovativni centar Jalžabet d. o. o. Iako nije riječ o promjeni ukupnoga broja naselja, potrebno je naglasiti kako je naselje Poljanec, koje se do 2013. nalazilo u sastavu Općine Martijanec, izdvojeno i danas se upravno nalazi u sastavu Grada Ludbrega. Od ostalih promjena izdvajamo promjenu imena nekadašnje Općine Donji Martijanec u Općinu Martijanec 2006. godine. S obzirom da su podatci korišteni za izradu Studije preuzeti od DZS-a, oni sadrže integrirane promjene, tj. uključuju međupopisne administrativne promjene, a sve napomene bitne za vjerodostojnu interpretaciju rezultata podataka istaknute su u tekstualnom dijelu Studije. Prostorni okvir istraživanja prikazan je na Slici 1.

Slika 1. Teritorijalno-administrativni obuhvat istraživanja.

Vremenski okvir istraživanja odnosi se na razdoblje od 1991. do 2021. godine, s time da je vremenska periodika prilagođavana ovisno o vjerodostojnosti i dostupnosti podataka za pojedine segmente analize. Predmetno-koncepcijski je pristup obuhvatio županijsku, gradsku i općinsku razinu te razinu naselja za analizu općega (ukupnoga) kretanja stanovništva. Sve karte Varaždinske županije za 2021. godinu izrađene su u aplikaciji ArcMap (dio ESRI-jevog ArcGIS softverskog paketa) koristeći *choropleth* metodu vizualizacije. Podloga je preuzeta od Državne geodetske uprave (u daljnjem tekstu: DGU), dok su dodatni prostorni podatci preuzeti iz važećega Prostornoga plana Varaždinske županije. Klasifikacija podataka izvedena je prema definiranim intervalima, a korišten je HTRS96/TM koordinatni sustav, službeni koordinatni sustav Republike Hrvatske. Svi su korišteni pojmovi objašnjeni unutar teksta, u skladu sa standardnom terminologijom koja se upotrebljava u demografskim istraživanjima.¹

---

¹ Središnji državni ured za demografiju i mlade, Demografski pojmovnik: <https://mdu.gov.hr/demografski-pojmovnik/7022>.

2. ANALIZA DEMOGRAFSKIH PROCESA, TRENDOVA I OBILJEŽJA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

2.1. Ukupno (opće) kretanje stanovništva Varaždinske županije 1991.–2021. godine

Ukupno ili opće kretanje stanovništva obuhvaća promjene u prirodnoj i prostornoj populacijskoj dinamici, a utvrđuje se popisivanjem stanovništva i/ili registrom stanovništva. Službenim početkom popisivanja stanovništva na hrvatskom prostoru smatramo 1857. godinu kada je stanovništvo hrvatskih zemalja popisano u okviru Habsburške Monarhije. Od tada do danas, na hrvatskom je prostoru provedeno ukupno 17 popisa (1857., 1869., 1880., 1890., 1900., 1910., 1921., 1931., 1948., 1953., 1961., 1971., 1981., 1991., 2001., 2011. i 2021.) S obzirom da Hrvatska nema registar stanovništva, iako je isti u najavi (tzv. Središnji registar stanovništva), rezultati popisa stanovništva, kućanstava i stanova koje objavljuje Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, jedini su službeni podatci o brojnosti hrvatske, tj. varaždinske županijske populacije. Za potrebe izrade ove Studije, za analizu općega (ukupnoga) kretanja stanovništva Varaždinske županije korišteni su podatci popisa od 1991. do 2021. godine. Pritom treba naglasiti kako se metodologija popisivanja stanovništva mijenjala, zbog čega podatci nisu neposredno usporedivi za pojedine popisne godine. Najveće su razlike u koncepciji i definiciji ukupnoga stanovništva prisutne za međupopisno razdoblje 2001./1991. Naime, 1991. godine primjenjivao se koncept stalnoga stanovništva pa su u ukupan broj stanovnika ubrajane osobe koje su imale prijavljeno prebivalište u Hrvatskoj, neovisno o tome jesu li u trenutku popisivanja bile prisutne ili odsutne, dok se 2001. uvodi koncept uobičajenoga mjesta stanovanja te razdoblje od jedne godine i dulje kao kriterij za uključivanje ili isključivanje osoba iz ukupnoga stanovništva.² Prema definiciji, DZS-a, „uobičajenim mjestom stanovanja smatra se ono mjesto u kojem osoba provodi većinu svoga dnevnog odmora bez obzira na kratkotrajnu odsutnost iz tog mjesta (npr. zbog odlaska na odmor, putovanje, liječenje, u posjet i sl.)“.³ Iako se u popisima 2001. i 2011. godine primjenjuje isto načelo popisivanja, treba naglasiti kako, zbog uvođenja kriterija namjere prisutnosti/odsutnosti 2011., podatci tih popisnih godina nisu apsolutno usporedivi, no razlike nisu značajne. Prilikom interpretacije popisnih podataka treba imati na umu kako su najveće razlike na državnoj i regionalnoj/županijskoj razini registrirane 1991. i 2001., sukladno činjenici da su u ukupno stanovništvo 1991. ubrajane i osobe na privremenom radu u inozemstvu. Zbog toga, ali i zbog prisilnih migracija izazvanih ratnim

---

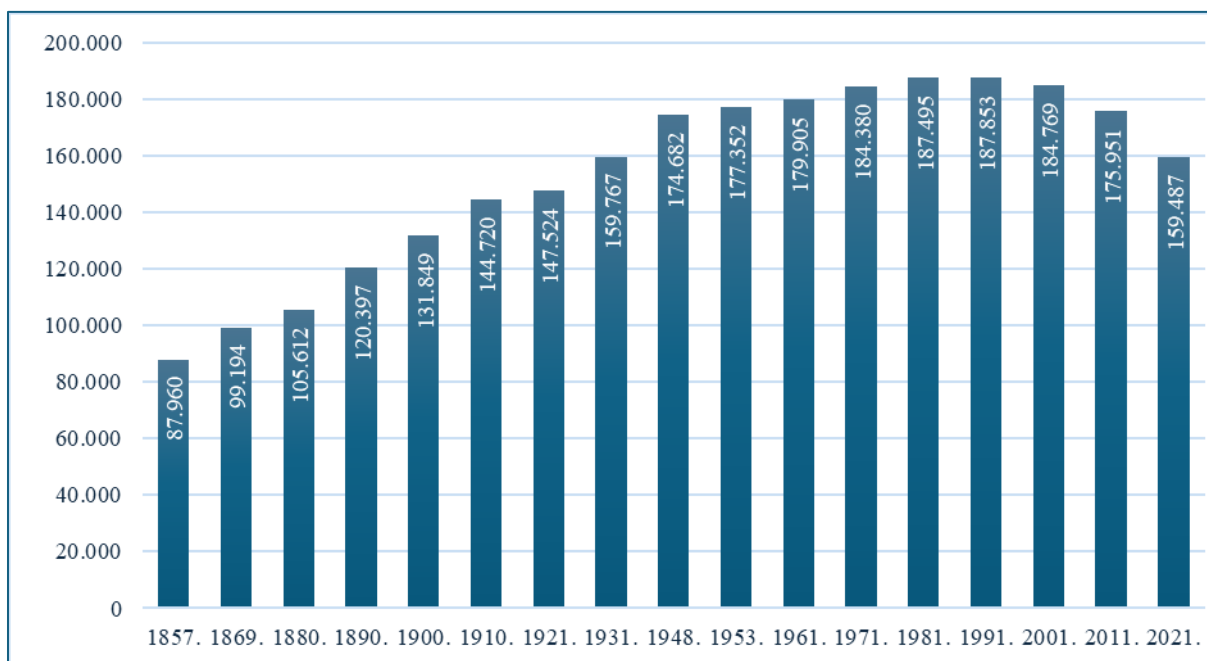
² Metodološka objašnjenja, <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censusmetod.htm>

³ Isto.

zbivanjima u Hrvatskoj i regionalnom okruženju, teško je utvrditi stvarnu međupopisnu populacijsku dinamiku zadnjega desetljeća 20. stoljeća.

2.1.1. Trendovi međupopisnoga kretanja broja stanovnika od 1991. do 2021. godine – županijska razina (apsolutni i relativni pokazatelji)

Uvidom u podatke međupopisnoga kretanja stanovništva Varaždinske županije prikazanih na Slici 2., utvrđeno je kako se broj stanovnika od prvoga popisa stanovništva 1857. do 1991. kontinuirano povećava, čak i u međupopisnim razdobljima poslije Prvoga i Drugoga svjetskoga rata (popisi 1921. i 1948.). U tom je razdoblju broj stanovnika Varaždinske županije porastao za čak 99.893 osoba ili relativno za 113,57 %. Najmanji broj stanovnika Varaždinska je županija registrirala 1857. godine (gotovo 88 tisuća), a najveći uoči početka velikosrpske agresije na Hrvatsku 1991. godine (gotovo 188 tisuća). S druge strane, najveći porast broja stanovnika na godišnjoj razini evidentiran je u razdoblju od 1880. do 1990. (prosječno 1,40 %), a najmanji sto godina kasnije, tj. od 1981. do 1991. (prosječno 0,02 %).

Slika 2. Ukupno kretanje stanovništva Varaždinske županije od 1857.–2021.

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.–2001.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

Detaljnijom analizom apsolutnih i relativnih pokazatelja međupopisnoga kretanja stanovništva od 1857. do 2021. godine, moguće je izdvojiti sljedeće zakonitosti, zaključke i podatke:

Prvo. Najveći porast ukupnoga stanovništva (i apsolutni i relativni), Varaždinska županija bilježi u razdoblju do 1857. do 1948. godine. U tom je razdoblju ukupan broj stanovnika povećan za 86.722 osobe (98,59 %), a prosječno relativno povećanje broja stanovnika Varaždinske županije između dvaju susjednih popisa iznosilo je gotovo 9 %. Dinamika izraženoga porasta stanovništva od sredine 19. stoljeća usporena je jedino u međupopisnom razdoblju nakon Prvoga svjetskoga rata. Ukupan broj stanovnika Varaždinske županije 1921. godine, u odnosu na 1910. godinu, porastao je za samo 2.804 osoba ili relativno 1,94 %. Uzroci usporavanja porasta stanovništva Varaždinske županije 1921. godine jednaki su uzrocima prve depopulacije Hrvatske, a riječ je o vanjskim faktorima, tj. posljedicama ratnih zbivanja, iseljavanja koja s hrvatskoga i europskoga prostora jačaju od početka 20. stoljeća te epidemije španjolske gripe (Nejašmić, 2014). Primjerice, Huzjan i Benko (2020) navode kako je vodeći uzrok smrti u Varaždinu 1918. godine bila upravo španjolska gripa, a s njezinim iščezavanjem u poratnim godinama javljaju se i ostale zarazne bolesti (npr. tuberkuloza) koje su izravno i neizravno (s odgođenim efektom), utjecale na demografski razvoj varaždinskoga područja.

Drugo. Usporavanje međupopisnoga porasta stanovništva Varaždinske županije događa se u razdoblju od 1948. do 1991. godine. Ukupan broj stanovnika u 43 godine porastao je za samo 13.171 osoba ili relativno 7,54 %. Usporavanje međupopisne dinamike nakon Drugoga svjetskoga rata najbolje pokazuju podatci o relativnoj međupopisnoj promjeni (promjeni broja stanovnika između popisa), tj. zaključak kako je prosječno povećanje stanovništva Varaždinske županije između susjednih popisa (u tom razdoblju) bilo samo 1,47 %. Najveći broj stanovnika Županija je registrirala 1991. godine, ali je, u usporedbi s 1981. godinom, porast bio samo 358 osoba ili 0,19 %. Takvi su trendovi očekivani s obzirom na posljedice Prvoga i Drugoga svjetskoga rata, nastavak iseljavanja stanovništva te specifične promjena ekonomskoga modela razvoja u Hrvatskoj. Nakon Drugoga svjetskoga rata, zbog početaka procesa industrijalizacije dolazi do masovnijega iseljavanja stanovništva iz ruralnih područja prema većim gradovima, koji postaju nositelji industrijskoga razvoja, te prema inozemstvu (Akrap, 2019). Demografsko praznjenje u Varaždinskoj županiji uglavnom je pogađalo pojedina seoska naselja (općine) na sjeveru i jugozapadu Županije, dok su urbana središta, osobito Varaždin i njegova okolica, bilježila porast stanovništva zahvaljujući imigraciji (Spevec, 2009).

Treće. Ukupnu depopulaciju ili smanjivanje ukupnoga broja stanovnika, Varaždinska županija kontinuirano bilježi u svim međupopisnim razdobljima nakon osamostaljenja, tj. od 1991. do 2021. godine (Tablica 1.). S obzirom kako su ciljevi izrade Studije vezani uz suvremeni

demografski razvoj, posebno su izdvojeni apsolutni i relativni pokazatelji međupopisne promjene na županijskoj i državnoj razini za spomenuto depopulacijsko razdoblje.

Tablica 1. Međupopisno kretanje stanovništva Varaždinske županije i Republike Hrvatske od 1991. do 2021. godine.

Popis	Varaždinska županija			Republika Hrvatska		
	Ukupan broj stanovnika	Međupopisna promjena broja stanovnika		Ukupan broj stanovnika	Međupopisna promjena broja stanovnika	
		Apsolutna	Relativna (%)		Apsolutna	Relativna (%)
1991.	187.853	–	–	4.784.265	–	–
2001.	184.769	-3.084	-1,64%	4.437.460	-346.805	-7,25%
2011.	175.951	-8.818	-4,77%	4.284.889	-152.571	-3,44%
2021.	159.487	-16.464	-9,36%	3.871.833	-413.056	-9,64%

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.–2001.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

Ne ulazeći u promjene metodologije popisivanja nakon 1991. godine (pojašnjeno u prethodnom poglavlju), Varaždinska županija je u 30 godina izgubila ukupno 28.366 stanovnika ili relativno čak 15,10 % stanovništva! U istom je vremenu Republika Hrvatska izgubila 912 tisuća ljudi, odnosno 19 % stanovništva, što upućuje na zaključak kako opći depopulacijski trend sve intenzivnije obuhvaća i županijska područja, primjerice varaždinsko. Demografsku neizvjesnost Varaždinske županije potvrđuju i podatci o relativnoj međupopisnoj promjeni koja je 2011. godine bila veća nego na razini Republike Hrvatske (-4,77 %), dok su vrijednosti 2021. godine bile gotovo jednake, s time da je Varaždinska županija imala nešto manju (-9,36 %) nego Hrvatska (-9,64 %) (Tablica 1.). Drugim riječima, broj stanovnika u Varaždinskoj županiji u posljednja dva međupopisna razdoblja (2021./2011. i 2011./2001.) smanjuje se većim intenzitetom nego ukupno stanovništvo Republike Hrvatske (Varaždinska županija: -14,13 %; Republika Hrvatska: -13,08 %).

2.1.2. Trendovi međupopisnoga kretanja broja stanovnika od 1991. do 2021. godine – gradska i općinska razina (apsolutni i relativni pokazatelji)

Analiza podataka o kretanju ukupnoga broja stanovnika u gradovima i općinama Varaždinske županije od 1991. do 2021. godine važna je iz više razloga. U prethodnom smo poglavlju utvrdili županijski intenzitet depopulacije, no s obzirom na različite geografske, povijesne, društvene, ekonomske i sl. čimbenike razvoja, za očekivati je da postoji izražena prostorno-demografska polarizacija, tj. razlike u depopulaciji između županijskoga središta Varaždina te ostalih gradskih i općinskih centara. Apsolutni i relativni pokazatelji međupopisnih promjena od 1991. do 2021. godine na gradskoj i općinskoj razini prikazani su u Tablici 2.

Tablica 2. Ukupno (opće) kretanje stanovništva gradova i općina Varaždinske županije od 1991. do 2021. godine.

Naziv grada/općine	Oznaka	Kretanje broja stanovnika				Medupopisna promjena broja stanovnika						Indeks medupopisne promjene 2021./2011.	Ukupan gubitak stanovništva (2021./2001.)	Relativan gubitak stanovništva (2021./2001.)
		1991.	2001.	2011.	2021.	2001./1991.		2011./2001.		2021./2011.				
						Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%			
Ivanec	grad	14.630	14.434	13.758	12.723	-196	-1,34%	-676	-4,68%	-1.035	-7,52%	92,48	1.711	11,85%
Lepoglava	grad	8.935	8.718	8.283	6.945	-217	-2,43%	-435	-4,99%	-1.338	-16,15%	83,85	1.773	20,34%
Ludbreg	grad	8.485	8.668	8.478	8.477	183	2,16%	-190	-2,19%	-1	-0,01%	99,99	191	2,20%
Novi Marof	grad	14.350	13.857	13.246	11.795	-493	-3,44%	-611	-4,41%	-1.451	-10,95%	89,05	2.062	14,88%
Varaždin	grad	48.834	49.075	46.946	43.782	241	0,49%	-2.129	-4,34%	-3.164	-6,74%	93,26	5.293	10,79%
Varaždinske Toplice	grad	7.236	6.973	6.364	5.537	-263	-3,63%	-609	-8,73%	-827	-12,99%	87,01	1.436	20,59%
Bednja	općina	5.448	4.765	3.992	3.389	-683	-12,54%	-773	-16,22%	-603	-15,11%	84,89	1.376	28,88%
Beretinac	općina	2.239	2.288	2.176	2.049	49	2,19%	-112	-4,90%	-127	-5,84%	94,16	239	10,45%
Breznica	općina	2.573	2.304	2.200	1.970	-269	-10,45%	-104	-4,51%	-230	-10,45%	89,55	334	14,50%
Breznički Hum	općina	1.740	1.575	1.356	1.132	-165	-9,48%	-219	-13,90%	-224	-16,52%	83,48	443	28,13%
Cestica	općina	5.790	5.678	5.806	5.425	-112	-1,93%	128	2,25%	-381	-6,56%	93,44	253	4,46%
Donja Voća	općina	3.091	2.844	2.443	2.030	-247	-7,99%	-401	-14,10%	-413	-16,91%	83,09	814	28,62%
Gornji Knežinec	općina	4.977	5.259	5.349	4.900	282	5,67%	90	1,71%	-449	-8,39%	91,61	359	6,83%
Jalžabet	općina	3.751	3.732	3.615	3.183	-19	-0,51%	-117	-3,14%	-432	-11,95%	88,05	549	14,71%
Klenovnik	općina	2.487	2.278	2.022	1.793	-209	-8,40%	-256	-11,24%	-229	-11,33%	88,67	485	21,29%
Ljubeščica	općina	2.116	1.959	1.858	1.689	-157	-7,42%	-101	-5,16%	-169	-9,10%	90,90	270	13,78%
Mali Bukovec	općina	2.724	2.507	2.212	1.809	-217	-7,97%	-295	-11,77%	-403	-18,22%	81,78	698	27,84%
Martijanec	općina	4.619	4.327	3.843	2.638	-292	-6,32%	-484	-11,19%	-1.205	-31,36%	68,64	1.689	39,03%
Maruševec	općina	7.089	6.757	6.381	5.682	-332	-4,68%	-376	-5,56%	-699	-10,95%	89,05	1.075	15,91%
Petrijanec	općina	4.676	4.994	4.812	4.553	318	6,80%	-182	-3,64%	-259	-5,38%	94,62	441	8,83%
Sračinec	općina	4.570	4.714	4.842	4.678	144	3,15%	128	2,72%	-164	-3,39%	96,61	36	0,76%
Sveti Đurđ	općina	4.410	4.174	3.804	3.326	-236	-5,35%	-370	-8,86%	-478	-12,57%	87,43	848	20,32%
Sveti Ilija	općina	3.587	3.532	3.511	3.242	-55	-1,53%	-21	-0,59%	-269	-7,66%	92,34	290	8,21%
Trnovec Bartolovečki	općina	6.474	6.852	6.884	6.145	378	5,84%	32	0,47%	-739	-10,74%	89,26	707	10,32%
Veliki Bukovec	općina	1.679	1.578	1.438	1.325	-101	-6,02%	-140	-8,87%	-113	-7,86%	92,14	253	16,03%
Vidovec	općina	5.426	5.539	5.425	4.915	113	2,08%	-114	-2,06%	-510	-9,40%	90,60	624	11,27%
Vinica	općina	4.049	3.747	3.389	3.020	-302	-7,46%	-358	-9,55%	-369	-10,89%	89,11	727	19,40%
Visoko	općina	1.868	1.641	1.518	1.335	-227	-12,15%	-123	-7,50%	-183	-12,06%	87,94	306	18,65%
UKUPNO	županija	187.853	184.769	175.951	159.487	-3.084	-1,64%	-8.818	-4,77%	-16.464	-9,36%	90,64	25.282	13,68%

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.–2001.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

Analizirajući kretanje ukupnoga broja stanovnika (apsolutne međupopisne promjene) gradova i općina Varaždinske županije, moguće je izdvojiti nekoliko zaključaka vezanih uz intenzitet gubitka stanovništva.

I. Vrijeme pojave ukupne (međupopisne) depopulacije

Prema popisu stanovništva 2021. godine svi gradovi i općine Varaždinske županije bilježe smanjenje ukupnoga broja stanovnika (Tablica 2.). Analizirajući međupopisno kretanje stanovništva na navedenoj razini od 1948. godine razvidno je kako postoje velike razlike u vremenu pojave prve depopulacije između gradova i općina. S obzirom kako je uglavnom riječ o manjim populacijama koje su podložnije oscilacijama u kretanju broja stanovnika, definirali smo kriterij usporedbe, a to je uzastopnost bilježenja pada broja stanovnika, odnosno kontinuitet depopulacije u najmanje dva susjedna međupopisna razdoblja. Uzastopan pad broja stanovnika od 1948. godine ima ukupno 6 jedinica lokalne samouprave (JLS), tj. općine Breznički Hum, Cestica,⁴ Donja Voća, Klenovnik, Ljubeščica i Maruševac. Grad Novi Marof od iste popisne godine bilježi uzastopnu depopulaciju, s iznimkama nekih popisnih godina (1971. i 1991.) kada je evidentiran blagi porast broja stanovnika. Najveći broj JLS, njih 7, depopulaciju bilježi od 1961. godine, a to su gradovi Lepoglava i Varaždinske Toplice te općine Bednja, Jalžabet, Martijanec, Veliki Bukovec i Vinica. Općina Breznica kontinuirani međupopisni pad broja stanovnika bilježi od 1953., općine Mali Bukovec i Visoko od 1971. godine, općine Sveti Đurđ i Sveti Ilija od 1991. godine, grad Ivanec od 2001. godine, gradovi Ludbreg i Varaždin te općine Beretince, Petrijanec i Vidovec od 2011. godine, općine Gornji Kneginec, Sračinec i Trnovec Bartolovečki od 2021. godine. Prema vremenu pojave uzastopne depopulacije možemo zaključiti kako većina JLS u Varaždinskoj županiji ima, nažalost, trajna i kontinuirana depopulacijska obilježja. Pojedini općinski prostori, uglavnom ruralnoga karaktera, zahvaćeni su depopulacijom gotovo 70 godina, što jasno pokazuje razinu demografskoga sloma u Županiji.

II. Intenzitet ukupne (međupopisne) depopulacije od 1991. do 2021. godine

U Tablici 2. prikazano je kretanje broja stanovnika gradova i općina Varaždinske županije od 1991. do 2021. godine s promjenama broja stanovnika (apsolutnim i relativnim) za sva međupopisna razdoblja. Ukupno je 2001. godine 20 gradova i općina imalo negativnu apsolutnu i relativnu promjenu broja stanovnika u odnosu na 1991. godinu. Raspon negativne međupopisne promjene bio je između -12,54 % (općina Bednja) i -0,51 % (općina Jalžabet). S

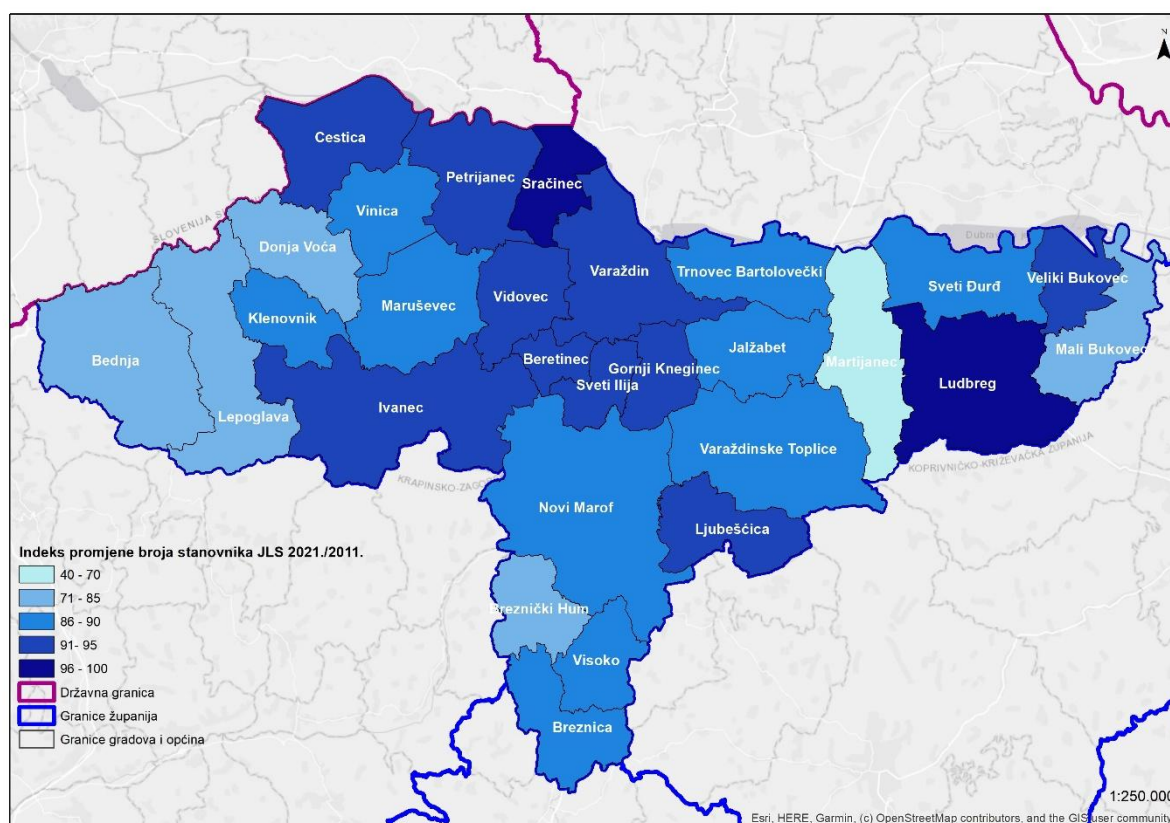
⁴ Općina Cestica bilježila je 2011. godine blagi porast stanovništva od 128 stanovnika, no već u idućem popisu registriran je pad broja stanovnika.

druge strane, 8 je JLS imalo pozitivnu međupopisnu promjenu 2001., a to su: Petrijanec (6,80 %), Trnovec Bartolovečki (5,84 %), Gornji Kneginec (5,67 %), Sračinec (3,15 %), Beretinec (2,19 %), Ludbreg (2,16 %), Vidovec (2,08 %) i Varaždin (0,49 %) (Tablica 2.). U idućem međupopisnom razdoblju (2011./2001.) smanjuje se broj gradova i općina s populacijskim porastom, ali i vrijednost pozitivne međupopisne promjene. Tako je u samo četiri općine, Sračincu (2,72 %), Cestici (2,25 %), Gornjem Knegincu (1,71 %) i Trnovcu Bartolovečkom (0,47 %), prisutno povećanje broja stanovnika 2011. u odnosu na 2001. godinu, a relativan porast je skromniji. Valja napomenuti i to kako u ovoj popisnoj godini (2011). najveći grad i županijsko središte Varaždin bilježi, prvi puta od početka vođenja službenih statistika, relativno smanjivanje ukupnoga stanovništva. Upravo recentni gubitak stanovništva u najbrojnijem gradu Županije ukazuje na težinu demografskoga stanja, s obzirom da su „glavni“ i najveći gradovi demografski otporniji zbog velikoga imigracijskoga potencijala. Sama činjenica da su malobrojne općine 2011. registrirale blagi porast stanovništva, ukazivala je na približavanje svih JLS demografskim trendovima i pokazateljima na županijskoj razini, što se u konačnici i dogodilo 2021. godine. Niti jedna administrativno-upravna jedinica Županije nije imala veći broj stanovnika 2021. u usporedbi s 2011. godinom, s time da je Grad Ludbreg registrirao samo jednoga stanovnika manje (o tome više u idućem odjeljku).

III. Prostorne razlike u stupnju ukupne (međupopisne) depopulacije 2021. godine

U svrhu lakše obrade podataka, relativnu međupopisnu promjenu 2021./2011. kategorizirali smo u nekoliko razreda, ovisno o distribuciji pojave (vrijednostima relativnoga pada broja stanovnika) (Tablica 2.). Prosječno smanjivanje stanovništva JLS u tom je razdoblju iznosilo -10,96 %. Preko 15 % stanovništva u deset godina izgubile su općine Martijanec (-31,36 %), Mali Bukovec (-18,22 %), Donja Voća (-16,91 %), Breznički Hum (-16,52 %) i Bednja (-15,11 %) te grad Lepoglava (-16,15 %). Općina Martijanec bilježi gotovo trostruko veći relativni gubitak stanovništva nego primjerice Varaždinska županija (-9,36 %), a osim dugotrajno nepovoljnih demografskih procesa dijelom je to posljedica i izdvajanja naselja Poljanec iz administrativnoga područja općine i pripajanja Gradu Ludbregu. Relativan desetogodišnji gubitak između 10 i 15 % stanovništva registrirale su općine Sveti Đurđ (-12,57 %), Visoko (-12,06 %), Jalžabet (-11,95 %), Klenovnik (-11,33 %), Maruševac (-10,95 %), Vinica (-10,89 %), Trnovec Bartolovečki (-10,74 %) i Breznica (-10,45 %) te gradovi Varaždinske Toplice (-12,99 %) i Novi Marof (-10,95 %). Općine Vidovec (-9,40 %), Ljubešćica (-9,10 %), Gornji Kneginec (-8,39 %), Veliki Bukovec (-7,86 %), Sveti Ilija (-7,66 %), Cestica (-6,56 %), Beretinec (-5,84 %), Petrijanec (-5,38 %), Sračinec (-3,39 %) te gradovi Ivanec (-7,52 %),

Varaždin (-6,74 %) i Ludbreg (-0,01 %) izgubili su od 2011. do 2021. godine manje od 10 % (Tablica 2.). Verižni ili lančani indeks, česta je metoda izračuna populacijske dinamike, a definira se kao odnos vrijednosti broja stanovnika u dva uzastopna razdoblja (Nejašmić, 2004). Indeks ukupne međupopisne promjene računa se na način da se prvo odredi apsolutna razlika broja stanovnika između dvaju popisa, a potom podijeli s brojem stanovnika prethodnoga popisa. Indeks međupopisne promjene veći od 100 ukazuje na porast stanovništva, dok manji od 100 na smanjivanje stanovništva. Na Slici 3. prikazane su vrijednosti indeksa međupopisne promjene gradova i općina Varaždinske županije 2021./2011. godine.

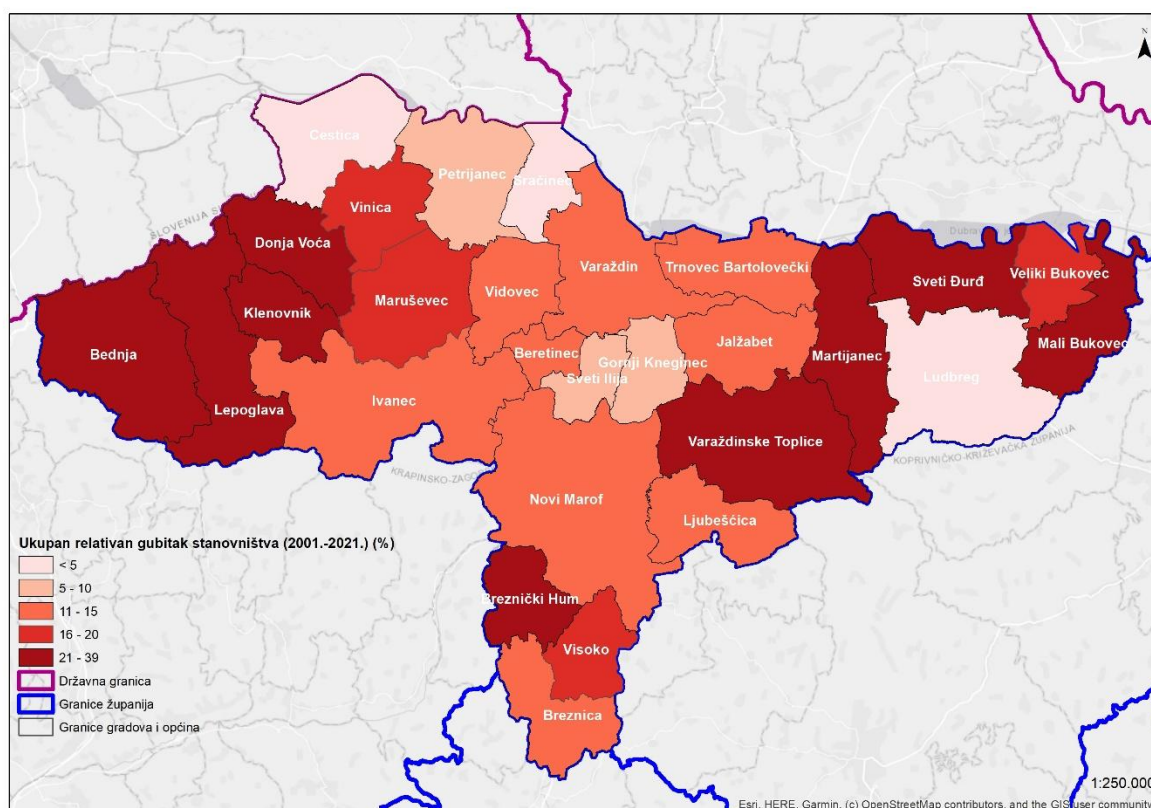

Slika 3. Indeks međupopisne promjene broja stanovnika 2021./2011. gradova i općina Varaždinske županije.

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. *Autorski izračun.*

S obzirom kako smo vrijednosti relativne međupopisne promjene gradske i općinske razine analizirali (indeks međupopisne promjene broja stanovnika zapravo derivira iz stope relativne međupopisne promjene; npr. relativna promjena Grada Varaždina je -6,74 %, a slijedom toga indeks međupopisne promjene je 93,26 %), osvrnut ćemo se na prostorne odrednice depopulacije. Depopulacija u razdoblju 2021./2011. godine najintenzivnija je u gradovima i općinama koji su najudaljeniji od županijskoga središta Varaždina, osobito na

zapadu i jugu, tj. u graničnim područjima prema Sloveniji i Krapinsko-zagorskoj županiji te uz zapadnu granicu Koprivničko-križevačke županije. Područje tzv. zagorskoga dijela županije (područje današnjih općina Bednje, Donje Voće te gradova Lepoglave, Novoga Marofa i Varaždinskih Toplica), relativno rano počinje gubiti stanovništvo zbog iseljavanja prouzrokovanih agrarnom prenaseljenosti te nažalost postaju trajno iseljenički prostori (Kurtek, 1974; Spevec, 2009; Vresk, 2002). Jačanjem industrijalizacije nakon Drugoga svjetskoga rata razlike u naseljenosti između ruralnih i urbanih područja postaju sve izraženije, s obzirom na intenzitet deruralizacije (trajnoga napuštanja sela) i deagrarizacije (zapošljavanje ruralnoga stanovništva u sekundarnom sektoru). Migracijski procesi iz navedenih područja ponajprije su bili usmjereni prema glavnim centrima rada u Županiji, ali i prema bogatom požeškom, moslavačkom i bilogorsko-podravskom kraju te prema inozemstvu (Dugački, 1940; Vresk, 1983). Pojas tzv. suvremene demografske depresije Varaždinske županije čine gradovi i općine koji su u posljednja dva međupopisna razdoblja (od 2001. do 2021. godine), izgubili najviše stanovništva, više od 20 %, a čine zaokružen, kontinuiran prostor s gotovo istovjetnom nepovoljnom demografskom dinamikom (Slika 4.).

Slika 4. Ukupan relativan gubitak stanovništva gradova i općina Varaždinske županije od 2001. do 2021. godine (%).

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. *Autorski izračun.*

Iako je cijeli županijski prostor pogođen depopulacijom, s obzirom na prostorni kontinuitet i intenzitet gubljenja stanovništva, izdvaja se područje općina Bednje, Donje Voće i Klenovnika te grada Lepoglave na zapadu Županije. U dvadeset godina taj je prostor izgubio gotovo 4.500 stanovnika (24 %), a analizirano na pojedinačnoj razini: Bednja 28,88 %, Donja Voća 28,62 %, Klenovnik 21,29 % i Lepoglava 20,34 % (Tablica 2.; Slika 4.). Drugo područje s neizvjesnom demografskom perspektivom su JLS u okolici Grada Ludbrega na istočnom dijelu Županije. Riječ je o području Grada Varaždinskih Toplica te općina Mali Bukovec, Martijanec i Sveti Đurđ koje u istom razdoblju gube gotovo 4.700 stanovnika (26 %). Na pojedinačnoj razini, Martijanec gubi 39,03 %, Mali Bukovec 27,84 %, Sveti Đurđ 20,32 %, a Varaždinske Toplice 20,59 % stanovništva u usporedbi s ukupnim brojem stanovnika 2001. godine (Tablica 2.; Slika 4.). Zbrajanjem površine gradova i općina koji imaju registrirani gubitak stanovništva veći od 20 % u 20 godina, dobiven je podatak kako takve JLS čine čak 35 % županijskoga prostora! Zaključno, pojas suvremene demografske depresije Županije obuhvaća gradove i općine koji, gotovo nezaustavljivo, gube svoje stanovništvo, primarno kao posljedica različite sposobnosti prilagodbe društveno-ekonomskim promjenama nakon Drugoga svjetskoga rata te tranzicijskim promjenama s početka 1990-ih godina. S prostornoga aspekta, može se zaključiti kako se demografski najugroženija područja preklapaju s perifernijim dijelovima županija koji su udaljeniji od županijskoga središta ili većih gradskih središta.

Nadalje, na Slici 5. prikazan je indeks međupopisne promjene broja stanovnika svih naselja Varaždinske županije (303 ukupno)⁵ 2021./2011. Iako će o prostornoj slici naseljenosti biti više riječ u idućem poglavlju, možemo izdvojiti nekoliko podataka koji pokazuju velike subregionalne razlike u promjenama ukupnoga kretanja stanovništva. Analiza promjene broja stanovnika naselja 2021. i 2011. pokazuje da svako naselje u prosjeku u deset godina izgubi 12 % stanovništva, s time da naselja s najvećim brojem stanovnika najčešće bilježe i najveće apsolutno smanjenje broja stanovnika (npr. gradsko naselje Varaždin). Vrijednosti relativne međupopisne promjene broja stanovnika naselja 2021./2011. u rasponu su između -52,4 % i +25,6 %. Pritom većina naselja, njih 279 (92,08 %) bilježi pad broja stanovnika, 18 naselja (5,94 %) porast broja stanovnika, dok je u 5 naselja broj stanovnika ostao nepromijenjen u odnosu na 2011. godinu. Najveći postotak stanovništva u deset godina izgubila su naselja: Goranec (-52,4 %; Klenovnik), Mali Lovrečen (-40 %; Cestica), Gornji Martijanec (-36,4 %; Martijanec), Jarko

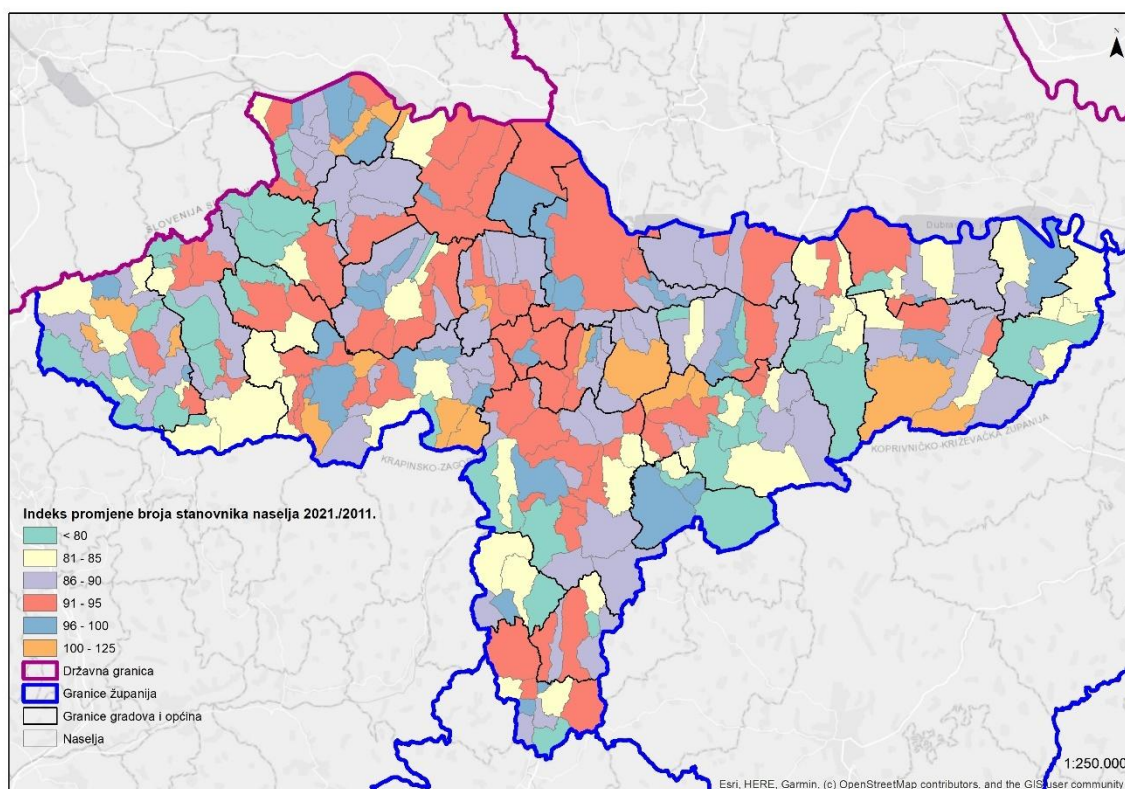
---

⁵ Naselje Poljanec od 2013. godine nalazi se u sastavu Grada Ludbrega, a prije toga je bilo u sastavu Općine Martijanec. Varaždinska županija imala je 302 naselja 2011. godine, a promjena se odnosi na izdvajanje dijela naselja Jakopovec u naselje Poduzetnička Zona Jalžabet 2021. koje nema registriranih stalnih stanovnika.

Horvatićevi (-34,00 %; Varaždinske Toplice), Podrute (-33,3 %; Novi Marof) i Rivalno (-33,3 %; Martijanec) (Slika 5.). Porast broja stanovnika imala su naselja: Ivanečko Naselje, Knapić, Margečan, Seljanec, Segovina, Vinogradi Ludbreški (Ludbreg), Martinkovec, Vrtlinovec (Varaždinske Toplice), Osonjak, Podgorje Bednjansko, Trakošćan (Bednja), Radovec, Radovec Polje, Vratno Otok (Cestica), Varaždin Breg (Gornji Kneginec), Donje Vratno-dio (Petrijanec), Žigrovec (Sveti Ilija) i Domitrovec (Vidovec) (Slika 5.). Najveći desetogodišnji porast broja stanovnika registrirala su naselja Donje Vratno-dio (25,6 %; Petrijanec), Vratno Otok (10,8%; Petrijanec), Segovina (10,8 %; Ludbreg) i Podgorje Bednjansko (10,0 %; Bednja).

Treba svakako istaknuti kako su manje populacije, kao što su naseljske, demografski osjetljivije pa nije rijetkost da male promjene u dinamici mogu uzrokovati velike relativne oscilacije i razlike, zbog čega je potreban dodatan oprez prilikom zaključivanja. Kada je riječ o ukupnom kretanju stanovništva naselja, iz navedenih podataka, jasno proizlazi zaključak kako je razina međupopisne depopulacije izraženija i veća nego na gradskoj i općinskoj razini.

Slika 5. Indeks međupopisne promjene broja stanovnika naselja Varaždinske županije 2021./2011. godine.

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. *Autorski izračun.*

2.1.3. Suvremeni obrasci naseljenosti (gustoća naseljenosti i prostorni razmještaj)

Varaždinska županija smatra se najgušće naseljenim dijelom Sjeverozapadne Hrvatske, a prema gustoći naseljenosti nalazi se na trećem mjestu u usporedbi s ostalim županijama (iza Grada Zagreba i Međimurske županije). Također, Varaždinska županija je jedna od najmanjih županija s površinom od 1.259,74 km² (po površini manje su jedino Grad Zagreb s 641 km², Međimurska županija s 729 km² te Krapinsko-zagorska županija s 1.229 km²) (DZS, 2021). Prosječna opća gustoća naseljenosti (broj stanovnika na jedinici površine izraženoj u kvadratnim kilometrima), Varaždinske županije 2021. godine je iznosila 126,6 stanovnika/km², što je gotovo dvostruko veće od državnoga prosjeka (68,7 stanovnika/km²). Gustoća naseljenosti, zbog međupopisnoga pada broja stanovnika se iz popisa u popis smanjuje pa je tako u prethodnoj popisnoj godini (2011.) ona iznosila 139,4 stanovnika/km². Varaždinsko područje, osobito prostor nekadašnje Zajednice općina Varaždin (Varaždin, Čakovec, Ivanec, Ludbreg i Novi Marof), karakterizira visoka gustoća naseljenosti u posljednjih nekoliko stoljeća (Vresk, 1983, 1988). Intenzivnije naseljavanje počinje od 16. stoljeća zahvaljujući činjenici da je prostor Županije bio izvan ratnih zbivanja i turskih osvajanja, što ga je činilo privlačnim utočištem za izbjeglo stanovništvo iz pograničnih naselja (Spevec, 2009). Iako tradicionalno agrarni prostor koji se vrlo rano suočava s pojavom prenaseljenosti i iseljavanjem, tijekom 1970-ih i 1980-ih godina iseljavanje usporava, dok istovremeno jačaju dnevne migracije prema centrima rada u Varaždinskoj županiji čime dolazi do tzv. urbanizacije okolice (Vresk, 1988). Upravo zbog smanjivanja potrebe za iseljavanjem koja se javlja kao posljedica razvoja prometnoga sustava i povezivanja s gradovima, unatoč brojnim društveno-ekonomskim promjenama, gustoća naseljenosti u pojedinim županijskim dijelovima ostaje na vrlo visokoj razini u drugoj polovici prošloga stoljeća (u nekima i danas). Visoka gustoća naseljenosti uvelike je određena prirodnim obilježjima i spomenutim povijesnim faktorima, a u novije vrijeme i blizinom Zagreba i valorizacijom prometnoga položaja.

Sukladno intenzitetu i naravi urbanizacijskih procesa, očekivano najveću gustoću naseljenosti imaju gradska područja, prosječno 183,2 stanovnika/km², dok općinska područja Županije imaju znatno manju (i dalje veću nego državni prosjek) 90,8 stanovnika/km² (Tablica 3.). Analiza gustoće naseljenosti na razini jedinica lokalne samouprave (JLS) ukazuje na velike prostorne razlike. Najveću gustoću naseljenosti imaju Grad Varaždin (731,16 stan./km²) te općine Gornji Kneginec (220,62 stan./km²), Sračinec (199,06 stan./km²), Sveti Ilija (187,83 stan./km², Beretinec (166,05 stan./km²) i Trnovec Bartolovečki (158,87 stan./km²) (Tablica 3.; Slika 6.). Najmanju gustoću naseljenosti, ispod 50 stanovnika po km², imaju općine Breznički

Hum (43,45 stan./km²), Bednja (44,49 stan./km²), Ljubešćica (47,89 stan./km²) i Mali Bukovec (49,47 stan./km²) (Tablica 3; Slika 6.). Ukupno 8 JLS ima veću, a 20 JLS manju gustoću naseljenosti od županijskoga prosjeka (Tablica 3.). Najmanja općina površinom je Beretince, (12,24 km²), a najveća Novi Marof (111,86 km²).

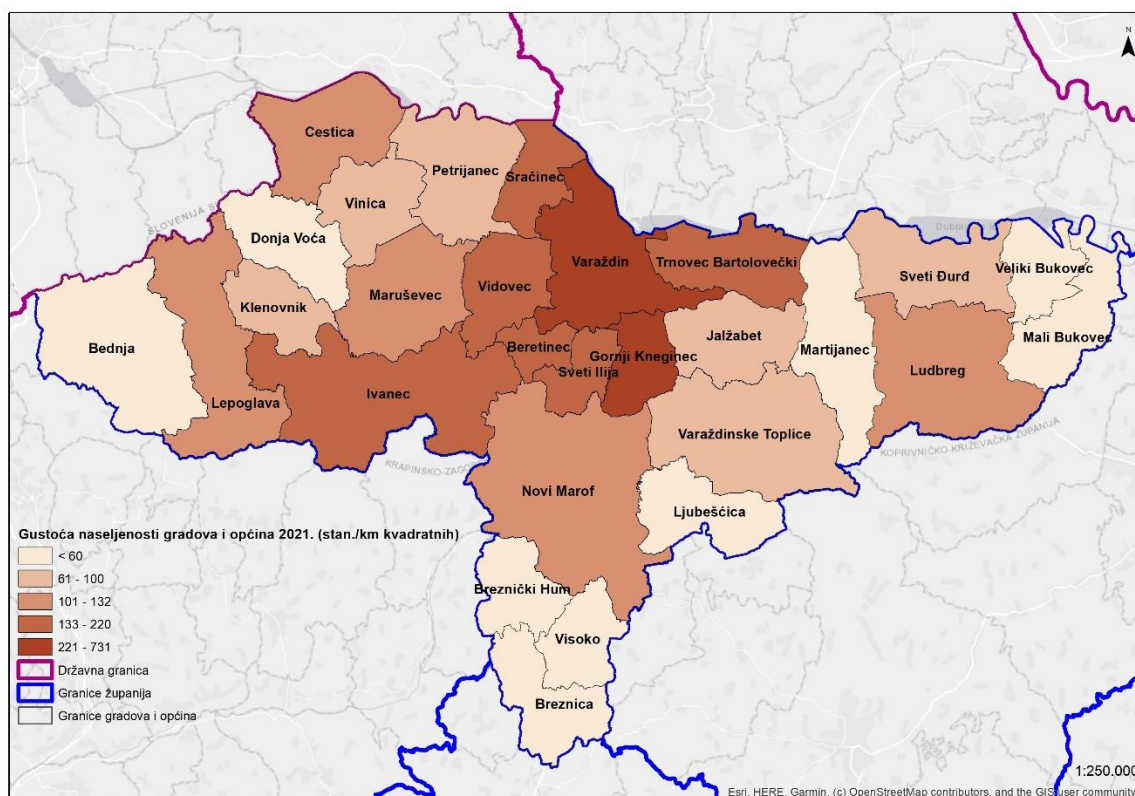
Tablica 3. Opći podatci o gradovima i općinama Varaždinske županije (broj naselja, broj stanovnika, površina, gustoća naseljenosti i udio stanovništva JLS u ukupnoj županijskoj populaciji 2021. godine).

Jedinica lokalne samouprave (JLS)	Ukupan broj naselja 2021.	Površina prema DGU 2018. (km ²)	Ukupan broj stanovnika 2021.	Gustoća naseljenosti 2021. (stan./km ²)	Udio JLS u ukupnom stanovništvu Županije 2021.
GRADOVI	114	487,01	89.259	183,28	55,97%
<i>Ivanec</i>	29	95,92	12.723	132,64	7,98%
<i>Lepoglava</i>	16	65,95	6.945	105,31	4,35%
<i>Ludbreg</i>	13	74,25	8.477	114,17	5,32%
<i>Novi Marof</i>	23	111,86	11.795	105,44	7,40%
<i>Varaždin</i>	10	59,88	43.782	731,16	27,45%
<i>Varaždinske Toplice</i>	23	79,15	5.537	69,96	3,47%
OPĆINE	189	772,73	70.228	90,88	44,03%
<i>Bednja</i>	25	76,17	3.389	44,49	2,12%
<i>Beretince</i>	4	12,34	2.049	166,05	1,28%
<i>Breznica</i>	10	33,52	1.970	58,77	1,24%
<i>Breznički Hum</i>	5	26,05	1.132	43,45	0,71%
<i>Cestica</i>	20	46,15	5.425	117,55	3,40%
<i>Donja Voća</i>	8	36,00	2.030	56,39	1,27%
<i>Gornji Kneginec</i>	5	22,21	4.900	220,62	3,07%
<i>Jalžabet</i>	9	37,99	3.183	83,79	2,00%
<i>Klenovnik</i>	6	25,74	1.793	69,66	1,12%
<i>Ljubešćica</i>	5	35,27	1.689	47,89	1,06%
<i>Mali Bukovec</i>	6	36,57	1.809	49,47	1,13%
<i>Martijanec</i>	10	49,05	2.638	53,78	1,65%
<i>Maruševac</i>	16	49,98	5.682	113,69	3,56%
<i>Petrijanec</i>	7	47,93	4.553	94,99	2,85%
<i>Sračinec</i>	2	23,50	4.678	199,06	2,93%
<i>Sveti Đurđ</i>	9	45,87	3.326	72,51	2,09%
<i>Sveti Ilija</i>	8	17,26	3.242	187,83	2,03%
<i>Trnovec Bartolovečki</i>	6	38,68	6.145	158,87	3,85%
<i>Veliki Bukovec</i>	3	23,19	1.325	57,14	0,83%
<i>Vidovec</i>	11	32,08	4.915	153,21	3,08%
<i>Vinica</i>	7	32,35	3.020	93,35	1,89%
<i>Visoko</i>	7	24,83	1.335	53,77	0,84%
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA	303	1.259,74	159.487	126,60	100,00%

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021. (DZS); Izvješće o stanju u prostoru Varaždinske županije za razdoblje 2015. – 2019. godine (Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije).
Autorska prilagodba i izračun.

Iz Slike 6. vidljivo je kako JLS s najvećom gustoćom stanovništva jesu županijski centar Grad Varaždin, općine koje ga okružuju s prosječnom gustoćom između 150 i 220 stanovnika/km² te ostali veći gradovi i općine u Županiji.

Slika 6. Gustoća naseljenosti gradova i općina Varaždinske županije 2021. godine.

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021. (DZS); Izvješće o stanju u prostoru Varaždinske županije za razdoblje 2015. – 2019. godine (Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije). *Autorska prilagodba i izračun.*

Prostorna polarizacija naseljenosti najvidljivija je usporedimo li ukupan broj stanovnika gradova i općina te njihove udjele u ukupnom stanovništvu Županije (Tablica 3.). Prosječan broj stanovnika varaždinskih gradova bio je 2021. godine 14.877, a varaždinskih općina 3.192. Najveći broj stanovnika 2021. godine imali su gradovi Varaždin (43.789), Ivanec (12.723) i Novi Marof (11.795), a od općina Trnovec Bartolovečki (6.145), Maruševac (5.682) i Cestica (5.425). Najmanje stanovnika (manje od 1.500 stanovnika), imale su općine Breznički Hum (1.132), Veliki Bukovec (1.325) i Visoko (1.335). Najmanji broj stanovnika u gradovima registriran je u Lepoglavi, 6.945 stanovnika. Ukupno je u 6 županijskih gradova živjelo 89.259 stanovnika (55,97 %), a u 22 općine 70.288 (44,03 %). Analiziramo li ukupni demografski potencijal mjeren udjelom gradskoga/općinskoga stanovništva u ukupnoj županijskoj populaciji, dolazimo do zanimljivih saznanja. U najvećem gradu, Varaždinu, živi čak 27,45 % stanovništva Županije, a prema veličini udjela slijede Ivanec (7,98 %), Novi Marof (7,40 %) i Ludbreg (5,32 %). Gotovo polovica županijske populacije živi u četiri navedena grada. Osim polarizacije i centralizacije naseljenosti, podatci koji su u prethodnim poglavljima i analizama izdvojeni, upućuju na disperzivnost naseljenosti. Disperzivnost naseljenosti označava

dominaciju malih naselja koja su najčešće ruralnoga karaktera, a javlja se kao posljedica razvoja sekundarnih i tercijarnih djelatnosti. Prosječna veličina naselja u Varaždinskoj je županiji 2021. bila 526,36 stanovnika, a u strukturi naselja prevladavaju naselja do 1.000 stanovnika (ukupno 280 ili 92,41 % svih naselja) (Tablica 4.; Slika 7.). Ukupno 56 naselja ima do 100 stanovnika (18,48 %), dok više od 1.000 stanovnika imaju samo 23 naselja (7,59 %). Između 3.000 i 5.000 stanovnika bilježi samo 7 naselja (uglavnom općinska središta), a najveće naselje Varaždin (36.187), jedino je naselje iznad 5.000, odnosno 10.000 stanovnika (Tablica 4.; Slika 7.)

Tablica 4. Veličina naselja Varaždinske županije 2021. godine.

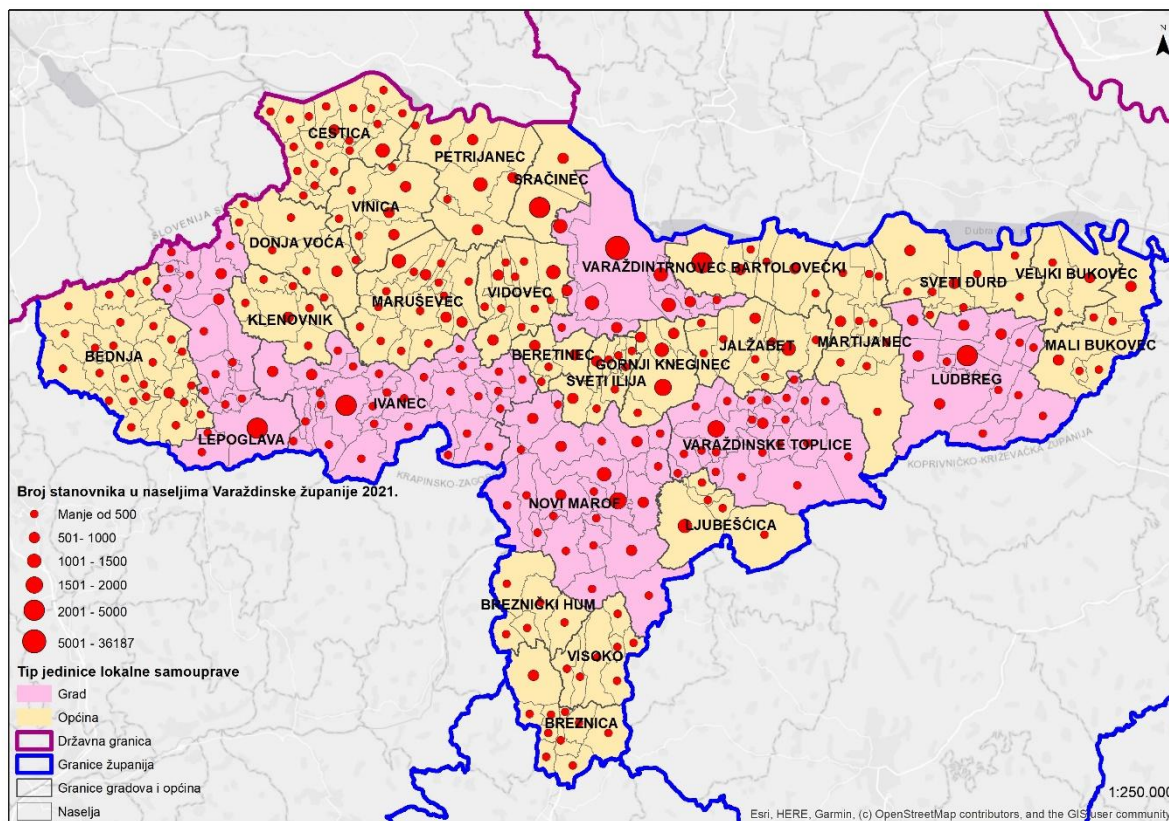
Kategorija veličine naselja	Naselja 2021.	
	Broj	%
<i>do 50 stanovnika</i>	21	6,93 %
<i>51 do 100 stanovnika</i>	35	11,55 %
<i>101 do 250 stanovnika</i>	97	32,01 %
<i>251 do 500 stanovnika</i>	77	25,41 %
<i>501 do 750 stanovnika</i>	32	10,56 %
<i>751 do 1000 stanovnika</i>	18	5,94 %
<i>1001 do 1500 stanovnika</i>	12	3,96 %
<i>1501 do 2000 stanovnika</i>	3	0,99 %
<i>2001 do 3000 stanovnika</i>	0	0,00 %
<i>3001 do 5000 stanovnika</i>	7	2,31 %
<i>više od 5000 stanovnika</i>	1	0,33 %
UKUPNO VŽ	303	100,00 %

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021. (DZS).

Autorski izračun i prilagodba.

U nastavku izdvajamo naselja s više od 1.000 stanovnika 2021. godine: Ivanec (4.997; Ivanec), Lepoglava (4.300; Lepoglava), Ludbreg (3.463; Ludbreg), Novi Marof (1.810; Novi Marof), Remetinec (1.351; Novi Marof), Gornji Kućan (1.013; Varaždin), Hrašćica (1.270; Varaždin), Jalkovec (1.259; Varaždin), Kućan Marof (1.280; Varaždin), Varaždin (36.187; Varaždin), Varaždinske Toplice (1.606; Varaždinske Toplice), Gornje Vratno (1.297; Cestica), Gornji Kneginec (1.430; Gornji Kneginec), Varaždin Breg (1.661; Gornji Kneginec), Jalžabet (1.005; Jalžabet), Ljubešćica (1.211; Ljubešćica), Donje Ladanje (1.030; Maruševac), Petrijanec (1.349; Petrijanec), Sračinec (3.807; Sračinec), Svibovec Podravski (871; Sračinec), Trnovec (3.750; Trnovec Bartolovečki), Zamlaka (395; Trnovec Bartolovečki) i Nedeljanec (1.320; Vidovec). Regionalni polariteti naseljenosti jasno su vidljivi na Slici 7.; osim središnjih gradskih i općinskih naselja, koncentracija ostalih većih naselja (većih u okviru Županije) uglavnom je vezana uz „satelitsku“ distribuciju oko Varaždina kao glavnoga središta Županije

u kojem se nalaze temeljne ekonomske, upravne, društvene, obrazovne i sl. funkcije. Udaljavanjem od Varaždina, osobito prema periferijama dijelovima Županije, tj. krajnjem jugozapadu, jugu i jugoistoku, veličina naselja se smanjuje (Slika 7.).

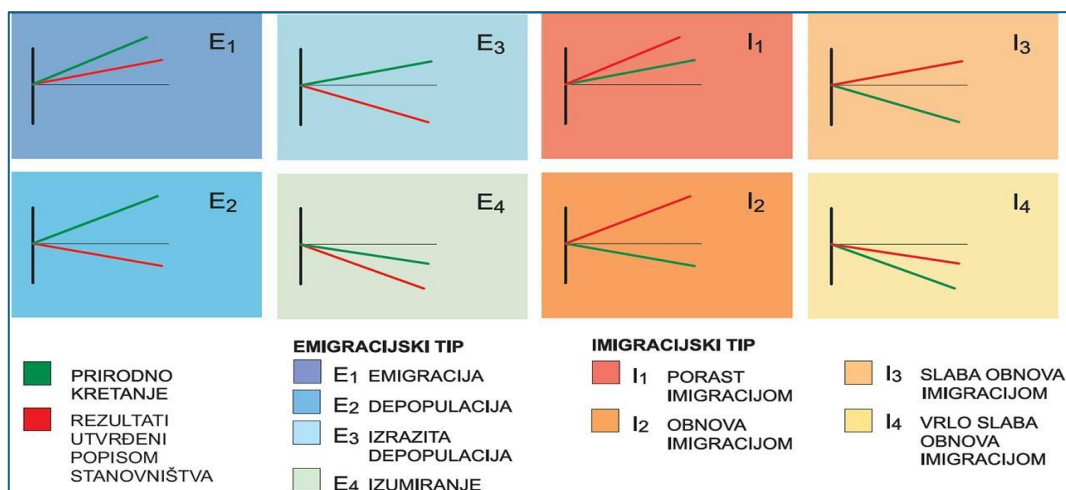
Slika 7. Kategorizacija veličine naselja Varaždinske županije 2021. godine prema broju stanovnika.

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021. (DZS). *Autorski izračun i prilagodba.*

2.1.4. Tipologija općega kretanja stanovništva Varaždinske županije 2021. godine

Tipologija općega kretanja stanovništva ili određivanje tipova općega kretanja stanovništva koristi se s ciljem boljega uvida u populacijsku dinamiku. Tipovi općega kretanja stanovništva pokazuju različite odnose između ukupne prirodne promjene (razlika broja rođenih i umrlih) i migracijskoga salda (razlika broja doseljenih i odseljenih) u nekom razdoblju, uzimajući u obzir i međupopisnu promjenu. Prema predznaku i intenzitetu migracijskoga salda određuje se je li prostor emigracijskoga ili imigracijskoga karaktera (Nejašmić, 2014). Postoji ukupno 8 tipova općega kretanja stanovništva: 4 emigracijska (negativan migracijski saldo; tipovi E₁ emigracija, E₂ depopulacija, E₃ izrazita depopulacija i E₄ izumiranje) i 4 imigracijska (pozitivan migracijski saldo; tipovi I₁ porast imigracijom, I₂ obnova imigracijom, I₃ slaba obnova imigracijom i I₄ vrlo slaba obnova imigracijom), a

određuju se prema priloženoj klasifikaciji (Slika 8.). Tipologija općega kretanja stanovništva bazira se na intenzitetu i predznaku ukupne prirodne promjene i popisom utvrđene promjene ukupnoga broja stanovnika (pada ili rasta). Za određivanje općih tipova kretanja stanovništvo bilo je potrebno izračunati ukupnu (kumulativnu) prirodnu promjenu za razdoblje od 2011. do 2021. godine. Podatci potrebni za izračun prikazani su u Tablici 5.

Slika 8. Tipologija općega kretanja stanovništva.

Izvor: <https://edutorij-admin-api.carnet.hr/> (prema shemi Friganović, 1990.).

Istaknuto je, u nekoliko navrata kako je relativna međupopisna promjena broja stanovnika svih gradova i općina 2021. godine bila negativna. Za potrebe određivanja tipa općega kretanja, analizirani su kumulativni podaci za prirodno kretanje (broj živorođenih i broj umrlih za svaku godinu između dvaju popisa). U Tablici 5. zbog preglednosti, prikazani su samo ključni elementi: ukupna međupopisna promjena (apsolutna i relativna), prirodna promjena (apsolutna i relativna) te migracijski saldo (apsolutni i relativni). Ukupno 27 od 28 JLS imalo je negativnu prirodnu promjenu, uz već istaknutu negativnu međupopisnu promjenu. Ukupno 26 JLS ima tip E4 – izumiranje stanovništva što znači da je gubitak stanovništva između dva popisa manji nego gubitak stanovništva prirodnim putem. Tip E4 imaju redom: gradovi Ivanec, Lepoglava, Novi Marof, Varaždin i Varaždinske Toplice te općine Bednja, Beretince, Breznica, Breznički Hum, Cestica, Donja Voća, Gornji Kneginec, Jalžabet, Klenovnik, Ljubešćica, Mali Bukovec, Martijanec, Maruševac, Sračinec, Sveti Đurđ, Sveti Ilija, Trnovec Bartolovečki, Veliki Bukovec, Vidovec, Vinica i Visoko (Tablica 5.). Jedina JLS koja ima imigracijski karakter je Ludbreg i to tip I4 (vrlo slaba obnova imigracijom) gdje su obje odrednice negativne, s time da je popisom utvrđena promjena manja od prirodne promjene. Drugim riječima gubitak stanovništva prirodnim putem nadomješta se imigracijom s obzirom da je registrirano manje

popisno smanjenje nego što bi se očekivalo s obzirom na prirodnu dinamiku. Nešto blažu varijantu emigracijskoga tipa, tip E₃ – izrazitu depopulaciju imala je općina Petrijanec koja je registrirala pozitivnu prirodnu promjenu koja je bila manja nego popisom utvrđeno smanjenje stanovništva. Dominacija E₄ tipa (izumiranje) potvrđuje vrlo nepovoljnih demografskih trendova na gradskoj i općinskoj razini i pokazuje stvarne odnose svih odrednica populacijske dinamike. Valja istaknuti kako je Varaždinska županija između 2011. i 2021. izgubila ukupno 16.464 stanovnika, od toga -8.906 stanovnika prirodnim putem (54,09 %), a -7.558 migracijama (45,91 %) te je također karakterizira E₄ tip (izumiranje). O utjecaju migracija na ukupni demografski razvoj biti će riječ detaljnije u poglavlju 2.3.

Tablica 5. Tipologija općega kretanja stanovništva Varaždinske županije 2021. godine.

Grad/općina	Oznaka	Ukupna međupopisna promjena (2011.-2021.)		Ukupna prirodna promjena (2011.-2021.)		Ukupna migracijska bilanca (2011.-2021.)		Tip općega kretanja stanovništva 2021. godine
		Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	
Ivanec	grad	-1.035	-7,52%	-618	-4,49%	-417	-3,03%	E ₄ izumiranje
Lepoglava	grad	-1.338	-16,15%	-561	-6,77%	-777	-9,38%	E ₄ izumiranje
Ludbreg	grad	-1	-0,01%	-426	-5,02%	425	5,01%	I ₄ vrlo slaba obnova imigracijom
Novi Marof	grad	-1.451	-10,95%	-560	-4,23%	-891	-6,72%	E ₄ izumiranje
Varaždin	grad	-3.164	-6,74%	-2.383	-5,08%	-781	-1,66%	E ₄ izumiranje
Varaždinske Toplice	grad	-827	-12,99%	-373	-5,86%	-454	-7,13%	E ₄ izumiranje
Bednja	općina	-603	-15,11%	-443	-11,10%	-160	-4,01%	E ₄ izumiranje
Beretinac	općina	-127	-5,84%	-78	-3,58%	-49	-2,26%	E ₄ izumiranje
Breznica	općina	-230	-10,45%	-137	-6,23%	-93	-4,22%	E ₄ izumiranje
Breznicki Hum	općina	-224	-16,52%	-149	-10,99%	-75	-5,53%	E ₄ izumiranje
Cestica	općina	-381	-6,56%	-232	-4,00%	-149	-2,56%	E ₄ izumiranje
Donja Voća	općina	-413	-16,91%	-191	-7,82%	-222	-9,09%	E ₄ izumiranje
Gornji Knežinec	općina	-449	-8,39%	-234	-4,37%	-215	-4,02%	E ₄ izumiranje
Jalžabet	općina	-432	-11,95%	-255	-7,05%	-177	-4,90%	E ₄ izumiranje
Klenovnik	općina	-229	-11,33%	-130	-6,43%	-99	-4,90%	E ₄ izumiranje
Ljubešćica	općina	-169	-9,10%	-82	-4,41%	-87	-4,69%	E ₄ izumiranje
Mali Bukovec	općina	-403	-18,22%	-209	-9,45%	-194	-8,77%	E ₄ izumiranje
Martijanec	općina	-1.205	-31,36%	-267	-6,95%	-938	-24,41%	E ₄ izumiranje
Maruševec	općina	-699	-10,95%	-458	-7,18%	-241	-3,77%	E ₄ izumiranje
Petrijanec	općina	-259	-5,38%	127	2,64%	-386	-8,02%	E ₃ izrazita depopulacija
Sračinec	općina	-164	-3,39%	-80	-1,65%	-84	-1,74%	E ₄ izumiranje
Sveti Đurđ	općina	-478	-12,57%	-242	-6,36%	-236	-6,21%	E ₄ izumiranje
Sveti Ilija	općina	-269	-7,66%	-106	-3,02%	-163	-4,64%	E ₄ izumiranje
Trnovec Bartolovečki	općina	-739	-10,74%	-304	-4,42%	-435	-6,32%	E ₄ izumiranje
Veliki Bukovec	općina	-113	-7,86%	-104	-7,23%	-9	-0,63%	E ₄ izumiranje
Vidovec	općina	-510	-9,40%	-139	-2,56%	-371	-6,84%	E ₄ izumiranje
Vinica	općina	-369	-10,89%	-160	-4,72%	-209	-6,17%	E ₄ izumiranje
Visoko	općina	-183	-12,06%	-112	-7,38%	-71	-4,68%	E ₄ izumiranje
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA		-16.464	-9,36%	-8.906	-5,06%	-7.558	-4,30%	E₄ izumiranje

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.; Gradovi u statistici (Tabl. 2. Stanovništvo – procjena i prirodno kretanje) 2023.

2.2. Prirodno kretanje stanovništva Varaždinske županije od 1997. do 2023. godine

Prirodno kretanje stanovništva sastoji se od razmatranja dviju temeljnih odrednica, nataliteta (broj živorođenih) i mortaliteta (broj umrlih) u određenom razdoblju (Wertheimer-Baletić, 1999). Prirodno kretanje može se analizirati na apsolutan i relativan način, pri čemu prvo znači proučavanje broja živorođenih i umrlih osoba u nekoj populaciji i vremenskom razdoblju, dok drugo upućuje na odnos broja živorođenih ili umrlih osoba prema ukupnoj populaciji za određeni period (stopa nataliteta i stopa mortaliteta). Relativno razmatranje prirodnoga kretanja najčešće se koristi kako bi se eliminirao utjecaj različitoga broja stanovnika te kako bi se iste populacije mogle uspoređivati u različitim vremenskim okvirima (ili različite populacije). Za izračun relativnih pokazatelja, tj. stopa rodnosti i stopa smrtnosti nužno je imati broj stanovnika pa su za godine 1991., 2001., 2011. i 2021. korišteni podatci popisa, a za godine između, procjene broja stanovnika koje objavljuje Državni zavod za statistiku (DZS). Rezultanta ili razlika broja živorođenih i umrlih jest prirodna promjena koja može biti pozitivna (više živorođenih nego umrlih), nulta (jednak broj živorođenih i umrlih) i negativna (više umrlih nego živorođenih). Pozitivna prirodna promjena još se naziva i prirodni prirast, a negativna prirodni pad stanovništva (Wertheimer-Baletić, 1999).

Za razmatranje prirodnoga kretanja stanovništva Varaždinske županije potrebno je pojasniti promjenu metodologije u prikupljanju podataka vitalne statistike na državnoj razini. Podatci o ukupnom broju živorođenih i umrlih osoba prikupljaju se i obrađuju sukladno definiciji ukupnoga stanovništva, a do 1997. godine taj se broj određivao prema prebivalištu majke ili umrle osobe.⁶ Drugim riječima, u ukupan broj živorođenih i umrlih u Županiji ubrajana su i živorođena djeca i umrli u inozemstvu, ako su majke/umrle osobe imale registrirano prebivalište u Hrvatskoj/Varaždinskoj županiji. Navedenim razlikama i promjenama treba pridodati i činjenicu da zbog ratnih zbivanja podatci vitalne statistike nisu prikupljeni za okupirana naselja (1996. i 1997.), a za ranije razdoblje (1991.–1995.) možemo pretpostaviti da podatci nisu potpuni jer je samo prikupljanje bilo otežano u ratnim godinama, a migracijska kretanja prema slobodnim naseljima i inozemstvu vrlo intenzivna. Zbog svega navedenoga, za analizu prirodnoga kretanja stanovništva Varaždinske županije prilagodili smo vremenski obuhvat istraživanja: za županijsku razinu od 1997. do 2023., a za gradsku/općinsku razinu od 2001. do 2023. godine.

---

⁶ Mrežna stranica: https://web.dzs.hr/Hrv/publication/2006/7-1-1_1h2006.htm

2.2.1. Trendovi prirodnoga kretanja stanovništva od 1997. do 2023. godine – županijska razina (apsolutni i relativni pokazatelji)

U Tablici 6. prikazani su podatci o prirodnom kretanju stanovništva Republike Hrvatske i Varaždinske županije od 1997. do 2023. godine, tj. apsolutni i relativni pokazatelji. Jasno je pritom kako će razlike u apsolutnim odnosima biti vrlo izražene između tih razina zbog velike razlike u broju stanovnika, no zato su izdvojeni i relativni pokazatelji kako bismo usporedili prirodnu dinamiku i trendove Varaždinske županije u odnosu na opći državni prosjek.

Ukupno je, u 27 godina, u Varaždinskoj županiji rođeno 44.817 djece, dok je broj umrlih iznosio 62.083 osobe. Kumulativna (zbrojena) prirodna promjena u tom je razdoblju bila negativna jer je registrirano 17.896 više umrlih nego živorođenih osoba (Tablica 6.). Što se tiče kretanja broja živorođenih od 1997. do 2023. godine prikazanih u Tablici 6. možemo izdvojiti nekoliko vremenskih intervala promjena. Broj živorođenih iznad 2.000 djece registriran je zadnji put 1997. godine (2.286), a do 2023. kada je iznosio samo 1.184 djece, smanjen je za nevjerojatnih 48,27 %! Od 1998. do 2013. godine broj živorođenih kreće se između 1.900 i 1.500 djece te se uglavnom, iz godine u godinu smanjuje, a blagi porast javlja se u samo nekim godinama (no zanemariv). U posljednjih deset godina, prosječno se u Varaždinskoj županiji godišnje rađalo 1.415 djece, s time da je 2022. i 2023. godine registriran najmanji broj živorođenih od sustavnoga praćenja podataka vitalne statistike u Hrvatskoj (2022. – 1.295; 2023. – 1.184). Broj umrlih u istom razdoblju često oscilira, zbog čega ne možemo izdvojiti jasne intervale promjena, no možemo izdvojiti nekoliko zakonitosti. Analiziramo li početnu (1997.) i završnu (2023.) godinu, zaključujemo kako je broj umrlih smanjen za 11,57 % (s 2.388 na 2.112). Tu činjenicu možemo pripisati općenito većem mortalitetu u poratnim godinama (zbog veće izloženosti i stradavanja stanovništva) koje nam predstavljaju polazište analize. Također, razlike u broju umrlih u cijelom su razdoblju vrlo izražene; primjerice, najveći broj umrlih registriran je 2021. godine (2.764), a najmanji 2014. godine (2.094). Godina 2021. u kojoj je zabilježen najveći broj umrlih osoba u Varaždinskoj županiji (i Republici Hrvatskoj) podudara se s vrhuncima širenja bolesti COVID-19 koja je u najvećoj mjeri pogađala stariju populaciju kao što je ukupna varaždinska (Komušanac i Mažar, 2024). Prirodna promjena Varaždinske županije negativnoga je predznaka od 1997. (s obzirom na odnose broja rođenih i umrlih moguće i ranije) te često oscilira s najvećim (negativnim) vrijednostima u pandemijskom razdoblju (2022. iznosila je čak -1.339 više umrlih nego živorođenih osoba) (Tablica 6.).

Tablica 6. Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske i Varaždinske županije od 1997. do 2023. godine.

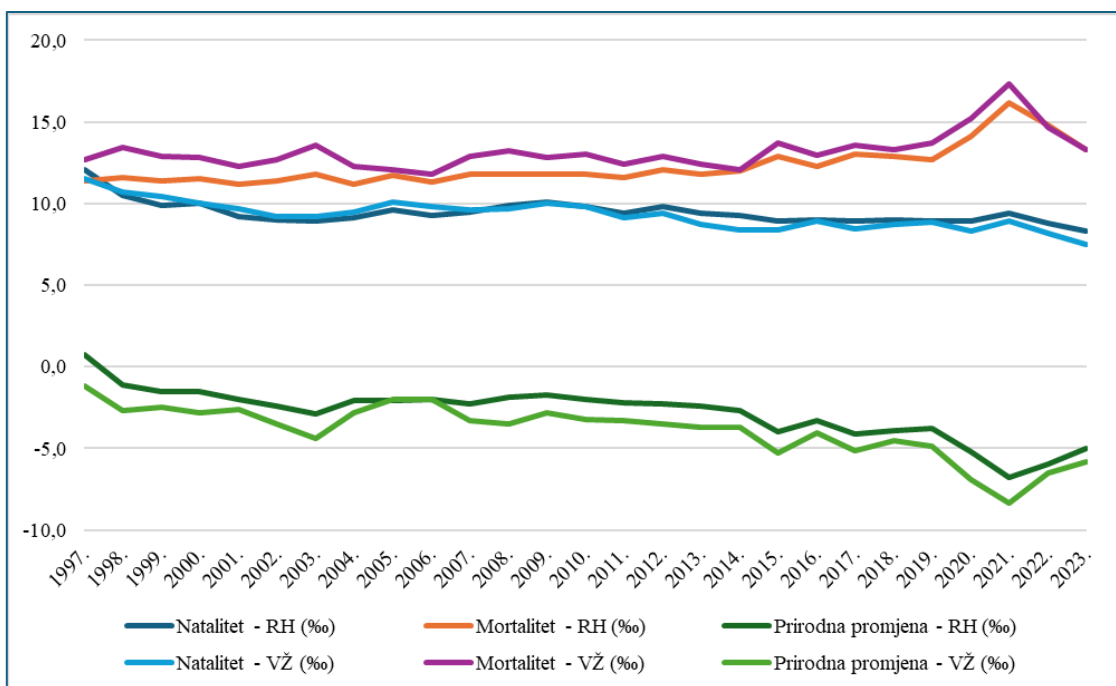
Godina	REPUBLIKA HRVATSKA						VARAŽDINSKA ŽUPANIJA					
	Broj			Stopa (‰)			Broj			Stopa (‰)		
	Živorodeni	Umrli	Prirodna promjena	Natalitet	Mortalitet	Prirodna promjena	Živorodeni	Umrli	Prirodna promjena	Natalitet	Mortalitet	Prirodna promjena
1997.	55.501	51.964	3.537	12,1	11,4	0,7	2.286	2.388	-102	11,5	12,7	-1,2
1998.	47.068	52.311	-5.243	10,5	11,6	-1,1	1.984	2.486	-502	10,7	13,4	-2,7
1999.	45.179	51.953	-6.774	9,9	11,4	-1,5	1.930	2.383	-453	10,4	12,9	-2,5
2000.	43.746	50.246	-6.500	10,0	11,5	-1,5	1.853	2.371	-518	10,0	12,8	-2,8
2001.	40.993	49.552	-8.559	9,2	11,2	-2,0	1.790	2.266	-476	9,7	12,3	-2,6
2002.	40.094	50.569	-10.475	9,0	11,4	-2,4	1.688	2.329	-641	9,2	12,7	-3,5
2003.	39.668	52.575	-12.907	8,9	11,8	-2,9	1.683	2.492	-809	9,2	13,6	-4,4
2004.	40.307	49.756	-9.449	9,1	11,2	-2,1	1.725	2.245	-520	9,5	12,3	-2,8
2005.	42.492	51.790	-9.298	9,6	11,7	-2,1	1.834	2.199	-365	10,1	12,1	-2,0
2006.	41.446	50.378	-8.932	9,3	11,3	-2,0	1.764	2.125	-361	9,8	11,8	-2,0
2007.	41.910	52.367	-10.457	9,5	11,8	-2,3	1.721	2.316	-595	9,6	12,9	-3,3
2008.	43.753	52.151	-8.398	9,9	11,8	-1,9	1.727	2.354	-627	9,7	13,2	-3,5
2009.	44.577	52.414	-7.837	10,1	11,8	-1,7	1.780	2.280	-500	10,0	12,8	-2,8
2010.	43.361	52.096	-8.735	9,8	11,8	-2,0	1.733	2.294	-561	9,8	13	-3,2
2011.	41.197	51.019	-9.822	9,4	11,6	-2,2	1.594	2.187	-593	9,1	12,4	-3,3
2012.	41.771	51.710	-9.939	9,8	12,1	-2,3	1.643	2.251	-608	9,4	12,9	-3,5
2013.	39.939	50.386	-10.447	9,4	11,8	-2,4	1.519	2.154	-635	8,7	12,4	-3,7
2014.	39.566	50.839	-11.273	9,3	12,0	-2,7	1.459	2.094	-635	8,4	12,1	-3,7
2015.	37.503	54.205	-16.702	8,9	12,9	-4,0	1.455	2.366	-911	8,4	13,7	-5,3
2016.	37.537	51.542	-14.005	9,0	12,3	-3,3	1.502	2.183	-681	8,9	13,0	-4,0
2017.	36.556	53.477	-16.921	8,9	13,0	-4,1	1.400	2.254	-854	8,4	13,6	-5,1
2018.	36.945	52.706	-15.761	9,0	12,9	-3,9	1.435	2.179	-744	8,7	13,3	-4,5
2019.	36.135	51.794	-15.659	8,9	12,7	-3,8	1.439	2.230	-791	8,8	13,7	-4,9
2020.	35.845	57.023	-21.178	8,9	14,1	-5,2	1.339	2.454	-1.115	8,3	15,2	-6,9
2021.	36.508	62.712	-26.204	9,4	16,2	-6,8	1.425	2.764	-1.339	8,9	17,3	-8,4
2022.	33.883	56.979	-23.096	8,8	14,8	-6,0	1.295	2.327	-1.032	8,2	14,7	-6,5
2023.	32.170	51.275	-19.105	8,3	13,3	-5,0	1.184	2.112	-928	7,5	13,3	-5,9
UKUPNO	1.095.650	1.415.789	-320.139	-	-	-	44.187	62.083	-17.896	-	-	-

Izvor: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2005; Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2022. i 2023.

Stanovništvo – pregled po županijama (publikacije 7.4.1. i 7.4.3.), Državni zavod za statistiku RH. *Autorski izračun i prilagodba.*

Stope nataliteta, mortaliteta i prirodne promjene relativni su pokazatelji prirodnoga kretanja stanovništva. Stopa nataliteta/mortaliteta/prirodne promjene računa se tako da se broj živorođenih/umrlih/prirodna promjena dijeli s ukupnom populacijom u određenom (razdoblju), a s obzirom da se izražava u promilima (‰), dobiveni rezultat množi se s 1.000. Jednostavnije rečeno, npr. stopa nataliteta pokazuje učestalost rađanja na 1.000 stanovnika. Kao što je vidljivo u Tablici 6., stopa nataliteta Varaždinske županije se od 1997. do 2023. smanjuje, stopa mortaliteta te intenzitet negativne prirodne promjene povećavaju, a takvi su trendovi prisutni i na razini ukupne hrvatske populacije. Najveću stopu nataliteta Varaždinska je županija imala početkom razmatranoga razdoblja, tj. 1997. (11,5 ‰), a najmanju 2023. godine (7,5 ‰). Najmanju stopu mortaliteta Županija je registrirala 2007. (11,8 ‰), a najveću 2021. i 2022. godine (17,3 ‰ i 14,7 ‰) (Tablica 6.). Početkom predmetnoga razdoblja stopa nataliteta Hrvatske je bila viša, a stopa mortaliteta niža nego stope Varaždinske županije (RH – natalitet 12,1 ‰, mortalitet 11,4 ‰; VŽ – natalitet 11,5 ‰, mortalitet 12,7 ‰). Prema zadnjim dostupnim podacima za 2023. godinu, stopa nataliteta Varaždinske županije je za 0,8 promila manja nego Hrvatske (7,5 ‰ naspram 8,3 ‰), stopa mortaliteta bila je jednaka za obje razine (13,3 ‰), a stopa negativne prirodne promjene izraženija u Županiji (-5,9 ‰ naspram -5,0 ‰) (Tablica 6.; Slika 9.).

Slika 9. Usporedba stopa nataliteta, mortaliteta i prirodne promjene Republike Hrvatske i Varaždinske županije od 1997. do 2023. godine.

Izvor: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2005; Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2022. i 2023.; Stanovništvo – pregled po županijama (publikacije 7.4.1. i 7.4.3.), Državni zavod za statistiku RH. *Autorski izračun i prilagodba.*

Zaključno možemo istaknuti kako su relativni pokazatelji prirodnoga kretanja varaždinske i ukupne hrvatske populacije vrlo sličnih vrijednosti, s time da je utjecaj pandemijskoga razdoblja ipak bio veći u ovoj županiji nego na razini Republike Hrvatske (Slika 9.). To nije neočekivano jer su regije demografski manja i osjetljivija područja, osobito kada je riječ o vanjskim utjecajima kao što je primjerice bila pandemija. Kao što je vidljivo iz predloženih podataka u Tablici 6., epidemija bolesti COVID-19 koja je u Hrvatskoj proglašena 11. ožujka 2020. godine,⁷ značajno je utjecala na ionako nepovoljnu prirodnu dinamiku stanovništva Varaždinske županije iz prethodnih razdoblja.

„Prvi slučaj zaraze koronavirusom *SARS-CoV-2* u Republici Hrvatskoj zabilježen je 25. veljače 2020., a od 15. travnja 2020. do 23. rujna 2022. godine, Hrvatska je registrirala ukupno 1,2 milijuna potvrđenih slučajeva i 16.912 smrtnih ishoda povezanih s tom bolesti“ (Komušanac i Mažar, 2024). Varaždinska županija u istom je razdoblju registrirala 57.506 slučajeva zaraze, a broj preminulih od bolesti COVID-19 bio je 1.060 što je činilo 6,10 % ukupno preminulih od navedene bolesti u Hrvatskoj (Komušanac i Mažar, 2024). Tzv. CFR ili *Case Fatality Ratio* koji pokazuje odnos smrtnih ishoda u odnosu na zaražene slučajeve, u Varaždinskoj je županiji bio 1,84 %, odnosno šesti najveći u usporedbi s drugim županijama, dok je državni prosjek bio 1,37 % (Komušanac i Mažar, 2024). Drugi relativni pokazatelj, tzv. stopa specifičnoga COVID-19 mortaliteta pokazuje učestalost umiranja zbog zaraze konoravirusom na 100.000 stanovnika (broj smrtnih ishoda od COVID-19 bolesti u odnosu na broj stanovnika). Stopa COVID-19 mortaliteta u Hrvatskoj je bila vrlo visoka jer je na svakih 100.000 stanovnika prosječno umiralo 441,03 osoba, a situacija je bila najgora u ostarjelim i visoko depopulirajućim županijama, prije svega u Karlovačkoj (718,39), Varaždinskoj (664,63) i Osječko-baranjskoj (657,69) (Komušanac i Mažar, 2024).

Navedeni podatci potvrda su svih izdvojenih zaključaka iz prethodnih odlomaka, vezanih primarno uz razinu depopulacije i nepovoljnu prirodnu dinamiku Varaždinske županije, zbog kojih razmatrana populacija pokazuje nizak stupanj demografske otpornosti.

---

⁷Mrežna stranica:

<https://zdravstvo.gov.hr/UserDocsImages/2020%20CORONAVIRUS/ODLUKA%20O%20PROGLA%C5%A0ENJU%20EPIDEMIJE%20BOLESTI%20COVID-19.pdf>

2.2.2. Trendovi prirodnoga kretanja stanovništva od 2001. do 2023. godine – gradska i općinska razina (apsolutni i relativni pokazatelji)

Za analizu prirodnoga kretanja stanovništva gradova i općina Varaždinske županije odabrali smo razdoblje od 2001. godine jer podatci prethodnih razdoblja za razinu gradova i općina nisu usporedivi i/ili dostupni. Također, zbog lakšega prikaza i jasnije analize, u Tablici 7. prikazani su relativni pokazatelji prirodnoga kretanja pa su tako za sve JLS izračunate stope nataliteta, mortaliteta i prirodne promjene za 2001., 2011., 2021. i 2023. godinu. Od ukupnoga broja živorođenih od 2011. do 2023. godine (18.869), 53,21% odnosi se na djecu rođenu u šest gradova Županije, a prednjači Grad Varaždin s 25,27 % djece (Tablica 7.). Slično je i s ukupnim brojem umrlih osoba u istom razdoblju (29.555); oko 54 % umrlih u Županiji odnosi se na gradove, što je i očekivano s obzirom na veličine gradskih populacija. Ukupna prirodna promjena bila je negativna (više umrlih nego rođenih osoba), a u intenzitetu prednjače gradovi Varaždin (-2.956), Ivanec (-739), Novi Marof (-693), Lepoglava (-654) i Ludbreg (-534) (Tablica 7.). Navedeni gradovi zajedno ostvaruju 52 % ukupne negativne prirodne promjene Županije.

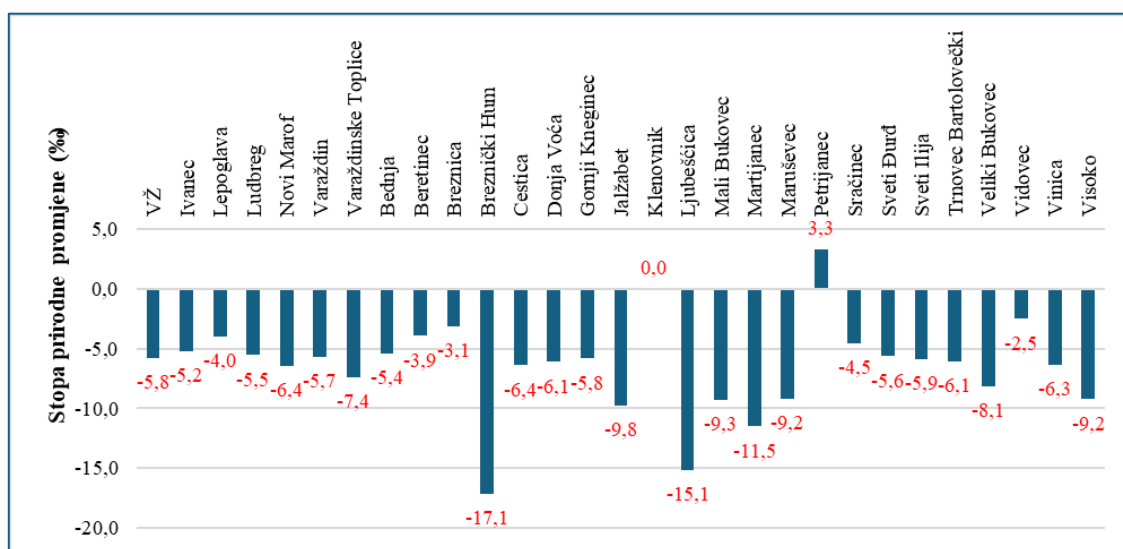
Prosječna stopa nataliteta 2001. godine je bila 10,4 ‰ (gradovi 9,0 ‰; općine 10,8 ‰), a gledano na razini cijele županije 9,7 ‰. Najveću stopu nataliteta 2001. godine imale su općine Petrijanec (16,6 ‰), Ljubešćica (14,3 ‰), Vidovec (13,7 ‰) te podjednako, 13,3 ‰, Sveti Ilija i Veliki Bukovec, dok je među gradovima to bio Ivanec (10,1 ‰) (Tablica 7.). Najmanju stopu nataliteta iste godine imali su Općina Breznički Hum (7,6 ‰), Grad Varaždinske Toplice (7,6 ‰) i Općina Donja Voća (7,6 ‰). Stopa nataliteta Varaždinske županije se kontinuirano smanjuje pa tako 2011. iznosi 9,1 ‰, 2021. 8,9 ‰ i 2023. 7,4 ‰ (Tablica 7.). Prosječna stopa nataliteta 2023. godine je bila 7,6 ‰ (gradovi 6,9 ‰; općine 7,7 ‰). Godine 2023. samo su dvije JLS imale stopu nataliteta iznad 10 promila (ujedno i najveću), a to su općine Petrijanec (14,9 ‰) i Bednja (10,2 ‰). Usporedbe radi, takvih je JLS 2001. godine bilo ukupno 15! Najmanju stopu nataliteta 2023., ispod 5 ‰ imaju Općina Breznički Hum (2,7 ‰), Grad Varaždinske Toplice (4,8 ‰) i Općina Trnovec Bartolovečki (4,4 ‰) (Tablica 7.). Zapanjujući (i zabrinjavajući) je podatak kako se u Varaždinskoj županiji s nešto više od 159 tisuća stanovnika 2023. rađalo prosječno godišnje 42,29 djece u svakom gradu i općini, s time da je to u čak 17 JLS manje od 30 djece! Stopa nataliteta u stalnom je opadanju, a u nekim se gradovima i općinama smanjila za više od 50 % (npr. Breznički Hum sa 7,6 ‰ na 2,7 ‰; Trnovec Bartolovečki sa 9,6 ‰ na 4,4 ‰; Ljubešćica sa 14,3 ‰ na 6,0 ‰ i sl.) (Tablica 7.).

Tablica 7. Odabrani pokazatelji prirodne dinamike stanovništva gradova i općina Varaždinske županije (2001.–2023).

Naziv grada/općine	Oznaka	BROJ ŽIVOROĐENIH	BROJ UMRLIH	PRIRODNA PROMJENA	STOPA NATALITETA (‰)				STOPA MORTALITETA (‰)				STOPA PRIRODNE PROMJENE (‰)			
		2011.-2023.	2011.-2023.	2011.-2023.	2001.	2011.	2021.	2023.	2001.	2011.	2021.	2023.	2001.	2011.	2021.	2023.
Ivanec	grad	1.492	2.231	-739	10,1	10,0	10,8	7,3	12,1	12,9	15,7	12,5	-2,0	-2,9	-5,0	-5,2
Lepoglava	grad	717	1.371	-654	8,9	7,7	7,9	7,9	12,0	12,7	19,2	11,9	-3,1	-4,9	-11,2	-4,0
Ludbreg	grad	948	1.482	-534	9,5	9,0	9,4	6,4	12,6	11,8	16,8	11,9	-3,1	-2,8	-7,3	-5,5
Novi Marof	grad	1.404	2.097	-693	9,4	8,2	9,7	7,5	12,1	12,4	17,3	13,9	-2,7	-4,2	-7,6	-6,4
Varaždin	grad	4.742	7.698	-2.956	8,2	8,6	7,7	7,4	11,2	11,1	17,6	13,1	-3,0	-2,5	-9,9	-5,7
Varaždinske Toplice	grad	642	1.098	-456	7,7	9,9	8,5	4,8	11,5	10,2	18,1	12,2	-3,7	-0,3	-9,6	-7,4
Bednja	općina	342	846	-504	11,1	7,3	7,4	10,2	16,2	18,5	22,1	15,6	-5,0	-11,3	-14,8	-5,4
Beretinac	općina	236	318	-82	10,5	10,6	9,3	7,4	11,8	14,7	15,1	11,3	-1,3	-4,1	-5,9	-3,9
Breznica	općina	246	408	-162	9,1	9,1	10,7	9,9	15,2	13,2	22,8	13,1	-6,1	-4,1	-12,2	-3,1
Breznički Hum	općina	125	303	-178	7,6	8,1	8,8	2,7	16,5	25,1	25,6	19,8	-8,9	-17,0	-16,8	-17,1
Cestica	općina	747	1.021	-274	8,1	9,8	10,9	9,8	14,3	11,2	13,5	16,2	-6,2	-1,4	-2,6	-6,4
Donja Voća	općina	234	467	-233	7,7	7,0	10,3	8,6	15,5	16,8	21,2	14,7	-7,7	-9,8	-10,8	-6,1
Gornji Knežinec	općina	575	857	-282	10,5	8,4	9,4	8,1	10,3	12,3	15,1	13,9	0,2	-3,9	-5,7	-5,8
Jalžabet	općina	330	641	-311	11,3	5,5	6,6	7,9	12,6	13,3	15,1	17,6	-1,3	-7,7	-8,5	-9,8
Klenovnik	općina	225	371	-146	11,4	9,4	10,6	9,6	16,7	16,8	15,6	9,6	-5,3	-7,4	-5,0	0,0
Ljubeščica	općina	196	312	-116	14,3	5,4	8,9	6,0	13,8	12,4	15,4	21,2	0,5	-7,0	-6,5	-15,1
Mali Bukovec	općina	235	473	-238	11,6	8,1	6,1	9,9	16,8	18,5	23,2	19,2	-5,2	-10,4	-17,1	-9,3
Martijanec	općina	344	658	-314	9,7	9,4	6,1	6,3	16,4	20,6	20,8	17,9	-6,7	-11,2	-14,8	-11,5
Maruševec	općina	640	1.204	-564	8,6	8,1	7,4	5,4	12,4	13,3	19,5	14,6	-3,8	-5,2	-12,1	-9,2
Petrijanec	općina	881	756	125	16,6	15,4	18,2	14,9	10,6	11,8	16,9	11,6	6,0	3,5	1,3	3,3
Sračinec	općina	574	709	-135	10,6	9,9	5,6	7,3	10,4	10,5	12,8	11,9	0,2	-0,6	-7,3	-4,5
Sveti Đurđ	općina	400	682	-282	11,0	9,2	9,0	6,3	13,9	10,0	16,5	11,9	-2,9	-0,8	-7,5	-5,6
Sveti Ilija	općina	392	537	-145	13,3	8,0	8,6	5,6	13,9	8,0	16,7	11,4	-0,6	0,0	-8,0	-5,9
Trnovec Bartolovečki	općina	665	1.047	-382	9,6	10,5	8,6	4,4	8,3	11,0	17,6	10,5	1,3	-0,6	-9,0	-6,1
Veliki Bukovec	općina	145	267	-122	13,3	5,6	9,8	8,1	12,7	12,5	13,6	16,3	0,6	-7,0	-3,8	-8,1
Vidovec	općina	607	776	-169	13,7	10,0	9,2	8,1	12,3	11,1	14,4	10,6	1,4	-1,1	-5,3	-2,5
Vinica	općina	427	614	-187	10,4	12,7	12,3	6,7	12,3	15,0	18,5	13,0	-1,9	-2,4	-6,3	-6,3
Visoko	općina	178	311	-133	8,5	14,5	11,2	6,9	16,5	15,2	18,7	16,2	-7,9	-0,7	-7,5	-9,2
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA		18.689	29.555	-10.866	9,7	9,1	8,9	7,4	12,3	12,4	17,3	13,3	-2,6	-3,4	-8,4	-5,8

Izvor: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2005.; Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2022. i 2023.; Stanovništvo – pregled po županijama (publikacije 7.4.1. i 7.4.3.), Državni zavod za statistiku RH. *Autorski izračun i prilagodba*

Prosječna stopa mortaliteta 2001. godine je bila 13,2 ‰ (gradovi 11,9 ‰; općine 13,6 ‰), a gledano na razini cijele županije 12,3 ‰. Najveću stopu mortaliteta, iznad 16 ‰, imale su općine Mali Bukovec (16,8 ‰), Klenovnik (16,7 ‰), Breznički Hum (16,5 ‰), Visoko (16,5 ‰), Martijanec (16,4 ‰) i Bednja (16,2 ‰), dok je među gradovima to bio Ludbreg (12,6 ‰) (Tablica 7.). Najmanju stopu mortaliteta iste godine imale su općine Trnovec Bartolovečki (8,3 ‰), Gornji Kneginec (10,3 ‰), Sračinec (10,4 ‰) i Petrijanec (10,6 ‰). Stopa mortaliteta Varaždinske županije se kontinuirano povećava do 2021. godine kada je registrirana najviša smrtnost od promjene metodologije vitalne statistike, rekordnih 17,3 ‰! Županijska stopa mortaliteta iznosila je 2001. 12,3 ‰, 2011. 12,4 ‰, a 2023. 13,3 ‰ (Tablica 7.). Prosječna stopa mortaliteta 2023. godine je bila 14,11 ‰ (gradovi 12,6 ‰; općine 14,5 ‰). Godine 2023. ukupno je 8 JLS imalo stopu mortaliteta iznad 15 ‰, a to su općine: Ljubešćica (21,2 ‰), Breznički Hum (19,8 ‰), Mali Bukovec (19,2 ‰), Martijanec (17,9 ‰), Jalžabet (17,6 ‰), Cestica (16,2 ‰), Veliki Bukovec (16,3 ‰), Visoko (16,2 ‰) i Bednja (15,6 ‰) (Tablica 7.). Najmanju stopu mortaliteta 2023., ispod 10 ‰, ima Općina Klenovnik (9,6 ‰). Usporedbe radi, niti jedna JLS u županiji nije imala stopu mortaliteta iznad 17 ‰ 2001., dok je takvih 2023. bilo ukupno 5. Najviši mortalitet među gradovima i općinama bio je 2001. 16,3 ‰, a 2023. godine nevjerojatnih 21,2 ‰ (Tablica 7.). U vrijeme vrhunca pandemije, 2021. godine čak je 6 općina imalo stopu mortaliteta iznad 20 ‰: Breznički Hum (25,6 ‰), Mali Bukovec (23,2 ‰), Breznica (22,8 ‰), Bednja (22,1 ‰), Donja Voća (21,2 ‰) i Martijanec (20,8 ‰) (Tablica 7.). Prosječno je 2021. godine u svakom gradu/općini umiralo 98,7, a 2023. 75,4 osoba.

Slika 10. Stopa prirodne promjene gradova i općina Varaždinske županije 2023. godine.

Izvor: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2005; Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2022 i 2023.; Stanovništvo – pregled po županijama (publikacije 7.4.1. i 7.4.3.), Državni zavod za statistiku RH. *Autorski izračun i prilagodba.*

Stopa negativne prirodne promjene Varaždinske županije i više je nego udvostručena u nešto više od 20 godina; 2023. iznosila je -5,8 ‰, a 2001. -2,6 ‰. S obzirom da smo trendove kretanja nataliteta i mortaliteta (o kojima ovisi intenzitet i predznak prirodne promjene), detaljnije objasnili u prethodnom tekstu, osvrnut ćemo se ukratko na recentnu stopu prirodne promjene gradova i općina 2023. godine (Slika 10.). Nultu stopu prirodne promjene tj. jednaku stopu nataliteta i mortaliteta imala je općina Klenovnik, a jedinu pozitivnu prirodnu promjenu registrirala je općina Petrijanec (3,3 ‰). Negativnu prirodnu promjenu imaju svi gradovi (6) i ostale općine (20), u rasponu između -2,5 ‰ (Vidovec) i -17,1 ‰ (Breznički Hum). Osim Općine Breznički Hum, stopu prirodne promjene veću od -10 ‰ imaju i općine Ljubešćica (-15,1 ‰) i Martijanec (-11,5 ‰) (Tablica 7.; Slika 10.). Navedeni su podatci poražavajući, osobito za općinska područja; prosječna vrijednost stope prirodne promjene je u općinama -6,7 ‰, dok je u gradovima nešto viša -5,7 ‰, što upućuje da gradovi ipak, zbog svoje veličine i funkcija, imaju nešto „povoljnije“ trendove prirodnoga kretanja, ali i dalje negativne.

2.2.3. Odabrani pokazatelji prirodne dinamike i vitalnosti stanovništva Varaždinske županije (2011.–2023.)

Osim temeljnih pokazatelja prirodnoga kretanja, u nastavku ćemo analizirati trendove bračnosti (tzv. nupcijaliteta) te odabrane pokazatelje biodinamike i vitalnosti stanovništva Varaždinske županije od 2011. do 2023. godine (Tablica 8.). Tzv. bračnost ili nupcijalitet pokazuje odnose broja sklopljenih i razvedenih brakova. Promjene u kretanju broja sklopljenih i razvedenih brakova u nekoj populaciji odraz su općih demografskih procesa, prije svega prirodnoga kretanja. Mlađe populacije u pravilu imaju veći broj sklopljenih brakova s obzirom da se čin ulaska u brak veže uz mlađe generacije, u odnosu na populacije pogođene procesom starenja stanovništva i nepovoljnim dobnim odnosima. Prosječna dob sklapanja prvoga braka u Hrvatskoj je u 2022. godini bila 31,2, a žene svoje prvo dijete prosječno rađaju s 30,7 godina (EUROSTAT, 2024). Odgoda rađanja za sve kasnije godine temeljni je demografski izazov u brojnim europskim državama, a glavni razlozi su promjene obiteljskih i reproduktivnih obrazaca ponašanja (Čipin i Strmota, 2014). Takav je trend nažalost prisutan i u Hrvatskoj, a ogleda se primarno u slabljenju institucije braka i jačanju alternativnih (izvanbračnih) životnih zajednica (Wertheimer-Baletić, 2016).

Ukupno je od 2011. do 2023. godine u Varaždinskoj županiji sklopljeno ukupno 9.008 brakova te 2.943 razvoda. Prosječno se godišnje u Varaždinskoj županiji sklopi 704 brakova, a raskine njih 230. Iako su prisutne oscilacije na godišnjoj razini, vidljivo je da se broj sklopljenih brakova smanjuje (2011. 756; 2023. 564), dok broj rastava blago raste (2011. 199; 2023. 214)

(Tablica 8.). Opća stopa bračnosti ili nupcijaliteta označava učestalost sklapanja brakova na 1.000 stanovnika tijekom nekoga razdoblja. Opća stopa bračnosti Varaždinske županije u 13 se godina smanjila za gotovo 19 %, tj. s 4,3 2011. godine na 3,5 2023. godine, što je manje nego na razini Republike Hrvatske (4,5 2023.). Koeficijent divorcijaliteta označava broj rastavljenih brakova u odnosu na broj (1.000) sklopljenih brakova. Koeficijent divorcijaliteta Varaždinske županije raste s 263,2 2011. godine na 331,6 2023. godine i veći je nego državni (254,7). Vitalni indeks, kao što mu i ime govori, pokazatelj je vitalnosti (živosti) populacije jer uzima u obzir broj živorođenih na 100 umrlih osoba. Vitalni indeks Varaždinske županije iznosio je 2011. godine 72,89 %, a do 2023. smanjen je za 23,%, tj. na 56,10 %. Usporedbe radi, vitalni indeks cjelokupne hrvatske populacije je 62,70 % i nešto je povoljniji nego županijski. S druge strane, prema podacima popisa 2021., fertilni kontingent (udio žena u dobi od 15. do 49. godine u ukupnom broju žena) Varaždinske županije je 2021. godine bio gotovo jednak fertilnom kontingentu Hrvatske (VŽ: 40,83 %; RH: 40,0 %) (o tome više u okviru poglavlja o dobnom sastavu).

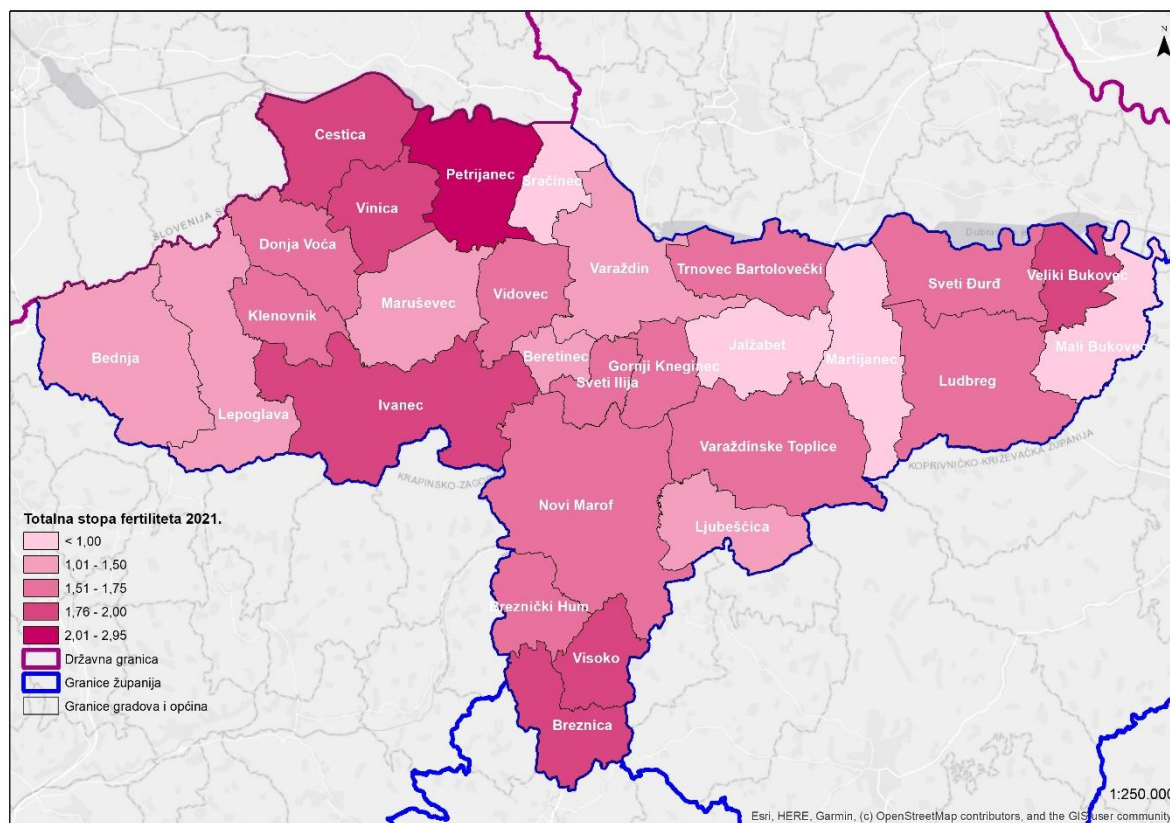
Tablica. 8. Odabrani pokazatelji biodinamike i vitalnosti stanovništva Varaždinske županije od 2011. do 2023. godine.

Godina	BRAČNOST		BRAČNOST - relativni pokazatelji		Vitalni indeks
	Sklopljeni brakovi	Razvedeni brakovi	Opća stopa bračnosti	Koeficijent divorcijaliteta	
2011.	756	199	4,3	263,2	72,89%
2012.	768	221	4,4	287,8	72,99%
2013.	706	224	4,1	317,3	70,52%
2014.	695	189	4,1	271,9	69,68%
2015.	712	224	4,2	314,6	61,50%
2016.	800	297	4,8	371,3	68,80%
2017.	745	270	4,5	362,4	62,11%
2018.	776	277	4,7	357,0	65,86%
2019.	724	229	4,5	316,3	64,53%
2020.	542	203	3,4	374,5	54,56%
2021.	632	209	4,0	330,7	51,56%
2022.	588	214	3,7	363,9	55,65%
VŽ 2023.	564	187	3,5	331,6	56,10%
RH 2023.	17.306	4.407	4,5	254,7	62,70%

Izvor: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2005.; Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2022.; Stanovništvo – pregled po županijama (publikacije 7.4.1. i 7.4.3.), Državni zavod za statistiku RH. *Autorski izračun i prilagodba.*

Najboljim pokazateljem fertiliteta (ostvarene plodnosti) smatramo tzv. totalnu ili ukupnu stopu fertiliteta (skraćeno TFR) koja označava prosječan broj djece koju bi rodila prosječna žena tijekom svojega fertilnoga razdoblja uz dvije pretpostavke: nastavak djelovanja

istih fertilitetnih trendova (1) i preživljenje kraja fertilitetnoga razdoblja (2) (Wertheimer-Baletić, 2004). Za tzv. jednostavno obnavljanje ili obnavljanje stanovništva prirodnim putem, potreban je TFR od prosječno 2,1 djece po jednoj ženi u fertilnom razdoblju. Algoritam za izračun TFR-a sastoji se od izračuna stopa fertiliteta po pojedinim dobnim petogodišnjim skupinama (15–19, 20–24, 25–29, 30–34, 35–39, 40–44, 45–49) za što su potrebni podatci o broju žena u fertilnom razdoblju i broju djece koju su te iste žene rodile. Takvi podatci za razinu gradova i općina nisu javno dostupni pa su se, za potrebe izrade studije, koristila autorska istraživanja na temelju ustupljenih podataka DZS-a. S obzirom na složenost postupka izračuna kojega nije moguće prikazati u jednoj tablici, na Slici 11. prikazani su rasponi vrijednosti TFR-a na gradskoj i općinskoj razini 2021. godine. Varaždinska županija imala je 2021. godine TFR 1,55, a samo je jedna JLS imala TFR iznad granične vrijednosti od 2,1 djece po jednoj ženi u fertilnom razdoblju; Općina Petrijanec (2,95) (Slika 11.)

**Slika 11. Vrijednosti totalne ili ukupne stope fertiliteta gradova i općina
 Varaždinske županije 2021. godine.**

Izvor: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima (Popis 2021.); Živorođeni prema starosti majke po županijama i gradovima/općinama 2021. (podatci dobiveni na zahtjev).
Autorski izračun.

Prosječan TFR u gradovima bio je 1,59 (Ivanec – 1,86; Ludbreg – 1,68; Novi Marof – 1,62; Varaždinske Toplice – 1,58; Lepoglava – 1,48; Varaždin – 1,31). U usporedbi s gradovima, prosječan TFR u općinama bio je nešto viši, 1,61. Najniži TFR, ispod 1,2 djece po jednoj ženi u fertilnom razdoblju imale su općine: Sračinec (0,99), Mali Bukovec (1,07), Jalžabet (1,16) i Martijanec (1,17). Osim Općine Petrijanec, najveći TFR su imale općine Breznica (1,96), Vinica (1,94), Visoko (1,89), Veliki Bukovec (1,88), Cestica (1,86) i već spomenuti Grad Ivanec (1,86).

Najveći broj JLS, njih 17, ima TFR u rasponu između 1,31 i 1,75. Redom to su: Bednja (1,31), Varaždin (1,31), Ljubešćica (1,38), Maruševac (1,38), Lepoglava (1,48), Beretinec (1,50), Trnovec Bartolovečki (1,54), Varaždinske Toplice (1,58), Breznički Hum (1,59), Sveti Ilija (1,60), Novi Marof (1,62), Vidovec (1,63), Gornji Kneginec (1,67), Sveti Đurđ (1,67), Ludbreg (1,68), Donja Voća (1,70) i Klenovnik (1,75) (Slika 10.) Uporedbe radi, TFR Hrvatske je iste godine iznosio 1,63, a u odnosu na ostale županije, Varaždinska je županija imala šesti najmanji TFR (1,57), nakon Primorsko-goranske (1,46), Karlovačke (1,49), Istarske (1,49), Grada Zagreba (1,53) i susjedne Krapinsko-zagorske županije (1,54) (autorski izračun). U prvih 50 JLS s najmanjim TFR-om (od 0,0 do 1,16) u Hrvatskoj, tri su iz Varaždinske županije: Sračinec (0,99), Mali Bukovec (1,07) i Jalžabet (1,16).

2.3. Prostorno kretanje stanovništva Varaždinske županije od 2001. do 2023. godine

Prostorna pokretljivost stanovništva ili migracija stanovništva ostavlja u svakom društvu i prostoru velike tragove i s prirodnim kretanjem čini sustav uvjetovanja sastava i brojnosti stanovništva, nezavisno na kojoj prostornoj razini razmatramo stanovništvo i sve njegove veze, procese i odnose u okruženju. Primarna je podjela migracija na unutrašnje i vanjske, a ostale podjele po uvjetovanosti, vremenu trajanja i razlozima preseljavanja različitih (posebno nižih) prostornih razina u razmatranjima ovise o dostupnosti službenih statističko-demografskih podataka. Uočavanje, definiranje, uzročno-posljedično uvjetovanje i projiciranje budućih procesa preseljavanja temelj su planskih razvojnih i sigurnosnih planiranja, jer je ljudska populacija najvažniji potencijal i čimbenik svakog prostora pa tako i varaždinskoga županijskoga administrativno-teritorijalnoga. Prema novom znanstvenom pristupu demografski bi parametri trebali biti i nezaobilazni sustavni dio procjenjivanja i ocjenjivanja stupnja razvijenosti i to se ne može negirati po bilo kojoj osnovi, jer što znači regionalna ili bilo koja druga viša razina razvijenost ako u njoj najveći potencijal nestaje izumiranjem ili iseljavanjem. Stihijski, neplanski i neselektivni dolazak imigranata ili čak ilegalni, u takvim okolnostima demografskog nestajanja ne mora istovremeno značiti i revitalizaciju populacije u funkciji društvene, razvojne i sigurnosne uređenosti.

Posebno je stoga važno u studijskom pristupu uočiti, definirati i predvidjeti zakonitosti kako bi se i ostali županijski razvojni planovi mogli temeljiti na najvažnijem potencijalu svih djelatnosti. Sukladno mogućem dohvatit službenih demografskih podataka važno je uočiti trendovske županijske i, unutar njih, gradske i općinske zakonitosti u novijem vremenskom razdoblju (nakon popisa stanovništva 2001. godine), intenzitet relativnih promjena na svim dostupnim razinama, utvrditi migracijske bilance unutrašnjih i vanjskih preseljavanja te uočiti prostorne posebnosti. Postavljanje i provođenje istih nije utopijska varijanta, već objektivna potreba nezavisno od uočljivih županijskih pogodnosti.

Uočljiv povratak stanovništva posebno na varaždinskoj županijskoj razini, ne može biti osnova političkoga zadovoljstva u uvjetima prirodnoga dugotrajnijega pada stanovništva, rastuće starosti ukupne populacije i stalnoga smanjivanja broja učenika osnovnih i srednjih škola kao potvrde realnosti iseljavanja.

2.3.1. Trendovi prostornoga kretanja županijskog stanovništva u razdoblju 2001.–2023. godine – županijska razina

Unutrašnja i vanjska migracija varaždinske županijske populacije u razdoblju od 2001. do 2023. godine, pokazuje nekoliko osnovnih zakonitosti (Tablica 9. i 10.; Slika 12., 13. i 14.).

Tablica 9. Unutrašnje i vanjsko preseljavanje stanovništva¹ Varaždinske županije u razdoblju od 2001. do 2023. godine.

VŽ	Doseljeno stanovništvo				Odseljeno stanovništvo				Migracijska bilanca			
	1 ²	2	3	4	1 ²	2	3	4	1 ²	2	3	4
2001.	2.474	1.166	548	225	2.434	1.174	590	142	40	-8	-42	83
2002.	2.570	1.203	611	181	2.633	1.203	685	165	-63	-	-74	16
2003.	2.724	1.259	600	207	2.773	1.270	739	108	-49	-11	-139	99
2004.	2.567	1.240	574	167	2.629	1.238	709	97	-62	2	-135	70
2005.	2.662	1.351	587	175	2.664	1.355	686	64	-2	-4	-99	111
2006.	2.646	1.278	594	183	2.687	1.284	635	177	-41	-6	-41	6
2007.	2.880	1.304	712	172	2.741	1.304	644	101	139	-	68	71
2008.	2.690	1.255	627	175	2.556	1.255	585	83	134	-	42	92
2009.	2.380	1.114	596	134	2.324	1.114	597	77	56	-	-1	57
2010.	2.204	1.155	529	67	2.231	1.155	559	64	-27	-	-30	3
2011.	2.490	1.171	649	140	2.424	1.171	625	98	66	-	24	42
2012.	2.432	1.203	555	71	2.556	1.203	635	115	-124	-	-80	-44
2001.-2012.	30.719	14.699	7.182	1.897	30.652	14.726	7.689	1.291	67	-27	-507	606
2013.	2.508	1.147	624	123	2.753	1.147	702	290	-245	-	-78	-167
2014.	2.865	1.436	762	120	3.429	1.436	935	511	-564	-	-173	391
2015.	3.035	1.289	918	203	3.579	1.289	865	800	-544	-	53	-597
2016.	2.891	1.288	790	195	3.725	1.288	798	1.021	-834	-	-8	-826
2017.	2.824	1.266	666	343	4.007	1.266	846	1.346	-1.183	-	-180	-1.003
2018.	3.580	1.398	882	718	3.946	1.398	794	1.172	-366	-	88	-454
2013.-2018.	17.703	7.824	4.642	1.702	21.439	7.824	4.940	5.140	-3.736	-	-298	-3.438
2019.	4.183	1.375	841	1.408	4.165	1.375	847	1.384	18	-	-6	24
2020.	3.701	1.274	719	1.206	3.662	1.274	704	1.182	39	-	15	24
2021.	3.954	1.352	717	1.356	4.112	1.352	730	1.501	-158	-	-13	-145
2022.	4.905	1.323	731	2.223	4.395	1.323	788	1.656	510	-	-57	567
2023.	5.637	1.413	747	2.841	4.203	1.413	831	1.323	1.434	-	-84	1.518
2019.-2023.	22.380	6.737	3.755	9.034	20.537	6.737	3.900	7.046	1.843	-	-145	1.988
UKUPNO 2001.-2023.	70.802	29.260	15.579	12.633	72.628	29.287	16.529	13.477	-1.826	-27	-950	-844

1 – Ukupno doseljeno i odseljeno stanovništvo

2 – Gradska i općinska razina preseljavanja unutar Županije

3 – Županijska razina preseljavanja

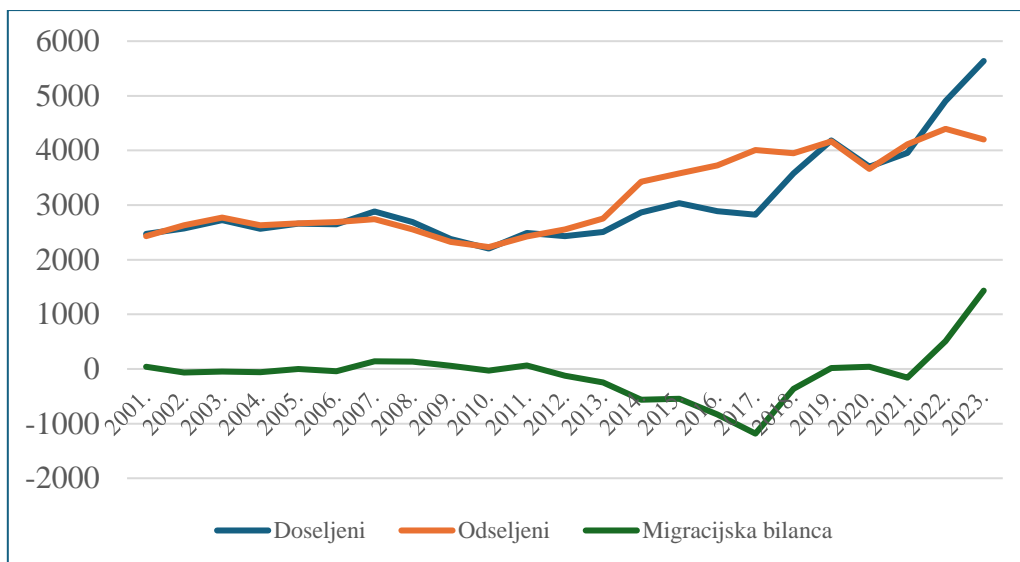
4 – Vanjska migracija

¹ Podatci su prikazani po teritorijalnom ustroju sa stanjem 31. prosinca svake godine 2001.–2023.

² Razlika do ukupnog broja doseljenih/odseljenih odnosi se na preseljenja među naseljima unutar istog grada/općine.

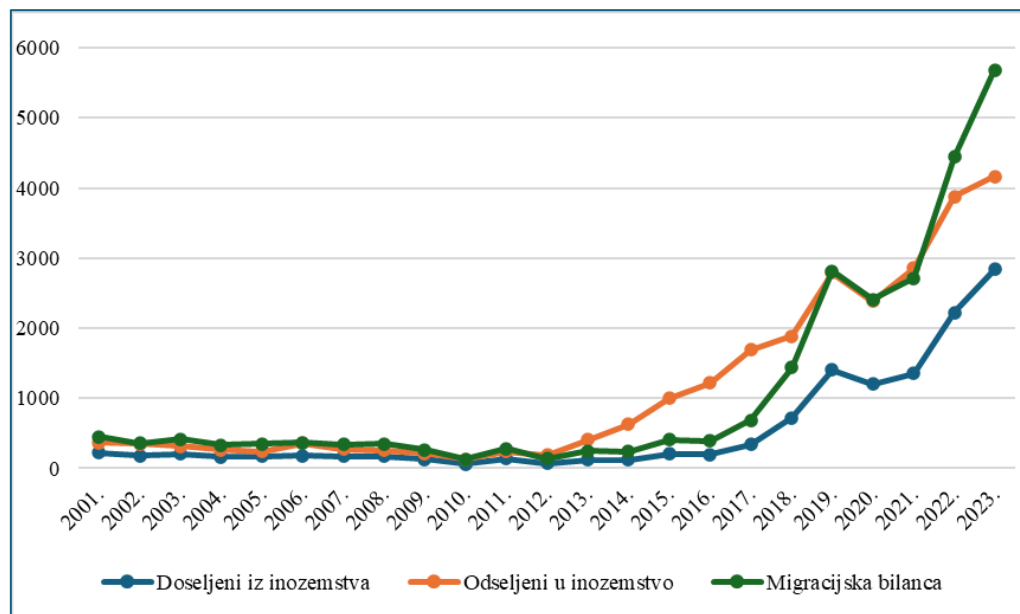
Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2001. – 2023. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.1-7.5.23, Zagreb 2002.–2024.

Promjena intenziteta preseljavanja i migracijska bilanca osnovnih smjerova preseljavanja jasno ukazuju kako se u demografski ugroženoj Hrvatskoj upravo Varaždinska županija izdvaja iz demografske ukupne prosječnosti i negativnosti. Revitalizacija imigracijom je moguća, ali je ona tek na početku i nije se još izravno odrazila na ukupnu reprodukciju mjerenu i prirodnim kretanjem stanovništva.

Slika 12. Ukupna unutrašnja i vanjska migracija stanovništva Varaždinske županije u razdoblju od 2001. do 2023. godine.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2001. – 2023. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.1-7.5.23, Zagreb 2002.–2024.

Slika 13. Kretanje vanjske migracije Varaždinske županije od 2001. do 2023.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2001. – 2023. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.1-7.5.23, Zagreb 2002.–2024.

Tablica 10. Indeks promjene unutrašnjega i vanjskoga preseljavanja stanovništva¹
Varaždinske županije u razdoblju od 2001. do 2023. godine
(2001. = 100; 2013. = 100 i 2019. = 100).

VŽ	Doseljeno stanovništvo				Odseljeno stanovništvo				Migracijska bilanca			
	1 ²	2	3	4	1 ²	2	3	4	1 ²	2	3	4
Ukupno 2001.-2023.	70.802	29.260	15.579	12.633	72.628	29.287	16.529	13.477	-1.826	-27	-950	-844
2001.	2.474	1.166	548	225	2.434	1.174	590	142	40	-8	-42	83
2023.	5.637	1.413	747	2.841	4.203	1.413	831	1.323	1.424	-	-84	1.518
Indeks promjene	227,9	121,2	136,3	1.262,7	173,8	120,4	140,8	931,7	3.560,0	-	200,0	1.828,9
Ukupno 2001.-2012.	30.719	14.699	7.182	1.897	30.652	14.726	7.689	1.291	67	-27	-507	606
2001.	2.474	1.166	548	225	2.434	1.174	590	142	40	-8	-42	83
2012.	2.432	1.203	555	71	2.556	1.203	635	115	-124	-	-80	-44
Indeks promjene	98,3	103,2	101,3	31,6	105,0	102,5	107,6	81,0	-510,0	-	190,5	-153,0
Ukupno 2013.-2018.	17.703	7.824	4.642	1.702	21.439	7.824	4.940	5.140	-3.736	-	-298	-3.438
2013.	2.508	1.147	624	123	2.753	1.147	702	290	-245	-	-78	-167
2018.	3.580	1.398	882	718	3.946	1.398	794	1.172	-366	-	88	-454
Indeks promjene	138,8	121,9	141,3	583,7	143,3	121,9	113,1	404,1	149,4	-	312,8	271,9
Ukupno 2019.-2023.	22.380	6.737	3.755	9.034	20.537	6.737	3.900	7.046	1.843	-	-145	1.988
2019.	4.183	1.375	841	1.408	4.165	1.375	847	1.384	18	-	-6	24
2023.	5.637	1.413	747	2.841	4.203	1.413	831	1.323	1.434	-	-84	1.518
Indeks promjene	134,8	102,8	88,8	201,8	102,4	102,8	98,1	95,6	7.966,7	-	1.400,0	6.325,0

1 – Ukupno doseljeno i odseljeno stanovništvo

2 – Gradska i općinska razina preseljavanja unutar Županije

3 – Županijska razina preseljavanja

4 – Vanjska migracija

¹ Podatci su prikazani po teritorijalnom ustroju sa stanjem 31. prosinca svake godine 2001.–2023.

² Razlika do ukupnog broja doseljenih/odseljenih odnosi se na preseljenja među naseljima unutar istog grada/općine.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2001. – 2023. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.1-7.5.23, Zagreb 2002.–2024.

1. Sumirajući migracijske promjene u cijelom promatranom razdoblju, može se zaključiti kako je u svim smjerovima migriranja stanovništva, migracijska bilanca bila negativna, što znači da prevladava iseljavanje (i unutarnje i vanjsko).

2. Najbrojnija su iseljavanja u istom razdoblju bila unutar županije i to s udjelom ukupnih preseljavanja od gotovo 50 %, dok su migracije primarno bilo usmjerene prema županijskom glavnom središtu i ostalim gradskim naseljima.

3. Unutar županijska preseljavanja ne utječu na ukupnu brojnost i sastav županijskog stanovništva, ali njihova gotovo jednosmjernost potvrđuje kako su i u razvijenijim dijelovima Hrvatske preseljavanja iz gradskih sredina prema ruralnim prigradskim ili ruralnim udaljenijim naseljima još uvijek u povojima, za razliku od europskih razvijenijih sredina u kojima je to postao standard.

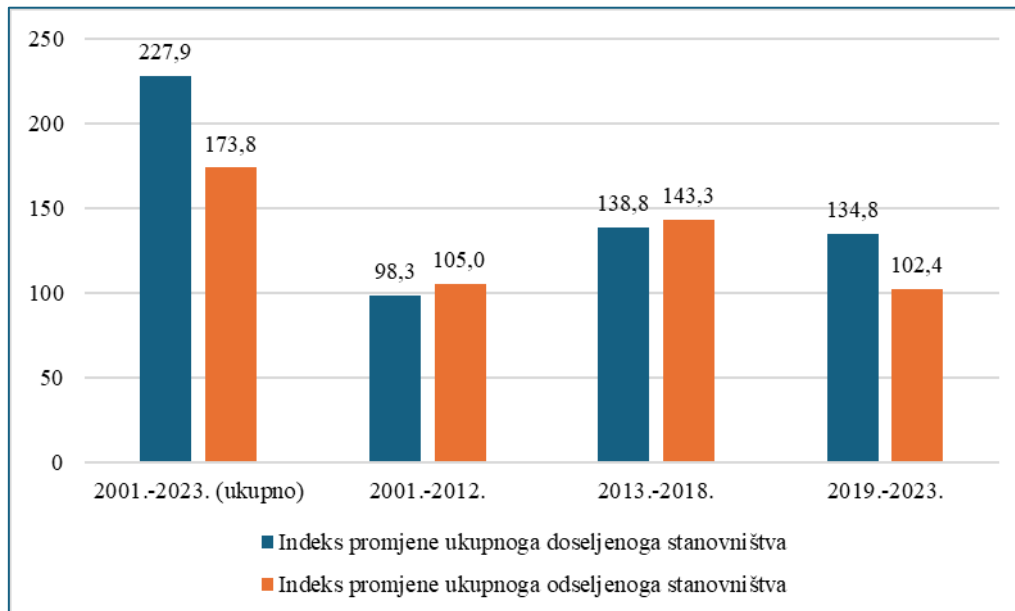
4. Izvan županijska preseljavanja (doseljavanja i odseljavanja) u početku su promatranoga razdoblja bila na razini petine do četvrtine ukupnih preseljavanja i po brojnosti su veća od vanjskih preseljavanja, iako im je ukupna migracijska bilanca tek malo apsolutno negativnija od vanjske migracijske bilance.

5. Lagani rast brojnosti županijskih preseljavanja s oscilacijama manje intenzivnih porasta i padova te ukupna negativna migracijska bilanca na visini -950 osoba nakon 2001. godine, nisu bitni zabrinjavajući čimbenici kao npr. u nekim hrvatskim pograničnim, brdsko-planinskim i slavonskim županijama.

6. Vanjska je migracija, po apsolutnom broju i po pozitivnoj migracijskoj bilanci, u odnosu na unutar županijska i među županijska preseljavanja, sve do 2013. godine činila manji dio doseljenih i odseljenih, a po brojnosti je bila gotovo četiri puta manja od izvan županijskih doseljavanja te šest puta manja od izvan županijskih odseljavanja.

7. Iako se po prvi puta negativna vanjska migracijska bilanca pojavljuje 2012. godine, njezin se uzlazni trend intenzivira nakon 2013. godine, odnosno ulaskom Hrvatske u Europsku uniju i nastavljen je sve do 2018. godine.

8. Tijekom tog razdoblja iz Varaždinske je županije izvan Hrvatske iselilo ukupno 5.140 osoba, a negativna je migracijska bilanca iznosila -3.438 osoba.

Slika 14. Indeks promjene ukupne migracije (doseljeni i odseljeni) Varaždinske županije, odabrana razdoblja.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2001. – 2023. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.1-7.5.23, Zagreb 2002.–2024.

9. Pozitivna se migracijska bilanca vanjskih preseljavanja po prvi put nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju pojavljuje 2019. godine i nastavlja s istim apsolutnim iznosom 24 osobe i u 2020., ali je već 2021. ponovo bila negativna.

10. Bitno je uočiti apsolutno manji, ali stalni rast iseljavanja do 2022. godine (standardno već s oscilacijama rasta i pada u brojnosti), dok je najvažnija promjena vezana uz useljavanje nakon 2018. godine. Uočene promjene migracijske bilance u tom su razdoblju uglavnom bile vezane uz učinke pandemije, a prava i apsolutno brojnija promjena iste nastupila je 2022. godine.

11. Broj je doseljenih u županiju 2019. godine u odnosu na 2018. porastao za čak 690 doseljenika (uglavnom povratnika) ili relativno za 98 %, a migracijska je bilanca s - 454 osobe porasla na + 24 osobe i to prvi put nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju.

12. Prava promjena smjera i intenziteta vanjskih preseljavanja s pozitivnom migracijskom bilancom od 567 osoba ili većim doseljavanjem od iseljavanja, počinje 2022. godine kao naznaka stvarne promjene trenda i novoga migracijskoga smjera, uslijed općih društvenih, gospodarskih, migracijskih i ostalih nesigurnosti u europskom prostoru.

13. Broj doseljenika (uglavnom povratnika i dijelom doseljene radne snage) je već 2023. godine iznosio 867, dok je pozitivna migracijska bilanca iste godine iznosila 1.518 više doseljenih od odseljenih.

14. Nastavak bi ovakvoga pozitivnoga trenda značio osnovu revitalizacije županijskoga stanovništva, a preneseno na Hrvatsku u cjelini, uz primjenu klasičnih revitalizacijskih modela i mjera, vratio bi političko vjerovanje u nacionalne revitalizacijske mogućnosti.

2.3.2. Trendovi prostornoga kretanja stanovništva od 2001. do 2023. godine – gradska i općinska razina (apsolutni i relativni pokazatelji)

Opće su županijske zakonitosti derivacija specifičnih gradskih i općinskih preseljavanja županijskog stanovništva uvjetovanih primarno sastavom i brojnošću, a sekundarno ukupnom društvenom i prostornom nadgradnjom te odnosima što ih stanovništvo razvija u okruženju. Gradske i općinske posebnosti vidljive su u priloženim tablicama 11., 12., 13. te slikama 15., 16., 17. i 18. te su prema njihovim sadržajnostima izdvojene osnovne zakonitosti kao osnova spoznavanja demografskih temelja za prostorna i ostala razvojna planiranja.

1. Početak promatranog razdoblja (2001. godina) obilježen je blagom pozitivnom migracijskom bilancom ukupnih i vanjskih preseljavanja s posebnosću kako je Grad Varaždin kao županijsko središte imao negativnu ukupnu migracijsku bilancu (-88), a vanjsku pozitivnu (+17).

2. Negativnu je ukupnu migracijsku bilancu u 2001. godini imalo 11, a negativnu migracijsku bilancu vanjskih preseljavanja 6 administrativno teritorijalnih jedinica unutar Županije.

3. Ukupna je opća migracijska županijska slika bila pozitivna s dominacijom unutar županijskih preseljavanja i malom brojnošću više iseljenih iz Županije.

Tablica 11. Unutrašnje i vanjsko preseljavanje stanovništva¹ Varaždinske županije po gradovima i općinama 2001. godine.

VŽ	Doseљeno stanovništvo				Odseljeno stanovništvo				Migracijska bilanca			
	1 ²	2	3	4	1 ²	2	3	4	1 ²	2	3	4
Bednja	67	23	18	12	79	31	20	14	-12	-8	-2	-2
Beretinec	31	21	5	5	22	18	4	-	9	3	1	5
Breznica	20	3	10	3	26	7	15	-	-6	-4	-5	3
Brežnički Hum	16	4	8	1	19	2	14	-	-3	2	-6	1
Cestica	75	27	9	13	74	36	9	3	1	-9	0	10
Donja Voća	43	8	12	15	40	24	4	4	3	-16	8	11
Donji Martijanec	67	32	13	4	63	34	9	2	4	-2	4	2
Gornji Kneginec	139	104	14	8	66	32	18	4	73	72	-4	4
Ivanec	164	83	30	9	156	57	44	13	8	26	-14	-4
Jalžabet	41	33	4	2	40	30	8	-	1	3	-4	2
Klenovik	23	14	3	-	35	21	3	5	-12	-7	0	-5
Lepoglava	65	19	16	15	103	47	29	12	-38	-28	-13	3
Ludbreg	187	68	34	14	178	48	53	8	9	20	-19	6
Ljubeščica	20	10	6	1	21	14	3	1	-1	-4	3	0
Mali Bukovec	24	11	6	2	40	18	15	2	-16	-7	-9	0
Maruševec	81	38	16	17	66	44	6	6	15	-6	10	11
Novi Marof	172	40	41	21	187	68	44	7	-15	-28	-3	14
Petrijanec	53	27	13	8	64	38	12	9	-11	-11	1	-1
Sračinec	79	59	13	4	46	33	9	1	33	26	4	3
Sveti Đurđ	46	27	10	1	40	23	7	2	6	4	3	-1
Sveti Ilija	60	41	5	6	53	36	6	3	7	5	-1	3
Trnovec Bartolovečki	134	91	18	8	79	49	12	1	55	42	6	7
Varaždin	609	235	203	42	697	342	202	25	-88	-107	1	17
Varaždinske Toplice	91	38	20	8	101	43	18	15	-10	-5	2	-7
Veliki Bukovec	19	12	2	2	17	13	-	2	2	-1	2	0
Vidovec	82	57	5	1	59	30	8	2	23	27	-3	-1
Vinica	49	35	4	2	45	32	4	1	4	3	0	1
Visoko	17	6	10	1	18	4	14	-	-1	2	-4	1
UKUPNO	2.474	1.166	548	225	2.434	1.174	590	142	40	-8	-42	83

1 – Ukupno doseљeno i odseljeno stanovništvo

2 – Gradska i općinska razina preseljavanja unutar Županije

3 – Županijska razina preseljavanja

4 – Vanjska migracija

¹ Podatci su prikazani po teritorijalnom ustroju sa stanjem 31. prosinca svake godine 2001.–2023.

² Razlika do ukupnog broja doseљjenih/odseljenih odnosi se na preseljenja među naseljima unutar istog grada/općine.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseљeno i odseljeno stanovništvo 2001. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.1., Zagreb 2002.

4. Bitnijih promjena migracijskih smjerova i njihova intenziteta nema u idućem 10-godišnjem razdoblju, osim što službeni statističko-demografski podaci za 2011. godinu potvrđuju pozitivnu migracijsku bilancu doseljavanja u županiju i iseljavanja iz nje.
5. Smjerovi preseljavanja vezanih uz županijsko središte do 2011. godine blago mijenjaju trend, ali uz pozitivnu migracijsku bilancu ukupnih preseljavanja, glavno županijsko središte registrira više odseljenih u inozemstvo od doseljenih iz inozemstva.
6. Odnos brojnosti županijskih gradova i općina s negativnom ukupnom i vanjskom migracijskom bilancom nije bitnije promijenjen 2011. godine u odnosu na 2001. godinu.

Tablica 12. Unutrašnje i vanjsko preseljavanje stanovništva¹ Varaždinske županije po gradovima i općinama 2011. godine.

VŽ	Doseljeno stanovništvo				Odseljeno stanovništvo				Migracijska bilanca			
	1 ²	2	3	4	1 ²	2	3	4	1 ²	2	3	4
Bednja	56	16	14	6	66	15	25	6	-10	1	-11	0
Beretinec	30	20	6	4	33	25	7	1	-3	-5	-1	3
Breznica	27	1	18	1	35	5	23	-	-8	-4	-5	1
Breznički Hum	24	7	10	1	17	2	9	-	7	5	1	1
Cestica	120	31	19	38	81	35	12	2	39	-4	7	36
Donja Voća	19	9	4	2	36	28	3	1	-17	-19	1	1
Donji Martijanec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gornji Kneginec	93	56	18	5	97	63	18	2	-4	-7	0	3
Ivanec	181	91	26	3	195	81	49	4	-14	10	-23	-1
Jalžabet	44	29	10	1	43	32	7	-	1	-3	3	1
Klenovik	35	23	2	1	33	18	5	1	2	5	-3	0
Lepoglava	76	23	21	6	106	53	24	3	-30	-30	-3	3
Ludbreg	177	89	28	7	185	63	63	6	-8	26	-35	1
Ljubešćica	12	5	7	-	23	15	7	1	-11	-10	0	-1
Mali Bukovec	32	15	13	1	19	13	3	-	13	2	10	1
Martijanec	41	24	9	1	45	26	11	1	-4	-2	-2	0
Maruševec	76	45	12	1	82	48	12	4	-6	-3	0	-3
Novi Marof	152	55	40	1	151	74	19	2	1	-19	21	-1
Petrijanec	47	33	6	2	64	44	14	-	-17	-11	-8	2
Sračinec	86	58	15	1	62	32	18	-	24	26	-3	1
Sveti Đurđ	59	32	10	-	82	37	16	12	-23	-5	-6	-12
Sveti Ilija	43	33	5	1	33	25	4	-	10	8	1	1
Trnovec Bartolovečki	93	65	19	4	88	61	20	2	5	4	-1	2
Varaždin	723	297	258	40	628	252	203	45	95	45	55	-5
Varaždinske Toplice	101	38	37	5	88	41	23	3	13	-3	14	2
Veliki Bukovec	12	4	6	-	21	15	4	-	-9	-11	2	-
Vidovec	62	42	8	4	44	27	9	-	18	15	-1	4
Vinica	45	24	14	2	51	33	12	1	-6	-9	2	1
Visoko	24	6	14	2	16	8	5	1	8	-2	9	1
UKUPNO	2.490	1.171	649	140	2.424	1.171	625	98	66	-	24	42

1 – Ukupno doseljeno i odseljeno stanovništvo

2 – Gradska i općinska razina preseljavanja unutar Županije

3 – Županijska razina preseljavanja

4 – Vanjska migracija

¹ Podatci su prikazani po teritorijalnom ustroju sa stanjem 31. prosinca svake godine 2001.–2023.

² Razlika do ukupnog broja doseljenih/odseljenih odnosi se na preseljenja među naseljima unutar istog grada/općine.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2011. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.11., Zagreb 2012.

Tablica 13. Unutrašnje i vanjsko preseljavanje stanovništva¹ Varaždinske županije po gradovima i općinama 2021. godine.

VŽ	Doseljeno stanovništvo				Odseljeno stanovništvo				Migracijska bilanca			
	1 ²	2	3	4	1 ²	2	3	4	1 ²	2	3	4
Bednja	60	13	8	29	116	31	22	53	-56	-18	-14	-24
Beretinec	35	21	8	5	48	35	4	8	-13	-14	4	-3
Breznica	45	13	25	2	65	12	24	24	-20	1	1	-22
Breznički Hum	34	10	12	12	32	9	8	15	2	1	4	-3
Cestica	155	31	6	96	158	35	14	87	-3	-4	-8	9
Donja Voća	39	15	5	13	64	26	11	21	-25	-11	-6	-8
Donji Martijanec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gornji Kneginec	158	98	24	13	153	70	16	44	5	28	8	-31
Ivanec	352	86	44	180	282	86	53	101	70	0	-9	79
Jalžabet	89	41	28	16	87	44	9	30	2	-3	19	-14
Klenovik	25	12	3	5	71	38	14	14	-46	-26	-11	-9
Lepoglava	125	42	11	60	137	53	37	35	-12	-11	-26	25
Ludbreg	263	88	43	50	247	60	53	52	16	28	-10	-2
Ljubešćica	18	4	7	6	28	18	6	3	-10	-14	1	3
Mali Bukovec	36	21	7	3	68	23	33	7	-32	-2	-26	-4
Martijanec	41	24	5	8	78	44	10	20	-37	-20	-5	-12
Maruševac	105	43	10	28	120	62	8	26	-15	-19	2	2
Novi Marof	151	44	30	27	237	79	36	72	-86	-35	-6	-45
Petrijanec	128	56	11	37	112	37	8	43	16	19	3	-6
Sračinec	81	64	4	9	110	48	14	44	-29	16	-10	-35
Sveti Đurđ	62	36	11	7	82	46	14	14	-20	-10	-3	-7
Sveti Ilija	61	47	9	5	53	31	7	15	8	16	-3	-10
Trnovec Bartolovečki	105	62	16	12	146	51	31	49	-41	11	-15	-37
Varaždin	1.395	336	350	586	1.266	290	239	614	129	46	111	-28
Varaždinske Toplice	150	55	20	41	130	36	20	40	20	19	0	1
Veliki Bukovec	45	7	4	31	34	13	2	16	11	-6	2	15
Vidovec	84	43	7	20	82	36	17	15	2	7	-10	5
Vinica	95	36	6	46	79	29	11	32	16	7	-10	14
Visoko	17	4	3	9	27	10	9	7	-10	-6	-6	2
UKUPNO	3.954	1.352	717	1.356	4.112	1.352	730	1.501	-158	-	-13	-145

1 – Ukupno doseljeno i odseljeno stanovništvo

2 – Gradska i općinska razina preseljavanja unutar Županije

3 – Županijska razina preseljavanja

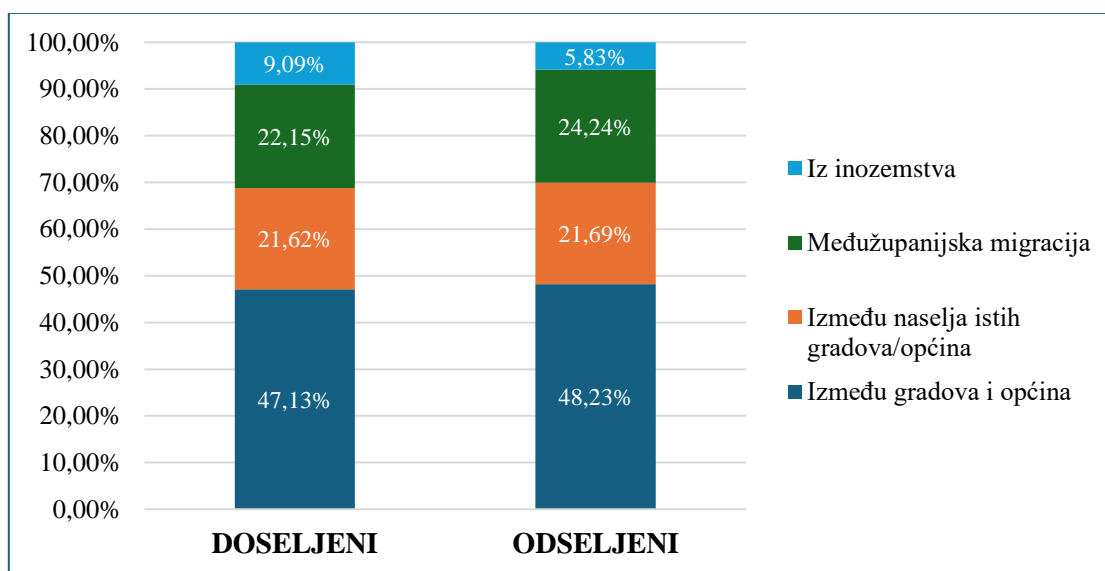
4 – Vanjska migracija

¹ Podatci su prikazani po teritorijalnom ustroju sa stanjem 31. prosinca svake godine 2001.–2023.

² Razlika do ukupnog broja doseljenih/odseljenih odnosi se na preseljenja među naseljima unutar istog grada/općine.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2001. – 2024. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.21., Zagreb 2022.

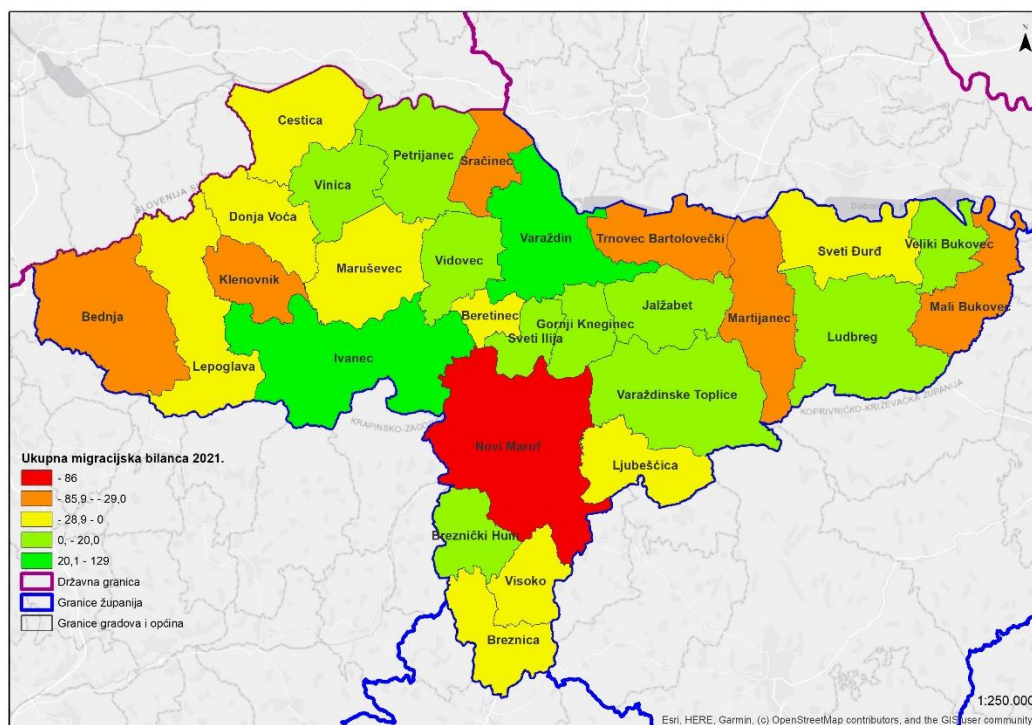
7. Službeni statističko-demografski podatci za 2021. godinu potvrđuju bitnu promjenu i smjera i intenziteta unutrašnjih županijskih i vanjskih županijskih preseljavanja i to s negativnom ukupnom i vanjskom migracijskom bilancom (međužupanijska i međudržavna preseljavanja).
8. Razdoblje nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju obilježeno je početkom intenzivnijeg iseljavanja iz Hrvatske i općom slikom negativne bilance vanjskih preseljavanja u ukupno 18 administrativno-teritorijalnih jedinica, ali i u negativnoj bilanci među županijskih preseljavanja.
9. Popisna je 2021. godina po svemu vidljivom bila i trendovski i strukturno prijelomna (Slika 16.).

Slika 15. Udio preseljavanja stanovništva Varaždinske županije prema smjeru 2001. godine, doseljeni i odseljeni.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2001. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.1., Zagreb 2002.

10. Potvrda tomu su službeni podatci o vanjskoj migraciji županijskih gradova i općina za 2023. godinu u kojoj je izrazito vidljivo intenzivno useljavanja iz inozemstva (povratnici i ostali useljenici; tj. hrvatski državljani i strani državljani).
11. Značajna apsolutno pozitivna migracijska bilanca ukupnih preseljavanja 2023. godine uvjetovana je isključivo doseljavanjima iz inozemstva u Hrvatsku, a posredno i u Varaždinsku županiju.
12. Uočeni proces nije vezan samo uz Grad Varaždin koji u takvoj bilanci čini 38,3 % preseljavanja, već je praktički doseljavanje iz inozemstva vidljivo na teritoriju cijele Varaždinske županije.

Slika 16. Ukupna migracijska bilanca gradova i općina Varaždinske županije 2021.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2001. – 2023. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.21., Zagreb 2022.

13. Prema službenim podacima za 2023. godinu dva su procesa prevladala u Varaždinskoj županiji, a povezana s unutarnjom (unutar Županije i s ostalim županijama) i vanjskom migracijom (doseljavanje iz inozemstva i odseljavanje u inozemstvo). S jedne strane, dominira negativna bilanca doseljavanja u Županiju iz drugih županija i iseljavanja iz Županije u druge županije (no ipak u malom apsolutnom broju), a s druge strane javlja se stabilna pozitivna vanjska migracija, tj. porast i dominacija doseljavanja iz inozemstva u Varaždinsku županiju u odnosu na iseljavanja iz Varaždinske županije prema inozemstvu (Tablica 14.).

14. Ukupno su u 2023. godini samo 4 administrativno-teritorijalne jedinice zabilježile negativnu vanjsku migracijsku bilancu, što je, u odnosu na 2021. kada ih je bilo 18 pomak koji unosi određeni optimizam. Posebno isto vrijedi i za migracijske smjerove među kojima apsolutno i relativno prevladavaju vanjska doseljavanja (Tablica 14.; Slika 18.).

15. Osim grada Varaždina, pozitivnom vanjskom migracijskom bilancom (više doseljenih iz inozemstva nego odseljenih u inozemstvo) ističu se Bednja (127), Cestica (104), Gornji Kneginec (74), Ivanec (270) i Varaždinske Toplice (90).

U strukturi doseljenoga kontingenta 2023. godine prevladavaju doseljavanja iz inozemstva (50,40 %), a potom doseljavanja između županijskih gradova i općina (25,07 %), međuzupanijska migracija (13,25 %) te preseljavanja unutar naselja istih gradova/općina (11,28 %). U strukturi ukupnoga odseljenoga kontingenta prevladaju unutar županijska odseljavanja (33,62 %) te gotovo u podjednakom udjelu, odseljavanja u inozemstvo (Slika 17.).

Tablica 14. Unutrašnje i vanjsko preseljavanje stanovništva¹ Varaždinske županije po gradovima i općinama 2023. godine.

VŽ	Doseljeno stanovništvo				Odseljeno stanovništvo				Migracijska bilanca			
	1 ²	2	3	4	1 ²	2	3	4	1 ²	2	3	4
Bednja	185	15	13	149	82	35	17	22	103	-20	-4	127
Beretinac	42	27	4	9	31	16	8	5	11	11	-4	4
Breznica	47	7	26	6	51	8	29	6	-4	-1	-3	0
Breznički Hum	40	11	11	17	31	6	9	15	9	5	2	2
Cestica	326	66	10	214	204	43	15	110	122	23	-5	104
Donja Voća	78	23	6	41	67	31	9	19	11	-8	-3	22
Donji Martijanec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gornji Kneginec	233	82	28	98	138	71	18	24	95	11	10	74
Ivanec	601	96	41	401	323	85	44	131	278	11	-3	270
Jalžabet	145	55	34	37	98	49	10	20	47	6	24	17
Klenovik	34	14	3	15	29	20	5	2	5	-6	-2	13
Lepoglava	159	29	27	80	165	53	37	52	-6	-24	-10	28
Ludbreg	276	80	38	104	223	52	56	61	53	28	-18	43
Ljubešćica	45	24	13	3	45	19	13	8	0	5	0	-5
Mali Bukovec	42	16	10	9	54	30	12	5	-12	-14	-2	4
Martijanec	50	22	11	14	57	35	8	11	-7	-13	3	3
Maruševac	145	64	12	42	138	63	22	26	7	1	-10	16
Novi Marof	227	44	31	69	288	77	56	72	-61	-33	-25	-3
Petrijanec	148	30	18	93	121	52	24	38	27	-22	-6	55
Sračinec	105	51	19	31	116	57	15	40	-11	-6	4	-9
Sveti Đurđ	38	17	6	7	75	23	19	25	-37	-6	-13	-18
Sveti Ilija	105	56	15	31	79	41	12	23	26	15	3	8
Trnovec Bartolovečki	171	82	18	61	116	52	21	33	55	30	-3	28
Varaždin	1.892	370	297	1.055	1.241	293	304	474	651	77	-7	581
Varaždinske Toplice	233	42	35	126	161	72	23	36	72	-30	12	90
Veliki Bukovec	64	12	1	47	40	9	9	18	24	3	-8	29
Vidovec	103	46	6	34	118	60	16	25	-15	-14	-10	9
Vinica	74	29	8	33	81	48	9	20	-7	-19	-1	13
Visoko	29	3	6	15	31	13	11	2	-2	-10	-5	13
UKUPNO	5.637	1.413	747	2.841	4.203	1.413	831	1.323	1.434	-	-84	1.518

1 – Ukupno doseljeno i odseljeno stanovništvo

2 – Gradska i općinska razina preseljavanja unutar Županije

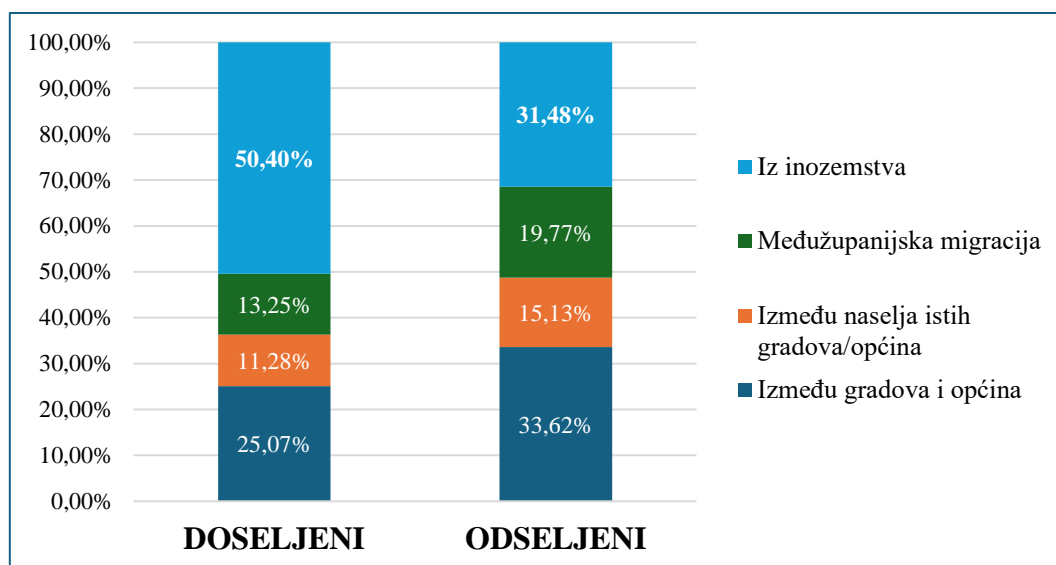
3 – Županijska razina preseljavanja

4 – Vanjska migracija

¹ Podatci su prikazani po teritorijalnom ustroju sa stanjem 31. prosinca svake godine 2001.–2023.

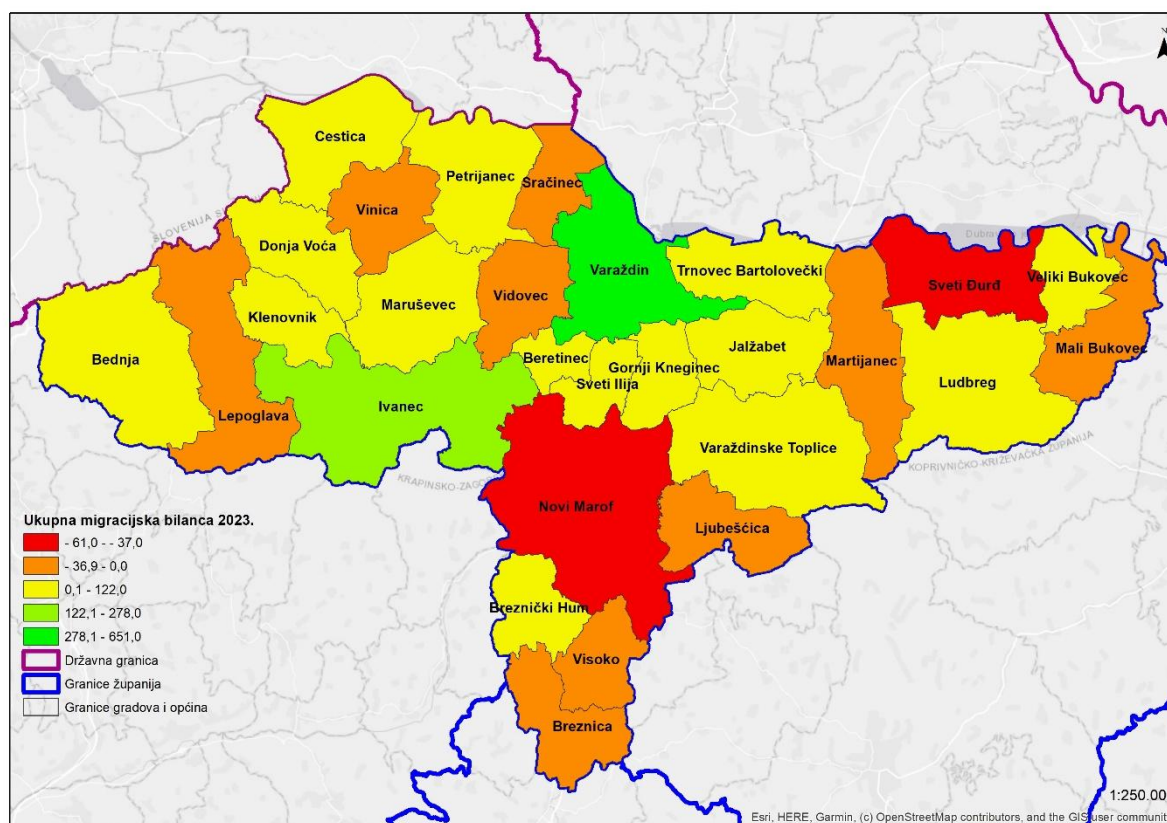
² Razlika do ukupnog broja doseljenih/odseljenih odnosi se na preseljenja među naseljima unutar istog grada/općine.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2023. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.21., Zagreb 2024.

Slika 17. Udio preseljavanja stanovništva Varaždinske županije prema smjeru 2023.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2023. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.21., Zagreb 2024.

Slika 18. Ukupna migracijska bilanca gradova i općina Varaždinske županije 2023. godine-

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2023. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.21., Zagreb 2024.

2.3.3. Recentna preseljavanja stanovništva Varaždinske županije nakon 2013. godine (vanjski i unutarnji migracijski obrasci)

Najavljeno u prethodnim podacima i razmatranjima moguće je potvrditi i s podacima u Tablici 10., a posebno kroz relativne promjene vezane uz ukupno doseljeno i odseljeno stanovništvo po godinama u razdoblju 2013.–2023. godine, uz ukupno doseljeno stanovništvo u promatranom razdoblju i uz relativnu promjenu broja preseljenih stanovnika po osnovi baze iz 2013. godine. Posebnu pažnju treba usmjeriti na relativne promjene doseljavanja po kojima je vidljiv skok brojnosti nakon 2013. godine i nekoliko puta, nezavisno od apsolutne brojnosti doseljenih (Tablice 14., 15. i 16.). Posebno se po tom pokazatelju ističu Breznički Hum, Donja Voća, Jalžabet, Petrijanec, Sveti Ilija, Trnovec Bartolovečki, Veliki Bukovec i Visoko. Takvim procesima potrebni su daljnji poticaji jer s povratcima i doseljavanjima mladih i mladih obitelji s djecom demografska revitalizacija počinje odmah pa ostaje u nastavku samo pitanje političke volje poticajnoga provođenja, primarno s nacionalne razine. Primjeri sa županijske razine potvrđuju županijski i lokalni pristup pa je nužno potreban komplementarno i nacionalni.

Postave li se i drugačiji migracijski obrasci, uglavnom svi redom potvrđuju nastalu radikalnu promjenu smjera i intenziteta preseljavanja s izrazitom dominacijom vanjskih useljavanja nad unutrašnjim useljavanjima u županiju i to kod svih administrativno-teritorijalnih jedinica s pozitivnom migracijskom bilancom. Posebno su apsolutno intenzivniji povratak i useljavanje ostale populacije izvan Hrvatske izraženi u gradska središta Varaždin i Ivanec, iako se odlasci iz njih u inozemstvo (sumarno 2.063 osobe) u tako kratkom razdoblju ne mogu zanemariti. Slično vrijedi i za odlaske iz Županije u druge hrvatske županije pa kad se sve postavi prema odnosu na prirodno kretanje županijskoga stanovništva, nužnost provođenja revitalizacije postaje stvarnost.

Prirodni pad stanovništva zahvatio je praktički sve županijske administrativno-teritorijalne jedinice, što potvrđuju i podatci za 2023. godinu po kojima tek dvije općine nisu imale prirodni pad. Vremenska trajnost prirodnoga pada je sada već poduža, a pojava pozitivne migracijske bilance vanjskih preseljavanja nije još utjecala na prirodno kretanje stanovništva, iako se odrazila na promjenu tipa općega kretanja stanovništva iz tipa E4 ili izumiranja u tip I4 ili lagane revitalizacije imigracijom. Naznake su promjena statistička dokazanost, ali i dalje mirno promatranje tih procesa bez postavljanja i primjene svih revitalizacijskih modela u županijskoj prosječnoj ukupnoj starosti, siguran je put, i uz pozitivnu migracijsku bilancu vanjskih preseljavanja, u nastavak demografske depresije.

Tablica 15. Ukupno doseljavanje i odseljavanje stanovništva^{1,2} Varaždinske županije po gradovima i općinama u razdoblju od 2013. do 2023.

VŽ	Ukupno doseljavanje i odseljavanje 2013.-2023.																									
	2013.		2014.		2015.		2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		2021.		2022.		2023.		UDS	RP	UOS	RP
	D	O	D	O	D	O	D	O	D	O	D	O	D	O	D	O	D	O	D	O	D	O				
Bednja	59	82	55	92	92	121	68	141	68	101	107	88	94	115	61	75	60	116	67	122	185	82	900	314	1.135	100
Beretinec	41	39	35	36	27	26	35	42	35	36	40	49	56	61	41	36	35	48	35	43	42	31	408	102	447	80
Breznica	40	31	23	55	29	36	31	40	31	53	37	44	26	48	30	42	45	65	36	47	47	51	384	118	512	165
Breznički Hum	15	23	32	23	15	29	29	19	29	39	18	24	38	41	16	34	34	32	30	22	40	31	285	267	317	135
Cestica	85	89	123	108	119	121	136	134	136	135	158	169	178	195	185	182	155	158	253	257	326	204	1.851	384	1.752	229
Donja Voća	24	60	32	83	57	55	32	79	32	62	37	76	43	69	35	49	39	64	29	39	78	67	422	325	703	112
Gornji Knežinec	130	86	90	123	120	143	96	170	96	193	127	153	115	132	123	118	158	153	166	141	233	138	1.463	178	1.550	161
Ivanec	168	187	214	244	177	241	213	249	213	296	215	282	325	267	306	271	352	282	354	328	601	323	3.157	358	2.970	173
Jažabet	38	42	148	56	210	48	78	77	78	70	141	67	131	137	67	63	89	87	105	80	145	98	1.236	382	825	233
Klenovik	28	22	33	33	33	33	21	38	21	29	27	43	20	40	34	37	25	71	42	32	34	29	317	121	407	132
Lepoglava	84	113	79	130	94	134	93	169	93	155	70	148	113	145	84	118	125	137	166	168	159	165	1.148	189	1.582	146
Ludbreg	177	178	142	194	168	257	165	266	165	274	245	252	232	251	226	184	263	247	306	249	276	223	2.430	156	2.575	125
Ljubešćica	23	37	23	45	19	39	25	36	25	38	34	44	25	34	23	48	18	28	45	42	45	45	300	196	436	121.6
Mali Bukovec	29	41	22	36	29	57	25	41	25	40	52	70	30	43	21	46	36	68	42	63	42	54	355	144.8	559	132
Martijanec	61	50	55	97	47	80	42	67	42	73	52	95	49	73	46	62	41	78	45	80	50	57	541	82	812	114
Maruševac	91	75	100	114	76	144	85	129	85	123	92	130	99	139	124	90	105	120	120	122	145	138	1.136	159	1.324	184
Novi Marof	201	186	171	260	167	280	182	311	182	344	170	295	181	306	177	264	151	237	261	274	227	288	2.047	113	3.045	155
Petrijanec	37	66	45	65	71	92	56	69	56	108	66	110	139	95	91	105	128	112	110	115	148	121	944	400	1.058	183
Sračinec	66	38	98	71	50	92	63	117	63	92	93	98	111	144	101	100	81	110	130	106	105	116	1.003	159	1.084	305
Sveti Đurd	49	58	44	50	63	91	44	91	44	98	55	80	63	91	56	61	62	82	50	72	38	75	561	78	849	129.3
Sveti Ilija	46	40	50	55	47	65	55	62	55	82	45	88	65	69	63	62	61	53	82	67	105	79	658	228	722	198
Trnovec Bartolovečki	65	100	85	154	99	117	84	131	84	162	100	163	85	130	105	120	105	146	127	133	171	116	1.097	263	1.472	116
Varaždin	718	811	933	908	1.031	931	1.007	899	1.007	976	1.316	1.031	1.651	1.154	1.363	1.108	1.395	1.266	1.839	1.352	1.892	1.241	14.050	264	11.677	153
Varaždinske Toplice	89	120	94	167	77	148	103	161	103	156	119	152	85	155	130	167	150	130	239	175	233	161	1.406	262	1.692	134
Veliki Bukovec	14	17	15	20	11	17	10	18	10	19	24	20	74	28	42	51	45	34	66	50	64	40	375	457	314	235
Vidovec	57	75	57	96	43	69	63	76	63	123	78	89	59	99	49	92	84	82	67	112	103	118	726	181	1.031	157
Vinica	58	65	49	90	56	89	33	69	33	93	50	67	75	79	83	57	95	79	73	78	74	81	691	128	847	125
Visoko	15	22	18	24	8	24	17	24	17	37	12	19	21	25	19	20	17	27	20	26	29	31	192	193	279	141
Ukupno	2.508	2.753	2.865	3.429	3.035	3.579	2.891	3.725	2.891	4.007	3.580	3.946	4.183	4.165	3.701	3.662	3.954	4.112	4.905	4.395	5.637	4.203	40.083	225	41.976	153
Migracijska bilanca	-245		-564		-544		-834		-1.116		-366		18		39		-158		510		1.434			-1.893		

D – doseljeno stanovništvo; O – odseljeno stanovništvo; UDS – ukupno doseljeno stanovništvo; UOS – ukupno odseljeno stanovništvo; RP – relativna promjena broja preseljenih stanovnika 2013.–2023. (2013. = 100). ¹ Podatci su prikazani po teritorijalnom ustroju sa stanjem 31. prosinca svake godine 2013.–2023.; ² Razlika do ukupnog broja doseljenih/odseljenih odnosi se na preseljenja među naseljima unutar istog grada/općine.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2013. – 2023. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.11.-7.5.23, Zagreb 2014.–2024.

Tablica 16. Migracijska bilanca unutrašnjeg i vanjskog preseljavanja stanovništva^{1,2}
Varaždinske županije po gradovima i općinama u razdoblju od 2021. do 2023. godine.

VŽ	Doseljeno stanovništvo			Odseljeno stanovništvo			Migracijska bilanca	
	Iz druge županije	Iz inozemstva	Ukupno	U drugu županiju	U inozemstvo	Ukupno	Unutrašnja migracija	Vanjska migracija
Bednja	36	203	239	60	129	189	-24	74
Beretinec	14	14	28	20	27	47	-6	-13
Breznica	72	17	89	76	36	112	-4	-19
Breznički Hum	29	49	78	22	40	62	7	9
Cestica	32	475	507	47	354	401	-15	121
Donja Voća	15	63	78	24	59	83	-9	4
Gornji Kneginec	77	140	217	46	108	154	31	32
Ivanec	130	752	882	148	375	523	-18	377
Jalžabet	88	82	170	29	76	105	59	6
Klenovik	14	32	46	24	21	45	-10	11
Lepoglava	68	219	287	110	150	260	-42	69
Ludbreg	114	281	395	164	178	342	-50	103
Ljubešćica	29	16	45	24	24	48	5	-8
Mali Bukovec	26	15	41	63	33	96	-37	-18
Martijanec	32	25	57	33	53	86	-1	-28
Maruševec	47	102	149	46	83	129	1	19
Novi Marof	93	172	265	135	210	345	-42	-38
Petrijanec	43	178	221	54	119	173	-11	59
Sračinec	40	75	115	35	133	168	5	-58
Sveti Đurđ	34	28	62	47	61	108	-13	-33
Sveti Ilija	34	52	86	27	54	81	7	-2
Trnovec Bartolovečki	45	116	161	78	128	206	-33	-12
Varaždin	940	2.679	3.619	838	1.688	2.526	102	991
Varaždinske Toplice	84	286	370	70	129	199	14	157
Veliki Bukovec	9	132	141	23	53	76	-14	79
Vidovec	16	75	91	45	59	104	-29	16
Vinica	19	113	132	30	86	116	-11	27
Visoko	15	29	44	31	14	45	-16	15
UKUPNO	2.195	6.420	8.615	2.349	4.480	6.829	-154	1.940

¹ Podatci su prikazani po teritorijalnom ustroju sa stanjem 31. prosinca svake godine 2013.–2023.

² Razlika do ukupnog broja doseljenih/odseljenih odnosi se na preseljenja među naseljima unutar istog grada/općine.

Izvor: Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2011. – 2023. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.11.-7.5.23, Zagreb 2012.–2024.

2.4. Biološka (dobno-spolna) struktura stanovništva Varaždinske županije 2001.–2021.

Biološku ili tzv. dobno-spolnu strukturu stanovništva smatramo temeljnom demografskom strukturom iz koje proizlaze dva bitna kontingenta stanovništva, fertilni i radno-sposobni (radni) (Wertheimer-Baletić, 1999). Fertilni kontingent definiran je kao udio žena u fertilnoj dobi (15–49 godina) u ukupnom broju žena, dok radno-sposobno stanovništvo (kontingent), obuhvaća stanovništvo u dobi između 15 i 64 (stara metodologija) ili starije od 15 godina (nova metodologija). Fertilni kontingent predstavlja temelj demografske revitalizacije, dok radno-sposobni kontingent upućuje na odnose pojedinih dobnih skupina u okviru tržišta rada i gospodarstva. Na dobno-spolna obilježja neke populacije utječu brojni ekonomski, društveni, kulturološki i sl. faktori, a osobito prethodni demografski procesi i trendovi koji određuju odnos osoba prema dobi i spolu u ukupnom stanovništvu. U nastavku ćemo se osvrnuti na promjene dobno-spolnoga sastava, trenutnu biološku strukturu i prostorne odnose biološke dinamike stanovništva Varaždinske županije.

2.4.1. Promjene dobno-spolnoga sastava stanovništva od 2001. do 2021. godine – županijska razina

Biološka struktura stanovništva obuhvaća sastav stanovništva prema dobi i prema spolu, a najčešće se prikazuje relativnim pokazateljima. Promjene dobnoga sastava stanovništva utvrđuju se prema udjelima dobnih skupina. U znanstvenoj literaturi, za analizu dobne strukture stanovništva najčešće se koristi podjela na tri velike dobne skupine: mlado stanovništvo (u dobi od 0 do 14 godina ili 0-19 godina), zrelo stanovništvo (od 15 do 64 godina ili 20 do 59 godina) te staro stanovništvo (stariji od 65 godina ili stariji od 60 godina) (Wertheimer-Baletić, 1999). Obje su tipologije podjednako u upotrebi.

U Tablici 17. prikazano je kretanja udjela stanovništva triju velikih dobnih skupina za Varaždinsku županiju te posebno za sve gradove i općine u županiji, od 2001. do 2021. godine. Analizirano na ukupnoj (županijskoj) razini, uočavaju se određeni trendovi. Udio mladih do 14 godina se u Varaždinskoj županiji kontinuirano smanjuje, a udio starijih od 65 godina povećava. Tako je 2001. udio mladih iznosio 17,21 %, a 2021. godine 13,89 % (Tablica 17.). Udio starih 2001. obuhvaćao je 15,41 % ukupne županijske populacije, a 2021. godine čak 20,79 %! Zrela dobna skupina (15–64 godine) čini najveći dio populacije jer obuhvaća najveći raspon godina, u udio zreloga stanovništva u Varaždinskoj županiji se sa 67,17 % 2001. godine smanjio na 65,32 % 2021. Evidentirani pad događa se u korist starije dobne skupine, tj. zbog priljeva stanovništva iz najbrojnije (zrele) dobne skupine u stariju životnu dob (iznad 65 godina). Posebno zabrinjava činjenica kako je u dvadeset godina, udio mladih smanjen za -3,3 %, a udio

starih istovremeno povećan za 5,2 %. Navedeni podatci ukazuju na izražen proces starenja županijskoga stanovništva. Početkom procesa starenja stanovništva označavamo trenutak kada udio starijih iznad 65 godina pređe 8 % ili kada udio starijih iznad 60 godina pređe 12 % (Wertheimer-Baletić, 1999). Iz podataka prikazanih u Tablici 17. razvidno je kako se stanovništvo Varaždinske županije nalazi u poodmakloj fazi starosti.

U skladu s prethodnim analizama ukupne i prirodne dinamike, zaključujemo kako je već 70-ih godina prošloga stoljeća županijska populacija bila stara, s time da je starenje u nekim JLS počelo i ranije. Indeks starosti ili indeks starenja prikazuje odnos broja osoba starijih od 65 (ili 60) i broja mladih osoba do 14 (ili 19) godina. Uz udio starijih u općoj populaciji, smatra se dobrim pokazateljem stupnja ostarjelosti, a vrijednosti indeksa iznad 40,0 upućuju na početak starenja stanovništva. U Tablici 17. prikazane su vrijednosti indeksa starenja za Varaždinsku županiju 2001., 2011. i 2021. godine, izračunate na temelju odnosa dobnih skupina 0–14 i 65+. Indeks starenja u dvadeset godina se povećao za čak 64 % i iznosio je 2021. godine 149,6 (Tablica 17.). Vrijednost indeksa ispod 100,0 2001. godine (90,7), osim na nepovoljne dobne odnose, upućuje i na činjenicu da je tada još uvijek bila brojnija mlada populacija u Županiji. Od 2011. godine udio starijih iznad 65 godina veći je od udjela mladih do 14 godina, a u prosjeku gotovo svaki peti stanovnik je stariji od 65 godina. Županijski dobni trendovi vrlo su slični onima na razini Republike Hrvatske, s time da je udio mladih veći na državnoj razini (RH: 14,27 %; VŽ: 13,89 %), dok Varaždinska županija ima manji udio starih (VŽ: 20,79 %; RH: 22,45 %). Indeks starenja u svim je popisnim godinama (2001., 2011. i 2021.) bio veći za stanovništvo Hrvatske (91,9; 116,3; 157,4) nego za stanovništvo Varaždinske županije (90,7; 109,2; 149,6).

Sastav prema spolu prikazuje brojčani odnos muškaraca i žena u populaciji. U prosjeku se u populaciji rađa 4–6 % više muške nego ženske djece, a navedena neravnoteža nije jednako prisutna u svim dobnim skupinama, osobito u starijim u kojima uglavnom prevladava žensko stanovništvo. Prema Popisu 2021., u Republici Hrvatskoj živi 1.865.129 muškaraca (48,17%) i 2.006.704 žena (51,83 %), dok je taj odnos u Varaždinskoj županiji bio vrlo sličan u relativnom odnosu; 77.549 muškaraca (48,62 %) naspram 81.938 žena (51,35 %). Najčešći pokazatelji sastava prema spolu su koeficijent feminiteta (oznaka K_f) i koeficijent maskuliniteta (oznaka K_m). Koeficijent feminiteta prikazuje broj žena u odnosu na 100 muškaraca i u Varaždinskoj županiji je 2021. godine bio 105,7. Koeficijent maskuliniteta, s druge strane, prikazuje broj muškaraca na 100 žena i 2021. godine iznosio je 94,6. Na razini Hrvatske, koeficijent feminiteta je 2021. godine bio nešto viši, 107,6, a koeficijent maskuliniteta nešto niži 92,9.

Tablica 17. Promjene dobnoga sastava stanovništva Varaždinske županije 2001., 2011. i 2021. godine.

Grad/općina	Oznaka	2001.			2011.			2021.			2001.	2011.	2021.
		Mlado (0-14), %	Zrelo (15-64), %	Staro (65+), %	Mlado (0-14), %	Zrelo (15-64), %	Staro (65+), %	Mlado (0-14), %	Zrelo (15-64), %	Staro (65+), %	Indeks starenja		
Ivanec	grad	16,81%	68,73%	14,47%	15,59%	68,56%	15,85%	13,94%	65,85%	20,22%	86,1	101,68	145,1
Lepoglava	grad	17,21%	67,11%	15,68%	14,32%	71,01%	14,67%	12,38%	69,01%	18,60%	91,1	102,45	150,2
Ludbreg	grad	16,77%	68,77%	14,46%	15,58%	68,77%	15,65%	14,71%	64,15%	21,14%	86,2	100,45	143,7
Novi Marof	grad	19,87%	65,40%	14,73%	16,07%	68,56%	15,37%	13,92%	67,16%	18,92%	74,1	95,68	135,9
Varaždin	grad	15,67%	68,76%	15,57%	13,93%	67,30%	18,78%	13,08%	63,67%	23,24%	99,3	134,83	177,7
Varaždinske Toplice	grad	17,28%	67,60%	15,12%	14,80%	69,31%	15,89%	13,26%	65,67%	21,08%	87,5	107,32	159,0
Bednja	općina	16,77%	63,38%	19,85%	14,43%	65,88%	19,69%	11,09%	66,77%	22,13%	118,4	136,46	199,5
Beretinac	općina	19,62%	67,05%	13,33%	15,81%	69,35%	14,84%	13,86%	68,23%	17,91%	67,9	93,90	129,2
Breznica	općina	16,93%	63,63%	19,44%	17,41%	66,00%	16,59%	16,19%	64,97%	18,83%	114,9	95,30	116,3
Brežnički Hum	općina	14,41%	62,54%	23,05%	14,31%	64,38%	21,31%	14,05%	63,52%	22,44%	159,9	148,97	159,7
Cestica	općina	17,81%	68,14%	14,05%	17,24%	66,33%	16,43%	16,20%	62,78%	21,01%	78,9	95,30	129,7
Donja Voća	općina	18,35%	63,85%	17,79%	15,27%	68,11%	16,62%	12,91%	69,51%	17,59%	96,9	108,85	136,3
Gornji Knežinec	općina	17,57%	68,66%	13,77%	15,20%	68,84%	15,97%	13,69%	65,49%	20,82%	78,4	105,04	152,0
Jalžabet	općina	16,56%	62,65%	20,79%	14,85%	67,00%	18,15%	12,00%	66,48%	21,52%	125,6	122,16	179,3
Klenovnik	općina	19,10%	63,48%	17,43%	15,13%	69,34%	15,53%	13,11%	70,27%	16,62%	91,3	102,61	126,8
Ljubešćica	općina	17,56%	68,04%	14,40%	16,79%	67,92%	15,29%	14,39%	66,07%	19,54%	82,0	91,03	135,8
Mali Bukovec	općina	17,43%	61,11%	21,46%	16,64%	61,89%	21,47%	13,93%	65,73%	20,34%	123,1	129,08	146,0
Martijanec	općina	16,82%	64,41%	18,77%	14,60%	66,87%	18,53%	13,80%	63,84%	22,37%	111,5	126,92	162,1
Maruševec	općina	15,63%	68,76%	15,61%	14,53%	68,59%	16,88%	14,26%	65,08%	20,66%	99,9	116,18	144,9
Petrijanec	općina	22,37%	63,68%	13,96%	20,01%	65,46%	14,53%	19,09%	64,55%	16,36%	62,4	72,59	85,7
Sračinec	općina	18,37%	70,26%	11,37%	17,62%	68,53%	13,86%	16,93%	65,46%	17,61%	61,9	78,66	104,0
Sveti Đurđ	općina	17,68%	64,54%	17,78%	17,51%	65,43%	17,06%	14,01%	64,94%	21,05%	100,5	97,45	150,2
Sveti Ilija	općina	19,68%	65,49%	14,84%	16,26%	67,96%	15,78%	14,25%	65,95%	19,80%	75,4	97,02	139,0
Trnovec Bartolovečki	općina	17,18%	69,76%	13,06%	17,18%	67,53%	15,28%	13,65%	66,48%	19,87%	76,0	88,93	145,5
Veliki Bukovec	općina	16,35%	61,98%	21,67%	16,69%	62,93%	20,38%	12,08%	65,81%	22,11%	132,6	122,08	183,1
Vidovec	općina	19,30%	66,67%	14,03%	16,70%	68,09%	15,21%	14,10%	67,14%	18,76%	72,7	91,06	133,0
Vinica	općina	16,89%	66,83%	16,28%	15,67%	68,90%	15,43%	14,47%	66,26%	19,27%	96,4	98,49	133,2
Visoko	općina	17,37%	62,40%	20,23%	16,40%	65,42%	18,18%	16,10%	62,47%	21,42%	116,5	110,84	133,0
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA		17,21%	67,17%	15,61%	15,41%	67,75%	16,84%	13,89%	65,32%	20,79%	90,7	109,24	149,6
REPUBLIKA HRVATSKA		17,01%	66,93%	15,63%	15,23%	67,07%	17,71%	14,27%	63,28%	22,45%	91,9	116,28	157,4

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., 2011. i 2021. Stanovništvo prema starosti i spolu. Državni zavod za statistiku RH.

Odnos udjela žena i udjela muškaraca u Varaždinskoj županiji se u predmetnom razdoblju vrlo malo mijenjao, a trend dominacije žena u odnosu na muškarce sličan je kao na državnoj razini. Ukupno je 24 JLS imalo više žena nego muškaraca 2001. godine, a samo 4 više muškaraca nego žena (Grad Lepoglava – 46,97 %, Općina Donja Voća – 48,87 %, Općina Klenovnik – 49,43 %, Općina Sračinec – 49,58 %).

U odnosu na udio žena na županijskoj razini koji je iznosio 2001. godine 51,87 %, 14 je JLS imalo više vrijednosti od navedene; Grad Ludbreg (51,90 %), Grad Varaždin (52,82 %), Grad Varaždinske Toplice (51,47%), Općina Breznički Hum (52,00 %), Općina Jalžabet (52,71%), Općina Ljubešćica (52,07 %), Općina Mali Bukovec (51,70 %), Općina Martijanec (52,21 %), Općina Petrijanec (51,76 %), Općina Sveti Ilija (51,93 %), Općina Veliki Bukovec (52,79 %) i Općina Visoko (51,68 %) (Tablica 18). Među gradovima i općinama u kojima je više žena od muškaraca, najveći udio žena imali su Grad Varaždin (52,82 %), Općina Veliki Bukovec (52,79 %) i Općina Jalžabet (52,71 %). Ukupno 23 JLS imalo je 2021. godine više žena nego muškaraca, a najveći koeficijent feminiteta (iznad 105,0) imali su Varaždin (112,2), Visoko (109,6), Ludbreg (109,2), Varaždinske Toplice (109,2), Martijanec (108,5), Trnovec Bartolovečki (108,1), Cestica (107,9), Breznički Hum (107,7) i Ivanec (107,6) (Tablica 18.).

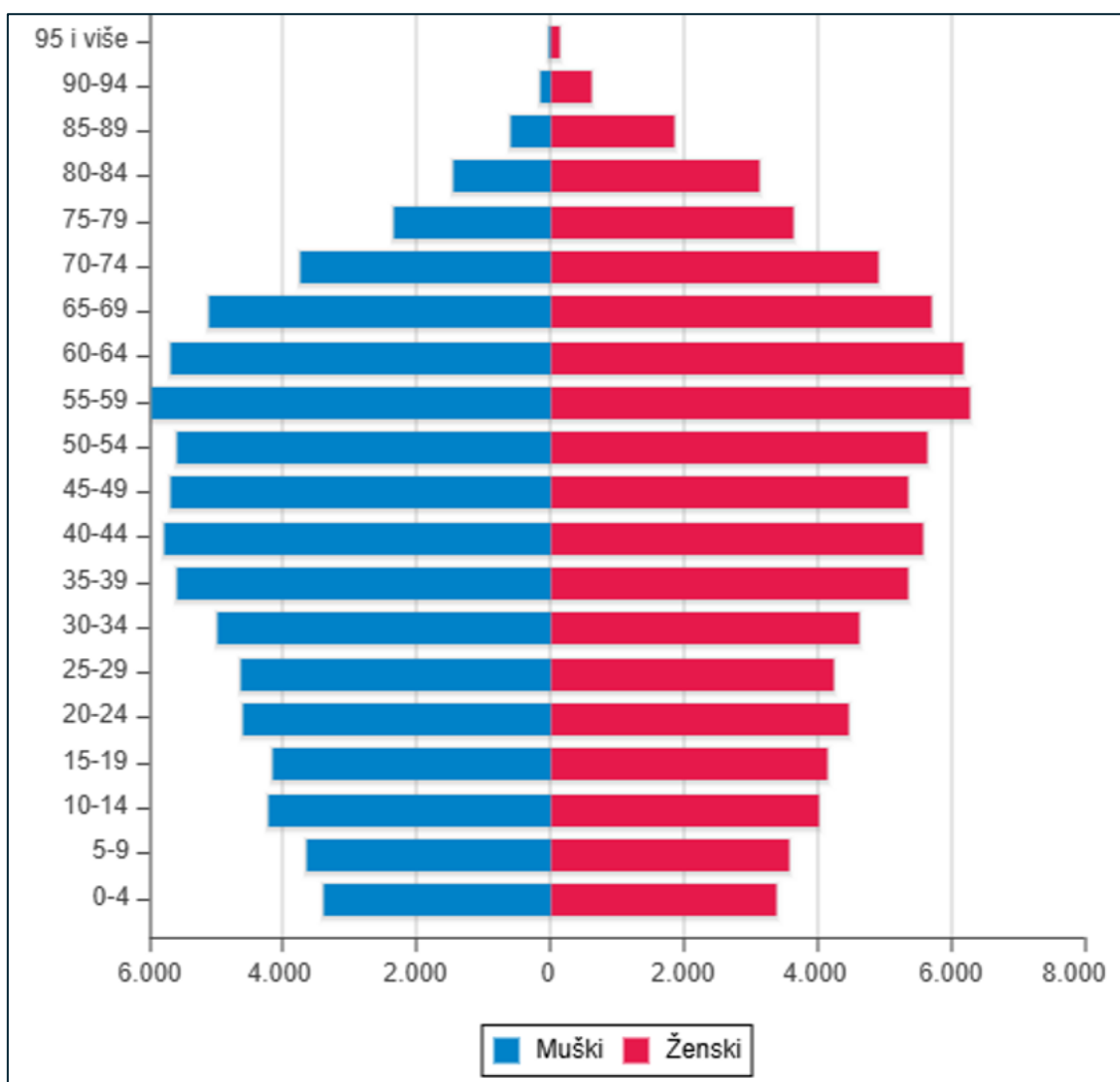
Koeficijent feminiteta između 100,0 i 105,0 imali su: Novi Marof (102,4), Gornji Kneginec (102,8), Jalžabet (103,9), Klenovnik (100,1), Ljubešćica (104,5), Mali Bukovec (103,7), Maruševac (101,5), Petrijanec (102,8), Sračinec (102,3), Sveti Đurđ (100,2), Sveti Ilija (104,3), Veliki Bukovec (102,0), Vidovec (104,3), Vinica (104,2) (Tablica 18.). S druge strane, više muškaraca nego žena imalo je ukupno 5 JLS: Grad Lepoglava (114,0) te općine Bednja (103,5), Beretince (101,1), Breznica (101,6) i Donja Voća (108,4).

Tablica 18. Promjene sastava stanovništva gradova i općina Varaždinske županije prema spolu, 2001.–2021. godine.

Grad/općina	Oznaka	2001.				2011.				2021.			
		Udio muškaraca (%)	Udio žena (%)	K _m	K _f	Udio muškaraca (%)	Udio žena (%)	K _m	K _f	Udio muškaraca (%)	Udio žena (%)	K _m	K _f
Ivanec	grad	48,70%	51,30%	94,9	105,3	48,66%	51,34%	94,8	105,5	48,17%	51,83%	92,9	107,6
Lepoglava	grad	53,03%	46,97%	112,9	88,6	54,74%	45,26%	120,9	82,7	53,26%	46,74%	114,0	87,8
Ludbreg	grad	48,10%	51,90%	92,7	107,9	48,18%	51,82%	93,0	107,5	47,80%	52,20%	91,6	109,2
Novi Marof	grad	49,80%	50,20%	99,2	100,8	49,28%	50,72%	97,1	102,9	49,40%	50,60%	97,6	102,4
Varaždin	grad	47,18%	52,82%	89,3	112,0	47,16%	52,84%	89,3	112,0	47,12%	52,88%	89,1	112,2
Varaždinske Toplice	grad	48,53%	51,47%	94,3	106,1	48,87%	51,13%	95,6	104,6	47,81%	52,19%	91,6	109,2
Bednja	općina	49,67%	50,33%	98,7	101,3	49,77%	50,23%	99,1	100,9	50,87%	49,13%	103,5	96,6
Beretinec	općina	49,61%	50,39%	98,4	101,6	50,46%	49,54%	101,9	98,2	50,27%	49,73%	101,1	98,9
Breznica	općina	48,70%	51,30%	94,9	105,3	49,36%	50,64%	97,5	102,6	50,41%	49,59%	101,6	98,4
Breznički Hum	općina	48,00%	52,00%	92,3	108,3	46,68%	53,32%	87,6	114,2	48,14%	51,86%	92,8	107,7
Cestica	općina	48,84%	51,16%	95,5	104,8	48,28%	51,72%	93,3	107,1	48,09%	51,91%	92,6	107,9
Donja Voća	općina	51,13%	48,87%	104,6	95,6	51,21%	48,79%	104,9	95,3	52,02%	47,98%	108,4	92,2
Gornji Knežinec	općina	49,44%	50,56%	97,8	102,3	49,41%	50,59%	97,7	102,4	49,31%	50,69%	97,3	102,8
Jalžabet	općina	47,29%	52,71%	89,7	111,4	47,63%	52,37%	91,0	109,9	49,04%	50,96%	96,2	103,9
Klenovnik	općina	50,57%	49,43%	102,3	97,7	51,09%	48,91%	104,4	95,7	49,97%	50,03%	99,9	100,1
Ljubešćica	općina	47,93%	52,07%	92,1	108,6	48,49%	51,51%	94,1	106,2	48,90%	51,10%	95,7	104,5
Mali Bukovec	općina	48,30%	51,70%	93,4	107,0	47,83%	52,17%	91,7	109,1	49,09%	50,91%	96,4	103,7
Martijanec	općina	47,79%	52,21%	91,5	109,2	47,62%	52,38%	90,9	110,0	47,95%	52,05%	92,1	108,5
Maruševac	općina	48,79%	51,21%	95,3	104,9	49,08%	50,92%	96,4	103,7	49,63%	50,37%	98,5	101,5
Petrijanec	općina	48,24%	51,76%	93,2	107,3	48,69%	51,31%	94,9	105,4	49,31%	50,69%	97,3	102,8
Sračinec	općina	50,42%	49,58%	101,7	98,3	49,50%	50,50%	98,0	102,0	49,42%	50,58%	97,7	102,3
Sveti Đurđ	općina	48,68%	51,32%	94,9	105,4	49,21%	50,79%	96,9	103,2	49,94%	50,06%	99,8	100,2
Sveti Ilija	općina	48,07%	51,93%	92,6	108,0	48,90%	51,10%	95,7	104,5	48,95%	51,05%	95,9	104,3
Trnovec Bartolovečki	općina	48,72%	51,28%	95,0	105,3	48,17%	51,83%	92,9	107,6	48,06%	51,94%	92,5	108,1
Veliki Bukovec	općina	47,21%	52,79%	89,4	111,8	46,94%	53,06%	88,5	113,0	49,51%	50,49%	98,1	102,0
Vidovec	općina	49,21%	50,79%	96,9	103,2	49,22%	50,78%	96,9	103,2	48,95%	51,05%	95,9	104,3
Vinica	općina	48,68%	51,32%	94,9	105,4	49,07%	50,93%	96,3	103,8	48,97%	51,03%	96,0	104,2
Visoko	općina	48,32%	51,68%	93,5	106,9	47,76%	52,24%	91,4	109,4	47,72%	52,28%	91,3	109,6
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA		48,62%	51,38%	94,6	105,7	48,68%	51,32%	94,8	105,4	48,62%	51,38%	94,6	105,7
REPUBLIKA HRVATSKA		48,13%	51,87%	92,8	107,8	48,22%	51,78%	93,1	107,4	48,17%	51,83%	92,9	107,6

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., 2011. i 2021. Stanovništvo prema starosti i spolu. Državni zavod za statistiku RH.

Dobno-spolni sastav stanovništva prikazuje se grafički tzv. histogramom, dijagramom s dva ulaza/dvije varijable, od kojih jedna prikazuje raspodjelu prema petogodišnjim dobnim skupinama (y-os), a druga raspodjelu prema spolu (x-os). Lijeva strana x-osi predstavlja mušku, a desna strana žensku populaciju. Na Slici 19. prikazana je dobno-spolna slika Varaždinske županije na temelju zadnjih službenih (popisnih) podataka o brojnosti populacije prema starosti i spolu. Prema izgledu histograma, stanovništvo Varaždinske županije 2021. godine svrstano je u tzv. regresivni tip kojega karakterizira kontinuirano smanjivanje mlade (udjela mladih), a povećanje stare baze (udjela starih).

Slika 19. Dobno-spolni sastav stanovništva Varaždinske županije 2021. godine.

Izvor: <https://geostat.dzs.hr/>

Jedna od posljedica starenja stanovništva je smanjivanje fertilnoga kontingenta što posredno utječe na umanjivanje mogućnosti demografske revitalizacije. Fertilni kontingent Varaždinske županije se očekivano smanjuje već desetljećima, a osobito intenzivno u posljednja dva međupopisna razdoblja. Udio žena u dobi od 15 do 49 godina u odnosu na ukupan broj žena u županiji je 2001. iznosio 46,58 %, 2011. 44,99 %, a 2021. 40,83 % (podatci popisa). Istovremeno se smanjuje i fertilni kontingent Hrvatske, s 46,9 % 2001. na 40,0 % 2021. godine pa možemo zaključiti kako su županijski fertilitetni trendovi vrlo slični onima na državnoj razini.

2.4.2. Promjene dobnoga sastava stanovništva od 2001. do 2021. godine – gradska i općinska razina

U Tablici 17., osim županijskih trendova, prikazani su i trendovi promjena dobnoga sastava stanovništva na gradskoj i općinskoj razini. Na početku razmatranoga razdoblja, 2001. godine, prosječan udio mladih bio je 17,62 %, prosječan udio zrelih 65,85 %, a prosječan udio starih 16,53%. Urbana središta su pritom imala nešto povoljniji odnos mladih i starih, tj. prosječno 17,27 % mladih i 15,00 % starih, dok su općine imale prosječno 17,72 % mladoga i 16,95 % staroga stanovništva. Najviše udjele stanovništva do 14 godina starosti, iznad 19 %, imali su 2001. godine Petrijanec (22,37 %), Novi Marof (19,87 %), Sveti Ilija (19,68 %), Beretinec (19,62 %), Vidovec (19,30 %) i Klenovnik (19,10 %). S druge strane, najveće udjele stanovništva starijega od 65 godine 2011. godine imale su općine Breznički Hum (23,05 %), Veliki Bukovec (21,67 %), Mali Bukovec (21,46 %), Jalžabet (20,79 %) i Visoko (20,23 %). Uzmemo li u obzir graničnu vrijednost starenja (12 % stanovništva iznad 60 godina), razvidno je kako su svi gradovi i općine još 2001. godine, osim Općine Sračinec (11,37 % starih), bili zahvaćeni početkom starenja stanovništva. Analiziramo li promjene udjela velikih dobnih skupina od 2001. do 2021. godine, uočavamo kontinuiran trend smanjivanja udjela mladoga stanovništva u svim gradovima u općinama, koje su, u prosjeku, zabilježile za 3,5 % manji udio mladih 2021. u odnosu na 2001. godinu. Istovremeno, sve intenzivnije postaje povećanje udjela starih koje je registrirano u čak 23 JLS, dok je samo 5 općina imalo manji udio starih 2021. u odnosu na 2001. godinu. Riječ je o općinama Breznica, Breznički Hum, Donja Voća, Klenovnik i Mali Bukovec. Ipak, riječ je o skromnom smanjivanju udjela starih (između 0,6 i 1,2 postotna boda u odnosu na 2001.), što se, s obzirom na ostale pokazatelje starosti, nažalost ne može interpretirati kao značajno poboljšanje dobnih odnosa.

Prosječan udio mladih 2021. godine bio je 14,1 % (gradska područja 13,5 %; općinska područja 14,3 %), a najveće udjele mladoga stanovništva imali su redom: Petrijanec (19,10 %),

Sračinec (16,93 %), Cestica (16,20 %), Breznica (16,19 %) i Visoko (16,10 %). Ostale su JLS imale manje od 15 % mladoga stanovništva (!): Ludbreg (14,71 %), Vinica (14,47 %), Ljubeščica (14,39 %), Maruševec (14,26 %), Sveti Ilija (14,25 %), Vidovec (14,10 %), Breznički Hum (14,05 %), Sveti Đurđ (14,01 %), Ivanec (13,94 %), Mali Bukovec (13,93 %), Novi Marof (13,92 %), Beretinec (13,86 %), Martijanec (13,80 %), Gornji Kneginec (13,69 %), Trnovec Bartolovečki (13,65 %), Varaždinske Toplice (13,26 %), Klenovnik (13,11 %), Varaždin (13,08 %), Donja Voća (12,91 %), Lepoglava (12,38 %), Veliki Bukovec (12,08 %), Jalžabet (12,00 %) i Bednja (11,09 %) (Tablica 17.). Prosječan udio starih bio je 2021. godine 20,0 % (gradska područja 20,5 %; općinska područja 19,91 %), a 15 JLS imalo je više od 1/5 staroga stanovništva. Redom, najviše staroga stanovništva 2021. godine imali su: Varaždin (23,24 %), Breznički Hum (22,44 %), Martijanec (22,37 %), Bednja (22,13 %), Veliki Bukovec (22,11 %), Jalžabet (21,52 %), Visoko (21,42 %), Ludbreg (21,14 %), Varaždinske Toplice (21,08 %), Sveti Đurđ (21,05 %), Cestica (21,01 %), Gornji Kneginec (20,82 %), Maruševec (20,66 %), Mali Bukovec (20,34 %) i Ivanec (20,22 %) (Tablica 17.).

Zanimljivo je analizirati i vrijeme pojave dominacije staroga stanovništva u odnosu na mlado. Za to nam je najbolji pokazatelj indeks starenja koji pokazuje omjer staroga stanovništva u odnosu na mladu populaciju. Vrijednosti indeksa starenja ispod 100,0 ukazuju na veći udio mladih u populaciji, dok vrijednost iznad 100,0 ukazuje na veći udio starih. Više staroga stanovništva u odnosu na mlado (indeks starenja preko 100,0), zabilježilo je već 2001. godine ukupno 9 JLS (Bednja, Breznica, Breznički Hum, Jalžabet, Mali Bukovec, Martijanec, Sveti Đurđ, Veliki Bukovec i Visoko). Uz navedene JLS, u 2011. godini, više staroga nego mladoga stanovništva registrirano je u još 9 JLS (Ivanec, Lepoglava, Ludbreg, Varaždin, Varaždinske Toplice, Donja Voća, Gornji Kneginec, Klenovnik i Maruševec). Najkasnije, 2021. godine, pojavu dominacije staroga stanovništva u odnosu na mlado, bilježe Novi Marof, Beretinec, Cestica, Ljubeščica, Sračinec, Sveti Ilija, Trnovec Bartolovečki, Vidovec i Vinica. Najnepovoljnije (najveće) vrijednosti indeksa starenja 2021. godine imali su: Bednja (199,5), Veliki Bukovec (183,1), Jalžabet (179,3), Varaždin (177,7), Martijanec (162,1), Breznički Hum (159,7), Varaždinske Toplice (159,0), Gornji Kneginec (152,0), Lepoglava (150,2) i Sveti Đurđ (150,2) (Tablica 17.). Jedina JLS koja je imala više mladih nego starih je bila Općina Petrijanec s vrijednosti indeksa starenja 85,7. Ipak, intenzitet kojim se indeks povećava u toj Općini upućuje kako će vjerojatno u idućem međupopisnom razdoblju indeks biti iznad 100,0, u korist starije dobne skupine. Osim navedenih JLS, najmanje vrijednosti indeksa starenja (iako vrlo nepovoljne), imale su općine Sračinec (104,0), Breznica (116,3), Klenovnik (126,8), Beretinec (129,2) i Cestica (129,7) (Tablica 19.).

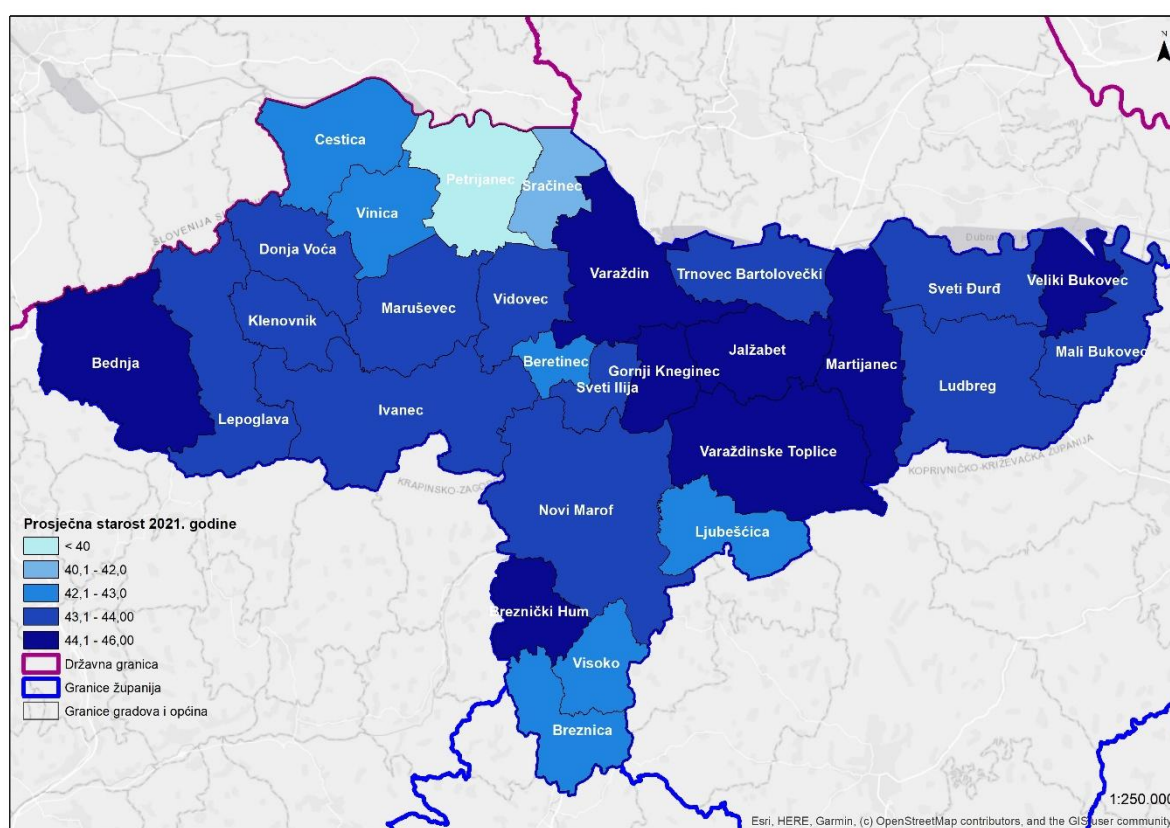
Tablica 19. Odabrani pokazatelji starenja i tipizacija dobnoga sastava stanovništva gradova i općina Varaždinske županije 2021. godine.

Naziv grada ili općine	Oznaka	Udio starijih od 65 godina, %	Prosječna starost	Indeks starenja	Fertilni kontingent 15 –49, žene (%)	Koeficijent starosti (+ 60 godina)	Koeficijent ukupne dobne ovisnosti	Tipizacija dobnoga sastava
Ivanec	grad	20,22%	43,6	145,1	41,5%	27,7%	51,86	izrazito duboka starost
Lepoglava	grad	18,60%	43,8	150,2	42,3%	26,2%	44,90	izrazito duboka starost
Ludbreg	grad	21,14%	43,5	143,7	40,7%	28,5%	55,88	izrazito duboka starost
Novi Marof	grad	18,92%	43,1	135,9	42,0%	26,1%	48,91	izrazito duboka starost
Varaždin	grad	23,24%	45,1	177,7	40,0%	30,3%	57,05	izrazito duboka starost
Varaždinske Toplice	grad	21,08%	44,4	159,0	39,6%	29,4%	52,28	izrazito duboka starost
Bednja	općina	22,13%	45,7	199,5	39,5%	30,0%	49,76	izrazito duboka starost
Beretinec	općina	17,91%	42,8	129,2	42,5%	25,8%	46,57	izrazito duboka starost
Breznica	općina	18,83%	42,1	116,3	40,4%	25,9%	53,91	izrazito duboka starost
Breznički Hum	općina	22,44%	44,5	159,7	36,6%	28,8%	57,44	izrazito duboka starost
Cestica	općina	21,01%	43,0	129,7	40,1%	28,3%	59,28	izrazito duboka starost
Donja Voća	općina	17,59%	43,2	136,3	43,1%	25,8%	43,87	izrazito duboka starost
Gornji Kneginec	općina	20,82%	44,1	152,0	40,9%	28,2%	52,70	izrazito duboka starost
Jalžabet	općina	21,52%	45,3	179,3	39,3%	30,9%	50,43	izrazito duboka starost
Klenovnik	općina	16,62%	43,1	126,8	41,0%	25,8%	42,30	izrazito duboka starost
Ljubešćica	općina	19,54%	42,9	135,8	43,2%	28,1%	51,34	izrazito duboka starost
Mali Bukovec	općina	20,34%	43,8	146,0	38,8%	28,4%	52,14	izrazito duboka starost
Martijanec	općina	22,37%	44,6	162,1	37,7%	29,2%	56,65	izrazito duboka starost
Maruševac	općina	20,66%	43,8	144,9	40,4%	28,0%	53,65	izrazito duboka starost
Petrijanec	općina	16,36%	39,7	85,7	42,9%	22,9%	54,92	starost
Sračinec	općina	17,61%	41,6	104,0	42,6%	24,8%	52,78	duboka starost
Sveti Đurđ	općina	21,05%	43,5	150,2	42,2%	28,7%	53,98	izrazito duboka starost
Sveti Ilija	općina	19,80%	43,3	139,0	40,7%	27,3%	51,64	izrazito duboka starost
Trnovec Bartolovečki	općina	19,87%	43,6	145,5	41,9%	27,3%	50,43	izrazito duboka starost
Veliki Bukovec	općina	22,11%	44,1	183,1	38,4%	29,6%	51,95	izrazito duboka starost
Vidovec	općina	18,76%	43,1	133,0	41,9%	26,2%	48,94	izrazito duboka starost
Vinica	općina	19,27%	42,8	133,2	42,5%	27,5%	50,92	izrazito duboka starost
Visoko	općina	21,42%	42,9	133,0	40,3%	28,8%	60,07	izrazito duboka starost
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA		20,79%	43,9	149,6	40,8%	28,2%	53,08	izrazito duboka starost
REPUBLIKA HRVATSKA		22,45%	44,3	157,4	39,9%	29,9%	58,02	izrazito duboka starost

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., 2011. i 2021. Stanovništvo prema starosti i spolu. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske.

2.4.3. Prostorne značajke starenja stanovništva i tipizacija dobnoga sastava stanovništva Varaždinske županije

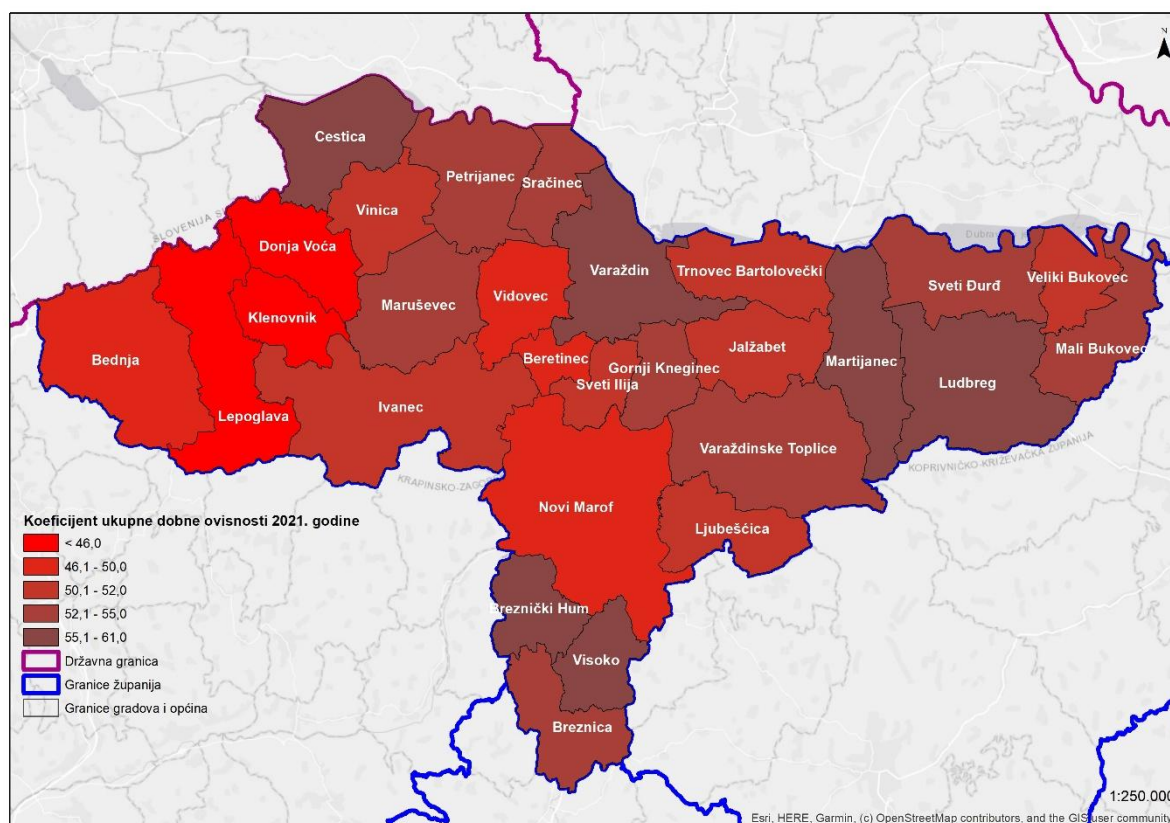
U Tablici 19. prikazani su odabrani pokazatelji starenja na razini gradova i općina za 2021. godinu, od kojih smo neke analizirali u prethodnom razdoblju (npr. udio starijih iznad 65 godina i indeks starenja). Godina za koju su pokazatelji izračunati je 2021. s obzirom da je to zadnja godina za koju su poznati podaci o broju stanovnika i broju pripadnika pojedinih starosnih skupina, bitni za izračun svih pokazatelja starenja. U nastavku ćemo se osvrnuti na razlike u vrijednostima pojedinih pokazatelja i utvrditi prostorne značajke starenja stanovništva u Varaždinskoj županiji.

Slika 20. Prosječna starost stanovništva gradova i općina Varaždinske županije 2021.
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. Stanovništvo prema starosti i spolu, DZS RH.

Prosječna starost ili prosječna dob označava srednje godine života cjelokupnoga stanovništva, a izračunava se kao aritmetička sredina starosti ukupnog stanovništva (definicija DZS-a). Starenje stanovništva započinje kada prosječna dob prijeđe 30 godina (Wertheimer-Baletić, 1999). Prosječna dob stanovništva Varaždinske županije bila je 2021. godine nešto niža nego stanovništva Republike Hrvatske, tj. 43,9 godina naspram 44,3 godina (Tablica 19.; Slika 20.). Prosječna dob gradskoga stanovništva u županiji iznosila je iste godine 43,8 godina, a

općinskoga 43,2 godine. Najveću prosječnu dob 2021. godine, veću od državnoga prosjeka (44,3), imali su gradovi Varaždin (45,1) i Varaždinske Toplice (44,4) te općine Bednja (45,7), Breznički Hum (44,5), Jalžabet (45,3) i Martijanec (44,6). Najmlađe JLS, tj. JLS s najnižom prosječnom dobi, ispod 43 godina, bile se 2021. godine općine Petrijanec (39,7), Sračinec (41,6), Breznica (42,1), Vinica (42,8), Beretincec (42,8), Visoko (42,9) i Ljubešćica (42,9) (Tablica 19.; Slika 20.).

Slika 21. Koeficijent ukupne dobne ovisnosti gradova i općina Varaždinske županije 2021.

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. Stanovništvo prema starosti i spolu, DZS RH.

Koeficijent starosti označava udio stanovništva starijega od 60 ili 65 godina. Udjeli stanovništva iznad 65 godina analizirani su u prethodnom poglavlju pa su u Tablici 19. izdvojeni udjeli stanovništva iznad 60 godina. Koeficijent starosti veći od 25 % imalo je 2021. godine čak 26 od 28 JLS. Najveći koeficijent starosti 2021. godine imali su Jalžabet (30,9 %), Varaždin (30,3 %), Bednja (30,0 %), Veliki Bukovec (29,6 %), Varaždinske Toplice (29,4 %) te Martijanec (29,2 %), a najmanji (do 25 %), Petrijanec (22,9 %), Sračinec (24,8 %), Beretincec (25,8 %), Donja Voća (25,8 %), Klenovnik (25,8 %), Breznica (25,9 %) (Tablica 19.).

Koeficijent ukupne dobne ovisnosti prikazuje stupanj opterećenosti stanovništva u radnoj dobi (15 do 64 godina) s predradnim (0–14 godina) i postradnim (65 i više godina)

kontingentom (Nejašmić, 2004). Koeficijent ukupne dobne ovisnosti za stanovništvo Hrvatske iznosio je 2021. godine 58,02, a za Varaždinsku županiju 53,08. Najveći koeficijent ukupne dobne ovisnosti (iznad 55,0), imali su 2021. godine gradovi Varaždin (57,0) i Ludbreg (55,8) te općine Visoko (60,1), Cestica (52,3), Breznički Hum (57,4) i Martijanec (56,7) (Tablica 19.). Drugim riječima, u navedenim je JLS radno-sposobno stanovništvo najviše opterećeno ekonomski neaktivnim skupinama. Najmanji koeficijent dobne ovisnosti 2021. godine imali su Klenovnik (42,3), Donja Voća (43,9), Lepoglava (44,9), Beretinec (46,5), Novi Marof (48,9), Vidovec (48,9) i Bednja (49,8) (Tablica 19.; Slika 21.).

Nadalje, fertilni kontingent (udio žena u fertilnoj dobi u ukupnom broju žena) Varaždinske županije 2021. iznosio je 40,8 %. Na razini gradova i općina u Županiji, fertilni kontingent viši od županijske vrijednosti (40,8 %) imali su Ljubešćica (43,2 %), Donja Voća (43,1 %), Petrijanec (42,9 %), Sračinec (42,6 %), Vinica (42,5 %), Beretinec (42,5 %), Lepoglava (42,3 %), Sveti Đurđ (42,2 %), Novi Marof (42,0 %), Trnovec Bartolovečki (41,9 %), Vidovec (41,9 %), Ivanec (41,5 %), Klenovnik (41,0 %), Gornji Kneginec (40,9 %), dok su najmanji fertilni kontingent imali Breznički Hum (36,6 %), Martijanec (37,7 %), Veliki Bukovec (38,4 %), Mali Bukovec (38,8 %), Jalžabet (39,3 %), Bednja (39,5 %) i Varaždinske Toplice (39,6 %) (Tablica 19.).

Tipologija dobnoga sastava podrazumijeva određivanje tipova ostarjelosti populacije. Sve su tipologije dobnoga sastava stanovništva Hrvatske starijega datuma kada se češće primjenjivala granica mladoga stanovništva do 19 godina, a staroga od 60 godina. S obzirom na produljivanje očekivanoga životnoga vijeka, gornja dobna granica mlade populacije se snižava, a donja dobna granica staroga stanovništva se povećava. Na temelju kriterija, tj. odnosa udjela mladoga stanovništva (0–19 godina) i udjela staroga stanovništva (60 i više godina) prikazanih u Tablici 20., razlikujemo 7 tipova ostarjelosti: izrazita mladost (1), mladost (2), kasna mladost (3), na pragu starosti (4), starost (5), duboka starost (6) i izrazito duboka starost (7). Za potrebe prilagodbe navedenim kriterijima i graničnim vrijednostima, izračunali smo udjele stanovništva od 0 do 19 godina i udjele stanovništva starijega od 60 godina.

U Tablici 19. određen je tip dobnoga sastava za svaki grad i općinu Varaždinske županije za 2021. godinu. S obzirom na istaknuti podatak kako je u čak 26 od 28 JLS udio stanovništva iznad 60 godina veći od $\frac{1}{4}$ ukupnoga stanovništva, pretpostavljeno je kako će većina gradova i općina biti u najnepovoljnijem tipu dobnoga sastava, što se pokazalo točnim. Naime, ukupno 26 gradova i općina imalo je 2021. godine tip izrazito duboke starosti (7), a to su svi gradovi i 20 općina, odnosno: Ivanec, Lepoglava, Ludbreg, Novi Marof, Varaždin, Varaždinske Toplice,

Bednja, Beretinec, Breznica, Breznički Hum, Cestica, Donja Voća, Gornji Kneginec, Jalžabet, Klenovnik, Ljubešćica, Mali Bukovec, Martijanec, Maruševac, Sveti Đurđ, Sveti Ilija, Trnovec Bartolovečki, Veliki Bukovec, Vidovec, Vinica i Visoko (Tablica 19.). Jedinice lokalne samouprave s nešto povoljnijim tipom dobnoga sastava su općine Sračinec (tip 6, duboka starost) i Petrijanec (tip 4, starost), prvenstveno zbog viših udjela mladoga stanovništva u odnosu na županijski prosjek.

Tablica 20. Tipologija dobnoga sastava stanovništva.

0-19 godina	60 i više godina	Tip	Obilježje
$\geq 35 \%$	$\leq 8 \%$	1	Izrazita mladost
$\geq 30 \%$	$\leq 10 \%$	2	Mladost
$> 30 \%$	$> 10 \%$	3	Kasna mladost
$< 30 \%$	$< 15 \%$	4	Na pragu starosti
$< 30 \%$	$> 15 \%$	5	Starost
$\leq 25 \%$	$\geq 20 \%$	6	Duboka starost
$\leq 20 \%$	$\geq 25 \%$	7	Izrazito duboka starost

Izvor: Šterc, 1986.

Činjenica da niti jedna jedinica lokalne samouprave u Varaždinskoj županiji nema mlade tipove (1, 2, 3) ili prijelazni tip (4) pokazuje izrazito nepovoljan dobni sastav na županijskoj te još više gradskoj/općinskoj razini. Temeljni demografski potencijal stanovništva Varaždinske županije se kontinuirano smanjuje, a promjene dobnoga sastava u posljednjih dvadesetak godina najviše se očituju u prijelazu iz tipa 6 – duboka starost 2001. godine na tip 7 – izrazito duboka starost 2021. godine. Razmotreni su različiti pokazatelji starosti, a analiza prostornih razlika potvrdila je da od 2011. godine podjednako stare i gradska (urbana) područja koja inače pokazuju veći stupanj otpornosti zbog imigracijske privlačnosti, tj. doseljavanja stanovništva iz okolnih područja.

2.5. Društveno-gospodarski sastav stanovništva Varaždinske županije 1998.–2023.

2.5.1. Stanovništvo Varaždinske županije prema ekonomskoj aktivnosti 2011. i 2021. godine

Ekonomska struktura stanovništva obuhvaća razne komponente tržišta rada i gospodarstva, a osobito su važni demografski potencijali, odnosno radno-sposobni kontingent koji obuhvaća broj, strukturu i obilježja stanovništva starijega od 15 godina. Mjerenje ekonomske aktivnosti se od 2021. godine u Hrvatskoj provodi u skladu s metodologijom Međunarodne organizacije rada, dok su podaci za ranija razdoblja prikupljeni, klasificirani i obrađivani prema drugačijim metodološkim pravilima. Upravo iz toga razloga analiza ekonomske aktivnosti Varaždinske županije oslanja se na nizove podataka koji su metodološki usporedivi, tj. na rezultate popisa 2011. i 2021. godine. Radno-sposobno stanovništvo se prema ekonomskom statusu može klasificirati kao aktivno i neaktivno stanovništvo. Aktivno stanovništvo čine sve zaposlene i nezaposlene osobe, dok neaktivno stanovništvo čine učenici, studenti, umirovljenici, osobe koje se bave obvezama u kućanstvu, osobe koje proizvode dobra za vlastitu proizvodnju te ostale neaktivne osobe. Osim mjerenja ekonomske aktivnosti uoči popisa stanovništva, DZS objavljuje podatke o zaposlenosti i nezaposlenosti na temelju anketnih (Anketa o radnoj snazi) i administrativnih izvora, a zbog razlika u izvorima, obuhvatu, referentnom razdoblju, dinamici objave podataka i sl., i podaci se razlikuju.

U Tablici 21. prikazani su radno-sposobni, aktivni i neaktivni kontingent gradova i općina Varaždinske županije 2001. i 2021. godine. Ukupno je 2001. godine u Varaždinskoj županiji bilo 148.834 radno-sposobnih osoba, od čega 75.729 aktivnih te 73.017 neaktivnih osoba, odnosno u relativnim omjerima, 50,88 % naprama 49,06 %. Većina JLS (15/28), imala je 2001. više aktivnih nego neaktivnih osoba, a to su gradovi Ivanec, Ludbreg, Novi Marof, Varaždin i Varaždinske Toplice te općine Beretince, Gornji Kneginec, Klenovnik, Maruševac, Petrijanec, Sračinec, Sveti Ilija, Trnovec Bartolovečki, Vidovec i Vinica. S druge strane, neaktivno stanovništvo u ukupnoj radnoj snazi dominiralo je u općinama Lepoglava, Bednja, Breznica, Breznički Hum, Cestica, Donja Voća, Jalžabet, Ljubešćica, Mali Bukovec, Martijanec, Sveti Đurđ, Veliki Bukovec i Visoko. Najveći udio aktivnoga stanovništva 2011. imale su općine Klenovnik (56,00 %), Trnovec Bartolovečki (55,55 %) i Vidovec (54,75 %), dok su najveći udio neaktivnoga stanovništva imale općine Visoko (59,73 %), Jalžabet (58,51 %) i Bednja (56,73 %) (Tablica 21.).

**Tablica 21. Radno-sposobno, aktivno i neaktivno stanovništva gradova i općina
Varaždinske županije 2001. i 2021. godine.**

GRAD/OPĆINA	POPIS 2011.					POPIS 2021.				
	Radno sposobno stanovništvo (15+ godina)	Ek. aktivni	Udio ek. aktivnih (%)	Ek. neaktivni	Udio ek. neaktivnih (%)	Radno sposobno stanovništvo (15+ godina)	Ek. aktivni	Udio ek. aktivnih (%)	Ek. neaktivni	Udio ek. neaktivnih (%)
Ivanec	11.613	6.053	52,12%	5.556	47,84%	10.950	5.995	54,75%	4.946	45,17%
Lepoglava	7.097	3.453	48,65%	3.644	51,35%	6.085	2.906	47,76%	3.173	52,14%
Ludbreg	7.157	3.715	51,91%	3.436	48,01%	7.230	3.857	53,35%	3.361	46,49%
Novi Marof	11.118	5.679	51,08%	5.437	48,90%	10.153	5.641	55,56%	4.509	44,41%
Varaždin	40.408	21.229	52,54%	19.171	47,44%	38.054	20.831	54,74%	17.197	45,19%
Varaždinske Toplice	5.422	2.723	50,22%	2.689	49,59%	4.803	2.557	53,24%	2.243	46,70%
Bednja	3.416	1.478	43,27%	1.938	56,73%	3.013	1.415	46,96%	1.598	53,04%
Beretinec	1.832	981	53,55%	851	46,45%	1.765	1.027	58,19%	738	41,81%
Breznica	1.817	808	44,47%	1.009	55,53%	1.651	869	52,63%	781	47,30%
Breznički Hum	1.162	509	43,80%	653	56,20%	973	503	51,70%	470	48,30%
Cestica	4.805	2.255	46,93%	2.550	53,07%	4.546	2.215	48,72%	2.273	50,00%
Donja Voća	2.070	930	44,93%	1.134	54,78%	1.768	923	52,21%	841	47,57%
Gornji Knežinec	4.536	2.421	53,37%	2.111	46,54%	4.229	2.359	55,78%	1.868	44,17%
Jalžabet	3.078	1.275	41,42%	1.801	58,51%	2.801	1.349	48,16%	1.452	51,84%
Klenovnik	1.716	961	56,00%	755	44,00%	1.558	879	56,42%	678	43,52%
Ljubeščica	1.546	719	46,51%	820	53,04%	1.446	749	51,80%	697	48,20%
Mali Bukovec	1.844	840	45,55%	1.003	54,39%	1.557	816	52,41%	741	47,59%
Martijanec	3.282	1.638	49,91%	1.644	50,09%	2.274	1.196	52,59%	1.077	47,36%
Maruševec	5.454	2.787	51,10%	2.663	48,83%	4.872	2.698	55,38%	2.173	44,60%
Petrijanec	3.849	2.039	52,97%	1.810	47,03%	3.684	1.959	53,18%	1.718	46,63%
Sračinec	3.989	2.182	54,70%	1.796	45,02%	3.886	2.183	56,18%	1.702	43,80%
Sveti Đurđ	3.138	1.436	45,76%	1.702	54,24%	2.860	1.506	52,66%	1.354	47,34%
Sveti Ilija	2.940	1.519	51,67%	1.421	48,33%	2.780	1.555	55,94%	1.221	43,92%
Trnovec Bartolovečki	5.701	3.167	55,55%	2.534	44,45%	5.306	2.979	56,14%	2.322	43,76%
Veliki Bukovec	1.198	501	41,82%	674	56,26%	1.165	629	53,99%	536	46,01%
Vidovec	4.519	2.474	54,75%	2.045	45,25%	4.222	2.453	58,10%	1.766	41,83%
Vinica	2.858	1.446	50,59%	1.412	49,41%	2.583	1.382	53,50%	1.197	46,34%
Visoko	1.269	511	40,27%	758	59,73%	1.120	540	48,21%	580	51,79%
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA	148.834	75.729	50,88%	73.017	49,06%	137.334	73.971	53,86%	63.212	46,03%
REPUBLIKA HRVATSKA	3.632.461	1.796.149	49,45%	1.834.014	50,49%	3.319.417	1.714.671	51,66%	1.600.752	48,22%

Izvor: DZS, Stanovništvo staro 15 i više godina prema ekonomskoj aktivnosti, starosti i spolu, Popis 2011.; Popis 2021.

Sukladno općim, uglavnom negativnim, demografskim trendovima, broj radno-sposobnoga stanovništva smanjuje se i na državnoj i na županijskoj razini. Ukupno je 2021. godine radnu snagu Varaždinske županije činilo ukupno 137.334 osoba, od čega 73.971 aktivnih te 63.212 neaktivnih osoba. U apsolutnim odnosima, aktivni je kontingent smanjen za 1.758 osoba, a neaktivni za 9.805 osoba, kao odraz intenziteta ukupne županijske depopulacije i ekonomskih promjena. Iako je registriran apsolutan pad broja aktivnih i neaktivnih osoba, njihov udio u radnoj snazi se mijenja: udio aktivnih raste s 50,88 % na 53,86 %, a udio neaktivnih pada s 49,06 % na 46,03 %. Zbog spomenutoga trenda na ukupnoj županijskoj razini, raste i broj JLS u kojima u radnoj snazi prevladava aktivno stanovništvo (23). Više neaktivnoga stanovništva imalo je samo 5 JLS: Lepoglava (47,76 %), Bednja (46,96 %), Cestica (48,72 %), Jalžabet (48,16 %) i Visoko (48,21 %). Najviše aktivnoga stanovništva 2021. imali su Beretinec (58,19 %), Klenovnik (56,42 %), Sračinec (56,18 %), Trnovec Bartolovečki (56,14 %) i Vidovec (58,10 %) (Tablica 21.).

Trend relativnoga povećanja aktivnoga, a relativnoga smanjivanja neaktivnoga stanovništva primjetan je i na državnoj razini, s time da je na toj razini 2001. godine dominiralo neaktivno stanovništvo. U Tablici 22. prikazano je kretanja komponenti aktivnoga stanovništva, tj. broj zaposlenih i nezaposlenih osoba u gradovima i općinama Varaždinske županije za isto referentno razdoblje. Pritom su se, do 2020. godine, kao zaposlene osobe klasificirale one s navršenih 15 godina i više, a od 2021. osobe u dobi od 15 do 89 godina. Osim apsolutnih pokazatelja koji nisu uvijek najbolji izbor za uspoređivanje, u tablici su prikazani i relativni indikatori aktivnosti stanovništva, tj. stope zaposlenosti i nezaposlenosti, dok je stopa aktivnosti analizirana u prethodnom odjeljku. Stopa zaposlenosti označava udio zaposlenih osoba u radno-sposobnom kontingentu, a stopa nezaposlenosti udio nezaposlenih osoba u aktivnom stanovništvu.

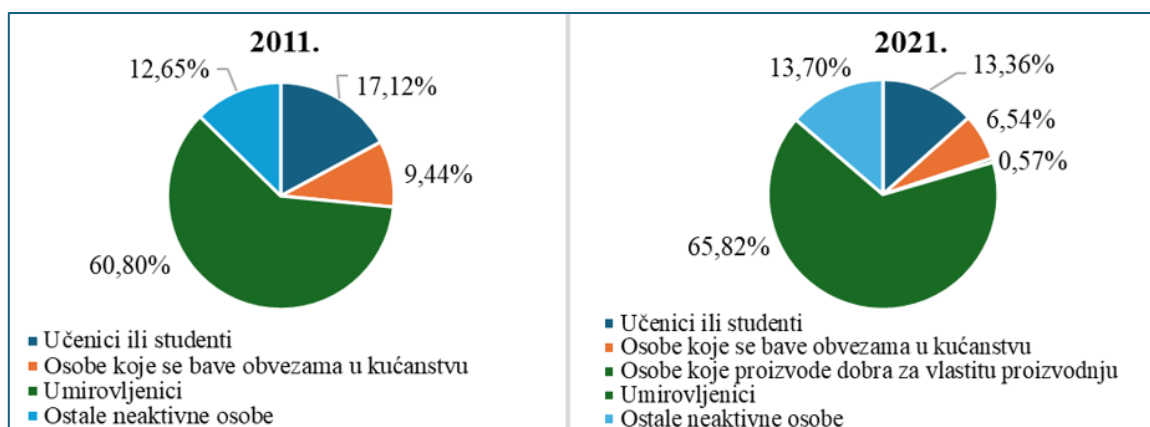
Na razini Varaždinske županije, u međupopisnom razdoblju 2021./2011., povećao se broj zaposlenih osoba za 9,28 %, tj. sa 65.510 2011. na 71.592 2021. godine, a istovremeno je broj nezaposlenih pao za 76,72 % tj. sa 10.219 2011. na 2.379 2021. godine. Stope aktivnosti u svim su gradovima i općinama Varaždinske županiji porasle, osim u Lepoglavi gdje je smanjena za 0,90 %. Najveći porast vrijednosti stope aktivnosti zabilježili su: Veliki Bukovec, (12,17 %), Breznica (8,17 %), Visoko (7,95 %), Breznički Hum (7,89 %) i Donja Voća (7,28 %). Stopa zaposlenosti Varaždinske županije porasla je s 44,02 % 2011. godine na 52,13 % 2021. Stopa zaposlenosti porasla je i u svim gradovima i općinama, a najveći porast vrijednosti, iznad 10 % imale su općine Donja Voća (12,55 %), Veliki Bukovec (14,06 %), Breznički Hum (12,55 %), Visoko (12,05 %), Sveti Đurđ (11,98 %), Breznica (11,80 %), Bednja (10,73 %), Beretinec (10,58 %), Klenovnik (10,51 %) i Ljubeščica (10,19 %). Najveću stopu zaposlenosti imali su: Vidovec (56,99 %), Beretinec (56,54 %), Klenovnik (55,26%), Sračinec (54,63 %), Trnovec Bartolovečki (54,18 %) i Sveti Ilija (54,17 %), a najmanju Bednja (45,30 %), Lepoglava (46,21 %), Visoko (46,25 %), Jalžabet (46,63 %) i Cestica (46,81 %). Stopa nezaposlenosti Varaždinske županije smanjena je sa 6,87 % 2011. na 1,73 % 2021. godine, a trend značajnoga pada i apsolutne i relativne nezaposlenosti pratili su svi gradovi i općine u Županiji. Stopa nezaposlenosti najviše je smanjena u općinama Klenovnik (s 11,25 % na 1,16 %), Donja Voća (sa 12,13 % na 4,13 %) i Bednja (sa 8,69 % na 1,66 %). Navedene su općine imale i najveću stopu nezaposlenosti 2011. godine, dok su to 2021. godine bile općine Donja Voća (4,13 %), Gornji Kneginec (2,15 %) i Maruševec (2,02 %), no znatno nižih vrijednosti nego 2011. godine. Najmanju stopu nezaposlenosti 2011. imali su Veliki Bukovec (3,09 %) i Jalžabet (4,52 %), a 2021. godine Martijanec (1,10 %), Vidovec (1,11 %) i Klenovnik (1,16 %) (Tablica 22.).

Tablica 22. Apsolutni i relativni pokazatelji ekonomske aktivnosti stanovništva gradova i općina Varaždinske županije 2011. i 2021. godine.

GRAD/OPĆINA	EKONOMSKI AKTIVNI		Zaposleni		Nezaposleni		Stopa aktivnosti		Stopa zaposlenosti		Stopa nezaposlenosti	
	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.
Ivanec	6.053	5.995	5.229	5.833	824	162	52,12%	54,75%	45,03%	53,27%	7,10%	1,48%
Lepoglava	3.453	2.906	2.962	2.812	491	94	48,65%	47,76%	41,74%	46,21%	6,92%	1,54%
Ludbreg	3.715	3.857	3.236	3.751	479	106	51,91%	53,35%	45,21%	51,88%	6,69%	1,47%
Novi Marof	5.679	5.641	4.924	5.475	755	166	51,08%	55,56%	44,29%	53,92%	6,79%	1,63%
Varaždin	21.229	20.831	18.525	20.106	2.704	725	52,54%	54,74%	45,84%	52,84%	6,69%	1,91%
Varaždinske Toplice	2.723	2.557	2.414	2.483	309	74	50,22%	53,24%	44,52%	51,70%	5,70%	1,54%
Bednja	1.478	1.415	1.181	1.365	297	50	43,27%	46,96%	34,57%	45,30%	8,69%	1,66%
Beretinec	981	1.027	842	998	139	29	53,55%	58,19%	45,96%	56,54%	7,59%	1,64%
Breznica	808	869	710	840	98	29	44,47%	52,63%	39,08%	50,88%	5,39%	1,76%
Breznički Hum	509	503	437	488	72	15	43,80%	51,70%	37,61%	50,15%	6,20%	1,54%
Cestica	2.255	2.215	1.862	2.128	393	87	46,93%	48,72%	38,75%	46,81%	8,18%	1,91%
Donja Voća	930	923	679	850	251	73	44,93%	52,21%	32,80%	48,08%	12,13%	4,13%
Gornji Kneginec	2.421	2.359	2.048	2.268	373	91	53,37%	55,78%	45,15%	53,63%	8,22%	2,15%
Jalžabet	1.275	1.349	1.136	1.306	139	43	41,42%	48,16%	36,91%	46,63%	4,52%	1,54%
Klenovnik	961	879	768	861	193	18	56,00%	56,42%	44,76%	55,26%	11,25%	1,16%
Ljubešćica	719	749	623	730	96	19	46,51%	51,80%	40,30%	50,48%	6,21%	1,31%
Mali Bukovec	840	816	756	788	84	28	45,55%	52,41%	41,00%	50,61%	4,56%	1,80%
Martijanec	1.638	1.196	1.458	1.171	180	25	49,91%	52,59%	44,42%	51,50%	5,48%	1,10%
Maruševec	2.787	2.698	2.431	2.600	356	98	51,10%	55,38%	44,57%	53,37%	6,53%	2,01%
Petrijanec	2.039	1.959	1.709	1.886	330	73	52,97%	53,18%	44,40%	51,19%	8,57%	1,98%
Sračinec	2.182	2.183	1.877	2.123	305	60	54,70%	56,18%	47,05%	54,63%	7,65%	1,54%
Sveti Đurđ	1.436	1.506	1.238	1.471	198	35	45,76%	52,66%	39,45%	51,43%	6,31%	1,22%
Sveti Ilija	1.519	1.555	1.326	1.506	193	49	51,67%	55,94%	45,10%	54,17%	6,56%	1,76%
Trnovec Bartolovečki	3.167	2.979	2.806	2.875	361	104	55,55%	56,14%	49,22%	54,18%	6,33%	1,96%
Veliki Bukovec	501	629	464	615	37	14	41,82%	53,99%	38,73%	52,79%	3,09%	1,20%
Vidovec	2.474	2.453	2.201	2.406	273	47	54,75%	58,10%	48,71%	56,99%	6,04%	1,11%
Vinica	1.446	1.382	1.234	1.339	212	43	50,59%	53,50%	43,18%	51,84%	7,42%	1,66%
Visoko	511	540	434	518	77	22	40,27%	48,21%	34,20%	46,25%	6,07%	1,96%
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA	75.729	73.971	65.510	71.592	10.219	2.379	50,88%	53,86%	44,02%	52,13%	6,87%	1,73%
REPUBLIKA HRVATSKA	1.796.149	1.714.671	1.503.867	1.624.713	292.282	89.958	49,45%	51,66%	41,40%	48,95%	8,05%	2,71%

Izvor: DZS, Stanovništvo staro 15 i više godina prema ekonomskoj aktivnosti, starosti i spolu, Popis 2011.; Popis 2021.

Najveće smanjenje nezaposlenosti registrirano je u posljednje tri godine kada je prosječan broj nezaposlenih u Varaždinskoj županiji bio 2.217 osoba, dok je u razdoblju od 2003. do 2013. godine to bilo 4,6 puta više, tj. 10.170 osoba (Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Varaždin, 2025). U okviru analize ekonomski neaktivnoga kontingenta Varaždinske županije moguće je izdvojiti strukturne promjene na temelju usporedbe stanja 2011. i 2021. godine (Slika 22.). Prema popisnim podacima, među neaktivnim osobama dominiraju umirovljenici čiji udio raste s 60,80 % 2001. na 65,82 %, dok se udio učenika i studenata smanjio sa 17,12 % na 13,36 % 2021. godine. Smanjuje su udio i osoba koje se bave obvezama u kućanstvu (s 9,44 % na 6,54 %), dok udio ostalih neaktivnih osoba blago raste (s 12,65 % na 13,70 %). U odnosu na popisnu 2011. godinu, popisom 2021. obuhvaćena je i nova kategorija neaktivnoga stanovništva, a to su osobe koje proizvode dobra za vlastitu proizvodnju (0,57 %).

Slika 22. Kategorije i udjeli ekonomski neaktivnih osoba Varaždinske županije 2011. i 2021. godine (popisni podatci).

Izvor: DZS, Stanovništvo staro 15 i više godina prema ekonomskoj aktivnosti, starosti i spolu po gradovima/općinama; Popis 2011.; Popis 2021.

Iz podataka prikazanih na Slici 22. i Tablici 23., razvidna je razina utjecaja demografskih trendova na strukturu radno-sposobnoga kontingenta i opće stanje na tržištu rada u Varaždinskoj županiji. Iako se broj umirovljenika smanjio, njihov udio u stanovništvu starijem od 15 godina blago raste te je 2021. godine dosegao 30,30 %, dok je istovremeno potencijal buduće radne snage znatno sužen, sukladno apsolutnom smanjenju od 4.054 učenika i studenata (kojima tek predstoji ulazak u radnu dob i na tržište rada) u samo 10 godina te relativnom padu s 8,40 % 2011. na 6,15 % ukupnoga radno-sposobnoga kontingenta (Tablica 23.).

Tablica 23. Komponente radno-sposobnoga kontingenta Varaždinske županije 2011. i 2021. godine.

RADNO-SPOSOBNO STANOVNIŠTVO	POPIS 2011.		POPIS 2021.	
	148.834		137.334	
EKONOMSKI AKTIVNI	75.729	50,88%	73.971	53,86%
Zaposleni	65.510	86,51%	71.592	96,78%
Nezaposleni	10.219	13,49%	2.379	3,22%
EKONOMSKI NEAKTIVNI	73.017	49,06%	63.212	46,03%
Učenici ili studenti	12.500	17,12%	8.446	13,36%
Osobe koje se bave obvezama u kućanstvu	6.891	9,44%	4.136	6,54%
Osobe koje proizvode dobra za vlastitu proizvodnju	-	-	361	0,57%
Umirovljenici	44.391	60,80%	41.607	65,82%
Ostale neaktivne osobe	9.235	12,65%	8.662	13,70%
NEPOZNATO 2021.	88	0,06%	151	0,11%

Izvor: DZS, Stanovništvo staro 15 i više godina prema ekonomskoj aktivnosti, starosti i spolu, Popis 2011.; Popis 2021.

2.5.2. Indeks razvijenosti jedinica lokalne samouprave (JLS)

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 147/14, 123/17 i 118/18), Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provodi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: JLP(R)S) u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti.⁸ Prema predmetnom Ministarstvu, usuglašena je definicija indeksa razvijenosti. Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti JLP(R)S-a u određenom razdoblju, a omogućava mjerenje stupnja razvijenosti JLP(R)S-a u RH.

Razvrstavanje svih teritorijalnih jedinica prema razvijenosti temelji se na suvremenom poimanju regionalne politike koja ima za cilj poticati ravnomjerniji razvoj državnoga teritorija, s posebnim naglaskom na najmanje razvijena područja. Praćenje razvijenosti i kategorizacija teritorijalnih jedinica osnova je za kvalitetnije uređenje okvira za poticanje razvoja svih lokalnih i županijskih jedinica s razvojnim poticajima. Osim toga, ovim se pristupom omogućuje uključivanje i isključivanje jedinica iz sustava potpomognutih područja sukladno promjenama stupnja razvijenosti.⁹ Postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih JLP(R)S-a u Republici Hrvatskoj koji se temelji na indeksu razvijenosti prvi je puta službeno proveden u 2010. godini na temelju Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 153/09). Postupak je proveden u skladu s metodologijom izračuna indeksa razvijenosti utvrđenom Uredbom o indeksu razvijenosti (*Narodne novine*, br. 63/10). Prema toj Uredbi, indeks razvijenosti izračunavao se na temelju sljedećih pokazatelja:

1. stope nezaposlenosti,
2. dohotka po stanovniku,
3. proračunskih prihoda jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku,
4. općega kretanja stanovništva i
5. stope obrazovanosti.

Do 2017. godine provedena su dva službena postupka ocjenjivanja i razvrstavanja JLP(R)S-a prema indeksu razvijenosti, temeljem kojih je Vlada Republike Hrvatske donijela odgovarajuće odluke o razvrstavanju JLP(R)S-a u skupine razvijenosti:

---

⁸ Mrežna stranica: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112>

⁹ Mrežna stranica: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112>

- prvu, 2010. godine, s početkom primjene 1. 1. 2011. – Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (*Narodne novine*, br. 89/10),

- drugu, 2013. godine s početkom primjene 1. 1. 2014. – Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (*Narodne novine*, br. 158/13).¹⁰

Provedbi drugoga službenoga postupka ocjenjivanja prethodile su izmjene i dopune Uredbe iz 2010. Donošenjem novoga Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 147/14), zadržan je model izračuna indeksa razvijenosti kao i način ocjenjivanja i razvrstavanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema indeksu razvijenosti uveden Zakonom iz 2009. godine. S obzirom na vrijednosti indeksa razvijenosti, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave prema indeksu razvijenosti razvrstavane su na sljedeći način.¹¹

Jedinice područne (regionalne) samouprave razvrstavane su u četiri skupine:

- u **I. skupinu** razvrstane su jedinice područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75 % prosjeka RH,
- u **II. skupinu** razvrstane su jedinice područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75 % i 100 % prosjeka RH,
- u **III. skupinu** razvrstane su jedinice područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100 % i 125 % prosjeka RH, a
- u **IV. skupinu** razvrstane su jedinice područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti veća od 125 % prosjeka RH.

Jedinice lokalne samouprave razvrstavane su u pet skupina:

- u **I. skupinu** razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 50 % prosjeka RH,
- u **II. skupinu** razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 50 % i 75 % prosjeka RH,

---

¹⁰ Mrežna stranica:

<https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/dosadasnji-izracuni-indeksa-razvijenosti/3741>

¹¹ Mrežna stranica:

<https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/dosadasnji-izracuni-indeksa-razvijenosti/3741>

- u **III. skupinu** razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75 % i 100 % prosjeka RH,
- u **IV. skupinu** razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100 % i 125 % prosjeka RH i
- u **V. skupinu** razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti veća od 125 % prosjeka RH.

Teritorijalne jedinice koje su više od 25 % zaostajale u razvoju za prosjekom Republike Hrvatske (tj. imale su vrijednost indeksa razvijenosti manju od 75 %) imale su pravo na status potpomognutih područja.

Izmjenama i dopunama Zakona koje su stupile na snagu 13. prosinca 2017. (*Narodne novine*, br. 123/17) unaprijeđen je pravni okvir koji se odnosi na postupak ocjenjivanja i razvrstavanja JLP(R)S-a prema stupnju razvijenosti.¹² Model izračuna indeksa razvijenosti temelji se na stručnoj podlozi „Evaluacija postojećeg i prijedlog novog modela za izračun indeksa te izračun novog indeksa razvijenosti jedinica lokalne i područne samouprave u Republici Hrvatskoj“ koju je, za potrebe Ministarstva, izradio Centar za lokalni ekonomski razvoj Ekonomskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci.¹³

Slijedom izmjena i dopuna Zakona iz 2017. godine, donesena je Uredba o indeksu razvijenosti (*Narodne novine*, br. 131/17), a u skladu s Uredbom, za izračun indeksa razvijenosti koriste se slijedeći pokazatelji:¹⁴

1. prosječni dohodak po stanovniku,
2. prosječni izvorni prihodi po stanovniku,
3. prosječna stopa nezaposlenosti,
4. opće kretanje stanovništva,
5. stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje) i
6. indeks starenja.

---

¹² Mrežna stranica: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/dosadasnji-izracuni-indeksa-razvijenosti/3741>

¹³ Mrežna stranica: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/dosadasnji-izracuni-indeksa-razvijenosti/3741>

¹⁴ Mrežna stranica: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/dosadasnji-izracuni-indeksa-razvijenosti/3741>

Jedinice područne (regionalne) samouprave razvrstavaju se u četiri skupine (I.–IV.):¹⁵

- u **I. skupinu** jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave,
- u **II. skupinu** jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave,
- u **III. skupinu** jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave i
- u **IV. skupinu** jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave.

Jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se u osam skupina (I.–VII.):¹⁶

- u **I. skupinu** jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u **II. skupinu** jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u **III. skupinu** jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u **IV. skupinu** jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u **V. skupinu** jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u **VI. skupinu** jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave,
- u **VII. skupinu** jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave i
- u **VIII. skupinu** jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.

---

¹⁵ Mrežna stranica: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/dosadasnji-izracuni-indeksa-razvijenosti/3741>

¹⁶ Mrežna stranica: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/dosadasnji-izracuni-indeksa-razvijenosti/3741>

Nakon pojašnjenih promjena u metodologiji izračuna indeksa razvijenosti i razlika u razvrstavanju svih lokalnih i županijskih jedinica u RH, osvrnut ćemo se na vrijednosti indeksa razvijenosti jedinica lokalne samouprave koje teritorijalno pripadaju Varaždinskoj županiji te vrijednosti indeksa razvijenosti same Županije. U Tablici 24. prikazane su vrijednosti indeksa razvijenosti i pripadnost pojedinim razvojnim skupinama (klasifikacija je objašnjena u prethodnom tekstu) 2010., 2013., 2018. i 2024. godine, za sve teritorijalne jedinice Varaždinske županije. S obzirom kako su postupak izračuna i način kategorizacije JLS i JLP(R)S-a prema razvijenosti bili isti 2010. i 2013. godine, uspoređene su vrijednosti indeksa i kategorije razvijenosti.

Varaždinska je županija 2010. godine svrstana u II. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave u kojoj se nalaze jedinice s vrijednostima indeksa razvijenosti između 75 % i 100 % prosjeka Hrvatske (konkretno 96,30 %). Uz Varaždinsku županiju, u to su kategoriju svrstane i Međimurska, Krapinsko-zagorska, Zadarska i Splitsko-dalmatinska županija. Što se tiče jedinica lokalne samouprave Varaždinske županije te primjenjivane kategorizacije u pet skupina (s obzirom na indeks razvijenosti), može se izvući nekoliko zaključaka za 2010. godinu. Od ukupno 5 kategorija, JLS Varaždinske županije su bile svrstane u ukupno 3 kategorije (II., III. i IV.). Drugim riječima u okviru tipologije razvrstavanja JLS niti jedan grad ili općina se nije nalazio u najrazvijenijoj (V. skupina) i najmanje razvijenoj skupini (I. skupina). Najviše JLS Varaždinske županije, njih 15, svrstano je u III. skupinu koja uključuje JLS s vrijednosti indeksa razvijenosti između 75 % i 100 % prosjeka RH. To su redom (od najvećega prema najmanjem indeksu razvijenosti u toj skupini): Ivanec (91,53 %), Ludbreg (91,29 %), Trnovec Bartolovečki (89,18 %), Novi Marof (87,74 %), Varaždinske Toplice (86,94 %), Sveti Ilija (85,88 %), Sračinec (85,22 %), Ljubešćica (83,66 %), Beretince (81,20 %), Lepoglava (79,28 %), Jalžabet (79,16 %), Maruševac (78,91 %), Vinica (77,71 %), Vidovec (77,60 %) i Klenovnik (77,13 %). U II. skupinu koja uključuje JLS čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 50 % i 75 % prosjeka RH, svrstano je 11 JLS. Redom to su: Veliki Bukovec (74,94 %), Petrijanec (73,94 %), Breznica (72,83 %), Martijanec (71,99 %), Breznički Hum (71,89 %), Cestica (69,13 %), Bednja (66,59 %), Sveti Đurđ (64,49 %), Mali Bukovec (64,35 %), Visoko (64,01 %) i Donja Voća (56,19 %). Izdvojene teritorijalne jedinice II. skupine koje su više od 25 % zaostajale u razvoju za prosjekom Republike Hrvatske (tj. imale su vrijednost indeksa razvijenosti manju od 75 %) imale su status potpomognutih područja (Tablica 24.).

Tablica 24. Vrijednosti indeksa razvijenosti teritorijalnih jedinica Varaždinske županije 2010., 2013., 2018. i 2024. godine.

GRAD/OPĆINA	oznaka	2010. godina			2013. godina			2018. godina		2024. godina	
		Indeks razvijenosti	Razvojna skupina		Indeks razvijenosti	Razvojna skupina		Indeks razvijenosti	Razvojna skupina	Indeks razvijenosti	Razvojna skupina
Ivanec	grad	91,53%	75-100%	III.	91,09%	75-100%	III.	102,687	6.	104,496	7.
Lepoglava	grad	79,28%	75-100%	III.	76,95%	75-100%	III.	99,327	4.	99,395	4.
Ludbreg	grad	91,29%	75-100%	III.	93,52%	75-100%	III.	105,544	7.	105,674	7.
Novi Marof	grad	87,74%	75-100%	III.	86,47%	75-100%	III.	102,144	5.	103,005	6.
Varaždin	grad	122,62%	100-125%	IV.	116,13%	100-125%	IV.	111,022	8.	111,831	8.
Varaždinske Toplice	grad	86,94%	75-100%	III.	88,89%	75-100%	III.	102,879	6.	102,875	6.
Bednja	općina	66,59%	50-75%	II.	66,42%	50-75%	II.	95,495	3.	96,563	3.
Beretinec	općina	81,20%	75-100%	III.	83,99%	75-100%	III.	101,023	5.	102,376	6.
Breznica	općina	72,83%	50-75%	II.	71,43%	50-75%	II.	99,510	4.	99,351	4.
Breznički Hum	općina	71,89%	50-75%	II.	78,56%	75-100%	III.	98,662	4.	99,688	4.
Cestica	općina	69,13%	50-75%	II.	66,14%	50-75%	II.	97,498	3.	98,122	4.
Donja Voća	općina	56,19%	50-75%	II.	53,06%	50-75%	II.	92,466	1.	94,852	2.
Gornji Kneginec	općina	110,93%	100-125%	IV.	93,96%	75-100%	III.	104,099	6.	104,360	7.
Jalžabet	općina	79,16%	75-100%	III.	77,75%	75-100%	III.	99,901	4.	99,422	4.
Klenovnik	općina	77,13%	75-100%	III.	76,71%	75-100%	III.	99,323	4.	101,130	5.
Ljubešćica	općina	83,66%	75-100%	III.	84,23%	75-100%	III.	101,710	5.	102,633	6.
Mali Bukovec	općina	64,35%	50-75%	II.	67,06%	50-75%	II.	97,794	3.	98,133	4.
Martijanec	općina	71,99%	50-75%	II.	70,41%	50-75%	II.	95,399	2.	98,580	4.
Maruševac	općina	78,91%	75-100%	III.	79,75%	75-100%	III.	99,439	4.	100,285	5.
Petrijanec	općina	73,94%	50-75%	II.	75,43%	75-100%	III.	99,787	4.	100,226	5.
Sračinec	općina	85,22%	75-100%	III.	84,76%	75-100%	III.	101,568	5.	102,860	6.
Sveti Đurđ	općina	64,49%	50-75%	II.	66,82%	50-75%	II.	97,575	3.	98,478	4.
Sveti Ilija	općina	85,88%	75-100%	III.	84,40%	75-100%	III.	102,334	6.	103,925	6.
Trnovec Bartolovečki	općina	89,18%	75-100%	III.	92,83%	75-100%	III.	102,685	6.	103,378	6.
Veliki Bukovec	općina	74,94%	50-75%	II.	82,31%	75-100%	III.	102,943	6.	102,113	5.
Vidovec	općina	77,60%	75-100%	III.	79,53%	75-100%	III.	100,452	5.	101,774	5.
Vinica	općina	77,71%	75-100%	III.	80,25%	75-100%	III.	99,659	4.	101,636	5.
Visoko	općina	64,01%	50-75%	II.	63,36%	50-75%	II.	97,108	3.	97,488	4.
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA		96,30%	75-100%	II.	86,34%	75-100%	II.	101,713	3.	103,03	3.
iznadprosječno razvijene JLS i JP(R)S											
ispodprosječno razvijene JLS (potpomognuta područja)											

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije RH, Indeks razvijenosti (Narodne novine, br. 89/10, 158/13, 132/17 i 02/24).

U IV. skupini koja uključuje JLS čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100 % i 125 % prosjeka RH, nalazile su se samo dvije JLS koje su ujedno imale najviši indeks razvijenosti u Varaždinskoj županiji, Varaždin (122,62 %) i Gornji Kneginec (110,93 %). Analiza indeksa razvijenosti teritorijalnih jedinica 2013. godine pokazuje slične odnose, s ponekim promjenama u vrijednostima indeksa i pripadnosti razvojnim skupinama. Kao i 2010. godine, niti jedna jedinica nije svrstana u I. i V. skupinu, tj. najmanje razvijene i najrazvijenije jedinice u Hrvatskoj. Prema indeksu razvijenosti Varaždinska je županija 2013. godine i dalje ostala u II. razvojnoj skupini (uz Šibensko-kninsku i Splitsko-dalmatinsku županiju), ali s nešto nižim indeksom razvijenosti (86,34 %) (Tablica 24.).

Najveći je broj JLS 2013. i dalje svrstan u III. razvojnu skupinu (indeks razvijenosti između 75 % i 100 % prosjeka RH), s time da je broj takvih jedinica povećan s 15 (2010.) na 19 (2013.). To su redom (od najvećega prema najmanjem indeksu razvijenosti u ovoj skupini): Gornji Kneginec (93,96 %), Ludbreg (93,52 %), Trnovec Bartolovečki (92,83 %), Ivanec (91,09 %), Varaždinske Toplice (88,89 %), Novi Marof (86,47 %), Sračinec (84,76 %), Sveti Ilija (84,40 %), Ljubešćica (84,23 %), Beretinec (83,99 %), Veliki Bukovec (82,31 %), Vinica (80,25 %), Maruševac (79,75 %), Vidovec (79,53 %), Breznički Hum (78,56 %), Jalžabet (77,75 %), Lepoglava (76,95 %), Klenovnik (76,71 %), Petrijanec (75,43 %) (Tablica 24.). S druge strane, u II. razvojnoj skupini (indeks razvijenosti između 50 % i 75 % prosjeka RH) svrstano je 2013. godine ukupno 8 JLS, koje su ujedno imale i status potpomognutih područja, a to su: Breznica (71,43 %), Martijanec (70,41 %), Mali Bukovec (67,06 %), Sveti Đurđ (66,82 %), Bednja (66,42 %), Cestica (66,14 %), Visoko (63,36 %) i Donja Voća (53,06 %) (Tablica 24.). U IV. razvojnoj skupini 2013. godine nalazila se samo jedna JLS, tj. Grad Varaždin s indeksom razvijenosti 116,13 %.

U usporedbi s 2010. godinom, ukupno je 3 JLS prešlo u povoljniju kategoriju, tj. iz II. u III. razvojnu skupinu (općine Breznički Hum, Petrijanec i Veliki Bukovec) zbog čega se smanjio broj jedinica sa statusom potpomognutih područja, a jedna je JLS prešla u nepovoljniju, tj. iz IV. u III. razvojnu skupinu (Gornji Kneginec). Međutim, u predmetnim je godinama, u većini JLS (15) registrirano smanjivanje vrijednosti indeksa razvijenosti (Novi Marof, Varaždin, Bednja, Breznica, Cestica, Donja Voća, Gornji Kneginec, Jalžabet, Klenovnik, Martijanec, Sračinec i Sveti Ilija), dok je povećanje zabilježeno kod ukupno 13 JLS (Ludbreg, Varaždinske Toplice, Beretinec, Breznički Hum, Ljubešćica, Mali Bukovec, Petrijanec, Sveti Đurđ, Trnovec Bartolovečki, Veliki Bukovec, Vidovec i Vinica) (Tablica 24.).

Od 2018. godine primjenjuje se unaprijeđeni postupak izračuna indeksa razvijenosti na temelju ukupno šest pokazatelja društveno-ekonomskoga razvoja, s time da su JP(R)S razvrstane u četiri razvojne skupine, a JLS u osam razvojnih skupina. Indeks razvijenosti Varaždinske županije je 2018. godine iznosio 101,713 čime je svrstana u III. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave, uz Zadarsku, Međimursku i Splitsko-dalmatinsku županiju. Što se tiče JLS u Varaždinskoj županiji, one su 2018. godine razvrstane na sljedeći način:

- u I. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, nalazi se **Općina Donja Voća (1 JLS)**;
- u II. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, nalazi se **Općina Martijanec (1 JLS)**;
- u III. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, nalaze se **općine Bednja, Cestica, Mali Bukovec, Sveti Đurd i Visoko (5 JLS)**;
- u IV. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, nalaze se **Grad Lepoglava i općine Breznica, Breznički Hum, Jalžabet i Klenovnik, Maruševac, Petrijanec i Vinica (8 JLS)**;
- u V. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, nalaze se **Grad Novi Marof i općine Beretinec, Ljubešćica, Sračinec i Vidovec (5 JLS)**;
- u VI. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, nalaze se gradovi **Ivanec i Varaždinske Toplice** te općine **Gornji Kneginec, Sveti Ilija, Trnovec Bartolovečki i Veliki Bukovec (6 JLS)**;
- u VII. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, nalazi se **Grad Ludbreg (1 JLS)** i

– u VIII. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, nalazi se **Grad Varaždin (1 JLS)** (Tablica 24.).

Najveće vrijednosti indeksa razvijenosti 2018. godine imali su Varaždin (111,022), Ludbreg (105,544), Gornji Kneginec (104,099) i Veliki Bukovec (102,943), a najmanje Donja Voća (92,466), Martijanec (95,399), Bednja (95,495) i Visoko (97,108). Status potpomognutih područja imala su sve JLS svrstane u I., II., III. i IV. razvojnu skupinu, odnosno ukupno 15 od 28 JLS u Varaždinskoj županiji 2018. godine (Tablica 24.).

Indeks razvijenosti iz 2024. godine je računan po istoj, nepromijenjenoj metodologiji kao i izračun indeksa iz 2018. godine, ali na temelju zadnjih dostupnih podataka za sve JLS i JP(R)S-ove iz 2020., 2021. i 2022. godine. Novi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti proveden je tijekom 2023. te je donesena nova Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (*Narodne novine*, br. 03/2024), koja se primjenjuje od 13. siječnja 2024.¹⁷ Prema tom modelu, Varaždinska se županija nalazi u III. skupini jedinica područne (regionalne) samouprave, koja se, prema vrijednosti indeksa (103,030) nalazi u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave, uz Krapinsko-zagorsku, Međimursku, Primorsko-goransku i Splitsko-dalmatinsku županiju. Jedinice lokalne samouprave Varaždinske županije se prema indeksu razvijenosti 2024. godine razvrstavaju na sljedeći način:

– u II. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave nalazi se **Općina Donja Voća** s indeksom razvijenosti 94,852 (**1 JLS**);

– u III. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave nalazi se **Općina Bednja** s indeksom razvijenosti 96,563 (**1 JLS**);

– u IV. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave nalaze se: **Breznički Hum (99,688), Jalžabet (99,422), Lepoglava (99,395), Breznica (99,351), Martijanec (98,58), Sveti Đurđ (98,478), Mali Bukovec (98,133), Cestica (98,122), Visoko (97,488) (9 JLS)**;

– u V. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, nalaze se: **Veliki Bukovec**

---

¹⁷ Mrežna stranica: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112>

(102,113), Vidovec (101,774), Vinica (101,636), Klenovnik (101,130), Maruševac (100,285), Petrijanec (100,226) (6 JLS);

– u VI. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, nalaze se: **Sveti Ilija (103,925), Trnovec Bartolovečki (103,378), Novi Marof (103,005), Varaždinske Toplice (102,875), Sračinec (102,86), Ljubešćica (102,633) i Beretinec (102,376) (7 JLS);**

– u VII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, nalaze se: **Ivanec (104,496), Ludbreg (105,674) i Gornji Kneginec (104,360) (3 JLS) i**

– u VIII. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave nalazi se samo Grad Varaždin (111,831) **(1 JLS)** (Tablica 24.).

U odnosu na 2018. godinu, smanjio se broj JLS u I., II., III. i IV. kategoriji, tj. broj jedinica sa statusom potpomognutih područja, s 15 na 11 JLS, jer su 4 JLS prešle iz IV. u V. razvojnu skupinu i time izgubile spomenuti status (Klenovnik, Maruševac, Petrijanec i Vinica). Osim spomenutih JLS, još je 11 JLS zabilježilo prijelaz u višu razvojnu kategoriju po redu veličine: Donja Voća iz I. u II., Cestica, Mali Bukovec, Sveti Đurđ i Visoko iz III. u IV., Novi Marof, Beretinec, Ljubešćica i Sračinec iz V. u VI. te Ivanec i Gornji Kneginec iz VI. u VII. Ukupno je 12 JLS zadržalo nepromijenjeni (isti) razvojni status, a jedna je JLS (Općina Martijanec) iz II. razvojne skupine 2018. prešla u IV. razvojnu skupinu 2024. godine (Tablica 24.).

2.5.3. Odabrani ekonomski pokazatelji i stanje na tržištu rada Varaždinske županije

Prema definiciji *Hrvatske enciklopedije*, bruto domaći proizvod pokazatelj je ukupne gospodarske djelatnosti u nacionalnom gospodarstvu, iskazanom najčešće na godišnjoj razini. Označava vrijednost svih dobara i usluga: osobne potrošnje, državne potrošnje, bruto investicija, izvoza i uvoza. Prema Metodološkim objašnjenjima Državnoga zavoda za statistiku, tj. publikacije *Bruto domaći proizvod – pregled po županijama*, temeljni izvodi podataka za obračun BDP-a jesu podatci nacionalnih računa, godišnja istraživanja poslovnih statistika, ekonomski računi poljoprivrede, godišnji podatci o zaposlenima i plaćama, godišnji podatci Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje o broju osiguranih osoba te razni drugi statistički podatci. Isti izvor navodi kako su podatci objavljeni 2023. godine, za razdoblje od 2000. do 2022. godine, prilagođeni novoj Nacionalnoj klasifikaciji statističkih regija 2021. godine (*Narodne novine*, br. 125/19.). Sukladno navedenoj klasifikaciji, BDP je iskazan za Republiku Hrvatsku, NUTS2 regije i županije, uključujući i podatke o BDP po stanovniku te izračune BDP po stanovnika prema standardu kupovne moći (SKM) pomoću kojih se mjeri gospodarska razvijenost regija Europske unije kao postotak prosjeka EU (EU 27 = 100). Drugim riječima, utvrđuju se koliko je neka regija i/ili županija manje ili više razvijena od prosječne razvijenosti Europske unije, uvažavajući standard kupovne moći kojim se eliminiraju razlike između cijena u europskim državama (DZS, Metodološka objašnjenja, Bruto društveni proizvod – pregled po županijama, 2000.–2022.).

U Tablici 25. prikazani su podatci o kretanju BDP-a, BDP po stanovniku i BDP po stanovniku po SKM-u (standardu kupovne moći) Republike Hrvatske i Varaždinske županije za razdoblje od 2001. do 2022. godine. Ukupni bruto domaći proizvod (u eurima), gotovo kontinuirano raste i na državnoj razini i na razini Varaždinske županije. Ukupni BDP Republike Hrvatske u predmetnom je razdoblju porastao za 160,4 % (sa 25,98 milijardi eura 2001. na 67,64 milijardi eura 2022.), a Varaždinske županije za 145,4 % (sa 1,00 milijardi eura 2001. na 2,46 milijardi eura 2022.). Trendovi kretanja BDP-a na obje razine ukazuju na usporavanje porasta i stagnaciju u razdoblju od 2010. do 2014. godine zbog posljedica globalne ekonomske krize 2008. godine te trend oporavka gospodarstva zbog pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji u srpnju 2013. godine te postupnoga pridruživanja jedinstvenom europskom ekonomskom tržištu i tržištu radne snage. Razdoblje stabilnoga ekonomskoga rasta trajalo je od 2014. do 2019. godine, tj. do pojave pandemije bolesti COVID-19 i nove ekonomske krize. Postpandemijski ekonomski oporavak uslijedio je 2021. i 2022. godine, s time da je BDP u te dvije godine više porastao na nacionalnoj razini, nego na razini Varaždinske županije. Ukupan

BDP Republike Hrvatske iznosio je 2022. godine 67,64 milijardi eura, a Varaždinske županije 2,46 milijardi eura (Tablica 25.). Prema predloženim podacima, bruto domaći proizvod (BDP) Varaždinske županije 2022. godine čini 3,64 % ukupnoga BDP-a Republike Hrvatske. U promatranom razdoblju od 2001. do 2022. godine, prosječan udio BDP-a Varaždinske županije iznosio je 3,50 % BDP-a Hrvatske, s time da je taj udio bio najveći početkom predmetnoga razdoblja, tj. 2001. (3,86 %), 2002. (3,98 %) i 2003. (3,80 %), dok se posljednjih pet godina kreće između 3,64 % i 3,83 %.

Tablica 25. Kretanje BDP-a, BDP-po stanovniku te BDP-a po stanovniku po standardu kupovne moći – Republika Hrvatska i Varaždinska županija, 2001.–2022. godine.

Godina	Bruto domaći proizvod, tis. EUR			Bruto domaći proizvod po stanovniku, EUR			BDP po stanovniku po SKM (EU27=100)		
	RH	Sjeverna Hrvatska	Varaždinska županija	RH	Sjeverna Hrvatska	Varaždinska županija	RH	Sjeverna Hrvatska	Varaždinska županija
2001.	25.974.682	4.272.145	1.003.159	6.040	5.012	5.554	50	42	46
2002.	28.784.278	4.904.173	1.146.604	6.686	5.745	6.368	53	51	46
2003.	31.034.926	5.064.861	1.180.774	7.208	5.929	6.584	55	50	45
2004.	33.807.343	5.296.585	1.173.953	7.847	6.196	6.570	57	45	47
2005.	36.838.660	5.734.128	1.241.113	8.544	6.700	6.959	58	46	47
2006.	40.636.744	6.211.754	1.362.748	9.422	7.250	7.652	62	48	50
2007.	44.438.267	6.816.197	1.467.637	10.304	7.954	8.257	64	50	51
2008.	48.565.563	7.435.923	1.651.321	11.266	8.676	9.312	67	52	55
2009.	45.868.223	7.059.214	1.580.050	10.651	8.235	8.934	65	50	55
2010.	46.006.967	6.648.802	1.492.619	10.708	7.760	8.463	63	50	46
2011.	45.799.137	6.701.107	1.486.167	10.693	7.832	8.452	62	45	49
2012.	44.896.731	6.640.487	1.462.135	10.534	7.787	8.355	62	46	49
2013.	44.833.811	6.890.028	1.497.559	10.592	8.123	8.619	61	47	50
2014.	44.310.076	6.762.015	1.488.726	10.552	8.029	8.642	60	46	49
2015.	45.517.642	6.968.949	1.532.224	10.952	8.354	8.987	61	46	50
2016.	47.601.989	7.342.192	1.631.604	11.596	8.904	9.681	63	48	53
2017.	50.231.525	7.815.881	1.748.040	12.413	9.602	10.512	65	50	55
2018.	53.064.761	8.332.731	1.929.090	13.294	10.360	11.744	67	52	59
2019.	55.801.653	8.871.256	2.035.012	14.123	11.122	12.499	69	54	61
2020.	50.756.671	8.456.213	1.943.830	12.970	10.676	12.050	66	55	62
2021.	58.426.842	9.562.841	2.122.819	15.068	12.145	13.291	71	57	63
2022.	67.641.235	11.251.502	2.461.715	17.539	14.325	15.511	73	60	65

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2023. Bruto domaći proizvod – pregled po županijama, 2001.–2022.

Slično prethodno izdvojenim trendovima, u analiziranom razdoblju bilježi se kontinuirani porast BDP *per capita* (po glavi stanovnika) na nacionalnoj razini i razini Varaždinske županije (s iznimkama razdoblja pada i stagnacije od 2009. do 2014. godine te u 2020. godini), s time da je evidentiran veći nacionalni nego županijski porast. BDP *per capita*

Republike Hrvatske porastao je s 6.040 eura 2001. godine na 17.539 eura 2022. (190,4 %), a BDP *per capita* Varaždinske županije s 5.554 eura 2001. na 15.511 eura 2022. (179,3 %). Porast BDP-a *per capita* traje kontinuirano od 2014. godine do 2020. godine, za obje razine, s time da je vidljivo kako je pad svih gospodarskih aktivnosti u 2020. godini, bio izraženiji na nacionalnoj razini. Primjerice, 2020. u odnosu na prethodnu 2019. godinu, BDP po stanovniku u Varaždinskoj je županiji smanjen za 3,6 %, a u Republici Hrvatskoj za 8,2 %. BDP se, različitim faktorima pretvorbe, može pretvoriti u umjetnu zajedničku valutu nazvanu standard kupovne moći (SKM). Time se omogućuje usporedba kupovne moći različitih nacionalnih valuta i različitih cijena u državama Europske unije. Rezultati Europskoga programa usporedbe cijena i BDP-a pokazuju kako BDP po stanovniku u Republici Hrvatskoj izražen u paritetu kupovne moći za 2022. iznosi 73,0 (EU = 100,0), a u interpretativnom smislu to znači 27 % ispod prosjeka 27 država članica Europske unije. U Tablici 25. prikazani su i podatci o kretanju BDP-a po stanovniku po paritetu kupovne moći za Republiku Hrvatsku i Varaždinsku županiju, iz kojih je moguće naglasiti dva zaključka. BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći raste kontinuirano na obje razine (izuzevši razdoblje pada i stagnacije u godinama oporavka nakon ekonomske krize 2008. godine), no i dalje je ispod razine prosjeka Europske unije. BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći Varaždinske županije je 2022. godine iznosio 65,0, odnosno 35 % ispod prosjeka Europske unije (Tablica 25.).

Prema Nacionalnoj klasifikaciji statističkih regija 2021. (HR_NUTS 2021.),¹⁸ u svrhu regionalne statistike definirana je hijerarhija statističkih regija prema kojoj je određeno da je statistička regija 1. razine (HR NUTS 1) Republika Hrvatska kao administrativna jedinica, dok se statističke regije 2. razine (HR NUTS 2) 4 neadministrativne jedinice nastale grupiranjem županija: Panonska Hrvatska, Sjeverna Hrvatska, Jadranska Hrvatska i Grad Zagreb. Statističke regije 3. razine (HR NUTS 3) su županije i Grad Zagreb. Varaždinska je županija svrstana u HR NUTS 2 regiju Sjevernu Hrvatsku, uz Međimursku, Koprivničko-križevačku, Krapinsko-zagorsku i Zagrebačku županiju. Varaždinska županija, u odnosu na Sjevernu Hrvatsku bilježi kontinuirano veći BDP po stanovniku. U Tablici 26. prikazana je usporedba vrijednosti BDP-po stanovniku za županije svrstane u NUTS 2 regiju Sjevernu Hrvatsku, u razdoblju od 2018. do 2022. godine. U razmatranim godinama, sve su županije Sjeverne Hrvatske imale registriran porast BDP-a *per capita*, osim u pandemijskoj 2020. godini. Najveći BDP *per capita* u svakoj pojedinačnoj godini imala je Varaždinska županija. Primjerice, 2022. godine najveći BDP *per capita* imale su Varaždinska (15.511 eura) i Međimurska (15.469 eura), a najmanji Krapinsko-

---

¹⁸ Mrežna stranica: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_12_125_2507.html

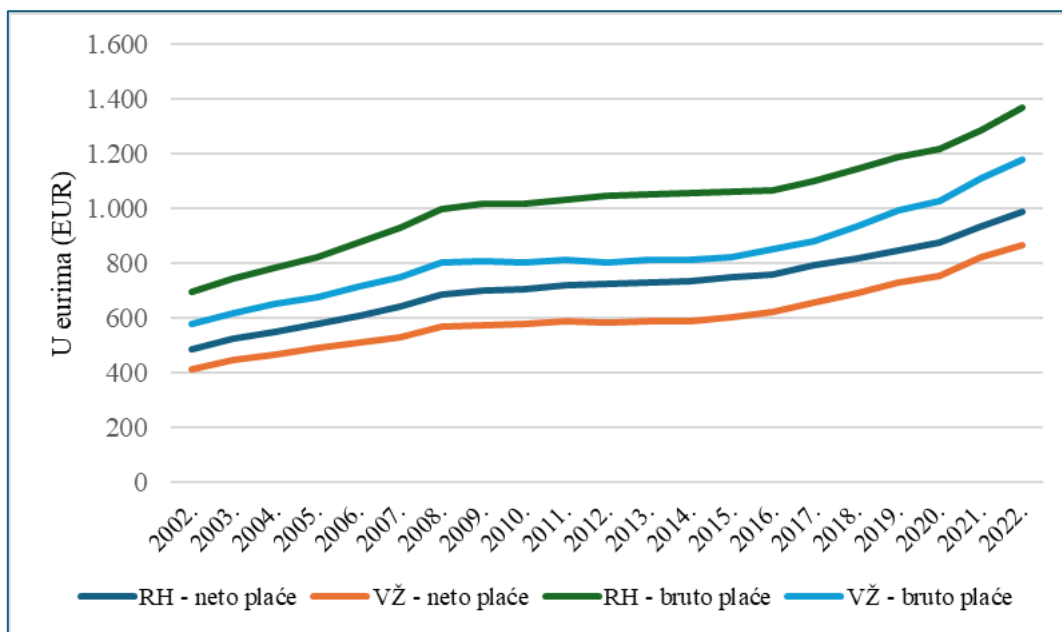
zagorska županija (10.993 eura). S druge strane, najveći petogodišnji porast BDP-a su imale Koprivničko-križevačka (46,6 %) i Međimurska (42,3 %), a najmanji (manji i od prosjeka cijele NUTS 2 regije) Varaždinska županija (32,1 %) (Tablica 26). Prema BDP-u po stanovniku prema paritetu kupovne moći (SKM), Varaždinska se županija 2019. godine nalazila na 1.071. mjestu od ukupno 1.348 EU NUTS 3 regija.¹⁹

Tablica 26. Bruto domaći proizvod per capita županija NUTS 2 regije Sjeverne Hrvatske od 2018. do 2022. godine.

NUTS2 REGIJA/županije (BDP po stanovniku)	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
SJEVERNA HRVATSKA	10.360	11.122	10.676	12.145	14.325
Međimurska županija	10.868	11.794	11.391	13.098	15.469
Varaždinska županija	11.744	12.499	12.050	13.291	15.511
Koprivničko-križevačka županija	9.560	10.474	10.009	11.324	14.016
Krapinsko-zagorska županija	8.556	9.224	8.462	9.615	10.993
Zagrebačka županija	10.441	11.134	10.809	12.495	14.731

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2023. Bruto domaći proizvod – pregled po županijama, 2001.–2022.

Podatci o prosječnim mjesečnim neto i bruto plaćama do 2019. dobiveni su na temelju godišnjeg istraživanja (sa stanjem 31. ožujka), dok su od 2020. dobiveni obradom podataka iz Izvješća o primicima, porezu na dohodak i prirezu te doprinosima za obvezna osiguranja (obrazac JOPPD) (DZS, 2023, Zaposlenost i plaće – pregled po županijama, 1994.–2022.).

Slika 23. Kretanje bruto i neto plaća u Republici Hrvatskoj i Varaždinskoj županiji od 2002. do 2022. godine.

Izvor: DZS, 2023. Zaposlenost i plaće – pregled po županijama (1994.–2022.).

¹⁹ Mrežna stranica:

https://varazdin.hr/upload/2023/02/analiza_stanja_strategije_razvoja_urbanog_podrucja_63f47a2a522f8.pdf

Prema istom izvoru, prosječne neto i bruto plaće po zaposlenome izračunavaju se dijeljenjem ukupnih isplata s brojem zaposlenih koji su primili isplate. Uvidom u dostupne podatke prikazane na Slici 23. vidljiv je kontinuirani porast prosječne mjesečne neto i bruto plaće u Republici Hrvatskoj i Varaždinskoj županiji od 2002. do 2022. godine. Prosječna neto plaća porasla je u Hrvatskoj s 486 eura 2002. godine na 986 eura 2022. godine, dok je u Varaždinskoj županiji evidentirano povećanje s 412 eura 2002. na 865 eura 2022. godine. Usporedno s time, raste i prosječna mjesečna bruto plaća koja je u Hrvatskoj iznosila 695 eura 2002., a 2022. 1.370 eura, dok je u Varaždinskoj županiji 2002. iznosila 577 eura, a 2022. 1.179 eura (Slika 23.). Prema prosječnoj mjesečnoj neto plaći, Varaždinska se županija 2022. godine nalazila na 17. mjestu u odnosu na ostale županije RH, a manje plaće imale su samo Brodsko-posavska, Bjelovarsko-bilogorska, Vukovarsko-srijemska i Virovitičko-podravska županija (DZS, 2023, Zaposlenost i plaće – pregled po županijama (1994.–2022.)). Podatci iste publikacije upućuju na zaključak kako je u okviru NUTS 2 regije Sjeverne Hrvatske, Varaždinska županija imala najnižu prosječnu mjesečnu neto plaću (865 eura), a slijede je redom Međimurska (870 eura), Krapinsko-zagorska (890 eura), Koprivničko-križevačka (899 eura) i Zagrebačka županija (971 eura).

Stanje na tržištu rada je, uz opće ekonomske prilike i zakonitosti, određeno i kretanjem broja i udjela aktivnoga i zaposlenoga stanovništva koji određuju demografski potencijal radne snage i utječe na ukupnu gospodarsku produktivnost. U prethodnom je poglavlju detaljnije analiziran odnos između kontingenta aktivnoga i neaktivnoga stanovništva Varaždinske županije, dok će u ovome odjeljku naglasak biti na analitičkim i strukturnim obilježjima aktivnoga i zaposlenoga stanovništva u Republici Hrvatskoj i Varaždinskoj županiji te registriranoj nezaposlenosti (apsolutnoj i relativnoj), od 1998. do 2023. godine (Tablica 27.). Podatci prikazani u Tablici 27. upućuju na učestalost oscilacija u broju aktivnih osoba na obje razine, s time da je na državnoj razini evidentiran blagi porast od početka razmatranoga razdoblja tj. od 1998. godine, a na razini Varaždinske županije blagi pad. Tako je broj aktivnoga stanovništva u Hrvatskoj porastao za 78.113 osoba, tj. s 1.611.167 (1998.) na 1.689.280 (2023.), dok je u Varaždinskoj županiji smanjen za 1.223 osoba (1998: 69.378; 2023: 68.155). Najveći broj aktivnoga stanovništva RH i Varaždinska su županija registrirale u razdoblju vrhunca svjetske ekonomske krize 2008. godine, nakon čega se aktivni kontingent smanjuje do 2019., a od tada do danas primjetan je blagi porast broja aktivnih osoba na obje razine (Tablica 27.).

Tablica 27. Kretanje ukupnoga aktivnoga i zaposlenoga stanovništva Republike Hrvatske i Varaždinske županije prema administrativnim izvorima i registrirana nezaposlenost od 1998. do 2023. godine.

GODINA	UKUPNO AKTIVNO STANOVNIŠTVO*		UKUPNO ZAPOSLENI**		REGISTRIRANA NEZAPOSLENOST***	
	RH	VŽ	RH	VŽ	RH	VŽ
1998.	1.611.167	69.378	1.318.835	60.273	292.332	9.105
1999.	1.621.585	69.801	1.303.428	58.986	318.157	10.815
2000.	1.626.127	69.434	1.268.416	57.220	357.711	12.214
2001.	1.649.979	70.146	1.261.232	57.663	388.747	12.483
2002.	1.690.937	72.120	1.275.585	59.015	415.352	13.105
2003.	1.663.054	71.191	1.307.246	59.988	355.808	11.203
2004.	1.721.637	72.025	1.396.399	61.184	325.238	10.841
2005.	1.729.664	71.923	1.400.644	61.113	329.020	10.810
2006.	1.757.714	72.455	1.446.403	62.598	311.311	9.857
2007.	1.786.681	73.121	1.495.039	64.621	291.642	8.500
2008.	1.791.657	73.265	1.536.166	66.114	255.491	7.151
2009.	1.772.255	71.352	1.505.011	63.366	267.244	7.986
2010.	1.746.111	70.353	1.427.453	60.422	318.658	9.931
2011.	1.725.662	69.965	1.395.532	59.497	330.130	10.468
2012.	1.723.043	70.206	1.383.161	59.426	339.882	10.780
2013.	1.716.194	69.892	1.347.636	58.070	368.558	11.822
2014.	1.699.428	69.071	1.322.562	58.177	376.866	10.894
2015.	1.652.037	67.609	1.332.826	59.259	319.211	8.350
2016.	1.631.318	67.566	1.354.912	61.123	276.406	6.443
2017.	1.606.907	65.727	1.382.839	61.172	224.068	4.555
2018.	1.608.246	66.236	1.430.273	62.861	177.973	3.375
2019.	1.604.260	66.699	1.458.459	64.042	145.801	2.657
2020.	1.617.815	66.089	1.474.354	63.346	143.461	2.743
2021.	1.648.582	67.430	1.492.994	64.713	155.588	2.717
2022.	1.650.813	67.014	1.525.209	64.875	125.604	2.139
2023.	1.689.280	68.155	1.577.300	66.017	111.980	2.138

* Prema administrativnim izvorima, stanje 31. ožujka.

** Prema administrativnim izvorima, stanje 31. ožujka.

*** Prema statistici Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje.

Izvor: DZS, 2023. Zaposlenost i plaće – pregled po županijama (1994.–2023.).

S druge strane, u istom razdoblju raste broj zaposlenih osoba. Pritom, prema definiciji DZS-a, u ukupan broj zaposlenih osoba uključuju se svi koji su imali zasnovan radni odnos s poslodavcem na neodređeno ili određeno vrijeme, neovisno o duljini radnoga vremena i vlasništvu pravne osobe. Podatci se prikupljaju sa stanjem 31. ožujka na temelju provedenoga godišnjega istraživanja. Ukupno je u Republici Hrvatskoj 2023. godine bilo zaposleno

1.577.300 osoba, a u Varaždinskoj županiji 66.017 osoba ili 4,03 % državnoga kontingenta zaposlenih. Trendovi kretanja broja zaposlenih u skladu su s detektiranim trendovima kretanja broja aktivnoga stanovništva, tj. podudaraju se s oscilacijama, padom ili stagnacijom rasta izazvanim vanjskim ekonomskim faktorima (Tablica 27.). Ukupan broj zaposlenih je od 1998. do 2023. godine porastao za 5.744 osoba ili 9,53 % u Varaždinskoj županiji, dok je u istom razdoblju nacionalni relativni porast broja zaposlenih bio dvostruko veći, tj. 19,60 % (apsolutno 258.465 osoba). Zbog izraženijega porasta kontingenta zaposlenih na razini Republike Hrvatske, u predmetnom se razdoblju smanjio udio zaposlenih Varaždinske županije u ukupnom broju zaposlenih u Hrvatskoj, s 4,31 % 1998. godine na prosječno 4,09 % u posljednjih pet godina.

Struktura zaposlenih prema djelatnostima jedan je od pokazatelja stanja na tržištu rada kojim se ostvaruje uvid u dominantne djelatnosti zapošljavanja i orijentaciju gospodarstva. Pri evidentiranju, prikupljanju i obradi podataka o strukturnim obilježjima zaposlenosti od 2007. godine primjenjuje se tzv. Nacionalna klasifikacija djelatnosti (NKD) kao statistički standard razvrstavanja poslovnih subjekata u 21 područje djelatnosti (A-U). Iako je u primjeni nova NKD od 2025. godine, podatci kojima raspolažemo odnose se na prethodna razdoblja te su razvrstani prema „staroj“ klasifikaciji. Najveći broj zaposlenih u Varaždinskoj je županiji 2023. godine radio u području C – prerađivačka industrija (33,40 %), području G – trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla (11,65 %), području F – građevinarstvo (9,80 %), području P – obrazovanje (7,05 %) i području Q – djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (6,79 %) (Slika 24.). Slijede zatim, prema veličini udjela (%), ostala područja; H – prijevoz i skladištenje (6,12 %), O – javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje (4,76 %), M – stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (3,79 %), I – djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (2,92 %), J – informacije i komunikacije (2,45 %), N – administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (2,19 %), A – poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (2,07 %) itd. (Slika 24.).

Analizom i usporedbom podataka o zaposlenosti prema NKD djelatnostima (2007.) za Varaždinsku županiju i Republiku Hrvatsku, moguće je izdvojiti temeljne sličnosti i razlike u strukturnom kontingentu zaposlenih za referentnu (2023.) godinu. Kao i u Varaždinskoj županiji, najveći broj osoba u Hrvatskoj bio je 2023. godine zaposlen u području C – prerađivačka industrija, s time da je taj udio bio dvostruko manji nego županijski, odnosno 15,97 %, a zatim u područjima G – trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla (14,24 %), F – građevinarstvo (8,38 %), P – obrazovanje (7,58 %). Peta najzastupljenija djelatnost prema broju zaposlenih u Hrvatskoj je područje I – djelatnosti

pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (7,31 %), dok je u Varaždinskoj županiji to područje Q – djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. Osim istaknute razlike u obimu zaposlenih u prerađivačkoj industriji koja dominira na obje razine (ali je znatno veći u Varaždinskoj županiji), razmatrajući udjele ostalih područja djelatnosti, možemo istaknuti kako je udio zaposlenih u području rudarstva, građevinarstva te prijevoza i skladištenja veći u Varaždinskoj županiji nego na državnoj razini. U svim je ostalim djelatnostima udio zaposlenih veći u Hrvatskoj nego na predmetnoj županijskoj razini, s time da je najveća razlika u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (4,40 % više zaposlenih na državnoj razini).

Slika 24. Struktura zaposlenih Varaždinske županije prema djelatnostima 2023. godine (NKD 2007).

Izvor: DZS, 2023. Zaposlenost i plaće – pregled po županijama (1994.–2023.).

S obzirom kako se s ulaskom Hrvatske u Europsku uniju očekivalo postupno otvaranje europskoga tržišta rada i zapošljavanje hrvatskih državljana u državama članicama EU, usporedili smo strukturu zaposlenih u Varaždinskoj županiji prema područjima djelatnosti 2013. i 2023. godine. Najviše je zaposlenih u Varaždinskoj županiji 2013. godine bilo u istim djelatnostima kao i 2023. godine: C – prerađivačka industrija (40,46 %), G – trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila (11,92 %), P – obrazovanje (8,57 %), Q – djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (7,11 %) i F – građevinarstvo (7,03 %) (DZS, 2014, Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama 2013.). Usporedbom podataka 2013. i 2023. godine razvidno je kako se udio zaposlenih u najzastupljenijim sektorima Varaždinske županije smanjuje, osim u području građevinarstva. Udio zaposlenih u građevinarstvu porastao je s 7,03 % na 9,80 % u deset godina, a može se objasniti upravo promjenama na tržištu rada povezanih s nedostatkom domicilne radne snage općenito, osobito u deficitarnim djelatnostima i zapošljavanjem stranih radnika na deficitarna zanimanja u građevinarskom sektoru (npr. tesar, armirač, betonirac, zavarivač, fasader, monter građevinskih elemenata, rukovatelj građevinskim strojevima, klesar, rukovatelj kranom, stolar i sl.). Sektorski pokazatelji na razini Hrvatske pokazuju stalni rast aktivnosti u građevinarstvu, osobito u obimu građevinskih radova zbog čega očekivano raste i udio zaposlenih, što je slučaj i s Varaždinskom županijom.

Analize tržišta rada, osim kretanja i obilježja zaposlenoga stanovništva, obuhvaćaju i podatke o nezaposlenosti i zapošljavanju. Ti se podatci temelje na evidencijama koje vodi Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ), u skladu sa zakonskim propisima. Nezaposlenim osobama smatraju se osobe koje su u procesu aktivnoga traženja posla i koje su prijavljene u evidenciju nezaposlenih koje vodi HZZ.²⁰ U Tablici 27. i na Slici 25. prikazani su podatci o kretanju apsolutne i relativne registrirane nezaposlenosti Varaždinske županije od 1998. do 2023. godine. Registrirana nezaposlenost pritom obuhvaća „broj osoba u dobi od 15 do 65 godina koje su sposobne ili djelomično sposobne za rad, koje nisu u radnom odnosu, aktivno traže posao, raspoložive su za rad te zadovoljavaju ostale zakonske kriterije i odredbe“.²¹ Ukupan broj nezaposlenih osoba u Hrvatskoj i u Varaždinskoj županiji značajno je smanjen u navedenom razdoblju. Prema podacima DZS-a, bez posla je u Hrvatskoj 1998. godine bilo 292.332 osoba, od čega 9.105 u Varaždinskoj županiji (3,11 %). Apsolutna je nezaposlenost u 26 godina smanjena za 61,69 % u Republici Hrvatskoj te za 76,52 % u Varaždinskoj županiji. Kretanje broja nezaposlenih osoba u tom razdoblju oscilira, s nekoliko izdvojenih trendovskih razdoblja; razdoblje rasta od 1998. do 2003. godine, razdoblje pada od 2004. do 2008. godine

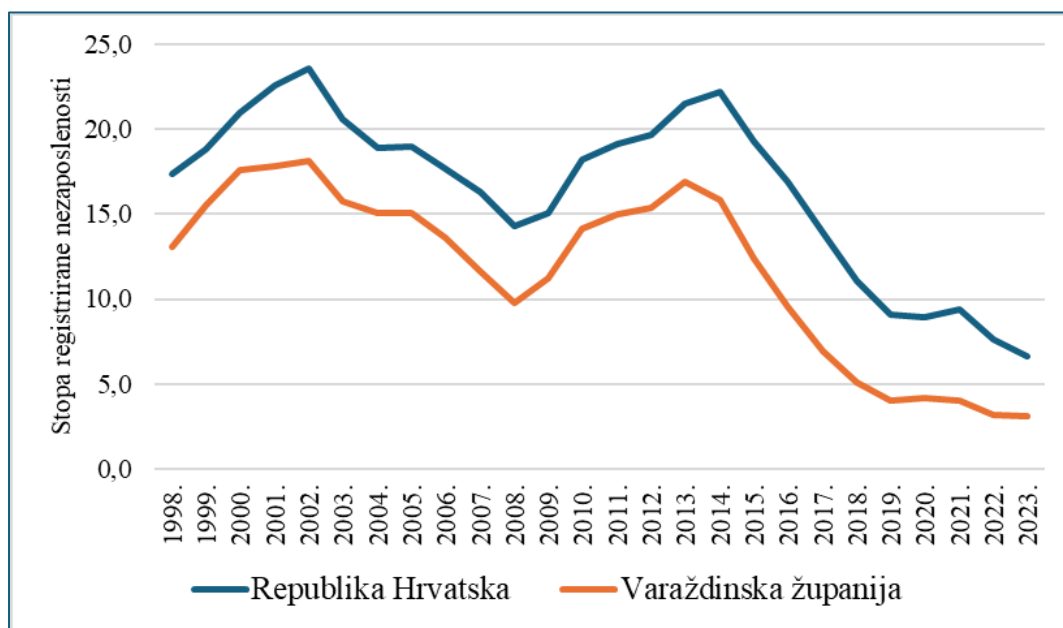
---

²⁰ Mrežna stranica: https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2006/08-Binder.pdf

²¹ Mrežna stranica: <https://statistika.hzz.hr/>

te razdoblje ponovnoga rasta od 2009. do 2014. godine. Broj nezaposlenih je u stalnom opadanju od 2014. godine, a nakon kratkotrajnoga porasta 2021. godine, sveden je na najniže evidentirane vrijednosti od osamostaljenja Hrvatske. Zadnji dostupni, kumulativni godišnji podatci pokazuju kako je 2023. godine u Hrvatskoj posao aktivno tražilo 111.980 osoba, od čega 2.138 u Varaždinskoj županiji.

Najveći broj nezaposlenih u Hrvatskoj i u Varaždinskoj županiji zabilježen je 2002. (RH: 415.352; VŽ: 13.105) i 2001. (RH: 388.747; VŽ: 12.483) godine, dok je visoka nezaposlenost bila prisutna i 2014. (RH: 376.866; VŽ: 10.894), 2013. (RH: 368.558; VŽ: 11.822), 2000. (RH: 357.711; VŽ: 12.214) i 2003. (RH: 355.808; VŽ: 11.203) (Tablica 27.). Osim kretanja apsolutne nezaposlenosti, najčešće se analiziraju i relativni pokazatelji nezaposlenosti, primjerice stopa registrirane nezaposlenosti. Navedena stopa se izračunava kao udio nezaposlenih osoba prijavljenih u evidenciji HZZ-a u odnosu na ukupno aktivno stanovništvo. Prosječna je stopa registrirane nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj od 1998. do 2023. godine iznosila 16,5 %, a u Varaždinskoj županiji 11,7 %. Najviše stope nezaposlenosti u Hrvatskoj i Varaždinskoj županiji registrirane su 2002. i 2001. godine kada je više od 1/5 aktivnoga stanovništva u Hrvatskoj bilo nezaposleno (23,6 % 2002. i 22,6 % 2001.), dok su tih godina predmetne stope u Varaždinskoj županiji bile ispod 20,0 %, tj. 18,2 % 2002. i 17,8 % 2001. godine (Slika 25.). S druge strane, 2023. godine stopa registrirane nezaposlenosti bila je niskih 6,6 % za ekonomski aktivnu hrvatsku te 3,1 % za županijsku populaciju.

Slika 25. Kretanje stope registrirane nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj i Varaždinskoj županiji od 1998. do 2023. godine.

Izvor: DZS, 2023. Zaposlenost i plaće – pregled po županijama (1994.–2023.).

Prema mjesečnom statističkom biltenu za Varaždinsku županiju za ožujak 2025. godine, (HZZ; Područni ured Varaždin), ukupan broj nezaposlenih osoba iznosio je 2.301 (4,7 % manje u odnosu na isti mjesec prethodne godine), a ukupno je, iz evidencije, zaposleno 315 osoba (10,1% više nego u prethodnom mjesecu i 17,5% više nego u istom mjesecu prošle godine). Najviše zaposlenih iz evidencije Zavoda bilo je u prerađivačkoj industriji, trgovini i građevinarstvu. Ukupno je prijavljeno 910 slobodnih radnih mjesta, najviše u prerađivačkoj industriji (32,3 %), djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (16,3 %), građevinarstvu (15,8 %), obrazovanju (8,2 %) i trgovini (5,1 %). Najtraženija zanimanja u ožujku 2025. godine bila su medicinska sestra/medicinski tehničar opće njege, doktor/doktorica medicine, trgovački radnik/trgovačka radnica, konobar/konobarica i radnik/radnica na proizvodnoj liniji (HZZ; Područni ured Varaždin, 2025).

Od 1. siječnja 2021. godine, s ciljem liberalizacije i otvaranja hrvatskoga tržišta rada državljanima trećih zemalja, Hrvatska umjesto kvotnoga sustava izdavanja radnih dozvola, po uzoru na brojne druge članice Europske unije, implementira tzv. test tržišta rada (TTR). Hrvatski zavod za zapošljavanje nadležan je za provođenje spomenute procedure koja uključuje provjeru dostupnosti/raspoloživosti radne snage za popunjavanja slobodnih radnih mjesta među hrvatskim državljanima, državljanima EU ili državljanima trećih zemalja, prema zakonski određenim kriterijima, i u skladu s pozitivnim propisima Republike Hrvatske. Ako se TTR-om utvrdi kako nema raspoloživih radnika na domaćem tržištu, poslodavac može uputiti zahtjev za izdavanjem dozvole za boravak i rad za strane radnike. Hrvatska je, od 1. siječnja do 31. prosinca 2023. godine, izdala ukupno 172.499 dozvola za boravak i rad stranim državljanima uključujući nova zapošljavanja, produljenje dozvola te sezonska zapošljavanja (MUP, 2024).

Prema podacima HZZ-a za istu godinu, zaprimljeno je 190.696 zahtjeva za izdavanje dozvole za boravak i rad, a izdano je 183.853 mišljenja za zahtjeve za boravak i rad stranih radnika.²² Ukupno je 3.035 poslodavaca pokrenulo provođenje testa tržišta rada za 62.171 radnika, a pozitivan ishod, tj. odobrenje evidentirano je u 95,98 % slučajeva/zahtjeva (HZZ, 2024). Treba napomenuti kako se ostali zahtjevi (128.525) odnose za zapošljavanje stranih radnika na zanimanjima koja su klasificirana kao deficitarna i kao takva izuzeta od provedbe testa tržišta rada. U Varaždinskoj je županiji 2023. zaprimljeno 7.712 zahtjeva ili 4,04 % svih zahtjeva u Hrvatskoj, što je ovu županiju svrstalo na 8. mjesto, iza Grada Zagreba, Istarske,

---

²² Mrežna stranica: <https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/Godisnjak-2023.pdf>

Splitsko-dalmatinske, Zagrebačke, Primorsko-goranske, Zadarske i Dubrovačko-neretvanske županije (Tablica 28.).

Tablica 28. Broj i udio zaprimljenih zahtjeva za izdavanje mišljenja za boravak i rad stranih radnika prema županijama 2023. godine.

ŽUPANIJA	BROJ ZAHTJEVA	UDIO (%) ZAHTJEVA
Bjelovarsko-bilogorska	1.219	0,64%
Brodsko-posavska	4.832	2,53%
Dubrovačko-neretvanska	10.223	5,36%
Grad Zagreb	34.007	17,83%
Istarska	25.229	13,23%
Karlovačka	4.593	2,41%
Koprivničko-križevačka	3.251	1,70%
Krapinsko-zagorska	3.402	1,78%
Ličko-senjska	3.355	1,76%
Međimurska	4.596	2,41%
Osječko-baranjska	5.094	2,67%
Požeško-slavonska	748	0,39%
Primorsko-goranska	15.809	8,29%
Sisačko-moslavačka	7.261	3,81%
Splitsko-dalmatinska	20.163	10,57%
Šibensko-kninska	5.525	2,90%
Varaždinska	7.712	4,04%
Virovitičko-podravska	988	0,52%
Vukovarsko-srijemska	2.930	1,54%
Zadarska	10.758	5,64%
Zagrebačka	19.001	9,96%
UKUPNO	190.696	100,00%

Izvor: HZZ, 2024. Godišnjak 2023.

Prema Godišnjem izvješću za 2023. godinu (HZZ; Područni ured Varaždin), od ukupnoga broja zahtjeva za dozvolu za boravak i rad podnesenih u Varaždinskoj županiji, pozitivno mišljenje izdano je za 6.773 zahtjeva (87,82 %), a negativno za 517 zahtjeva (6,70 %) ²³. Velik udio izdanih pozitivnih mišljenja u Varaždinskoj županiji proizlazi iz potreba za radnom snagom u deficitarnim djelatnostima i zanimanjima. Tako se najviše zahtjeva odnosi na sljedeća zanimanja: elektroinstalater/elektroinstalaterka (834), dostavljač/dostavljačica (773), monter/monterka metalnih konstrukcija (485), vozač/vozačica teretnoga vozila s prikolicom (451), zavarivač/zavarivačica (439), zidar/zidarica (361) i šivač/šivačica (347). Najviše

²³ Preostali broj zahtjeva odnosi se na mišljenja u pripremi te zahtjeve nepoznatoga statusa.

predanih zahtjeva odnosi se na strance iz: Nepala (1.742), Srbije (1.282), Filipina (1.193), Indije (1.071), Bosne i Hercegovine (997) te Bangladeša (593) (HZZ, Područni ured Varaždin, 2024).

Prema Podacima koje DZS vodi u okviru Registra poslovnih subjekata razvidan je, između ostaloga, broj registriranih i aktivnih pravnih osoba (poslovnih subjekata) na području Republike Hrvatske. Registrirane pravne osobe (poslovni subjekti) jesu jedinice upisane u Registar i to mogu biti: trgovačka društva, ustanove, zadruge, udruge, političke stranke, tijela javne vlasti i ostale jedinice koje su navedeni status ostvarile temeljem prijašnjih pravnih propisa. Aktivne pravne osobe (poslovni subjekti) jesu registrirane pravne osobe upisane u Registar za koje je status aktivnosti određen prema podacima iz eSPRi-ja (Statističkoga poslovnoga registra).²⁴ Na temelju dostupnih podataka DZS-a (prikazani u Tablici 29.), moguće je izdvojiti nekoliko obilježja broja i strukture poslovnih subjekata u Varaždinskoj županiji za 2023. godinu (stanje 30. lipnja).

Ukupno je, zaključno s 30. lipnjem 2023. godine, na području Varaždinske županije bilo registrirano 8.982 pravnih osoba što je činilo 2,97 % svih registriranih poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj (302.518). Aktivnih poslovnih subjekata bilo je 5.698 ili 63,4 % ukupnoga broja registriranih pravnih osoba u Varaždinskoj županiji (Tablica 29.), dok je registriranih obrta i slobodnih zanimanja ukupno bilo 2.960 ili 2,99 % svih registriranih obrta i slobodnih zanimanja u Republici Hrvatskoj.

Prema strukturi registriranih poslovnih subjekata u Županiji prevladavala su trgovačka društva (6.341 ili 70,60 %) te ustanove, tijela, udruge, fondovi i organizacije (2.551 ili 28,40 %), a najmanje je bilo registriranih zadruga (90 ili 1,00 %) (Tablica 29.). Najviše aktivnih poslovnih subjekata u Varaždinskoj je registrirano 2023. u okviru kategorije trgovačkih društava (4.347 ili 76,29 %). Gledano u odnosu na ukupan broj aktivnih poslovnih subjekata u Varaždinskoj županiji, 55,18 % odnosi se na četiri područja djelatnosti; ostale uslužne djelatnosti (838 ili 14,71 %), građevinarstvo (796 ili 13,97 %), trgovinu na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla (761 ili 13,36 %) te prerađivačku industriju (749 ili 13,14 %).

---

²⁴ Mrežna stranica: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58277>

Tablica 29. Broj i struktura poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj i Varaždinskoj županiji, stanje 30. lipnja 2023. godine.

RH/županija	Pravne osobe – ukupno		Trgovačka društva		Zadruge		Ustanove, tijela, udruge, fondovi i organizacije		Obrt i slobodna zanimanja
	registrirane	aktivne	registrirane	aktivna	registrirane	aktivne	registrirani	aktivni	
REPUBLIKA HRVATSKA	302.518	177.576	224.065	142.103	3.367	673	75.086	34.800	98.848
Varaždinska županija	8.982	5.698	6.341	4.347	90	17	2.551	1.334	2.960

Izvor: DZS, 2023. Broj i struktura poslovnih subjekata u 2023. po županijama, stanje 30. lipnja 2023.

Prema podacima iz Registra godišnjih financijskih izvješća za 2023. godinu koje prikuplja, obrađuje i objavljuje Financijska agencija, u nastavku će se izdvojiti neki financijski rezultati poduzetnika koji djeluju na području Varaždinske županije (Tablica 30.). Ukupno je u 2023. godini, prema broju obrađenih godišnjih financijskih izvještaja bilo 4.875 aktivnih poslovnih subjekata u kojima je bilo zaposleno 45.733 osoba, što je, u odnosu na prethodnu godinu, povećanje od 2,6 %.

Tablica 30. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika Varaždinske županije 2023.

Opis	Varaždinska županija			Udio VŽ u RH (%)
	2022.	2023.	Indeks	
Broj poduzetnika		4.875	-	3,1
Broj dobitaša	3.286	3.609	109,8	3,3
Broj gubitaka	1.145	1.266	110,6	2,6
Broj zaposlenih	44.565	45.733	102,6	4,4
Ukupni prihodi	4.893.125	5.170.006	105,7	3,2
Ukupni rashodi	4.595.224	4.828.563	105,1	3,2
Dobit prije oporezivanja	326.898	394.345	120,6	2,9
Gubitak prije oporezivanja	28.997	52.903	182,4	1,9
Porez na dobit	44.840	58.214	129,8	3,1
Dobit razdoblja	281.638	336.025	119,3	2,9
Gubitak razdoblja	28.576	52.796	184,8	1,9
Konsolidirani financ. rezultat (dobit (+) ili gubitak (-) razdoblja)	253.061	283.229	111,9	3,2
Izvoz	1.757.349	1.781.497	101,4	5,3
Uvoz	1.079.701	992.567	91,9	3,4
Trgovinski saldo (izvoz minus uvoz)	677.648	788.930	116,4	17,8
Bruto investicije samo u novu dugotrajnu imovinu	116.037	165.555	142,7	3,0
Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom	835	925	110,8	-

Izvor: Fina, 2024. Registar godišnjih financijskih izvještaja za 2023. godinu.

Poduzetnici Varaždinske županije ostvarili su ukupne prihode u iznosu od 5,2 milijardi eura što čini porast od 5,7 % u usporedbi s 2022. godinom te ukupne rashode u vrijednosti od 4,8 milijardi eura (rast od 5,1 %). Izvoz je premašio 1,78 milijardi eura (+1,4 %), a uvoz 1,76 milijardi eura (-8,1 %), zbog čega je povećan trgovinski saldo s 677 na 788 milijuna eura (Tablica 30.). Najviše aktivnih poduzetnika imali su gradovi Varaždin (2.352), Ivanec (339),

Novi Marof (249) i Ludbreg (236) te općina Trnovec Bartolovečki (166) (Tablica 35.). Ukupno je u 5 navedenih JLS djelovalo 3.342 poduzetnika ili 68,5 % svih poduzetnika u Varaždinskoj županiji. U odnosu na ostale gradove i općine Republike Hrvatske, Grad Varaždin nalazio se na 8. mjestu prema broju poduzetnika, na 6. mjestu prema broju zaposlenih (s ukupno 21.749 osoba zaposlenih) te na 7. mjestu po ukupnim prihodima (2,7 milijardi eura) i neto dobiti (131,8 milijuna eura) (Tablica 31.; Tablica 35.). Nakon Varaždina, prema ukupnim prihodima, slijede Grad Ludbreg (370,1 milijuna eura), Grad Ivanec (274,2 milijuna eura), Grad Novi Marof (256,1 milijuna eura) i Općina Trnovec Bartolovečki (236,2 milijuna eura).

Tablica 31. Gradovi/općine Varaždinske županije prema najvećim ukupnim prihodima 2023., iznos u tisućama eura.

Naziv grada/općine	Broj poduzetnika	Rang u RH	Broj zaposlenih	Rang u RH	Ukupni prihodi	Rang u RH	Neto dobit/gubitak	Rang u RH
<i>Varaždin</i>	2.352	8	21.749	6	2.659.444	7	131.832	7
<i>Ludbreg</i>	236	79	2.908	47	370.125	42	14.884	67
<i>Ivanec</i>	339	60	3.659	32	274.160	61	18.054	57
<i>Novi Marof</i>	249	78	1.597	87	256.137	64	22.982	45
<i>Trnovec Bartolovečki</i>	166	111	2.755	48	236.244	70	11.330	84

Izvor: Fina, 2024. Registar godišnjih financijskih izvještaja za 2023. godinu.

Prema ukupnim ostvarenim prihodima 2023. godine, u Varaždinskoj se županiji ističu društva Vindija d.d. (473,5 mil. eura) i Koka d.o.o. (214,4 milijuna eura) iz Varaždina, Bomark Pak d.o.o. (105,8 mil. eura) iz Ludbrega, Ytres d.o.o. iz Donjega Kneginca (104,7 mil. eura) te Boxmark Leather d.o.o. (98,9 mil. eura) iz Trnovca Bartolovečkoga. Prvih deset poduzeća ostvarilo je zajedno 1,4 milijardi eura prihoda, odnosno 27,2 % ukupnih prihoda Varaždinske županije, od kojih je pet registrirano u Varaždinu, a po jedno u Ludbregu, Donjem Knegincu, Trnovcu Bartolovečkom, Novom Marofu i Jalžabetu (Tablica 32.).

Tablica 32. Rang lista prvih deset poduzetnika sa sjedištem u Varaždinskoj županiji prema ukupnim prihodima u 2023. godini, iznos u tisućama eura.

R.br.	OIB	Naziv	Sjedište	Ukupni prihodi
1.	44138062462	VINDIJA d.d.	Varaždin	473.506
2.	21031321242	KOKA d.o.o.	Varaždin	214.425
3.	86546227340	BOMARK PAK d.o.o.	Ludbreg	105.790
4.	12182345561	YTRES d.o.o.	Donji Kneginec	104.712
5.	44766486839	BOXMARK LEATHER d.o.o.	Trnovec Bartolovečki	98.858
6.	36020246002	KNAUF INSULATION d.o.o.	Novi Marof	98.027
7.	80258164780	SOLVIS d.o.o.	Varaždin	82.505
8.	61825216722	KOSTWEIN d.o.o.	Varaždin	79.912
9.	82298562620	GUMIIMPEX-GRP d.o.o.	Varaždin	74.364
10.	23086980846	WOLLSDORF COMPONENTS d.o.o.	Jalžabet	72.990

Ukupno TOP 10 poduzetnika po ukupnim prihodima	1.405.090
Udio TOP 10 poduzetnika po ukupnim prihodima u ukupnim prihodima županije	27,2%

Izvor: Fina, 2024. Registar godišnjih financijskih izvještaja za 2023. godinu.

Rang listu predvode poduzeća usmjerena na prehrambenu industrije (Vindija d.d. i Koka d.o.o.), proizvodnju plastične ambalaže (Bomark Pak d.o.o.), kožarsku i tekstilnu industriju (Boxmark Leather d.o.o., Ytres d.o.o.), proizvodnju solarnih panela i fotonaponskih modula, industriju termičkih, akustičkih i protupožarnih izolacija, proizvodnju strojeva itd.

Tablica 33. Rang lista prvih deset poduzetnika sa sjedištem u Varaždinskoj županiji prema broju zaposlenih u 2023. godini.

R.br.	OIB	Naziv	Sjedište	Broj zaposlenih
1.	21031321242	KOKA d.o.o.	Varaždin	1.508
2.	44138062462	VINDIJA d.d.	Varaždin	1.286
3.	44766486839	BOXMARK LEATHER d.o.o.	Trnovec Bartolovečki	1.245
4.	12182345561	YTRES d.o.o.	Donji Kneginec	631
5.	53925646045	IVANČICA d.d.	Ivanec	609
6.	00872098033	VARTEKS d.d.	Varaždin	601
7.	95240603723	METALSKA INDUSTRIJA VARAŽDIN d.d.	Varaždin	503
8.	62904574214	DUCAL d.o.o.	Jalžabet	468
9.	24312302965	TP VARAŽDIN d.o.o.	Varaždin	452
10.	61825216722	KOSTWEIN- PROIZVODNJA STROJEVA d.o.o.	Varaždin	451
Ukupno TOP 10 poduzetnika po broju zaposlenih				7.754
Udio TOP 10 poduzetnika u broju zaposlenih poduzetnika županije				17,0%

Izvor: Fina, 2024. Registar godišnjih financijskih izvještaja za 2023. godinu.

Ukupno je, u deset poduzeća prema najvećem broju zaposlenih 2023. godine radilo 7.754 osoba tj. 17,0 % ukupnoga broja zaposlenih kod poduzetnika u Varaždinskoj županiji. Najveći broj zaposlenih imala su poduzeća Koka d.o.o. (1.508), Vindija d.o.o. (1.286), Boxmark Leather d.o.o. (1.245), Ytres d.o.o. (631) i Ivančica d.d. (609). Na popisu deset poduzeća prema najvećem broju zaposlenih u Županiji, najviše poduzeća, njih 6, sjedište ima u Gradu Varaždinu (Tablica 33.).

Tablica 34. Rang lista prvih pet poduzetnika sa sjedištem u Varaždinskoj županiji prema izvozu u 2023. godini, iznos u tisućama eura.

R.br.	OIB	Naziv	Sjedište	Izvoz
1.	12182345561	YTRES d.o.o.	Donji Kneginec	102.717
2.	44766486839	BOXMARK LEATHER d.o.o.	Trnovec Bartolovečki	91.752
3.	86546227340	BOMARK PAK d.o.o.	Ludbreg	84.336
4.	36020246002	KNAUF INSULATION d.o.o.	Novi Marof	82.176
5.	61825216722	KOSTWEIN- PROIZVODNJA STROJEVA d.o.o.	Varaždin	78.910

Ukupno TOP 5 poduzetnika po izvozu razdoblja	439.892
Udio TOP 5 poduzetnika u izvozu poduzetnika županije	24,7%

Izvor: Fina, 2024. Registar godišnjih financijskih izvještaja za 2023. godinu.

Poduzeća koja su prednjačila u vrijednostima izvoza 2023. godine su bila redom: Ytres d.o.o. (102,7 milijuna eura) iz Donjega Kneginca, Boxmark Leather d.o.o. (91,8 milijuna eura) iz Trnovca Bartolovečkoga, Bomark Pak d.o.o. (84,3 milijuna eura) iz Ludbrega, Knauf Insulation d.o.o. (82,2 milijuna eura) iz Novoga Marofa te Kostwein – proizvodnja strojeva d.o.o. iz Varaždina (78,9 milijuna eura) (Tablica 34.). Pet navedenih poduzeća ostvarilo je 439,9 milijuna eura izvoza, odnosno čak 24,7 % ukupnoga izvoza poduzetnika Županije.

Tablica 35. Broj i veličina aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji 2023. godine (GFI).

GRAD/OPĆINA	PODUZEĆA				UKUPNO	UDIO (%)
	Malo	Mikro	Srednje	Veliko		
<i>Bednja</i>	2				2	0,40%
<i>Beretinec</i>		1			1	0,20%
<i>Breznica</i>	1		2		3	0,60%
<i>Breznički Hum</i>	3		1		4	0,80%
<i>Cestica</i>	9	1	1		11	2,20%
<i>Gornji Kneginec</i>	15		1	1	17	3,40%
<i>Ivanec</i>	34		5		39	7,80%
<i>Jalžabet</i>	2		2	4	8	1,60%
<i>Klenovnik</i>	3	1			4	0,80%
<i>Lepoglava</i>	11		2	1	14	2,80%
<i>Ludbreg</i>	17		7	2	26	5,20%
<i>Ljubešćica</i>	7		2		9	1,80%
<i>Mali Bukovec</i>	2		1		3	0,60%
<i>Martijanec</i>	1		2		3	0,60%
<i>Maruševac</i>	8		2		10	2,00%
<i>Novi Marof</i>	22	1	3	1	27	5,40%
<i>Petrijanec</i>	8			2	10	2,00%
<i>Sračinec</i>	6		1		7	1,40%
<i>Sveti Đurđ</i>	2				2	0,40%
<i>Sveti Ilija</i>	2		2		4	0,80%
<i>Trnovec Bartolovečki</i>	17	2	4	1	24	4,80%
<i>Varaždin</i>	173	11	40	11	235	47,00%
<i>Varaždinske Toplice</i>	3		3		6	1,20%
<i>Veliki Bukovec</i>	4	1	6		11	2,20%
<i>Vidovec</i>	6	1	2		9	1,80%
<i>Vinica</i>	5	3			8	1,60%
<i>Visoko</i>	3				3	0,60%
UKUPNO	366	22	89	23	500	100,00%

Izvor: Upravni odjel za gospodarstvo i europske poslove Varaždinske županije, 2025. (Prema: Hrvatska gospodarska komora – rezultati pretraživanja poslovnih subjekata, datum izvješća: 30. siječanj 2025. godine).

U prosincu 2024. godine usvojene su izmjene i dopune Zakona o računovodstvu (br. 145/24) koje se odnose na promjene pokazatelja poslovanja i kriterija razvrstavanja poduzetnika radi primjene standarda financijskoga izvještavanja. Novim Zakonom o računovodstvu definirano je kako veliki poduzetnici godišnje financijske izvještaje (GFI) izrađuju primjenom Međunarodnih standarda financijskoga izvještavanja, a srednji, mali i mikro poduzetnici primjenom Hrvatskih standarda financijskoga izvještavanja (HSFI).²⁵ Razvrstavanje poduzetnika u četiri spomenute kategorije utvrđuje se temeljem godišnjih financijskih izvještaja iz prethodne poslovne godine uzimajući u obzir neto prihod, ukupnu aktivu i broj zaposlenih.

Ukupno je, prema podacima koje je ustupio Upravni odjel za gospodarstvo i europske poslove Varaždinske županije za referentnu 2023. godinu (Tablica 35.), a na temelju godišnjih financijskih izvještaja (GFI), u Varaždinskoj županiji bilo 500 aktivnih registriranih poduzeća, od čega najviše u Gradu Varaždinu (235), Gradu Ivanju (39) i Gradu Novom Marofu (27). Ukupno je, u tri navedena grada djelovao 301 poduzetnik ili 60,20 % aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji. Po broju i udjelu poduzetnika slijede redom: Trnovec Bartolovečki (24 ili 4,80 %), Gornji Kneginec (17 ili 3,40 %), Lepoglava (14 ili 2,80 %), Cestica (11 ili 2,20 %) i Veliki Bukovec (11 ili 2,20 %), dok ostale JLS imaju manje od 10 aktivnih poduzeća, tj. zajedno 19,20 %. Najmanji broj aktivnih poduzetnika imale su 2023. godine općine: Breznički Hum (4), Klenovnik (4), Sveti Ilija (4), Breznica (3), Mali Bukovec (3), Martijanec (3), Visoko (3), Bednja (2), Sveti Đurđ (2) i Beretinec (1) (Tablica 35.). Prema poduzetničkim kategorijama, najveći je broj malih (366 ili 73,20 %) i srednjih (89 ili 17,80 %) poduzeća, a slijede, s gotovo podjednakim brojem i udjelom velika (23 ili 4,60 %) i mikro (22 ili 4,40 %) poduzeća (Tablica 35.).

Sukladno ekonomskoj važnosti županijskoga centra, najveći broj malih, srednjih, mikro i velikih poduzeća djeluje upravo na administrativnom području Varaždina, tj. 172 malih, 40 srednjih, 11 mikro i 11 velikih poduzeća. Po broju velikih poduzeća, nakon Varaždina, slijede Jalžabet (4), Ludbreg i Petrijanec (po dva) te Ivanec, Lepoglava, Novi Marof i Trnovec Bartolovečki (po jedno). Brojem manjih poduzeća koja dominiraju u Varaždinskoj županiji, ističu se, uz Varaždin i Ivanec (34) i Novi Marof (22), Trnovec Bartolovečki, (17), Ludbreg (17) Gornji Kneginec (15).

---

²⁵ Mrežna stranica:

<https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/bankarstvo-racunovodstvo-i-revizija-111/racunovodstvo-3580/3580>

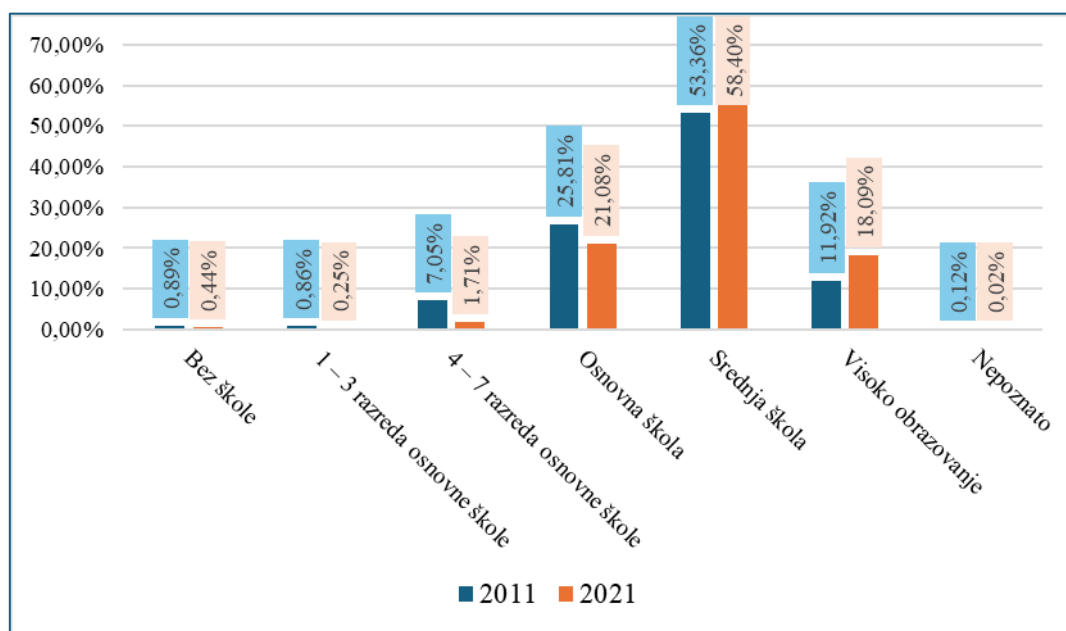
2.5.4. Promjene obrazovne i ostalih struktura stanovništva Varaždinske županije od 2011. do 2021. godine

Pod najvišom završenom školom (postignutim obrazovanjem) podrazumijeva se vrsta škole čijim je završavanjem osoba stekla najvišu razinu obrazovanja, u okviru djelovanja škola koje su priznate u formalnom sustavu obrazovanja Republike Hrvatske (DZS, Metodološka objašnjenja, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.). Podatci o obrazovnoj strukturi Hrvatske svrstavaju se u 6 osnovnih kategorija (bez kategorije „nepoznato“). Skupina „bez škole“ obuhvaća osobe koji nisu išle u školu, tj. koje nisu završile ni prvi razred osnovne škole, skupina „1–3 razreda osnovne škole“ one koje su završile jedan od tih razreda, dok skupina „4–7 razreda osnovne škole“ osobe koje su završile jedan od navedenih razreda. Osobe koje su završile osmogodišnju osnovnu školu svrstavaju se u kategoriju „osnovnoškolskoga obrazovanja“, a osobe koje su završile neku od srednjih škola (strukovne škole, škole za određena zanimanja, škole za KV i VKV radnike i gimnazije) u kategoriju „srednjoškolskoga obrazovanja“. Osobe koje su završile stručni ili sveučilišni studij u zemlji ili inozemstvu, na sveučilištima, veleučilištima i visokim školama te osobe sa statusom akademskoga stupnja doktora znanosti ili doktora umjetnosti, svrstane su u kategoriju „visoko obrazovanje“ (DZS, Metodološka objašnjenja, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.).

Za analizu promjena obrazovne strukture Varaždinske županije odabrani su podatci zadnjih dvaju popisa (2021. i 2011.), s obzirom da su u prijašnjim popisima primjenjivana drugačija metodološka načela, zbog čega podatci nisu usporedivi. Imajući na umu velike razlike u demografskom potencijalu JLS (ukupnom broju stanovnika) Varaždinske županije, nije svrhovito uspoređivati apsolutne odnose broja osoba koje pripadaju u pojedine obrazovne kategorije, već isključivo relativne udjele kako bi se mogle izdvojiti temeljne obrazovne promjene u međupopisnom razdoblju, i na županijskoj i na gradskoj i općinskoj razini (Tablica 36.). Uspoređujući županijsku obrazovnu strukturu 2011. i 2021. godine (Tablica 36.; Slika 26.), razvidan je porast udjela osoba koje su najviši obrazovni status stekli temeljem završenoga srednjoškolskoga i visokoga obrazovanja, a pad udjela osoba nižih obrazovnih kategorija („bez škole“, „1–3 razreda osnovne škole“, „4–7 razreda osnovne škole“ i „osnovna škola“). Najviše su smanjeni udjeli osoba u kategorijama „4–7 razreda osnovne škole“; sa 7,05 % 2011. na 1,71 % 2021. i „osnovna škola“; s 25,81 % 2011. na 21,08 % 2021. godine. Udio osoba sa završenom srednjom školom je porastao s 53,36 % 2001. na 58,40 % 2021., a udio osoba sa završenim visokim obrazovanjem s 11,92 % 2011. na 18,09 % 2021., što čini najviši apsolutni skok vrijednosti u odnosu na ostale obrazovne kategorije (Slika 26.). Najviše je osoba u Varaždinskoj županiji 2021., prema stečenom obrazovnom statusu, završilo srednju školu (58,40 %), osnovnu

školu (21,08 %) ili visoko obrazovne programe/studije (18,09 %), a takav je redoslijed, uz drugačije relativne odnose bio i 2011. godine. Što se tiče obrazovnih županijskih trendova, oni su uglavnom u skladu s državnim, s time da su udjeli osoba sa završenim osnovnoškolskim i srednjoškolskim obrazovanjem veći u Županiji nego na razini Hrvatske, dok je udio osoba sa završenim visokim obrazovanjem veći u Hrvatskoj nego u Županiji (Tablica 36.).

Slika 26. Udjeli obrazovnih kategorija stanovništva Varaždinske županije 2011. i 2021.

Izvor: DZS, Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi; Popis 2011. i Popis 2021.

U gotovo svim su JLS, u promatranom desetogodišnjem razdoblju, smanjeni udjeli osoba „bez škole“, sa završenih „1– 3 razreda osnovne škole“ (iznimka je Općina Veliki Bukovec koja bilježi zanemariv porast) i u okviru kategorije „4 – 7 razreda osnovne škole“ (iznimka je Općina Sračinec s porastom za 0,33 %) , što ukazuje na poboljšanje opće obrazovne strukture i na unutar županijskoj razini. S druge strane, 27 od 28 JLS u istom razdoblju bilježi porast udjela stanovništva sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem, dok su svi gradovi i općine u Varaždinskoj županiji registrirali povećanje udjela osoba s visokim obrazovanjem (u rasponu za 3 % do 12 % više u odnosu na 2011.). Grad Varaždin jedina je JLS koja bilježi smanjenje udjela osoba sa završenom srednjom školom, no to se pripisuje trendu porasta osoba za završenim visokim obrazovanjem i činjenici da županijska središta i veći gradovi imaju i povoljniju obrazovnu strukturu koja se najčešće veže i uz neposredno postojanje obrazovnih kapaciteta.

Tablica 36. Promjene obrazovnih kategorija gradova i općina Varaždinske županije 2011. i 2021. godine.

GRAD/OPĆINA	Bez škole	Bez škole	1 – 3 razreda osnovne škole	1 – 3 razreda osnovne škole	4 – 7 razreda osnovne škole	4 – 7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Osnovna škola	Srednja škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje	Visoko obrazovanje	Nepoznato	Nepoznato
	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.
Ivanec	0,68%	0,24%	0,41%	0,05%	7,44%	1,00%	22,44%	19,13%	58,41%	63,28%	10,58%	16,29%	0,03%	0,00%
Lepoglava	1,03%	0,41%	1,54%	0,51%	12,34%	3,94%	20,52%	19,77%	55,74%	61,81%	8,83%	13,54%	0,00%	0,02%
Ludbreg	0,88%	0,48%	0,56%	0,10%	8,33%	2,31%	23,95%	22,01%	53,58%	56,79%	12,63%	18,22%	0,07%	0,10%
Novi Marof	0,75%	0,43%	1,07%	0,20%	8,12%	1,54%	24,34%	20,74%	56,84%	62,69%	8,87%	14,37%	0,01%	0,03%
Varaždin	0,64%	0,32%	0,37%	0,11%	2,73%	0,59%	16,23%	11,56%	56,49%	55,31%	23,48%	32,07%	0,06%	0,03%
Varaždinske Toplice	0,96%	0,48%	0,92%	0,10%	6,33%	1,58%	32,04%	25,84%	49,69%	56,92%	9,89%	15,07%	0,18%	0,00%
Bednja	2,81%	0,73%	1,93%	0,73%	8,46%	3,92%	33,69%	26,12%	47,37%	58,68%	5,68%	9,82%	0,06%	0,00%
Beretinac	0,27%	0,11%	0,27%	0,23%	11,14%	1,36%	28,06%	23,63%	54,59%	63,40%	5,68%	11,27%	0,00%	0,00%
Breznica	1,43%	0,55%	2,53%	0,67%	16,84%	5,39%	30,93%	30,65%	43,86%	54,15%	4,40%	8,60%	0,00%	0,00%
Breznički Hum	1,46%	0,41%	3,36%	0,92%	9,64%	2,67%	36,23%	31,04%	43,29%	54,27%	6,02%	10,69%	0,00%	0,00%
Cestica	1,75%	0,99%	0,96%	0,68%	6,24%	4,31%	36,07%	26,18%	49,59%	58,25%	4,99%	9,59%	0,40%	0,00%
Donja Voća	1,21%	0,96%	2,46%	0,45%	15,60%	3,00%	33,67%	33,03%	43,67%	54,92%	3,24%	7,64%	0,14%	0,00%
Gornji Kneginec	0,88%	0,38%	0,53%	0,17%	1,92%	0,76%	30,69%	21,16%	56,42%	62,10%	9,30%	15,42%	0,26%	0,02%
Jalžabet	2,11%	1,00%	0,36%	0,21%	13,35%	2,03%	33,76%	30,81%	43,76%	55,34%	5,39%	10,57%	1,27%	0,04%
Klenovnik	0,87%	0,45%	2,68%	0,45%	11,66%	1,67%	27,33%	24,90%	51,17%	60,98%	6,29%	11,55%	0,00%	0,00%
Ljubešćica	1,68%	0,41%	1,94%	0,41%	14,29%	4,15%	25,49%	23,58%	49,68%	59,34%	6,73%	12,10%	0,19%	0,00%
Mali Bukovec	0,60%	0,19%	0,92%	0,51%	21,48%	4,11%	35,41%	39,88%	36,77%	47,27%	4,72%	8,03%	0,11%	0,00%
Martijanec	0,67%	0,31%	1,34%	0,31%	9,11%	2,37%	37,75%	33,69%	46,77%	55,36%	4,36%	7,96%	0,00%	0,00%
Maruševec	0,70%	0,39%	1,30%	0,31%	17,00%	3,10%	22,30%	24,59%	51,98%	61,06%	6,66%	10,55%	0,07%	0,00%
Petrijanec	1,77%	1,41%	2,23%	1,44%	6,83%	3,45%	34,63%	27,82%	49,36%	56,03%	5,09%	9,85%	0,08%	0,00%
Sračinec	0,63%	0,44%	0,30%	0,25%	1,38%	1,71%	34,39%	21,08%	57,11%	58,40%	5,82%	18,09%	0,38%	0,02%
Sveti Đurđ	1,08%	0,42%	1,08%	0,35%	18,07%	3,57%	34,38%	35,94%	41,33%	52,80%	3,98%	6,92%	0,06%	0,00%
Sveti Ilija	0,54%	0,22%	0,44%	0,00%	7,96%	0,86%	27,07%	21,73%	55,95%	63,24%	8,03%	13,96%	0,00%	0,00%
Trnovec Bartolovečki	0,70%	0,36%	0,32%	0,09%	0,42%	0,40%	35,20%	24,16%	55,83%	61,53%	7,49%	13,40%	0,04%	0,06%
Veliki Bukovec	0,42%	0,34%	0,25%	0,34%	14,77%	1,03%	36,89%	36,39%	40,15%	52,27%	5,51%	9,53%	2,00%	0,09%
Vidovec	0,58%	0,38%	0,91%	0,14%	2,08%	0,71%	38,79%	28,09%	51,18%	58,46%	6,44%	12,20%	0,02%	0,02%
Vinica	0,45%	0,39%	0,66%	0,15%	8,47%	1,82%	25,93%	20,09%	57,70%	65,81%	6,72%	11,73%	0,07%	0,00%
Visoko	0,95%	0,45%	2,99%	0,71%	5,83%	3,75%	50,12%	40,18%	35,46%	46,79%	4,65%	8,13%	0,00%	0,00%
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA	0,89%	0,44%	0,86%	0,25%	7,05%	1,71%	25,81%	21,08%	53,36%	58,40%	11,92%	18,09%	0,12%	0,02%
REPUBLIKA HRVATSKA	1,71%	0,69%	0,96%	0,31%	6,86%	1,97%	21,29%	17,38%	52,63%	55,53%	16,39%	24,07%	0,16%	0,05%

Izvor: DZS, Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi; Popis 2011. i Popis 2021.

Prosječno je, na pojedinačnoj razini, u svim gradovima i općinama, najviše stanovnika završilo srednju školu (57,76 %), osnovnu školu (26,56 %) ili steklo visoko obrazovanje (12,40 %). Najveće razlike između JLS su upravo u udjelima tih kategorija koje prevladavaju (Tablica 36.). U svim JLS dominiraju osobe za završenom srednjom školom, a najveće udjele redom su 2021. godine imali: Vinica (65,81 %), Beretinec (63,40 %), Ivanec (63,28 %), Sveti Ilija (63,24 %), Novi Marof (62,69 %) i Gornji Kneginec (62,10 %). Udjeli osoba za završenom osnovnom školom variraju između 11,56 % (Varaždin) i 40,18 % (Visoko), a najviše udjele te obrazovne kategorije još imaju i općine Mali Bukovec (39,88 %), Veliki Bukovec (36,39 %) i Sveti Đurđ (35,94 %). Najveći udio visokoobrazovanoga stanovništva 2021. imali su gradovi Varaždin (32,07 %), Ludbreg (18,22 %) i Ivanec (16,29 %) te općina Sračinec (18,09 %), a najmanji općine Sveti Đurđ (6,92 %), Donja Voća (7,64 %), Martijanec (7,96 %), Mali Bukovec (8,03 %), Visoko (8,13 %) i Breznica (8,60 %).

Varaždinska županija je 2021. godine, prema narodnosti, druga etnički najhomogenija županija s vrlo visokim udjelom Hrvata (97,18 %), odmah iza Krapinsko-zagorske županije u kojoj 97,89 % populacije čine Hrvati. Imajući na umu taj podatak koji odražava visoku razinu etničke homogenosti Varaždinske županije, razlike u udjelima Hrvata u JLS relativno male, a etničke promjene, u skladu s time, zanemarive u relativnom smislu. Prema podacima Popisa 2021. godine, ukupno 11 JLS u Varaždinskoj županiji ima udio Hrvata iznad 99 %: Visoko (99,70 %), Klenovnik (99,39 %), Vidovec (99,25 %), Sveti Ilija (99,23 %), Bednja (99,20 %), Breznica (99,19 %), Martijanec (99,17 %), Breznički Hum (99,12 %), Novi Marof (99,06 %), Ljubeščica (99,05 %) i Donja Voća (99,01 %). Najmanji udio Hrvata u ukupnoj populaciji imale su 2021. godine općine Cestica (87,35 %), Petrijanec (88,05 %), Sračinec (93,65 %) i Mali Bukovec (94,87 %). Ujedno su to i JLS u kojima pripadnici ostalih naroda (nacionalnih manjina), imaju nešto veću brojnost i udjele, pa ih, uvjetno rečeno, smatramo etnički najraznolikijim područjem u Varaždinskoj županiji (uvjetno jer je i dalje riječ o visokom udjelu pripadnika hrvatskoga naroda).

Nakon Hrvata, u Varaždinskoj županiji najzastupljeniji su pripadnici romske, srpske, slovenske i albanske nacionalne manjine kojih je 2021. godine bilo ukupno 2.243 ili 1,41 %, dok se isti udio (1,41 %) odnosi na pripadnike svih ostalih narodnosti (nacionalnih manjina). Popisom 2021. registrirano je ukupno 1.101 Roma (0,69 %), 472 Srba (0,30 %), 444 Slovenaca (0,28 %) te 226 Albanaca (0,14 %). Iako se radi o malom broju pripadnika čiji je relativni udio uglavnom zanemariv u ukupnoj populaciji JLS Varaždinske županije, možemo istaknuti kako pripadnika romske nacionalne manjine najviše ima u općinama Cestici (314 ili 5,79 %), Malom

Bukovcu (45 ili 2,49 %) i Svetom Đurđu (52 ili 1,56 %) te Gradu Ludbregu (85 ili 1,00 %), pripadnika srpske nacionalnosti u gradovima Varaždinu (265 ili 0,61 %), Ludbregu (67 ili 0,79 %) te Lepoglavi (38 ili 0,55 %), pripadnika slovenske nacionalnosti u pograničnim općinama, a najviše u Cestici (176 ili 3,24 %), a pripadnika albanske nacionalnosti u Varaždinu (130 ili 0,30 %) i Ludbregu (24 ili 0,28 %). U odnosu na 2011. godinu zastupljenost najvećih etničkih skupina nije se mijenjala, a male promjene u relativnim udjelima pojedinih narodnosti odraz su opće depopulacije na županijskoj i gradskoj, odnosno općinskoj razini. Depopulacijski trendovi jednako pogađaju domicilnu populaciju kao i pripadnike manjinskih populacija, s time da, ovisno o intenzitetu smanjivanja ukupnoga broja stanovnika i trendu kretanja broja pripadnika manjina, relativni udjeli pojedinih etničkih skupina (na županijskoj razini) blago rastu (npr. romske), ostaju isti (npr. Slovenaca) ili se blago smanjuju (npr. srpske).

Za razliku od etničke strukture, vjerski je sastav stanovništvo u Varaždinskoj županiji nešto raznolikiji iako dominira stanovništvo katoličke vjeroispovijesti. Kao i na državnoj razini, u Varaždinskoj je županiji primjetan trend smanjivanja vjerski opredijeljenih i religioznih osoba te porast broja ateista, agnostika i skeptika. Navedeni su trendovi odraz općih društvenih promjena koje obuhvaćaju i promjene u percepciji religioznosti, osobito među mladima, iako i dalje možemo reći kako je religijska samoidentifikacija u Hrvatskoj na visokoj i stabilnoj razini (Komušanac, 2025). U Varaždinskoj se županiji 2021. ukupno 130.793 (82,01 %) osoba izjasnilo katolicima, a slijede po zastupljenosti: ostali kršćani (14.003 ili 8,78 %), nisu vjernici i ateisti (4.784 ili 3,00 %), osobe nepoznate vjerske opredijeljenosti (3.730 ili 2,34 %), agnostici i skeptici (1.940 ili 1,22 %) te oni koji se nisu vjerski izjasnili (1.806 ili 1,13 %) (Tablica 37.). Ukupno se, preostalih 2.431 (1,52 %) osoba, izjasnilo nekom od ponuđenih opcija, tj. pravoslavicima, protestantima, muslimanima, židovima, pripadnicima istočnih religija te pripadnicima ostalih religija, pokreta i svjetonazora. Navedeni trendovi religioznosti u Varaždinskoj su županiji 2021. godine vrlo slični onima u Hrvatskoj, osobito u pogledu najzastupljenijih vjerskih kategorija. Ipak, udio katolika nešto je niži (78,97 %), a udio ateista i onih koji nisu vjernici nešto viši na državnoj razini nego na županijskoj (4,71 % naspram 3 %), dok je udio ostalih kršćana znatno viši na županijskoj nego na državnoj razini (8,78 % naspram 4,83 %). S druge strane, najveća razlika razvidna je u udjelu pravoslavaca koji je na županijskoj razini, sukladno etničkoj strukturi, zanemariva (0,30 %), u odnosu na isti udio na razini Hrvatske koji je 2021. iznosio 3,32 % (Tablica 37.). Najveći udio katolika 2021. imali su općine Visoko (94,61 %), Breznički Hum (93,99 %), Klenovnik (93,53 %), Ljubešćica (93,01 %), Donja Voća (92,91 %), Bednja (91,86 %), Breznica (91,57 %), Martijanec (91,39 %) te

grad Lepoglava (91,16 %), a najmanji grad Ludbreg (69,94 %) te općine Vidovec (72,13 %), Petrijanec (73,78 %) i Veliki Bukovec (77,51 %).

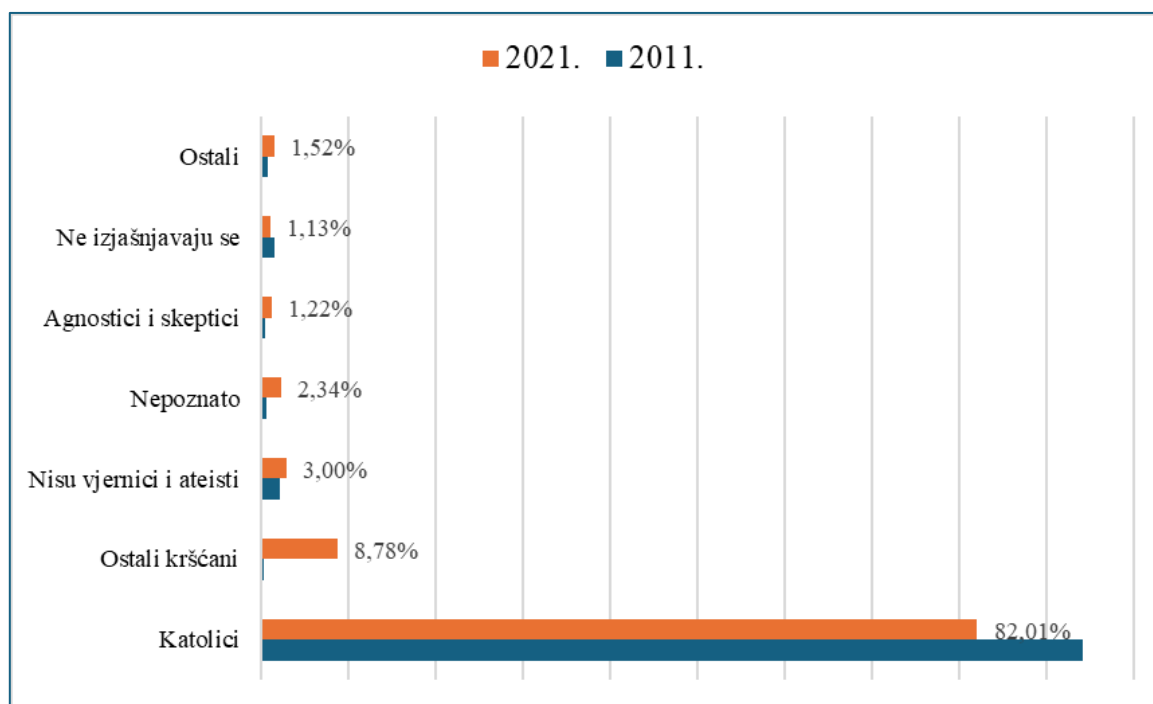
S obzirom na velik županijski udio osoba koje su se izjasnile ostalim kršćanima (8,78 %), u nastavku su izdvajane JLS s najvećim udjelima ove vjerske skupine: Vidovec (25,03 %), Petrijanec (19,09 %), Ludbreg (18,99 %), Mali Bukovec (18,68 %), Sveti Đurđ (16,60 %), Veliki Bukovec (14,94 %) i Maruševec (10,23 %), dok su najmanji udio imali Breznički Hum (3,27 %), Lepoglava (3,77 %) i Varaždinske Toplice (4,05 %). Najveći udio onih koji nisu vjernici te koji su ateisti imali su Varaždin (6,91 %), Ludbreg (4,21 %), Gornji Kneginec (2,55 %), Varaždinske Toplice (1,95 %) i Sveti Đurđ (1,89 %), a najmanji Mali Bukovec (0,33 %), Visoko (0,45 %), Klenovnik (0,50 %), Ljubešćica (0,53 %) i Donja Voća (0,54 %). Najveći udio agnostika i skeptika imali su Varaždin (2,87 %), Gornji Kneginec (1,35 %) i Ludbreg (1,19 %). Najmanja sklonost vjerskom izjašnjavanju registrirana je u Velikom Bukovcu (3,02 %), Varaždinu (2,22 %) i Ludbregu (1,64 %) (Tablica 37.).

Tablica 37. Vjerski sastav stanovništva gradova i općina Varaždinske županije 2021. godine, u %.

GRAD/OPĆINA	Katolici	Pravoslavci	Protestanti	Ostali kršćani	Muslimani	Židovi	Istočne religije	Ostale religije, pokreti i svjetonazori	Agnostici	Nisu vjernici i ateisti	Ne izjašnjavaju se	Nepoznato
<i>Ivanec</i>	88,44	0,09	0,06	6,35	0,28	0,01	0,20	0,55	0,70	1,82	0,80	0,71
<i>Lepoglava</i>	91,16	0,52	0,04	3,77	0,46	-	-	0,33	0,75	1,37	0,56	1,04
<i>Ludbreg</i>	69,94	1,11	0,04	18,99	0,20	0,01	0,02	0,66	1,19	4,21	1,64	1,98
<i>Novi Marof</i>	87,85	0,08	0,03	7,90	0,19	-	0,03	0,67	0,51	1,42	0,54	0,77
<i>Varaždin</i>	74,48	0,50	0,28	7,73	0,36	0,01	0,32	1,00	2,87	6,91	2,22	3,33
<i>Varaždinske Toplice</i>	89,78	0,34	0,04	4,05	0,25	-	0,02	0,40	0,81	1,95	0,99	1,37
<i>Bednja</i>	91,86	0,21	0,03	5,99	-	-	0,06	0,03	0,35	0,77	0,38	0,32
<i>Beretinac</i>	89,12	-	0,78	6,25	0,10	-	0,05	0,49	0,54	1,07	0,39	1,22
<i>Breznica</i>	91,57	0,20	-	5,43	0,15	-	0,05	0,61	0,15	1,02	0,71	0,10
<i>Breznički Hum</i>	93,99	-	-	3,27	-	-	0,09	0,09	0,71	0,88	0,35	0,62
<i>Cestica</i>	86,19	0,13	-	5,46	0,04	-	0,15	0,42	0,17	0,77	0,29	6,38
<i>Donja Voća</i>	92,91	0,15	-	4,73	-	0,05	-	0,10	0,34	0,54	0,39	0,79
<i>Gornji Knežinec</i>	82,82	0,35	0,20	7,35	0,18	0,02	0,10	0,57	1,35	2,55	1,18	3,33
<i>Jalžabet</i>	80,33	0,03	0,13	4,56	0,28	-	0,06	0,75	0,38	0,94	0,69	11,84
<i>Klenovnik</i>	93,53	0,11	-	4,74	0,11	-	-	0,39	0,28	0,50	0,06	0,28
<i>Ljubešćica</i>	93,01	0,24	0,47	4,38	-	-	-	0,24	0,24	0,53	0,41	0,47
<i>Mali Bukovec</i>	78,88	0,11	0,06	18,68	-	-	-	0,17	0,17	0,33	0,33	1,27
<i>Martijanec</i>	91,39	0,11	-	5,38	0,04	-	-	0,57	0,49	0,83	0,72	0,45
<i>Maruševac</i>	81,66	0,11	0,14	10,23	0,04	-	-	4,35	0,60	1,09	0,88	0,92
<i>Petrijanec</i>	73,78	0,09	-	19,09	0,07	-	0,02	0,44	0,48	0,64	0,44	4,96
<i>Sračinec</i>	84,57	0,19	0,04	5,24	0,04	-	0,11	0,26	0,47	1,65	1,05	6,39
<i>Sveti Đurđ</i>	80,22	0,18	-	16,60	0,03	-	-	0,24	0,36	1,89	0,15	0,33
<i>Sveti Ilija</i>	86,95	0,19	0,09	7,71	-	-	-	0,80	0,74	1,60	0,65	1,26
<i>Trnovec Bartolovečki</i>	87,29	0,15	0,11	8,20	0,02	-	0,18	0,37	0,52	1,56	0,62	0,98
<i>Veliki Bukovec</i>	77,51	0,15	-	14,94	0,23	-	-	1,06	0,30	1,36	3,02	1,43
<i>Vidovec</i>	72,13	0,04	-	25,03	0,04	-	0,02	0,41	0,31	0,73	0,45	0,85
<i>Vinica</i>	87,09	0,10	-	9,37	0,07	-	-	0,60	0,43	0,99	0,46	0,89
<i>Visoko</i>	94,61	-	-	4,42	-	-	-	-	0,30	0,45	0,07	0,15
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA	82,01	0,30	0,13	8,78	0,20	0,00	0,13	0,76	1,22	3,00	1,13	2,34
REPUBLIKA HRVATSKA	78,97	3,32	0,26	4,83	1,32	0,01	0,09	0,96	1,68	4,71	1,72	2,14

Izvor: DZS, Stanovništvo prema vjeri; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

Promjene u obrascima religioznosti Varaždinske županije vidljive su na Slici 27. (za najzastupljenije kategorije; autorska prilagodba). U odnosu na 2011. godine uočen je trend smanjivanja udjela katolika u ukupnoj populaciji za čak 12,07 % (s 94,08 % na 82,01 %) te porast udjela ostalih prikazanih kategorija, a najviše ostalih kršćana (s 0,30 % na 8,78 %), onih čija je vjerska pripadnost nepoznata (s 0,57 % na 2,34 %), onih koji nisu vjernici i koji su ateisti (s 2,20 % na 3 %) te agnostika i skeptika (s 0,45 % na 1,22 %).

Slika 27. Usporedba promjena kategorija stanovništva Varaždinske županije prema vjerskoj pripadnosti 2011. i 2021. godine.

Izvor: DZS, Stanovništvo prema vjeri; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. i 2021.

3. DEMOGRAFSKA REVITALIZACIJA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

Analiza demografskih pokazatelja Varaždinske županije potvrdila je nepovoljne demografske trendove, kao što su kontinuirana depopulacija ukupnoga županijskoga stanovništva od 1991. godine, s time da pad broja stanovnika u nekim općinama traje neprekidno od 50-ih godina prošloga stoljeća (osobito perifernim). Tipizacija općega kretanja stanovništva prema kojoj čak 26 JLS Varaždinske županije ima registriran najnepovoljniji E4 tip – izumiranje, ukazuje na potrebu uvođenja novih ili unaprjeđenja postojećih demografskih mjera (uz mjere na državnoj razini).

S obzirom na primjetne prostorne razlike u ukupnom demografskom potencijalu (brojnost populacije) i kretanju fertiliteta (TFR-a), demografsku je revitalizaciju potrebno razmatrati posebno na županijskoj i lokalnoj razini.

3.1. Opći državni (nacionalni) strateško-zakonodavni okvir

Na temelju članka 11. stavka 2. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 123/17 i 151/22.) Hrvatski sabor na sjednici 14. ožujka 2024. donio je prvi strateški demografsko-revitalizacijski akt nakon pristupanja Hrvatske Europskoj uniji 2013. godine. Riječ je o tzv. *Strategiji demografske revitalizacije Republike Hrvatske do 2033. godine* (*Narodne novine*, br. 36/24.). Kao što je navedeno u uvodnom dijelu *Strategije*, navedeni se dokument smatra dugoročnim aktom strateškoga planiranja koji ima za cilj podržati provedbu *Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine*.²⁶ Temeljna je svrha dokumenta definirati strateške ciljeve demografske revitalizacije Hrvatske te ključna područja intervencije, na temelju analize demografskih kretanja.²⁷ Provođenje demografske revitalizacije Hrvatske planira se ostvariti kroz: obiteljsku politiku i poticanje ravnopravnoga i odgovornoga roditeljstva radi povećanja kvalitete života obitelji i smanjivanja razlika između željenoga i ostvarenoga broja djece (1) te migracijsku politiku koja će za cilj imati postići uravnoteženiju dinamiku prostorne mobilnosti (2). Slogan *Strategije* jest „Hrvatska otporna na demografske izazove“,²⁸ kojim su obuhvaćeni nepovoljni trendovi domicilne populacije, ali i novi izazovi koji uključuju i hrvatsko (iseljeničko) i strano (useljeničko) stanovništvo. Sukladno tome definirana su dva strateška cilja s podciljevima:

STRATEŠKI CILJ 1. – Izgrađeno poticajno okruženje za obitelji i mlade

---

²⁶ Mrežna stranica: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_03_36_580.html

²⁷ Isto.

²⁸ Isto.

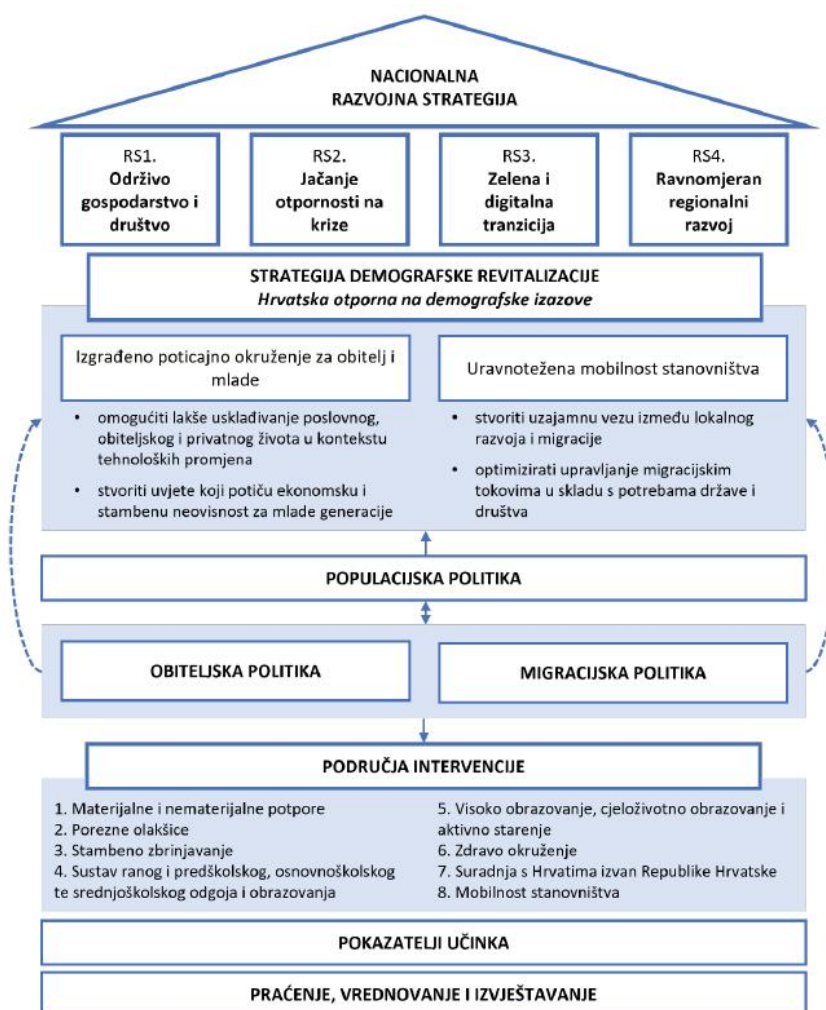
Podciljevi:

- omogućiti lakše usklađivanje poslovnoga, obiteljskoga i privatnoga života;
- stvoriti uvjete koji potiču ekonomsku i stambenu neovisnost za mlade generacije.

STRATEŠKI CILJ 2. – Uravnotežena mobilnost stanovništva

Podciljevi:

- stvoriti uzajamnu vezu između lokalnoga razvoja i migracije;
- optimizirati upravljanje migracijskim tokovima u skladu s potrebama države i društva (Slika 28.).

Slika 28. Strateško-provedbeni okvir demografskog razvoja Republike Hrvatske-

Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_03_36_580.html.

Prema priloženoj shemi (Slika 28.), definirano je ukupno osam područja intervencije:

- Materijalne i nematerijalne potpore;
- Porezne olakšice;

- Stambeno zbrinjavanje;
- Sustav ranoga i predškolskoga, osnovnoškolskoga te srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja;
- Visoko obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje i aktivno starenje;
- Zdravo okruženje;
- Suradnja s Hrvatima izvan RH i
- Mobilnost stanovništva.

Iako tek predstoji definirati konkretne mjere kojima će se navedeni ciljevi i podciljevi pokušati ostvariti do 2033., izdvojeni strateško-provedbeni okvir demografskoga razvoja Hrvatske, može poslužiti i za kreiranje regionalnih i lokalnih pristupa demografskoj revitalizaciji, uvažavajući specifične demografske i razvojne izazove hrvatskih županija, gradova i općina. Osim toga, Strategijom je definirano kako su tijela nadležna za provedbu Strateškoga cilja 1. Izgrađeno poticajno okruženje za obitelji i mlade, osim resornih ministarstava, i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.²⁹

U nastavku donosimo postojeće demografske mjere koje se provode na državnoj razini.³⁰ Podrška roditeljstvu u Hrvatskoj ostvaruje se kroz:

1. Sustav roditeljskih potpora koji je uređen Zakonom o roditeljskim potporama (*Narodne novine*, br. 152/22). Tim su zakonom propisana prava roditelja na vremenske i novčane potpore, uvjeti i način ostvarivanja i financiranja.

2. Sustav doplatka za djecu koji je uređen Zakonom o doplatku za djecu (*Narodne novine*, br. 156/23), a tim su zakonom propisani uvjeti ostvarivanja prava na novčana primanja roditelja radi potpore za odgoj i uzdržavanje djece.

• **Rodiljne i roditeljske potpore**

Prema trenutno važećem Zakonu o roditeljskim potporama (*Narodne novine*, br. 152/22), postoji čak 10 mjera iz spomenute domene (rodiljni dopust, očinski dopust, roditeljski dopust, rad s polovicom punoga radnoga vremena, rad s polovicom punoga radnoga vremena zbog pojačane njege djeteta, stanka za dojenje djeteta, dopust trudne radnice ili dopust radnice koja je rodila ili dopust radnice koja doji dijete, slobodan radni dan za prenatalni pregled, dopust

²⁹ Isto.

³⁰ Osnovne informacije o postojećim demografskim mjerama preuzete su sa mrežne stranice Ministarstva demografije i useljeničtva Republike Hrvatske: <https://mdu.gov.hr/>, iz sekcije: <https://mdu.gov.hr/podrska-roditeljstvu-5912/5912> te iz relevantnih zakonskih akata.

ili rad s polovicom radnoga vremena radi skrbi i njege djeteta s poteškoćama u razvoju, mirovanje radnoga odnosa odnosno djelatnosti na temelju koje je stečen status osiguranika do treće godine života djeteta).³¹ Spomenut ćemo dva temeljna prava, roditeljni i roditeljski dopust. Rodiljni dopust zaposlena ili samozaposlena trudnica, odnosno majka obavezno koristi od 28., a može ga koristiti od (najranije) 45. dana prije dana očekivanoga poroda te isti traje do navršenih 6 mjeseci djetetova života.³² Roditeljski dopust mogu koristiti zaposleni ili samozaposleni roditelji nakon navršenih 6 mjeseci života djeteta do osme godine života djeteta. Pravo se odnosi na oba roditelja, a trajanje se određuje prema broju djece: za prvo i drugorođeno dijete od 8 mjeseci, a za blizance, trećerođeno i svako sljedeće dijete od 30 mjeseci.³³ Naknada plaće tijekom roditeljskoga dopusta (prvih 6 odnosno 8 mjeseci) isplaćuje se u punom iznosu osnovice za naknadu plaće (100 % od osnovice za naknadu plaće), ali ne može za puno radno vrijeme iznositi više od 225,5 % proračunske osnovice mjesečno odnosno 995,44 eura.³⁴

- **Doplatak za djecu**

Pravo na doplatu za djecu može se ostvariti ako prosječni mjesečni dohodak po članu kućanstva u prethodnoj kalendarskoj godini ne prelazi 140 % proračunske osnovice (441,44 eura). Temelj ostvarivanja je kriterij prosječnoga dohotka po članu kućanstva u prethodnoj kalendarskoj godini koji ne smije prijeći 618,02 eura mjesečno, a iznos se određuje prema pet cenzusnih grupa, ovisno o postotku proračunske osnovice (Tablica 38.).³⁵

Tablica 38. Shema određivanje svote doplatka za djecu od 1. ožujka 2024. godine.

Ukupni dohodak po članu kućanstva mjesečno	Visina doplatka za djecu u % od proračunske osnovice (PO)	Iznos doplatka u eurima
do 20 % PO (0-88,29 eura)	4%	61,80 eura
iznad 20 % do 40 % PO (88,30-176,58 eura)	12,50%	55,18 eura
iznad 40 % do 60 % PO (176,59-264,86 eura)	11%	48,56 eura
iznad 60 % do 100 % PO (264,87-441,44 eura)	9%	39,73 eura
iznad 100 % do 140 % PO (441,45-618,02 eura)	7%	30,90 eura

Izvor: HZMO (Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje), 2024. *Autorska prilagodba.*

Novi paket demografskih mjera stupio je na snagu 1. ožujka 2025. godine, a prilikom predstavljanja istih sredinom prosinca 2024. godine, istaknuto je kako je proračun Ministarstva

³¹ Mrežna stranica: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_12_152_2372.html

³² Mrežna stranica: <https://mdu.gov.hr/roditeljne-i-roditeljske-potpore-5913/5913>

³³ Isto.

³⁴ Isto.

³⁵ Mrežna stranica: <https://mdu.gov.hr/doplatak-za-djecu-5914/5914>

demografije i useljništva u 2025. godini povećan za 202 %, a čak 60 % proračuna odnosi se na sustav podrške roditeljstvu (rodiljne i roditeljske potpore).³⁶

Nove su mjere, kako je istaknulo Vijeće demografske revitalizacije Republike Hrvatske, kategorizirane u četiri skupine: (1) unapređenje sustava podrške roditeljstvu, (2) izgradnja poticajnog obiteljskoga okruženja, (3) revitalizacija područja pogođenih depopulacijom te (4) poticanje povratka hrvatskih iseljenika. Prema informacijama s mrežne stranice Vlade Republike Hrvatske koje su objavljene 24. siječnja 2025. godine,³⁷ najveće se izmjene odnose na povećanje naknada za korisnike roditeljskih potpora te drugih novčanih naknada.

Izdvajamo neka od promjena koje se očekuju; povećanje gornje granice iznosa naknade za roditeljski dopust (do 3.000 €) koja bi omogućila da 97 % korisnika prima punu plaću tijekom trajanja dopusta; povećanje roditeljskih naknada za roditelje koji imaju blizance, treće i svako sljedeće dijete s 551 € na 803 €; povećanja naknada za roditeljski dopust kao pola radnoga vremena do prve godine života djeteta s 485 € na 971 €; udvostručenje jednokratne novčane potpore za novorođeno dijete s 309 € na 618 € i sl.³⁸

3.2. Mjere demografske revitalizacije Varaždinske županije

Ministarstvo demografije i useljništva Republike Hrvatske i nekadašnji Središnji državni ured za demografiju i mlade od 2020. godine prikupljaju podatke o demografskim mjerama koje provode jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave u Hrvatskoj na godišnjoj razini. Glavni je cilj sustavno analizirati i objavljivati podatke te promovirati primjere dobre prakse iz područja demografske revitalizacije. Jedan od važnih ciljeva jest i informiranje građana o postojećim demografskim mjerama na državnoj i nižim razinama (tko može biti korisnik prava i na koji se način pojedina prava ostvaruju). Unificiranu kontaktnu formu šalje resorno ministarstvo čelnim osobama svih JLS u Hrvatskoj (576), a obuhvaća različita problemska područja koja vezemo uz obiteljski i roditeljski standard, iznos novčane potpore za rođenje djeteta, organizaciju programa predškolskoga odgoja, cijene jaslaca i vrtića, sufinanciranje nabave školskih udžbenika i materijala, subvencije prijevoza učenika i studenata, subvencije smještaja, mjere stambenoga zbrinjavanja, organizaciju i financiranje produženoga boravka, organizaciju i subvencije prehrane u vrtićima i školama, iznose učeničkih i studentskih

---

³⁶ Mrežna stranica: <https://mdu.gov.hr/vijesti-4693/predstavljen-paket-demografskih-mjera-za-2025-demografija-stratesko-pitanje-buducnosti-hrvatske/7168>

³⁷ Isto.

³⁸ Mrežna stranica:

https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Vijesti/2025/Sijecanj/24_sijecnja/Zakon_o_izmjenama_i_dopunama_Zakona_o_rodiljnim_i_roditeljskim_potporama.pdf

stipendija, investiranje u izgradnju/nadogradnju/rekonstrukciju odgojno-obrazovnih ustanova i sl.³⁹

Obrazac u Microsoft Excel-u sadrži ukupno 53 pitanja, a 2024. godine ispunilo ga je ukupno 570 JLS (422 općine, 127 gradova i 21 županija uključujući Grad Zagreb s posebnim statusom grada-županije). Uz Varaždinsku županiju, svih 6 gradova i 22 općine ispunili su spomenuti obrazac. Zaključci iz ovoga i sljedećega poglavlja odnose se na provedenu komparativnu analizu podataka koje su JLS dostavile resornom Ministarstvu.⁴⁰ Za početak, analizirat ćemo dosadašnji angažman Varaždinske županije u pogledu regionalnih (županijskih) demografskih mjera.

Novčane potpore za rođenje djeteta (1)

Varaždinska županija jedna je od trinaest županija u Hrvatskoj koje ne dodjeljuju jednokratne financijske potpore za rođenje djeteta. U županijama koje takve potpore imaju, raspon jednokratne novčane potpore je od 50 do 331 eura za prvo dijete, od 80 do 331 eura za drugo dijete, za treće od 132 do 675 eura itd., s time da neke županije naknade isplaćuju samo za rođenje trećega i svakoga sljedećega djeteta. Najveću naknadu za rođenje prvoga i drugoga djeteta daje Grad Zagreb, 331 eura, a iznos je fiksni/isti, neovisno o broju djece. Najveću naknadu za treće i svako iduće dijete ima Zadarska županija, 675 eura. Iako trenutno ne postoji mehanizam izravnoga financijskoga poticanja rađanja (jednokratne novčane potpore), Varaždinska županija roditeljima novorođenih beba osigurava prigodne poklon pakete što se smatra oblikom neizravne financijske potpore.

Mjere u području predškolskoga odgoja i obrazovanja (2 i 3)

S druge strane, Varaždinska županija jedna je od ukupno šest županija (Međimurska, Osječko-baranjska, Krapinsko-zagorska, Virovitičko-podravska županija i Grad Zagreb), koje sufinanciraju troškove produženoga boravka u osnovnim školama različitim modelima, iako je sama organizacija programa predškolskoga odgoja u nadležnosti jedinica lokalne samouprave, tj. općina i gradova. Financiranje ili sufinanciranje uglavnom se temelji na sredstvima županija, sredstvima JLS, roditeljskim uplatama te drugim izvorima. Varaždinska županija troškove produženoga boravka učenika u osnovnim školama sufinancira mjesečno sa 13,27 eura po djetetu te dvije plaće za učitelje koji provode program produženoga boravka, a za tu je namjenu

---

³⁹ Cjelokupan obrazac dostupan je na mrežnoj stranici Ministarstva demografije i useljništva Republike Hrvatske: <https://mdu.gov.hr/demografija/demografske-mjere-na-lokalnoj-i-zupanijskoj-razini-5671/5671>

⁴⁰ Resorno ministarstvo objavilo je navedene podatke za sve JLS koje su dostavile podatke za 2024. godinu na poveznici: <https://mdu.gov.hr/demografija/demografske-mjere-na-lokalnoj-i-zupanijskoj-razini-5671/5671>

u proračunskim županijskim sredstvima osigurano 382.858,67 eura. U Županiji ne postoji mogućnost smanjenja cijena usluga dječjega vrtića za drugo, treće i svako sljedeće dijete (za djecu iz istih obitelji koja istovremeno pohađaju vrtić), jer je organizacija rada predškolskih ustanova u nadležnosti jedinica lokalne samouprave. Varaždinska županija, kao i većina županija, ne financira kupnju školskih udžbenika za učenike srednjih škola niti radnih bilježnica i ostalih radnih materijala u osnovnim školama. Za prijevoz učenika osnovnih škola organiziran je posebno ugovoreni prijevoz autobusima te je, za tu namjenu, izdvojeno 983.540,07 eura. Također, sufinancira se prijevoz učenika srednjih škola, a realizira se temeljem Odluke Vlade RH o sufinanciranju međumjesnoga javnoga prijevoza za učenike srednjih škola te Odluke Županijske skupštine o kriterijima i načinu financiranja troška prijevoza učenika srednjih škola na način da Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih RH osigurava sredstva za 75 % iznosa utvrđenoga Odlukom, a razliku do pune cijene karte snose Varaždinska županija i roditelji u iznosu 13,27 eura mjesečno za autobusni prijevoz, dok je prijevoz željeznicom u 100 postotnom iznosu financiran državnim sredstvima.

Sufinanciranje troškova prijevoza studenata koji imaju prebivalište na području Varaždinske županije, a redoviti su studenti koji studiraju u Republici Hrvatskoj, provodi se na način da studenti ostvaruju pravo na dodjelu mjesečnih pokaznih karata ili četiri vozne karte mjesečno te doplaćuju do pune cijene karte ovisno o mjestu studiranja, dok Varaždinska županija doplaćuje razliku troškova. Studenti koji studiraju izvan Republike Hrvatske ostvaruju pravo na iznos od 106,16 eura godišnje. Varaždinska županija sufinancira i prehranu učenicima s iznosom od 1,33 eura po danu po učeniku te trošak smještaja u učeničkim domovima iznosom od 50 % ekonomske cijene. Također, Varaždinska županija dodjeljuje učeničke i studentske stipendije putem javnoga natječaja. Mjesečni iznos stipendije za učenike iznosi 65 eura, a za studente 130 eura, dodjeljuje se kroz svih 12 mjeseci, a ukupan broj stipendija je 198. Obje vrste mjesečnih stipendija dodjeljuju se na temelju tri kriterija: kriterij nadarenosti, kriterij slabijega imovinskoga stanja te kriterij deficitarnosti.

Mjere stambenoga zbrinjavanja za mlade obitelji (4)

Varaždinska županija trenutno ne provodi posebne mjere stambenoga zbrinjavanja za mlade obitelji, a postojeće mjere odnose se na subvencioniranje stambenih kredita za djelatnike zdravstvenih i socijalnih ustanova na području Varaždinske županije.

3.3. pristupi demografskoj revitalizaciji na lokalnoj razini (JLS) Varaždinske županije

Pristup demografskoj revitalizaciji na razini gradova i općina Varaždinske županije temelji se na analizi sadržaja odgovora, njihove kategorizacije i tematske obrade. Sve su JLS sudjelovale u istraživanju resornoga ministarstva, a odgovori su preuzeti iz javno objavljenih podataka. Komparativnom analizom usporedili smo četiri vrste demografskih mjera: novčane potpore za rođenje djeteta (1), mjere za program predškolskoga odgoja (2), mjere za obrazovanje (3) i mjere stambenoga zbrinjavanja za mlade obitelji (4). Mjere i kratak opis prikazani su sažeto u Tablici 39., a u tekstualnom dijelu posebno su istaknute pojedinosti oko kriterija i načina provođenja pojedinih seta mjera.

- **Novčane potpore za rođenje djeteta (1)**

Svi gradovi i općine Varaždinske županije, osim Općine Petrijanec, isplaćuju novčane naknade za rođenje djeteta. Iznos potpore za prvo i drugo dijete je u rasponu između 132 eura (Općina Breznički Hum) i 1.000 eura (Grad Varaždin), za treće dijete između 200 eura (Općina Vidovec) i 1.500 eura (Općina Sveti Ilija). Najveći iznos potpore za četvrto dijete je 2.000 eura (Općina Sveti Ilija), a za peto i svako sljedeće dijete 1.195 eura (Općina Vinica) (Tablica 39.). Ukupno 10 JLS ima fiksni iznos naknade, neovisno o redu rođenja djeteta: Grad Ludbreg (400 eura), Grad Varaždin (1.000 eura), Općina Bednja (265 eura), Općina Cestica (270 eura), Općina Gornji Kneginec (300 eura), Općina Mali Bukovec (400 eura), Općina Martijanec (400 eura), Općina Sveti Đurđ (400 eura), Općina Veliki Bukovec (400 eura) i Općina Vidovec (200 eura). Osim novčanih potpora, neke JLS imaju i druge financijske ili nefinancijske potpore vezane uz trudnoću, novorođenčad i roditeljstvo. Primjerice, Lepoglava, Jalžabet i Mali Bukovec uručuju prigodne poklon pakete (higijenske potrepštine, pelene, slikovnice i sl.), općine Vidovec i Ljubešćica poklon pakete povodom Svetoga Nikole, a Lepoglava i financijsku potpore za rođenje blizanaca ili trojki u iznosu od 1.000 i 1.350 eura.

- **Mjere za program predškolskoga odgoja (2)**

U svim je JLS Varaždinske županije, osim u Općini Sračinec, organiziran program predškolskoga odgoja. U 20 JLS program predškolskoga odgoja organiziran je za vrtićku i jasličku dob, a u 7 JLS samo za vrtićku dob (Breznički Hum, Donja Voća, Mali Bukovec, Petrijanec, Sveti Ilija, Veliki Bukovec i Visoko). Od JLS koje imaju organiziranu jasličku skrb, cijena jaslaca za prvo dijete kreće se u rasponu između 54 eura (Lepoglava) i 205 eura (Varaždinske Toplice), za drugo dijete od 27 eura (Lepoglava) do 205 eura (Varaždinske Toplice), a u većini JLS, jaslalice za treće dijete su besplatne ako djeca istovremeno pohađaju vrtić.

Tablica 39. Usporedbeni prikaz tipova demografskih mjera u gradovima i općinama Varaždinske županije 2024. godine.

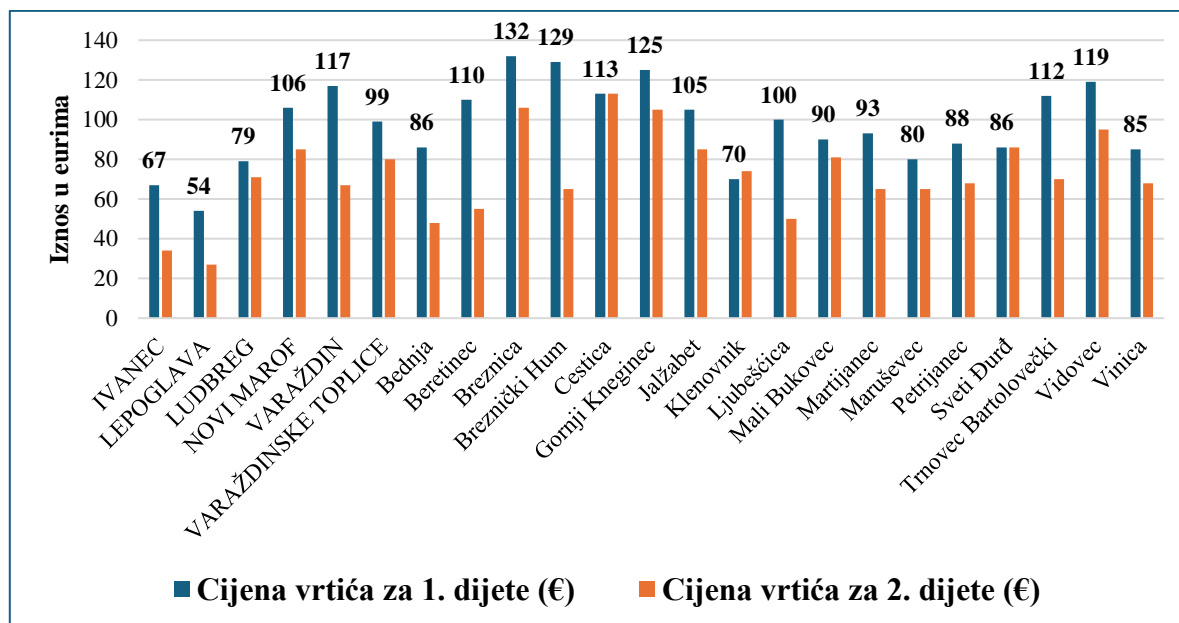
Naziv grada/općine	Novčane potpore za rođenje djeteta (1)		Mjere za program predškolskoga odgoja (2)		Mjere subvencije za obrazovanje (3)								Mjere za stambeno zbrinjavanje mladih obitelji (4)	
	DA/NE	Kratak opis (raspon potpore ovisno o redu rađanja djeteta; prvo do peto i svako sljedeće)	Postoji li program PO?	Kratak opis (raspon cijena vrtića za prvo-drugo-treće dijete)	udžbenici za učenike sš	radne bilježnice i materijali u oš	troškovi produženoga boravka u oš	prijevoz učenika i smještaj u studentima	učeničkim i studentskim domovima	učeničko stipendiranje	studentsko stipendiranje	DA/NE	Kratak opis (područje subvencija)	
Ivanec	DA	od 266 do 400 €	DA	67-30-0 €	NE	DA	NE	NE	DA	NE	DA	DA	komunalni doprinosi; kupnja prve nekretnine	
Lepoglava	DA	od 400 do 665 €	DA	54-27-0 €	NE	DA	NE	NE	NE	NE	DA	DA	kupnja prve nekretnine ili adaptacija	
Ludbreg	DA	fiksni iznos-400 €	DA	79-71-67 €	NE	DA	DA	NE	DA	DA	DA	NE	-	
Novi Marof	DA	od 150 do 750 €	DA	106-85-53 €	DA	DA	DA	NE	DA	DA	DA	NE	-	
Varaždin	DA	fiksni iznos-1.000 €	DA	117-67-33 €	NE	DA	DA	NE	DA	DA	DA	DA	POS stanovi od 2024.	
Varaždinske Toplice	DA	od 265 do 995 €	DA	99-80-0 €	NE	DA	DA	NE	NE	NE	DA	DA	komunalni doprinosi	
Bednja	DA	fiksni iznos-265 €	DA	86-48-28 €	NE	DA	DA	DA	DA	NE	DA	NE	-	
Beretinec	DA	od 200 do 450 €	DA	110-55-55 €	NE	DA	DA	NE	DA	DA	DA	DA	kupnja ili gradnja prve nekretnine ili adapt.	
Breznica	DA	od 266 do 802 €	DA	132-106-106 €	NE	DA	NE	NE	NE	NE	DA	NE	-	
Brežnički Hum	DA	od 132 do 265 €	DA*	129-65-65 €	NE	DA	Ne postoji PB.	NE	NE	NE	DA	NE	-	
Cestica	DA	fiksni iznos-270 €	DA	113-113-0 €	NE	DA	NE	NE	DA	NE	DA	NE	-	
Donja Voća	DA	od 398 do 664 €	DA	ne postoji vrtić**	NE	DA	DA	NE	NE	NE	NE	DA	kupnja, uređenje ili energetska obnova	
Gornji Kneginec	DA	fiksni iznos-300 €	DA	125-105-105 €	NE	NE	DA	NE	NE	NE	DA	NE	-	
Jalžabet	DA	od 400 do 1.000 €	DA	105-85-64 €	NE	NE	DA	NE	DA	NE	NE	DA	kupnja prve nekretnine	
Klenovnik	DA	od 200 do 670 €	DA	70-74-0 €	NE	DA	Ne postoji PB.	NE	NE	DA	DA	NE	-	
Ljubešćica	DA	od 500 do 700 €	DA	100-50-0 €	NE	NE	DA	DA	NE	NE	DA	NE	-	
Mali Bukovec	DA	fiksni iznos-400 €	DA*	90-81-72 €	NE	DA	DA	NE	DA	DA	NE	DA	kupnja ili urednje prve nekretnine	
Martijanec	DA	fiksni iznos-400 €	DA	93-65-47 €	NE	NE	DA	NE	DA	NE	NE	NE	-	
Maruševac	DA	od 275 do 500 €	DA	80-65-65 €	NE	DA	DA	NE	DA	NE	DA	DA	kupnja prve nekretnine ili adaptacija	
Petrijanec	NE	/	DA*	88-68-0 €	NE	DA	DA	NE	DA	DA	DA	NE	-	
Sračinec	DA	od 200 do 400 €	NE	N/A	NE	NE	DA	NE	NE	DA	DA	NE	-	
Sveti Đurđ	DA	fiksni iznos-400 €	DA	86-86-0 €	NE	DA	DA	NE	DA	NE	NE	NE	-	
Sveti Ilija	DA	od 150 do 2.000 €	DA	N/A	NE	NE	DA	NE	NE	NE	DA	N/A	kupnja prve nekretnine ili adaptacija	
Trnovec Bartolovečki	DA	od 265 do 530 €	DA	112-70-0 €	NE	DA	NE	NE	DA	NE	DA	NE	-	
Veliki Bukovec	DA	fiksni iznos-400 €	DA	N/A	NE	DA	DA	NE	DA	DA	NE	N/A	kupnja prve nekretnine ili adaptacija	
Vidovec	DA	fiksni iznos-200 €	DA	119-95-83 €	NE	DA	DA	NE	DA	DA	DA	DA	kupnja prve nekretnine ili adaptacija	
Vinica	DA	od 664 do 1.195 €	DA	85-68-59 €	NE	DA	DA	NE	DA	DA	DA	DA	komunalni doprinosi; kupnja prve nekretnine	
Visoko	DA	od 199 do 729 €	DA	ne postoji vrtić	NE	DA	DA	NE	NE	NE	NE	NE	-	
* samo za vrtiću dob; ** sufinanciranje ekonomske cijene vrtića za djecu koja odlaze i susjedne gradove i općine; N/A not available														

* samo za vrtiću dob; ** sufinanciranje ekonomske cijene vrtića za djecu koja odlaze i susjedne gradove i općine; N/A not available

Izvor: Autorska obrada, kategorizacija i prilagodba. Prema: <https://mdu.gov.hr/demografija/demografske-mjere-na-lokalnoj-i-zupanijskoj-razini-5671/5671>

Cijena vrtića za prvo dijete je između 54 eura (Lepoglava) i 132 eura (Breznica), za drugo dijete između 27 eura (Lepoglava) i 113 eura (Cestica), a ukupno 9 JLS omogućuje besplatnu vrtićku skrb za treće i svako iduće dijete istih roditelja, uz uvjet da svi istovremeno pohađaju vrtić. Raspon cijena vrtića za prvo i drugo dijete vidljiv je na Slici 29. (i Tablici 39.).

Slika 29. Usporedba cijena vrtića u JLS Varaždinske županije u pedagoškoj godini 2023./2024.

Izvor: <https://mdu.gov.hr/demografija/demografske-mjere-na-lokalnoj-i-zupanijskoj-razini-5671/5671>

U većini JLS (13/28), postotak neupisane djece je do 20 %, a 9 JLS nema liste čekanja za upis u vrtić, odnosno sva djeca ostvaruju upis (Lepoglava, Breznički Hum, Gornji Kneginec, Klenovnik, Ljubešćica, Mali Bukovec, Petrijanec, Sveti Đurđ, Trnovec Bartolovečki). Neke JLS u kojima postoji lista čekanja, dodjeljuju novčanu pomoć roditeljima djece koja nisu ostvarila pravo na upis u dječje vrtiće zbog popunjenosti kapaciteta, primjerice općine Jalžabet (250 eura), Ljubešćica (119 eura), Vinica (135 eura), Bednja (66 eura) i Breznica (120 eura). Glavni izazovi organizacije predškolskih djelatnosti su: nedostatak financijskih sredstava, nedostatak mjesta u dječjim vrtićima, nedostatak prostornih kapaciteta u dječjem vrtiću te nedostatak odgojitelja i stručnih suradnika. Ukupno je 6 JLS za predškolske djelatnosti u 2023. godini izdvojilo do 10 % lokalnoga proračuna (Lepoglava, Varaždin, Breznički Hum, Ljubešćica, Maruševec i Trnovec Bartolovečki), 9 JLS između 10 % i 20 % (Novi Marof, Varaždinske Toplice, Bednja, Beretince, Cestica, Gornji Kneginec, Mali Bukovec, Martijanec i Vinica), 8 JLS između 20 % i 30 % (Ivanec, Ludbreg, Breznica, Jalžabet, Klenovnik, Petrijanec, Sveti Đurđ i Vidovec), dok za ostale JLS podatci nisu dostupni.

- **Mjere za obrazovanje (3)**

Od ukupno 28 JLS u županiji, subvencije za kupnju školskih udžbenika za srednjoškolce omogućuje samo Grad Novi Marof. S druge strane, samo 6 JLS ne subvencionira nabavu radnih bilježnica i radnih materijala za učenike osnovnih škola (Gornji Kneginec, Jalžabet, Ljubešćica, Martijanec, Sračinec i Sveti Ilija). U gradovima i općinama gdje je organiziran produženi boravak, sufinanciranje se ostvaruje na različite načine. U većini JLS financiraju se troškovi plaća i ostalih materijalnih prava učiteljima u produženom boravku, neke JLS prakticiraju model zajedničkoga financiranja (JLS, Varaždinska županija i roditelji), a neke su odredile fiksni iznos subvencije po učeniku. Nadalje, dvije JLS sufinanciraju smještaj u učeničkim/studentским domovima (Bednja i Ljubešćica), a 17 troškove prijevoza učenika/studenata (Ivanec, Ludbreg, Novi Marof, Varaždin, Bednja, Beretince, Cestica, Jalžabet, Mali Bukovec, Martijanec, Maruševac, Petrijanec, Sveti Đurđ, Trnovec Bartolovečki, Veliki Bukovec, Vidovec i Vinica). Vezano uz način sufinanciranja prijevoza, neki gradovi i općine troškove podmiruju u visini 100 % iznosa mjesečne cijene karte ili u određenom fiksnom iznosu po učeniku/studentu, a iznos se isplaćuje na mjesečnoj ili na godišnjoj razini.

Jedanaest gradova i općina isplaćuje mjesečne stipendije za učenike, u iznosu od 27 do 66 eura mjesečno, na temelju kriterija uspješnosti i nadarenosti, deficitarnosti zanimanja i/ili slabijega imovinskoga statusa (jedan, dva ili svi kriteriji). To su redom: Ludbreg (50 eura), Novi Marof (66 eura), Varaždin (65 eura), Beretince (33 eura), Klenovnik (55 eura), Mali Bukovec (40 eura), Petrijanec (35 eura), Sračinec (30 eura), Veliki Bukovec (40 eura), Vidovec (40 eura) i Vinica (27 eura). Općina Donja Voća isplaćuje jednokratnu novčanu potporu za učenike u iznosu od 500 eura, prema kriteriju uspješnosti i nadarenosti.

Dvadeset i jedna JLS isplaćuje i mjesečne stipendije za studente u iznosu od 53 eura do 130 eura. To su redom: Ivanec (106 eura), Lepoglava (93 eura), Ludbreg (130 eura), Novi Marof (120 eura), Varaždin (120 eura), Varaždinske Toplice (70 eura), Bednja (107 eura), Beretince (55 eura), Breznica (80 eura), Breznički Hum (80 eura), Cestica (90 eura), Gornji Kneginec (85 eura), Klenovnik (70 eura), Ljubešćica (100 eura), Maruševac (75 eura), Petrijanec (85 eura), Sračinec (70 eura), Sveti Ilija (70 eura), Trnovec Bartolovečki (85 eura), Vidovec (80 eura) i Vinica (53 eura). Šest općina isplaćuje jednokratne novčane potpore za studente u iznosu od 150 do 700 eura: Veliki Bukovec (150 eura), Mali Bukovec (180 eura), Martijanec (200 eura), Jalžabet (650 eura) i Donja Voća (700 eura). Studentske stipendije dodjeljuju se uglavnom prema istim kriterijima kao i učeničke stipendije, tj. na temelju nadarenosti i uspješnosti, deficitarnosti zanimanja i slabijega imovinskoga statusa.

- **Mjere stambenoga zbrinjavanja za mlade obitelji (4)**

Većina JLS Varaždinske županije (15) nije, prema podacima koji su dostavljeni resornom Ministarstvu za 2024. godinu, provodila mjere stambenoga zbrinjavanja za mlade obitelji, a to su: Ludbreg, Novi Marof, Bednja, Breznica, Breznički Hum, Cestica, Gornji Kneginec, Klenovnik, Ljubešćica, Martijanec, Petrijanec, Sračinec, Sveti Đurđ, Trnovec Bartolovečki i Visoko. Treba napomenuti kako Općina Sveti Đurđ, iako ne provodi klasične stambene mjere, sufinancira mlade ispod 40 godina koji su vlasnici nekretnina u iznosu od 1.000,00 eura. Grad Varaždin je u 2024. godini nastavio s realizacijom programa društveno poticane stanogradnje za državljane Republike Hrvatske koji prvi puta stječu stan u vlasništvu za potrebe stanovanja. U ožujku 2024. godine objavljen je natječaj za kupnju 180 stanova po POS programu, a prema listi reda prvenstva,⁴¹ na natječaj se javilo ukupno 857 podnositelja, od kojih najviše onih koji u svojem vlasništvu nemaju nekretninu (lista B), tj. riješeno stambeno pitanje (703 ili 82,0 %). Ukupno je 39 (4,5 %) podnositelja zahtjeva koji su ili čiji su članovi obiteljskoga domaćinstva osobe s utvrđenim invaliditetom (lista A) te 115 (13,4 %) podnositelja koji nemaju adekvatno riješeno stambeno pitanje (lista C). Zbog većega interesa od očekivanoga u planu je izgradnja novih POS stanova/kvartova u Varaždinu.

Program društveno poticane stanogradnje (POS) u Varaždinu postoji od 2011. godine kada su objavljeni prvi natječajni za kupnju, ali i za najam stanova. Uvođenje opcije najma stanova u Varaždinu, s mogućnošću kasnije kupnje istoga stana, postaje zakonski prihvaćen model u Hrvatskoj. Takvi su programi osmišljeni na temelju Zakona o društveno poticanoj stanogradnji (*Narodne novine*, br. 109/01, 82/04, 76/07 i 38/09, 86/12, 7/13, 26/15, 57/18, 66/19, 58/21, 72/25) kojim se uređuje sustavno organizirana stanogradnja poticana javnim sredstvima radi zadovoljavanja stambenih potreba i poboljšanja kvalitete stanovanja građana (Članak 1.). Društveno poticana stanogradnja provodi se izgradnjom stanova, odnosno stambenih zgrada, organiziranom na način kojim se ostvaruje svrhovito korištenje javnih i drugih sredstava za pokriće troškova, osigurava povrat tih sredstava, te omogućuje prodaja stanova uz obročnu otplatu pod pristupačnijim uvjetima od tržišnih u pogledu kamata i rokova otplate (Članak 2.). Od 2011. godine do danas izgrađeno je više POS naselja u Varaždinu, uključujući projekte u Jalkovečkoj ulici, Ulici Vilka Novaka, Ulici Adolfa Wiesserta, Ulici Grada Koblenza i sl. Tijekom navedenoga razdoblja objavljeno je nekoliko natječaja s ciljem pomoći pri rješavanju stambenoga pitanja građana, a program se intenzivirao ponovno 2024. godine.

---

⁴¹ Mrežna stranica: <https://www.gradski-stanovi.hr/data/public/documents/POS-lista-2024.pdf>

Grad Ivanec provodi mjeru oslobođenja/smanjivanja plaćanja komunalnoga doprinosa te oslobođenja od plaćanja komunalnoga doprinosa prilikom gradnje, rekonstrukcije ili dogradnje kuće te sufinancira kupnju prve nekretnine. Grad Varaždinske Toplice provodi mjeru oslobođenja/smanjivanja plaćanja komunalnoga doprinosa, a kupnju prve nekretnine subvencioniraju Grad Lepoglava (uz subvencioniranje podstanarstva) te općine Beretince, Donja Voća, Jalžabet, Mali Bukovec, Maruševac, Vidovec i Vinica (uz oslobođenje/smanjivanje plaćanja komunalnoga doprinosa). Izdvajamo nekoliko primjera mjera stambenoga zbrinjavanja koje se provode na području Varaždinske županije. Općina Beretince daje potpore mladima (do 40. godine starosti) u iznosu od 2.000 eura i to za izgradnju obiteljske kuće na području Općine, za kupnju obiteljske kuće/stana na području Općine i za rekonstrukciju i/ili adaptaciju stambenog prostora na području Općine. Općina Donja Voća na godišnjoj bazi provodi natječaj za potpore mladim obiteljima za kupnju, uređenje i energetska obnovu nekretnina na području Općine Donja Voća, a petoro prijavitelja ostvaruje potporu do 7.000 eura bespovratnih sredstava (u određene, prihvatljive svrhe). Općina Maruševac provodi mjeru sufinanciranja za adaptaciju obiteljske kuće na području Općine u iznosu do 50 % prihvatljivih troškova, do najviše 2.000 eura. Općina Vinica provodi više međusobno povezanih mjera kao što su: financijska potpora za kupnju prve nekretnine, sufinanciranje rate stambenoga kredita, oslobađanje od plaćanja komunalnoga doprinosa prilikom gradnje, rekonstrukcije ili dogradnje kuće (prva nekretnina), oslobađanje od plaćanja komunalne naknade prvih 5 (pet) godina od dana početka korištenja nekretnine te povrat dijela ili ukupno uplaćenog vodnog doprinosa.

3.4. Ocjena dosadašnjih demografskih mjera (regionalnih i lokalnih) i temeljne revitalizacijske preporuke

Kritički osvrt, stanje i primjeri dobre prakse

U odnosu na 2020. godinu kada započinje godišnje prikupljanje informacija o demografskim mjerama na razini JLS, primjetan je određeni napredak. Postupno se povećava pokrivenost svih bitnih elemenata roditeljstva vezanih uz rađanje i odrastanje djece, tj. broj usvojenih mjera, dok se postojeće mjere dorađuju (npr. uvođenje dodatnih vrsta i kriterija subvencija i sl.). Pregledom svih mjera za sve JLS, angažman u području novčanih potpora za rađanje djece bismo mogli ocijeniti najzadovoljavajućim jer samo jedna JLS ne provodi navedenu demografsku mjeru. Raspon izravnih novčanih naknada je od 132 eura do čak 2.000 eura, a prosječan iznos naknade za rađanje prvoga djeteta u Varaždinskoj je županiji 332,03 eura. Neke jedinice imaju fiksne iznose, neovisno o redu rođenja djeteta pa je tako, primjerice, naknada ista za rađanje prvoga i trećega djeteta. Iako mladi odluku o roditeljstvu ne donose na

temelju iznosa novčanih transfera, njihova primjena bi trebala imati stimulirajući učinak upravo na obitelji s većim brojem djece jer se troškovi roditeljstva sa svakim sljedećim djetetom povećavaju. Preporuka bi stoga bila da se razmisli o uvođenju progresivnoga modela isplata jednokratnih novčanih potpora za rođenje djeteta. Treba istaknuti i prakse nekih JLS koje, uz financijske, imaju i nefinancijske potpore vezane uz trudnoću, novorođenčad i roditeljstvo (prigodni poklon paketi s osnovnim higijenskim potrepštinama, slikovnice i sl.). Iako ih ne svrstavamo u skupinu izravnih financijskih mjera, njihova je važnost u simbolici i izgradnji poticajnijega obiteljskoga okruženja pa bi takve prakse svakako trebale biti učestalije.

Mjere za program predškolskoga odgoja ocijenjene su zadovoljavajućim, ali s prostorom za napredak. Većina JLS ima organiziran navedeni program za jasličku i vrtićku dob te određenim modelom sufinancira ekonomsku cijenu jaslica i vrtića u Varaždinskoj županiji. Dvije općine na svojem upravnom području nemaju izgrađen vrtić pa su roditelji primorani upisati svoju djecu u vrtiće izvan mjesta prebivališta. U Varaždinskoj županiji, raspon cijena jasličkoga programa za prvo dijete je između 54 eura do čak 210 eura, a prosječna cijena je 105,65 eura. Raspon cijena vrtićkoga programa za prvo dijete je između 54 eura i 132 eura, a prosječna cijena je 99,04 eura. Neke JLS primjenjuju kriterij umanjenja cijene jaslica i vrtića za drugo i treće dijete istih roditelja koji istovremeno pohađaju jaslice/vrtić, a neke za treće dijete primjenjuju princip oslobođenja od plaćanja. Organizacija programa predškolskoga odgoja za jaslički i vrtićki uzrast u nekim JLS Varaždinske županije predstavlja velik izazov s obzirom na nedostatak financijskih sredstava, prekapacitiranost (prevelik broj djece), nedostatak prostornih kapaciteta ili manjak odgojitelja i stručnih suradnika u predškolskim ustanovama. Ipak, kao primjere dobre prakse ističemo mjere financiranja ili sufinanciranja privatnih vrtića i obrta za čuvanje djece te sufinanciranje troškova roditeljima čija djeca pohađaju vrtić u drugoj JLS.

Jedan od općenitih problema jest kontinuirani rast ekonomske cijene jaslica i vrtića u Hrvatskoj, a događa se zbog porasta troškova vezanih uz plaće i materijalne naknade zaposlenika, prehranu djece, održavanje objekta, komunalne doprinos, nabavu materijala za rad s djecom i sl. Kako bi se financiranje predškolskih djelatnosti olakšalo i JLS i roditeljima, od 2023. godine u primjeni je državni model financiranja rada dječjih vrtića čiji su osnivači jedinice lokalne uprave i samouprave u Hrvatskoj. Najviše sredstava usmjereno je prema najmanje razvijenim gradovima i općinama, brdsko-planinskim te otočnim područjima jer se, između ostaloga, izračun potpore temelji na vrijednosti indeksa razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. U tu je svrhu iz središnjega državnoga proračuna izdvojeno

74,49 milijuna eura⁴² za 2024. te 84,47 milijuna eura⁴³ za 2025. godinu. Prema Odluci o dodjeli sredstava za fiskalnu održivost dječjih vrtića za pedagošku godinu 2024./2024., za gradove i općine Varaždinske županije izdvojeno je ukupno 3.919.952 eura, tj. 4,64 % državnih namjenskih sredstava. Više od 200 tisuća eura subvencije ostvarili su gradovi Varaždin (437.141 eura), Lepoglava (393.804), Ludbreg (206.948 eura) i Novi Marof (333.667 eura) te općine Maruševac (218.945 eura) i Cestica (207.448).

Mjere za obrazovanje relativno su česte i dobro zastupljene u gradovima i općinama Varaždinske županije. Većina gradova i općina ima dvije ili tri mjere u području obrazovanja, uglavnom povezanih sa (su)financiranjem troškova studentskoga prijevoza i/ili prehrane i /ili smještaja u studentskim domovima i/ili mjesečnim stipendiranjem učenika i studenata i/ili nabavom radnih materijala za osnovnoškolce i sl. Razvidno je da većina JLS ne financira nabavu srednjoškolskih udžbenika, ne sufinancira troškove prijevoza za učenike/studente niti stipendira učenike. U narednom bi razdoblju valjalo razmotriti postoji li mogućnosti uvođenja takvih ili sličnih mjera za učeničku populaciju. Jedinice lokalne samouprave koje imaju organiziran produženi boravak u osnovnoj školi uglavnom u potpunosti ili djelomično sufinanciraju plaće i druge materijalne dodatke za nastavno osoblje u produženom boravku ili primjenjuju model zajedničkoga financiranja, što je, s obzirom na ograničene financijske resurse, na zadovoljavajućoj razini.

Mjere stambenoga zbrinjavanja u Varaždinskoj županiji ističemo kao područje koje bi svakako trebalo unaprijediti. Nemogućnost rješavanja stambenoga pitanja, uz ekonomsku situaciju, prepoznato je kao jedan od glavnih čimbenika odgode rađanja i tzv. raskoraka između željenoga i ostvarenoga broja djece (Komušanac, 2025). Mjere trebaju biti poticajnije i usmjerene na rješavanje stambenoga pitanja za mlade parove i obitelji, s obzirom da u prosjeku troškovi stanovanja u Hrvatskoj iznose 14,4 % ukupnoga raspoloživoga mjesečnoga dohotka (svih mjesečnih primanja).⁴⁴ JLS u Varaždinskoj županiji uglavnom provode mjere subvencije kupnje, izgradnje ili adaptacije prve nekretnine te mjere umanjenja plaćanja komunalnoga doprinosa. Iako su takve mjere dobrodošle, subvencionirani iznosi su preniski s obzirom na cijene nekretnina i ostale popratne troškove te bi valjalo razmisliti i o mjerama pomoći nakon stjecanja nekretnine (npr. subvencija rate stambenoga kredita u određenom iznosu, oslobođenje

---

⁴² Mrežna stranica: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_12_155_2368.html

⁴³ Mrežna stranica: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_11_132_2191.html?fbclid=IwY2xjawG5MRJleHRuA2FlbQIXMQABHWCtfXjlaKFt8AIQafYPPHquzKbYNMSULhU7uB5SKOKM6f8Q8wGRZ_PACQ_aem_qbrLrpfrzR2wuqjdij-Xg

⁴⁴ Mrežna stranica: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/pogledajte-kako-stoji-hrvatska-evo-koliki-dio-primanja-euroljanima-ode-na-troskove-stanovanja-20250205>

od plaćanja komunalnoga i vodnoga doprinosa u prvih nekoliko godina od stjecanja prve nekretnine, subvencija dijela rate stambenoga kredita ovisno o broju djece koja su rođena nakon stjecanja prve nekretnine ili slične mjere). U tijeku je izrada Nacionalnoga plana stambene politike Republike Hrvatske do 2030. godine, no neovisno o njemu, angažman i doprinos županijske i lokalne zajednice je svakako nužan i opravdan kako bi se olakšalo rješavanje stambenoga pitanja mladim parovima i obiteljima s djecom.

Efikasnost provođenja mjera određuje se prema porastu ukupnoga broja živorođene djece te prema povećanju drugorođene, trećerođene itd. djece. S obzirom da podatci o godinama uvođenja mjera koje smo analizirali nisu poznati iz baze Ministarstva demografije i useljništva, nije moguće u potpunosti procijeniti koliko su iste bile uspješne jer je za prve efekte potreban određen vremenski odmak. Usporedili smo red rađanja djece (prvo, drugo, treće i svako iduće dijete) u gradovima i općinama 2019. i 2023. godine. Iako je u većini JLS Varaždinske županije razvidan pad broja živorođene djece, neke su JLS u tom razdoblju povećale broj živorođene djece i zabilježile porast broja djece po određenim paritetima (redu rađanja). Skroman porast broja prvorodne djece zabilježili su općine Bednja, Breznica, Cestica, Ljubešćica i Petrijanec, između jednog djeteta i šestero djece više. Porast broja drugorođene djece zabilježili su Grad Lepoglava te općine Bednja, Breznica, Jalžabet, Klenovnik, Mali Bukovec, Vidovec i Visoko, no također skromnih razmjera (1–6 djece). Ipak, treba istaknuti kako su općine Bednja i Breznica zabilježile i porast ukupnoga broja živorođene djece u petogodišnjem razdoblju i porast broja prvorodne, drugorođene i trećerođene djece. Taj bi porast možda bio stabilniji i veći da prirodnu dinamiku nije poremetila pojava bolesti COVID-19 i porast ekonomske nesigurnosti zbog čega su se roditelji rjeđe odlučivali za imanje djece. Iako je riječ o manjim populacijama i skromnijem porastu, zasigurno se dio trendova može pripisati mjerama poticanja rađanja djece koji su izdvojeni i analizirani.

Temeljne revitalizacijske preporuke

1. Uvođenje jednokratnih novčanih potpora za rođenje djeteta na županijskoj razini.

Varaždinska županija je među rijetkim županijama koja ne dodjeljuje izravne novčane potpore za rođenje djeteta te se preporuča uvođenje takve mjere kojom bi se rasteretile obitelji i dodatno potaknulo roditeljstvo.

2. Uvođenje progresivnoga modela novčanih potpora za rođenje djeteta na županijskoj/gradskoj/općinskoj razini. Umjesto fiksnih iznosa, poticati veće obitelji

povećanjem naknada za drugo, treće i svako sljedeće dijete – čime bi se direktno stimuliralo obitelji s većim brojem djece.

3. Standardizacija i proširivanje simboličnih nefinancijskih potpora. Varaždinska bi županija, tj. njezine JLS, trebala postupno usvajati i mjere koje nisu isključivo financijske naravi, primjerice uvođenje prakse uručivanja prigodnih poklon paketa za novorođenčad (osnovne higijenske potrepštine, edukativne slikovnice, plišane igračke i sl.) u svim JLS kao simboličan, ali motivirajući oblik potpore i afirmacije roditeljstva.

4. Prioritetna izgradnja vrtića u općinama s nepostojećim ili nedostatnim kapacitetima. Varaždinska bi županija trebala osigurati dostupnost predškolskoga odgoja u svim JLS, barem kroz međumjesnu suradnju ili sufinanciranje privatnih alternativa gdje fizička izgradnja nije odmah moguća.

5. Povećanje subvencija za drugo i treće dijete u jaslicama i vrtićima. U cilju smanjivanja financijskih izdataka koje obitelji, poglavito veće, izdvajaju za pohađanje jaslica i vrtića, potrebno je proširiti praksu sufinanciranja/oslobađanja od plaćanja (ovisno o mogućnostima) za drugo, treće i svako iduće dijete, u suradnji sa Županijom.

6. Osiguravanje dostatnosti i kvalificiranosti odgojno-obrazovnih kadrova (jaslice; vrtići). Varaždinska bi županija trebala aktivno raditi na privlačenju i zadržavanju kvalificiranoga kadra uz pomoć dodatnih županijskih potpora za plaće, stanovanje i stručno usavršavanje, u suradnji s JLS.

7. Proširenje obrazovnih mjera i potpora za djecu i mlade na gradskoj/općinskoj u suradnji s Županijom. Iako Varaždinska županija ulaže u prijevoz učenika i studenata, prehranu i stipendije, preporučuje se dodatno, u skladu s proračunskim mogućnostima i u suradnji s JLS:

- sufinanciranje udžbeničkih, radnih i ostalih nastavnih materijala za učenike osnovnih i srednjih škola (tamo gdje to nije dostupno);
- proširivanje obrazovnih potpora na srednjoškolsku populaciju, primjerice za prijevoz, stipendiranje, ostale troškove i sl. (tamo gdje to nije dostupno);
- jačanje institucionalne podrške za program produženoga boravka u svim osnovnim školama i

- poticanje modela unutaržupanijske suradnje (između JLS) u smislu zajedničkoga ulaganja u vrtiće, prijevoz učenika, učeničke/studentske domove i sl., s ciljem smanjivanja troškova, a povećanja učinkovitosti.

8. Razvoj mjera stambenoga zbrinjavanja za mlade obitelji na županijskoj/gradskoj/općinskoj razini. Preporučuje se:

- uvođenje županijskoga programa subvencija za kupnju, gradnju ili adaptaciju prve nekretnine za mlade i mlade obitelji, u skladu s Nacionalnim stambenim planom, proračunskim mogućnostima i u suradnji s JLS;
- uvođenje stambenih mjera (za JLS koje ih trenutno nemaju) ili povećanje opsega i iznosa stambenih potpora (za JLS koje ih provode). Uz postojeće subvencije za kupnju/adaptaciju nekretnina, uvesti dodatne mjere poput subvencioniranja stambenih kredita i kamata, sufinanciranja komunalnih troškova i oslobođenja od dijela komunalnih davanja u prvim godinama stanovanja i sl.) te
- razvijanje lokalnih stambenih strategija u skladu s lokalnim demografskim problemima koje bi bile svojevrsna dopuna Nacionalnoga stambenoga plana i mogućega županijskoga programa stambenoga zbrinjavanja.

9. Sustavno praćenje i evaluacija demografskih mjera (županijskih i gradskih/općinskih).

Potrebno je, sustavno i kontinuirano, analizirati demografske mjere u Županiji i svim JLS, pratiti njihov utjecaj na povećanje broja živorođene djece, osobito višega reda rađanja (drugo, treće, četvrto dijete...) te izraditi županijsku demografsku revitalizacijsku strategiju.

4. KVALITETA ŽIVOTA, STANDARD I POTREBE STANOVNIŠTVA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE – stanje, preporuke, izazovi

Ovo poglavlje sadrži analizu stanja u Varaždinskoj županiji u području stanovanja, odgojno-obrazovnih županijskih kapaciteta, primarne i sekundarne zdravstvene zaštite, analizu društvenih, kulturnih i sportskih sadržaja, komunalne i prometne infrastrukture te analizu stanja unutar sustava i usluga socijalne skrbi.

4.1. Analiza stanja

4.1.1. Stanovanje

Stanovanje u Varaždinskoj županiji suočava se s izazovima poput depopulacije, starenja stanovništva i rasta cijena nekretnina. Kada je riječ o depopulaciji i starenju stanovništva treba naglasiti kako se, u odnosu na 2011. godinu, u 2021. godini broj stanovnika mlađih od 20 godina (30.413) smanjio za 6.934 stanovnika, broj stanovnika između 20 i 59 godina (84.090) smanjio se za 14.431, dok se broj stanovnika starijih od 60 godina (44.984) povećao za 4.901 stanovnika (DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021). Sukladno navedenom možemo zaključiti kako je Varaždinska županija prema svim pokazateljima već dugi niz godina suočena s negativnim demografskim kretanjima.

Kada je riječ o broju stambenih jedinica, u Tablici 40. su prikazani podatci o stanovima prema načinu korištenju (nastanjeni, nenastanjeni/prazni) za sve gradove i općine Varaždinske županije. Ukupan broj stanova za stalno stanovanje je 67.180, od kojih je nastanjenih 51.980, a nenastanjenih 15.200.

Ovdje treba pojasniti kako je Popis stanovništva, kućanstva i stanova (2011., 2021.), obuhvatio sljedeće stambene jedinice: stanove, ostale stambene jedinice i kolektivne stanove, što će se u daljnjem dijelu teksta kratko objasniti radi boljšeg razumijevanja. Prema načinu korištenja popisani su: stanovi namijenjeni stalnom stanovanju (nastanjeni i nenastanjeni), što je prikazano u Tablici 40., zatim stanovi koji se koriste povremeno (stanovi za odmor i stanovi koji se koriste u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi) te stanovi u kojima se u trenutku Popisa isključivo obavljala neka djelatnost. Nastanjeni stanovi jesu stanovi koji su se u vrijeme Popisa koristili za stalno stanovanje ili za stanovanje i obavljanje djelatnosti jedne ili više osoba. Nenastanjeni stanovi jesu stanovi koji se u vrijeme Popisa nisu koristili za stalno stanovanje, a nenastanjeni su iz, primjerice sljedećih razloga: neuseljjen stan u novoj zgradi u koju je dopušteno useljavanje, stan se treba iznajmiti ili prodati, stan je prazan zbog preseljenja, izvođenja građevinskih radova (rekonstrukcije, popravaka) i sl. ili je stan prazan iz drugih razloga.

Tablica 40. Broj stanova namijenjenih stalnom stanovanju (nastanjeni i nenastanjeni) u gradovima i općinama Varaždinske županije 2021.

Redni broj	Grad/općina	STANOVI ZA STALNO STANOVANJE		
		Ukupno	Nastanjeni	Nenastanjeni (prazni)
1.	<i>Ivanec</i>	4.735	3.907	828
2.	<i>Lepoglava</i>	3.253	2.117	1.136
3.	<i>Ludbreg</i>	3.435	2.837	598
4.	<i>Novi Marof</i>	5.710	3.658	2.052
5.	<i>Varaždin</i>	20.273	16.503	3.770
6.	<i>Varaždinske Toplice</i>	2.432	1.855	577
7.	<i>Bednja</i>	2.099	1.190	909
8.	<i>Beretinac</i>	705	604	101
9.	<i>Breznica</i>	859	614	245
10.	<i>Breznički Hum</i>	634	389	245
11.	<i>Cestica</i>	2.189	1.518	671
12.	<i>Donja Voća</i>	1.017	658	359
13.	<i>Gornji Kneginec</i>	1.988	1.659	329
14.	<i>Jalžabet</i>	1.198	883	315
15.	<i>Klenovnik</i>	705	556	149
16.	<i>Ljubešćica</i>	756	527	229
17.	<i>Mali Bukovec</i>	728	556	172
18.	<i>Martijanec</i>	1.137	831	306
19.	<i>Maruševac</i>	2.156	1.721	435
20.	<i>Petrijanec</i>	1.359	1.174	185
21.	<i>Sračinec</i>	1.568	1.382	186
22.	<i>Sveti Đurđ</i>	1.231	984	247
23.	<i>Sveti Ilija</i>	1.146	971	175
24.	<i>Trnovec Bartolovečki</i>	2.188	1.855	333
25.	<i>Veliki Bukovec</i>	473	377	96
26.	<i>Vidovec</i>	1.486	1.331	155
27.	<i>Vinica</i>	1.183	932	251
28.	<i>Visoko</i>	537	391	146
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA		67.180	51.980	15.200

Izvor: DZS, Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021., 2022.

Problemi u vezi s nekretninama i stanovanjem u Varaždinskoj županiji uglavnom proizlaze iz demografskih promjena, ekonomskih faktora i urbanističkih izazova. Ključni problemi kod analize stanovanja Varaždinske županije su:

1. Depopulacija (smanjenje broja stanovnika)

- Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine, Varaždinska županija je izgubila gotovo 10 % svojega stanovništva u posljednjem desetljeću. To se odražava na smanjenje potražnje za stambenim prostorom, posebno u ruralnim područjima.

- Utjecaj na tržište nekretnina pratimo kroz proces depopulacije, posebno u manjim naseljima, što stvara viškove nekretnina koje je teško prodati, dok se cijene smanjuju u ruralnim područjima. S druge strane, gradovi poput Varaždina doživljavaju rast potražnje za stanovima.

2. Starenje stanovništva

- Udio stanovništva starijeg od 65 godina porastao je, a udio djece i mladih smanjuje se. Taj trend starenja stanovništva stvara specifične zahtjeve za prilagodbom stambenih objekata, poput povećane potrebe za stanovima s liftom, bez barijera ili prilagodbu postojećih objekata za osobe s invaliditetom.
- S obzirom na stariju populaciju, postoji potreba za većim brojem stambenih objekata koji udovoljavaju potrebama starijih osoba.

3. Rast cijena nekretnina

- U posljednjih nekoliko godina, cijene nekretnina u Varaždinskoj županiji, posebno u Varaždinu, bilježe stalni rast. To je posljedica sve veće potražnje, još uvijek uglavnom u urbanim središtima, ali i rasta građevinskih troškova. Takav trend otežava pristup stambenom tržištu mladim obiteljima i osobama s nižim prihodima.
- Iako cijene nekretnina rastu u gradovima, u ruralnim područjima one ostaju niže, ali uz manju likvidnost tržišta i teže pronalaženje kupaca. U Tablici 41. prikazana je analiza promjena prosječnih kupoprodajnih cijena stanova/apartmana i obiteljskih kuća u odnosu na prethodne godine gdje vidimo da tržište bilježi porast cijena obiteljskih kuća u Varaždinskoj županiji posljednjih godina što se može objasniti kombinacijom ekonomskih, demografskih i tržišnih čimbenika, odnosno, može upućivati na obnovljeni interes za kuće, moguće zbog cjenovne nedostupnosti stanova. U istoj su tablici prikazane i prosječne cijene stanova i obiteljskih kuća u Gradu Varaždinu koje višestruko rastu u odnosu na druge dijelove županije što možemo objasniti činjenicom da je Grad Varaždin regionalno središte s razvijenijom infrastrukturom, obrazovnim i zdravstvenim ustanovama te kulturnim sadržajima. To privlači veći broj kupaca koji preferiraju život u urbanijem okruženju, što povećava potražnju i cijene stanova. Nadalje, u urbanim je područjima čest manjak slobodnih parcela za izgradnju novih objekata, što ograničava ponudu stanova i time povećava njihove cijene.

Tablica 41. Analiza promjena prosječnih kupoprodajnih cijena stanova/apartmana i obiteljskih kuća u Varaždinskoj županiji i Gradu Varaždinu.⁴⁵

GODINA	KUPOPRODAJNA PROSJEČNA CIJENA STANOVA/APARTMANA (EUR/m ²)	PROMJENA U ODNOSU NA PRETHODNU GODINU (+/-%)	KUPOPRODAJNE CIJENE STAMBENIH ZGRADA (OBITELJSKIH KUĆA)	PROMJENA U ODNOSU NA PRETHODNU GODINU (+/-%)
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA				
2024.	1.497,68 €/m ²	+ 44.20%	64,07 €/m ²	+137.66%
2023.	1.038,61 €/m ²	+ 62.74%	26,96 €/m ²	-15.59%
2022.	638,22 €/m ²	+ 886.31%	31,94 €/m ²	+746.17%
2021.	64,71 €/m ²	- 10.54%	3,77 €/m ²	-79.54%
2020.	72,33 €/m ²	+ 58.86%	18,44 €/m ²	+54.45%
2019.	45,53 €/m ²	- 81.60%	11,94 €/m ²	- 35.65%
2018.	247,40 €/m ²	- 62.06%	18,56 €/m ²	+7.17%
2017.	652,04 €/m ²	+ 19.44%	17,32 €/m ²	-69.99%
2016.	545,92 €/m ²	- 11.46%	57,70 €/m ²	+245.68%
2015.	616,60 €/m ²	- 5.24%	16,69 €/m ²	- 5.24%
2014.	650,66 €/m ²	+ 18.94%	17,66 €/m ²	5.49%
2013.	547,06 €/m ²	- 18.48%	250,09 €/m ²	+335.17%
2012.	671,04 €/m ²	+ 0.0%	57,47 €/m ²	+ 0.00%
GODINA	KUPOPRODAJNA PROSJEČNA CIJENA STANOVA/APARTMANA (EUR/m ²)	PROMJENA U ODNOSU NA PRETHODNU GODINU (+/-%)	KUPOPRODAJNE CIJENE STAMBENIH ZGRADA (OBITELJSKIH KUĆA)	PROMJENA U ODNOSU NA PRETHODNU GODINU (+/-%)
GRAD VARAŽDIN				
2024.	1.828,98 €/m ²	27,34%	80,37 €/m ²	-41,07%
2023.	1.436,34 €/m ²	19,49%	136,37 €/m ²	-57,73%
2022.	1.202,04 €/m ²	-1,11%	322,60 €/m ²	129,38%
2021.	1.215,58 €/m ²	49,09%	140,64 €/m ²	91,99%
2020.	815,34 €/m ²	9,04%	73,26 €/m ²	-44,92%
2019.	896,33 €/m ²	5,89%	133,00 €/m ²	-21,40%
2018.	846,44 €/m ²	-4,47%	169,22 €/m ²	14,94%
2017.	886,01 €/m ²	3537,70%	147,23 €/m ²	3,97%
2016.	24,36 €/m ²	-97,28%	141,61 €/m ²	-58,21%
2015.	895,36 €/m ²	1,87%	338,84 €/m ²	-46,56%
2014.	878,90 €/m ²	-1,05%	634,05 €/m ²	36,86%
2013.	888,24 €/m ²	-5,59%	463,29 €/m ²	-31,88%
2012.	940,83 €/m ²	0,00%	680,12 €/m ²	+ 0.00%

Izvor: Izvješće o tržištu nekretnina za 2024. godinu – Varaždinska županija; Izvješće o tržištu nekretnina za 2024. godinu – Grad Varaždin.

⁴⁵ Podatci obuhvaćeni izvješćem generički su podatci iz sustava eNekretnine za izvještajno razdoblje. Količina podataka za lokalno tržište u eNekretninama prvenstveno ovisi o količini/broju ugovora (kupoprodaja, najam, zakup) unesenih u sustav od Ministarstva financija, Područnoga ureda Varaždin, Ispostava Ivanec, Ludbreg i Novi Marof, a isti su u 2023. godini unošeni u vrlo reduciranom broju. Izvor: https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Izvje%C5%A1%C4%87e_o_tr%C5%BEi%C5%A1tu_nekretnina_za_2024._godinu_-_Vara%C5%BEdinska_%C5%BEupanija.pdf

4. Migracije i odlazak mladih

- Mnogi mladi i obitelji napuštaju Županiju u potrazi za boljim poslovnim i životnim uvjetima, što smanjuje potražnju za stambenim prostorom u ruralnim područjima. Iako grad Varaždin nudi veće mogućnosti zapošljavanja, migracija prema većim gradovima i inozemstvu stvara negativne demografske i tržišne promjene.

5. Nedostatak kvalitetnih i pristupačnih stanova

- Iako postoji potražnja za novim stambenim objektima, građevinske aktivnosti nisu u potpunosti usmjerene prema pristupačnom stanovanju za mlađe obitelji i osobe s nižim prihodima.
- Varaždinska županija ima ponudu socijalnih stanova, što predstavlja priliku onima lošijega socijalno-ekonomskoga statusa.

6. Loša infrastruktura u ruralnim područjima

- Iako se situacija u urbanim područjima, poput Varaždina, poboljšava, ruralni dijelovi Županije suočavaju se s nedostatkom infrastrukture, loše prometne povezanosti i manjkom javnih usluga, što smanjuje privlačnost tih područja za potencijalne stanare.

7. Neusklađenost prostornih planova i tržišta

- U nekim područjima postoji problem s neskladom između prostornih planova i stvarnih potreba tržišta. Često se planiraju velike stambene zone, no uslijed smanjenja broja stanovnika, mnoge od tih zona ostaju nedovoljno iskorištene.

4.1.2. Odgojno-obrazovni županijski kapaciteti

Analiza odgojno-obrazovnih kapaciteta Varaždinske županije temelji se na informacijama o predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama. Prilikom analize, uzimaju se u obzir broj škola, geografska raspodjela, te specifične karakteristike i kapaciteti, u kontekstu demografskih i obrazovnih potreba.

Kada je riječ o predškolskoj razini, na području Varaždinske županije u pedagoškoj godini 2024./2025. djeluje ukupno 42 dječjih vrtića s brojem od 6.002 polaznika kako je

prikazano u Tablici 42.⁴⁶ U pedagoškoj godini 2022./2023. vrtiće je polazilo 5.512 djece.⁴⁷ Kada govorimo o gradovima u Varaždinskoj županiji, većina predškolskih ustanova, uz osnovne programe, pruža i dodatne programe te programe za djecu s teškoćama u razvoju, no gotovo više od polovice općina nema infrastrukturu prilagođenu djeci s teškoćama u razvoju.⁴⁸

Tablica 42. Broj vrtića u Varaždinskoj županiji, šk. god. 2024./2025.

Redni broj	Naziv vrtića	Grad/općina/mjesto	Broj polaznika
1.	DV Anđeo	Sveti Ilija	41
2.	DV Bajka	Varaždin	198
3.	DV Bambi	Novi Marof	532
4.	DV Bubamara	Kneginec Gornji	256
5.	DV Čarobno ogledalce	Varaždinske Toplice	53
6.	DV Čarolija	Maruševac	153
7.	DV Čira čara	Varaždin	93
8.	DV Dječji svijet	Varaždin	101
9.	DV Gumbek	Sveti Ilija	132
10.	DV Iskrice – Bernarda Varga	Ludbreg	74
11.	DV Ivančice	Ivanec	298
12.	DV Ježeva kućica	Beretinec	60
13.	DV Ježić	Beretinec	80
14.	DV Krijesnica	Mali Bukovec	77
15.	DV Latica	Klenovnik	58
16.	DV Lepoglava	Lepoglava	189
17.	DV Leptirić	Ljubešćica	66
18.	DV Maja pčelica	Donje Ladanje	67
19.	DV Mala oaza	Bartolovec	59
20.	DV Malo drvo	Varaždin	91
21.	DV Medo	Cestica	24
22.	DV Novi Marof	Novi Marof	283
23.	DV Panda	Varaždin	164
24.	DV Pčelica	Bisag	72
25.	DV Pinokio	Varaždin	120
26.	DV Potočić	Jalžabet	100
27.	DV Radost	Ludbreg	190
28.	DV Runolist	Lepoglava	101
29.	DV Smjehuljica	Ludbreg	156

⁴⁶ Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb, civilno društvo i hrvatske branitelje Varaždinske županije.

⁴⁷ Podatci su prikupljeni od dječjih vrtića koji djeluju na području Varaždinske županije. Izvor: Službeni vjesnik Varaždinske županije, 2024. BROJ: 20 – Godina XXXII.

⁴⁸ Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Prilog 2. Analiza stanja Varaždin, veljača 2023.

30.	DV Sreća	Varaždin	24
31.	DV Sretna djeca	Novi Marof	109
32.	DV Suncokret	Sveti Đurđ	108
33.	DV Sveta Uršula	Varaždin	68
34.	DV Škrinjica	Vidovec	157
35.	DV Tratinčica	Varaždinske Toplice	127
36.	DV Varaždin	Varaždin	768
37.	DV Vlakić	Martijanec	103
38.	DV Vinica	Marčan	109
39.	DV Zečić	Varaždin	94
40.	DV Zeko	Varaždin	384
41.	DV Zibeljko	Bednja	63
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA			6.002

Izvor: Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i sport Varaždinske županije.

U Varaždinskoj županiji, kako je i prikazano u Tablici 43., u školskoj godini 2024./25. djeluju 42 matične osnovne škole s ukupnim brojem 11.977 učenika, od kojih je 33 područnih škola kojima je osnivač Županija. Na području grada Varaždina djeluje ukupno 15 osnovnih škola kojima je osnivač Grad Varaždin te jedna vjerska osnovna škola čiji je osnivač Hrvatska provincija uršulinki Rimske unije iz Zagreba.

Tablica 43. Broj osnovnih škola u Varaždinskoj županiji, 2024./2025.

Redni broj	Naziv osnovne škole	Grad/općina/mjesto	Broj učenika
1.	OŠ Franje Sertra Bednja	Bednja	167
2.	OŠ Beletinec	Sveti Ilija	85
3.	OŠ Bisag	Bisag	102
4.	OŠ Breznički Hum	Breznički Hum	136
5.	OŠ Cestica	Cestica	442
6.	OŠ Andrije Kačića Miošića Donja Voća	Donja Voća	117
7.	OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog Ivanec	Ivanec	743
8.	OŠ "Petar zrinski" Jalžabet	Jalžabet	151
9.	OŠ Ivana Rangera, Kamenica	Lepoglava	110
10.	OŠ grofa Janka Draškovića Klenovnik	Klenovnik	124
11.	OŠ Kneginec Gornji	Turčin	353
12.	OŠ Ante Starčevića Lepoglava	Lepoglava	256
13.	OŠ Ludbreg	Ludbreg	678
14.	OŠ Ljubešćica	Ljubešćica	130
15.	OŠ Martijanec	Martijanec	171
16.	OŠ "Gustav Krklec" Maruševec	Maruševec	412
17.	OŠ Novi Marof	Novi Marof	674

18.	OŠ Petrijanec	Petrijanec	467
19.	OŠ "Podrute"	Novi Marof	144
20.	OŠ Metel Ožegović, Radovan	Radovan	186
21.	OŠ Sračinec	Sračinec	446
22.	OŠ Sveti Đurđ	Sveti Đurđ	235
23.	OŠ "Vladimir Nazor" Sveti Ilija	Sveti Ilija	237
24.	OŠ Svibovec	Varaždinske Toplice	140
25.	OŠ Šemovec	Trnovec Bartolovečki	144
26.	OŠ Trnovec	Trnovec Bartolovečki	269
27.	OŠ Tužno	Radovan	174
28.	OŠ A.I.Kukuljevića, Varaždinske Toplice	Varaždinske Toplice	274
29.	OŠ Veliki Bukovec	Mali Bukovec	202
30.	OŠ Vidovec	Vidovec	268
31.	OŠ Vinica	Vinica	244
32.	OŠ Visoko	Visoko	126
33.	OŠ Izidora Poljaka Višnjica	Lepoglava	141
34.	I. osnovna škola Varaždin	Varaždin	385
35.	II. osnovna škola Varaždin	Varaždin	659
36.	III. osnovna škola Varaždin	Varaždin	350
37.	IV. osnovna škola Varaždin	Varaždin	405
38.	V. osnovna škola Varaždin	Varaždin	217
39.	VI. osnovna škola Varaždin	Varazdin	712
40.	VII. osnovna škola Varaždin	Varaždin	245
41.	Centar Tomislav Špoljar	Varazdin	217
42.	Katolička osnovna škola Svete Uršule	Varaždin	239
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA			11.977

Napomene: školama od 1. do 33. osnivač je Varaždinska županija, školama I. – VIII. osnivač je Grad Varaždin, a Katoličkoj osnovnoj školi Svete Uršule osnivač je vjerska zajednica.

Izvor: Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i sport Varaždinske županije.

U Varaždinskoj županiji, kako je i prikazano u Tablici 44., u školskoj godini 2024./25. djeluje 15 srednjih škola, od kojih je jedna privatna i jedna vjerska, s ukupnim brojem 6.591 učenika.

Tablica 44. Broj srednjih škola u Varaždinskoj županiji, šk. god. 2024./2025.

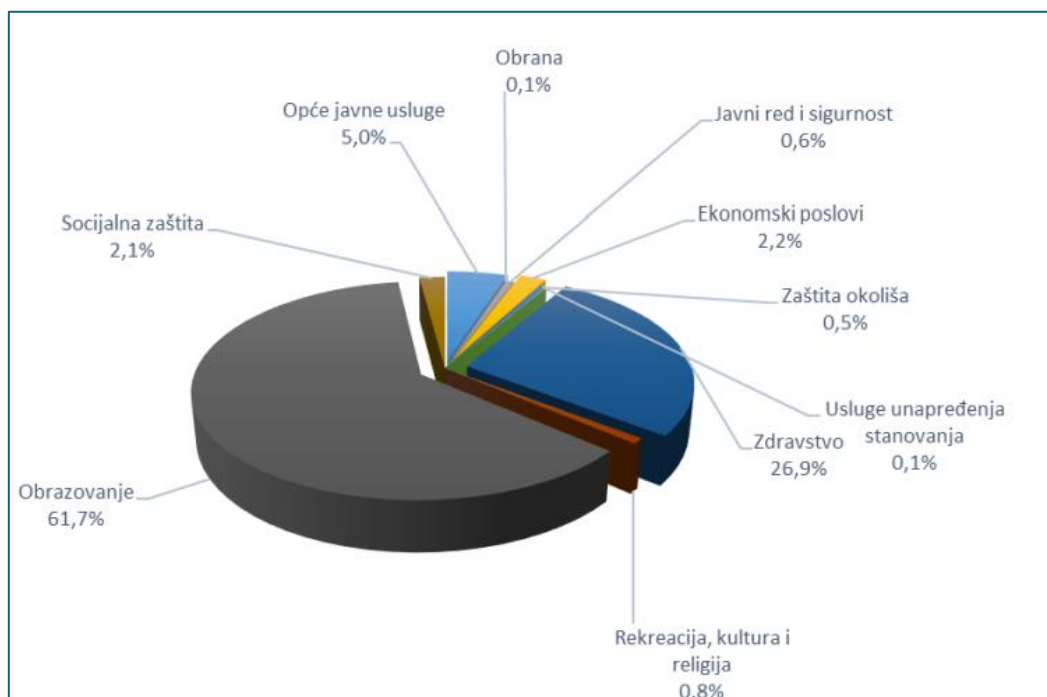
Redni broj	Naziv srednje škole	Grad/općina	Broj učenika
1.	Druga gimnazija	Varaždin	471
2.	Elektrostrojarska škola	Varazdin	907
3.	Glazbena škola	Varaždin	130
4.	Gospodarska škola	Varaždin	711
5.	Graditeljska, prirodoslovna i rudarska škola	Varaždin	616

6.	Medicinska škola	Varaždin	438
7.	Prva gimnazija Varaždin	Varaždin	733
8.	Srednja strukovna škola	Varaždin	642
9.	Srednja škola "Arboretum Opeka" Marčan	Vinica	185
10.	Srednja škola Ivanec	Ivanec	381
11.	Srednja škola Ludbreg	Ludbreg	308
12.	Srednja škola Novi Marof	Novi Marof	146
13.	Strojarska i prometna škola	Varaždin	651
14.	Prva privatna gimnazija s pravom javnosti	Varaždin	73
15.	Srednja škola u Maruševcu s pravom javnosti	Maruševac	199
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA			6.591

Napomena: školama 1. – 13. osnivač je Varaždinska županija.

Izvor: Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i sport Varaždinske županije.

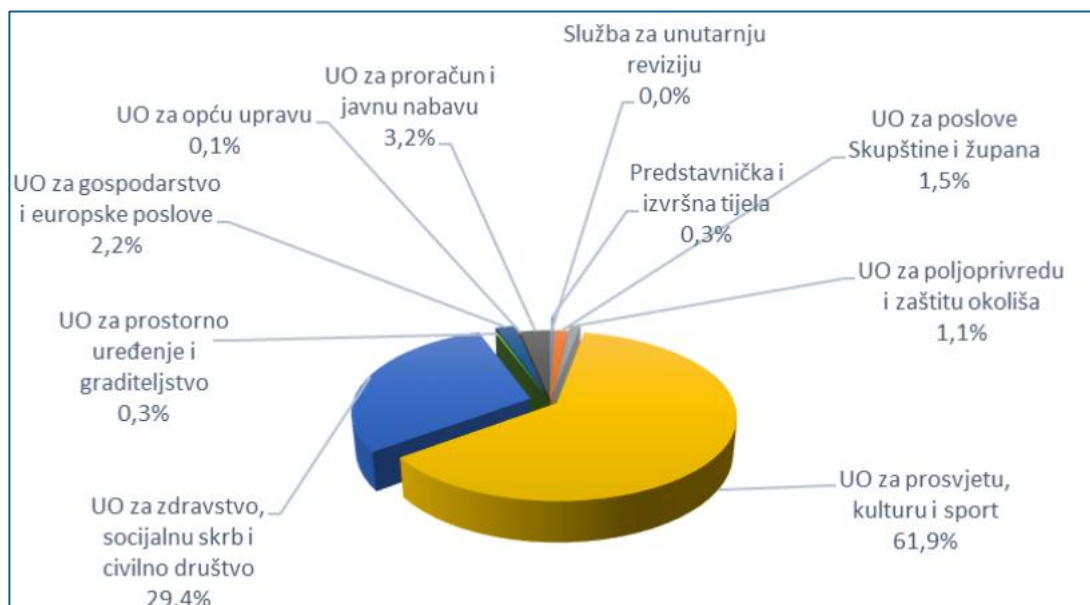
Struktura Proračuna Varaždinske županije za 2024. godinu prema namjeni sredstava prikazana je na Slici 30. gdje se vide rashodi i izdatci prema funkcijskoj klasifikaciji. Podatci pokazuju aktivnosti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave Varaždinske županije organizirane i razvrstane prema ulaganjima sredstava u djelatnosti: opće javne usluge, obranu, javni red i sigurnost, ekonomske poslove, zaštitu okoliša, unaprjeđenje stanovanja i stambeno-komunalne djelatnosti, zdravstvo, rekreacije te kulturnu i vjersku djelatnost, obrazovanje i socijalnu zaštitu. Iz njega je razvidno da je u 2024. godini 88,6 % proračunskih sredstava namijenjeno za dvije funkcije: obrazovanje (61,7 %) zdravstvo (26,9 %) (Slika 30.).

Slika 30. Struktura Proračuna za 2024. godinu prema funkcijskoj klasifikaciji.

Izvor: Proračun Varaždinske županije za 2024. godinu i projekcije za 2025. i 2026. godinu.

Raspored rashoda i izdataka Proračuna Varaždinske županije za 2024. godinu i projekcijama za iduće dvije godine prema organizacijskoj klasifikaciji prikazan je na Slici 31. gdje je vidljivo da se 91,3 % svih rashoda i izdataka konsolidiranoga Proračuna odnosi na dva upravna tijela: UO za zdravstvo, socijalnu skrb i civilno društvo (29,4 %) i UO za prosvjetu, kulturu i sport (61,9 %).

Slika 31. Raspored sredstava planiranih u Proračunu po upravnim tijelima Županije, odnosno razdjelima i glavama Proračuna.

Izvor: Proračun Varaždinske županije za 2024. godinu i projekcije za 2025. i 2026. godinu.

Zaključno možemo reći da s obzirom na to da se u Varaždinskoj županiji radi o raznolikom teritoriju (uključujući urbane, suburbanizirane i ruralne dijelove županije), obrazovne institucije su raspoređene tako da pokrivaju različite naseljske skupine. Škole su smještene u različitim dijelovima županije, uključujući manja naselja (npr. Bednja, Klenovnik, Tužno) i veće gradove (npr. Ivanec, Ludbreg, Novi Marof, Varaždinske Toplice). Na temelju toga možemo pretpostaviti da postoji naglasak na ravnomjernu distribuciju škola kroz županiju kako bi obrazovni sustav bio dostupniji. Ipak, još uvijek su veće koncentracije škola u urbanim područjima poput Varaždina i Ludbrega. Varaždinska županija ima dobru osnovu za odgojno-obrazovni sustav, jer pokriva širok spektar naselja i škola. Međutim, važno je prilagoditi školske kapacitete potrebama demografskih promjena i ravnoteži između urbanih i ruralnih područja.

4.1.3. Primarna i sekundarna zdravstvena zaštita

Demografsko-socijalna analiza primarne i sekundarne zdravstvene zaštite u Varaždinskoj županiji temelji se na dostupnim podacima o zdravstvenim ustanovama na tom području. Ukupan broj korisnika socijalnih usluga u Varaždinskoj županiji je 16.703.⁴⁹

Prema Planu razvoja Varaždinske županije za razdoblje 2021.–2027., postoji razvijena mreža socijalnih ustanova, pružatelja usluga i organizacija civilnoga društva koje podržavaju socijalno osjetljive skupine. Na području Županije djeluju četiri područna ureda Hrvatskoga zavoda za socijalnu skrb sa sjedištima u Varaždinu, Ivancu, Novom Marofu i Ludbregu, koji pružaju naknade kao što su zajamčena minimalna naknada, inkluzivni dodatak, jednokratna naknada, naknada za ugroženoga kupca energenata i dr.⁵⁰

Na području Varaždinske županije velika je važnost posvećena palijativnoj skrbi te ulaganju u razvoj sustava palijativne skrbi, posebno kroz Opću bolnicu Varaždin, Službu za produženo liječenje i palijativnu skrb Novi Marof s ciljem osiguravanja što boljih medicinskih uvjeta za njegu i skrb za bolesnike palijativne medicine.⁵¹ Na području Varaždinske županije djeluje 83 ordinacija dentalne medicine, 8 specijalističkih ginekoloških ordinacija, 85 ordinacija opće medicine i 9 pedijatrijskih ordinacija.⁵²

Na području čitave Županije zdravstvene usluge pruža Zavod za javno zdravstvo Varaždinske županije zajedno s ambulantama u Varaždinu, Ivancu, Ludbregu i Novom Marofu.⁵³ Zdravstvena djelatnost na sekundarnoj razini obuhvaća specijalističko – konzilijarnu zdravstvenu zaštitu i bolničku zdravstvenu zaštitu.⁵⁴ Primarna zdravstvena zaštita u Varaždinskoj županiji organizirana je kroz Dom zdravlja Varaždinske županije i ljekarne. Osnovne usluge koje se nude uključuju preventivne preglede, liječenje manjih bolesti, konzultacije obiteljskih liječnika, pedijataru, stomatologa i specijalista.

Sekundarna zdravstvena zaštita u Varaždinskoj županiji pruža specijalizirane medicinske usluge koje nisu dostupne u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, a uključuju bolničke usluge i rehabilitaciju. Opća bolnica Varaždin predstavlja ključnu sekundarnu zdravstvenu

---

⁴⁹ Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb, civilno društvo i hrvatske branitelje Varaždinske županije (2025. godina).

⁵⁰ Socijalni plan Varaždinske županije 2024. – 2026. Varaždinska županija; str. 20. https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Socijalni_plan_Vara%C5%BEinske_%C5%BEupanije_16.1.2025..pdf

⁵¹ Mrežna stranica: <https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/prilog2.pdf>

⁵² Varaždinska županija. Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb, civilno društvo i hrvatske branitelje.

⁵³ SRUP _ Strategija razvoja urbanog područja (SRUP) Varaždin je akt strateškog planiranja u okviru politike regionalnog razvoja kojim se definiraju ciljevi razvoja urbanoga područja za razdoblje od 2021. do 2027. godine. https://varazdin.hr/upload/2023/02/analiza_stanja_strategije_razvoja_urbanog_podrucja_63f47a2a522f8.pdf

⁵⁴ Mrežna stranica: <https://www.hzzo.hr/zdravstveni-sustav-rh/zdravstvena-zastita-pokrivena-obveznim-zdravstvenimosiguranjem/ugovoreni-sadrzaji-zdravstvene-zastite-u-rh/>

ustanovu koja nudi širok spektar specijalističkih usluga. Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju u Varaždinskim Toplicama ima specifičnu ulogu u rehabilitaciji pacijenata nakon teških bolesti, ozljeda ili operacija. Zavod za hitnu medicinu ima ključnu ulogu u pružanju hitnih medicinskih usluga, što je od esencijalne važnosti za stanovništvo u svim dijelovima županije. Usluge hitne pomoći u Varaždinskoj županiji omogućuju pravovremenu intervenciju u situacijama koje zahtijevaju brzu medicinsku pomoć, bilo da se radi o nezgodama, akutnim bolestima ili drugim hitnim stanjima.

Usporedbom specijaliziranih zdravstvenih kadrova po županijama Varaždinska županija se nalazi među županijama s manjim brojem liječnika, stomatologa i farmaceuta, a također je ispod prosjeka Republike Hrvatske.⁵⁵ Zdravstvena zaštita u Varaždinskoj županiji nudi širok spektar usluga kroz primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu. Iako je infrastruktura solidna, demografski izazovi (posebno starenje stanovništva) te socioekonomski faktori predstavljaju izazove za ravnomjerni pristup zdravstvenim uslugama.

4.1.4. Društveni, kulturni i sportski sadržaji

Kada je riječ o društvenim sadržajima Varaždinske županije, glavni dio društvene sportske infrastrukture smješten je u gradu Varaždinu, a same sportske dvorane imaju i polivalentnu namjenu. Varaždinska županija bilježi bogatu sportsku povijest i tradiciju, a kako izgleda sustav sporta Varaždinske županije prikazano je na Slici 32. Ključno tijelo sporta Varaždinske županije koja se osniva radi ostvarivanja zajedničkih interesa u sportu je, sukladno odredbama Zakona o sportu, Sportska zajednica, u koju se udružuju sve pravne osobe iz područja sporta, a mogu i druge pravne osobe čija je djelatnost od značaja za sport i u vezi sa sportom, radi ostvarivanja zajedničkih interesa u Županiji.⁵⁶

Slika 32. Organizacija sportskoga sustava Varaždinske županije.⁵⁷

Izvor: Upravi odjel za prosvjetu, kulturu i sport Varaždinske županije.

⁵⁵ Mrežna stranica: <https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/prilog2.pdf>

⁵⁶ Mrežna stranica: https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Prilog_2_Analiza_stanja.pdf

⁵⁷ Mrežna stranica: https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Prilog_2_Analiza_stanja.pdf

Prema podacima iz Registra udruga RH, na području Varaždinske županije registrirana su i aktivna 23 sportska saveza (Tablica 45.).

Tablica 45. Popis sportskih saveza Varaždinske županije.

R.br.	NAZIV SPORTSKOGA SAVEZA
1.	Savez športova Varaždinske županije, Varaždin
2.	Rukometni savez Varaždinske županije
3.	Odbojkaški savez Varaždinske županije
4.	Savez športova klubova osoba s invaliditetom Grada Varaždina
5.	Pikado savez Varaždinske regije
6.	Školski sportski savez Varaždinske županije
7.	Sportsko ribolovni savez Varaždinske županije
8.	Športski savez osoba s invalidnošću Varaždinske županije
9.	Županijski nogometni savez
10.	Košarkaški savez Varaždinske županije
11.	Šahovski savez Varaždinske županije
12.	Varaždinski športski savez gluhih
13.	Savez sportske rekreacije "Sport za sve" Varaždinske županije
14.	Savate savez Varaždinske županije
15.	Školski sportski savez Grada Varaždina
16.	Streličarski savez Varaždinske županije
17.	Karate savez Varaždinske županije (2006.)
18.	Planinarski savez Varaždinske županije (1998.)
19.	Županijski akademski sportski savez (2016.)
20.	Biciklistički savez Varaždinske županije (2019.)
21.	Teniski savez Varaždinske županije (1997.)
22.	Streljački savez Varaždinske županije (1977.)
23.	Kuglački savez Varaždinske županije (1991.)

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske, lipanj 2022. godine.

Na području Varaždinske županije organiziran je i akademski sport djelovanjem Županijskoga akademskoga sportskoga saveza Sveučilišta Sjever te djelovanjem Sportske udruge Fakulteta organizacije i informatike (SUFOI) koji organiziraju različite sportsko-rekreacijske sadržaje i programe u sportu, a najznačajniji događaj je FOIJADA, dan sporta na FOI-ju, koji se održava na kraju svake akademske godine i okuplja veliki broj studenata i nastavnika Fakulteta u raznim sportskim disciplinama (nogomet, košarka, odbojka, stolni tenis, šah, streljaštvo).⁵⁸ Na području Varaždinske županije postoji 278 sportskih objekata, kako je

⁵⁸ Mrežna stranica: https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Prilog_2._Analiza_stanja.pdf

prikazano u Tablici 46.⁵⁹

Tablica 46. Broj sportskih objekata u Varaždinskoj županiji.

BROJ SPORTSKIH OBJEKATA U VARAŽDINSKOJ ŽUPANIJI			
Tip ustanove	Ukupan broj ustanova	Potreba za izgradnjom novih objekata	Potreba za obnovom objekata
Sportske dvorane	46	11	7
Sportska igrališta	146	11	30
Stadioni	7	1	5
Bazeni	5	3	2
Ostalo	74	16	13
UKUPNO	278	42	57

Izvor: Obrada JURA, 2021.⁶⁰

Na području Varaždinske županije društveni se život uglavnom odvija kroz dobrovoljna vatrogasna društva, sportske udruge i kulturno-umjetnička društva. Varaždinska županija prepoznala je potrebu da kroz svoje djelovanje doprinese jačanju civilnoga društva što potvrđuje činjenica da u Varaždinskoj županiji djeluje 1.354 udruga⁶¹ koje pokrivaju širok spektar djelatnosti, od kojih možemo istaknuti humanitarnu, socijalnu, zdravstvenu, ekološku i sportsku djelatnost, okupljanje i zaštitu djece, mladeži i obitelji, okupljanje i zaštitu žena te udruge Domovinskoga rata. Najaktivnije, ujedno i najbrojnije su udruge u sportskim, kulturnim, tehničkim, zdravstvenim i socijalnim područjima.⁶²

4.1.5. Komunalna i prometna infrastruktura

Komunalna infrastruktura obuhvaća sustave za vodoopskrbu, odvodnju, odvoz otpada, elektroenergetske mreže, sustave grijanja, te distribuciju plina. Kvaliteta komunalne infrastrukture direktno utječe na kvalitetu života stanovnika, kao i na privlačnost tih područja za nove stanovnike i poduzeća. Kada je riječ o vodoopskrbi Varaždinske županije koja je podijeljena na četiri vodoopskrbna područja treba istaknuti kako se ona temelji na dvama postojećim vodoopskrbnim sustavima: regionalnom vodovodu Varaždin i grupnom vodovodu

⁵⁹ Mrežna stranica: https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Prilog_2_Analiza_stanja.pdf

⁶⁰ Mrežna stranica: https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Prilog_2_Analiza_stanja.pdf

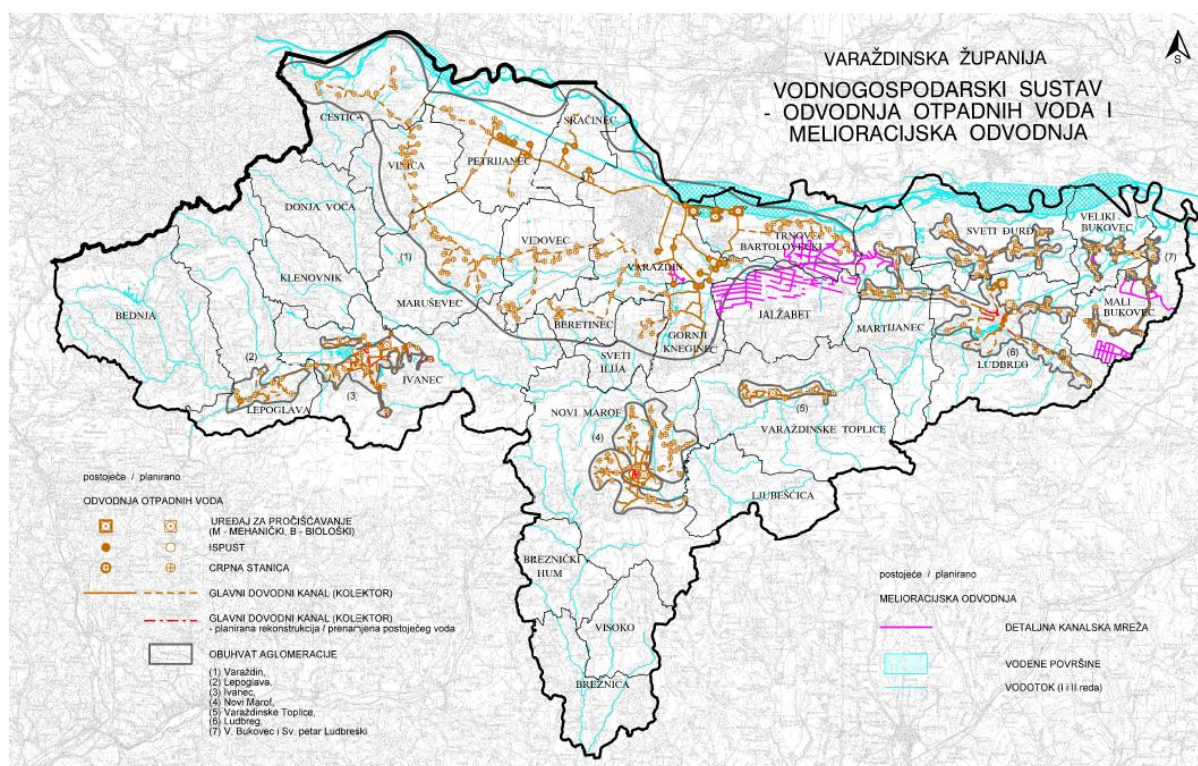
⁶¹ REGISTAR UDRUGA REPUBLIKE HRVATSKE. Popis udruga u županiji/općini/naselju. Varaždinska županija. Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb, civilno društvo i hrvatske branitelje.

⁶² Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Varaždin, veljača 2023. Izvor: https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Prilog_2_Analiza_stanja.pdf

Ivanec.⁶³ Usluge vodoopskrbe na području Varaždinske županije pružaju dvije tvrtke: Varkom d.d. i Ivkom-vode d.o.o, te prema podacima tvrtke Varkom d.d., postotak pokrivenosti vodoopskrbnom mrežom na području Varaždinske županije je 92,2 %.⁶⁴ Ukupna dužina vodoopskrbne mreže koja se proteže Varaždinskom županijom je 1.940 km. Vodom za piće se opskrbljuje oko 151.000 stanovnika što čini oko 82 % županije. Potrošačima se godišnje isporuči oko 8.000.000 m³ pitke vode, od čega 70 % koriste domaćinstva, a 30 % industrija.⁶⁵

Kada je riječ o odvodnji na području Varaždinske županije, odvodnja otpadnih i oborinskih voda iz naselja i gospodarskih zona nije zadovoljavajuće riješena.

Slika 33. Odvodnja otpadnih voda i melioracija na području Varaždinske županije.

Izvor: Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije.

Na Slici 33. prikazana je odvodnja otpadnih voda i melioracija na području Varaždinske županije gdje vidimo da su sustavi odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda nepovezani i mješovitog tipa. Na prostoru Varaždinske županije izdvojeno je 155 vodnih tijela površinskih voda, te prema ukupnoj (konačnoj) ocjeni samo 39 % od ukupnog broja vodnih tijela nalazi se u kategoriji najmanje dobrog stanja (22 % vodnih tijela nalazi se u vrlo dobrom stanju, dok se 17 % vodnih tijela u dobrom

⁶³ Regionalni vodovod Varaždin pokriva područje 26 jedinica lokalne samouprave, uključujući gradove Varaždin, Novi Marof, Varaždinske Toplice, Ludbreg i dio Lepoglave. Izvor: https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Prilog_2_Analiza_stanja.pdf

⁶⁴ Mrežna stranica: <https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/prilog2.pdf>

⁶⁵ Mrežna stranica: <https://www.varkom.hr/stranica/vodovod>

stanju), 19 % od ukupnog broja vodnih tijela nalazi u umjerenom stanju, 8 % u lošem stanju, a čak 34 % vodnih tijela nalazi se u vrlo lošem stanju. Naime, odvodnja otpadnih voda na području Županije riješena je većinom u većim naseljima dok se u ostalim naseljima odvodnja rješava individualnim putem odnosno septičkim jamama koje često nisu odgovarajućega kapaciteta pa se prazne u podzemlje ili prelijevaju u jarke i vodotoke što ugrožava te narušava životne medije.⁶⁶

Projekt „Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Varaždin“ višegodišnji je projekt koji se provodi na području koje obuhvaća 11 jedinica lokalne samouprave i to: Grad Varaždin, Općina Beretince, Općina Cestica, Općina Gornji Kneginec, Općina Maruševac, Općina Petrijanec, Općina Sračinec, Općina Sveti Ilija, Općina Trnovec Bartolovečki, Općina Vidovec i Općina Vinica. Radovi na sustavu odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Aglomeracije Varaždin, na dijelu kanalizacijske mreže, završeni su gotovo 94 %. Radovi na sustavu odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Aglomeracije Varaždinske Toplice završeni su potpunosti (100 %), a na Uređaju za pročišćavanje otpadnih voda 85 %.⁶⁷

Problemi vezani uz stanje voda na području Varaždinske županije uglavnom su vezani za: stanje površinskih i podzemnih vodnih tijela, odlagališta otpada, raspršenu odvodnju i sustave javne odvodnje, poljoprivredno onečišćenje i poplave.⁶⁸ Kada je riječ o odvojenom sakupljanju komunalnoga otpada na nacionalnoj razini, odvojeno sakupljanje barem jedne od korisnih vrsta otpada iz komunalnoga otpada (karton, plastika, staklo, metal, glomazni otpad, tekstil i biootpad) u okviru javne usluge u 2024. godini provodilo se u 535 jedinice lokalne samouprave. Prema *Nacionalnom izvješću o komunalnom otpadu za 2024. godinu*, stopa odvojenoga sakupljanja komunalnoga otpada u okviru javne usluge u 2024. godini iznosi 33 % što je povećanje za 4 postotna boda u usporedbi s 2023. godinom.

Županije s najvećom stopom odvojenoga sakupljanja u okviru javne usluge u 2024. godini, kako je prikazano na Slici 34. su: Međimurska županija (57,2 %), Koprivničko-križevačka županija (48,5 %), Grad Zagreb (44,7 %), Varaždinska županija (42,3 %) i Osječko-baranjska županija (41,4 %).⁶⁹

Kada je riječ o gospodarenju otpadom na području Varaždinske županije odvojeno

---

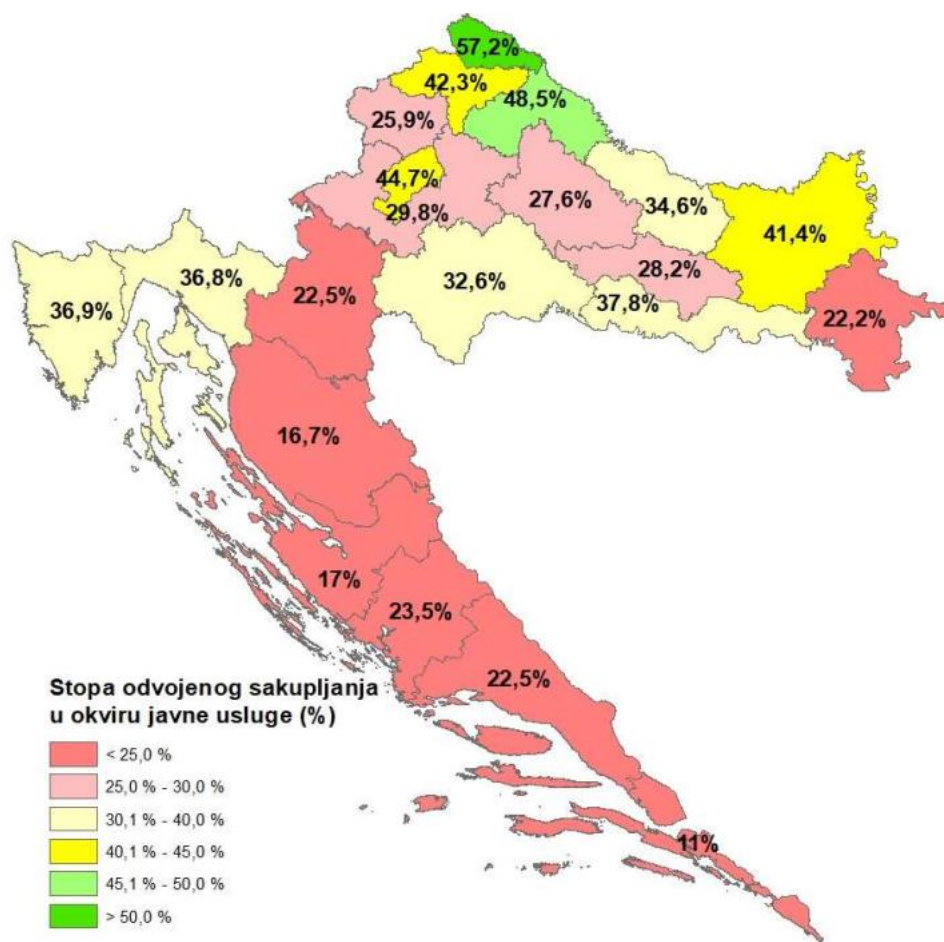
⁶⁶ Pod nadležnošću tvrtke Lukom d.o.o.: naselja Ludbreg i Selnik; Pod nadležnošću tvrtke Ivkom-vode d.o.o.: naselja Ivanec, Ivanečko Naselje i Lančić; Pod nadležnošću tvrtke Varkom d.d.: Varaždin, Kućan Gornji, Kućan Donji, Kućan Marof, Jalkovec-djelomično, Sračinec, Trnovec Bartolovečki-sjeverni dio, Majerje i Petrijanec. Izvor: <https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/prilog2.pdf>

⁶⁷ Varkom d.d., 2020

⁶⁸ STRATEŠKA STUDIJA O PROCJENI UTJECAJA PLANA GOSPODARENJA OTPADOM VARAŽDINSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE 2024.-2029. GODINE NA OKOLIŠ. Varaždinska županija, 2023.

⁶⁹ Nacionalno izvješće o komunalnom otpadu za 2024. godinu.

prikupljanje otpada uvedeno je u svih 28 jedinica lokalne samouprave gdje odvojeno prikupljanje otpada provodi ukupno šest komunalnih tvrtki kroz pružanje javne usluge prikupljanja miješanoga komunalnoga otpada i biorazgradivoga otpada – ČISTOĆA d.o.o., IVKOM d.d., BABIĆ d.o.o., NOVOKOM d.o.o., LUKOM d.o.o., EKO FLOR PLUS d.o.o., GKP PRE – KOM d.o.o.⁷⁰ Na Slici 35. prikazane su lokacije gospodarenja otpadom i postojeća odlagališta otpada s područja Varaždinske županije koje su različite ovisno o odabiru pružatelja javne usluge.

Slika 34. Stopa odvojenog sakupljanja komunalnog otpada u okviru javne usluge u 2024. godini, po županijama.

Izvor: Nacionalno izvješće o komunalnom otpadu za 2024. godinu, Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, 2025.

U Očevidnik reciklažnih dvorišta na području Varaždinske županije upisana su četiri reciklažna dvorišta: Čistoća d.o.o. (Varaždin), Ivkom d.d. (Ivanec), Lukom d.o.o. (Ludbreg), Novokom d.o.o. (Novi Marof) te GKP Pre-kom d.o.o. (Prelog) na području Međimurske

⁷⁰ Izvješće o provedbi plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. g.

županije koji je u sustavu gospodarenja otpadom Općine Martijanec.⁷¹

Prema *Izvješću o komunalnom otpadu za 2023. godinu*⁷² stopa uporabe⁷³ komunalnoga otpada koji potječe od sakupljanja u okviru javne usluge je, na nacionalnoj razini iznosila 22 %, dok je stopa recikliranja iznosila 20 %. Županije s najvećim stopama recikliranoga komunalnoga otpada u 2023. godini su Međimurska (41 %), Varaždinska (40 %) i Koprivničko-križevačka županija (37 %). U 2023. bila su aktivna 282 reciklažna dvorišta, a stopa uporabe⁷⁴ iznosila je 38 %. Najveće vrijednosti procijenjene stope uporabe otpada, kao i prethodnih godina, zabilježene su u Međimurskoj – 56 %, Varaždinskoj – 55 % i Koprivničko-križevačkoj – 49 % županiji, dok najniže vrijednosti stope imaju Ličko-senjska s 23 % i Dubrovačko-neretvanska županija s 26 %, a jednak poredak županija je i kod stope recikliranja što ukazuje na činjenicu, kada je o Varaždinskoj županiji riječ, da kontinuirano rastu stope uporabe i recikliranja.

Prema *Nacionalnom izvješću o komunalnom otpadu za 2024. godinu* županije s najvećom stopom odvojenoga sakupljanja u okviru javne usluge u 2024. godini su: Međimurska županija (57,2 %), Koprivničko-križevačka županija (48,5 %), Grad Zagreb (44,7 %), Varaždinska županija (42,3 %) i Osječko-baranjska županija (41,4 %).⁷⁵

Tablica 47. također potvrđuje pozitivne trendove u stopi odvojenoga sakupljanja u okviru javne usluge u razdoblju od 2021. do 2024. godine.

Tablica 47. Stopa odvojenoga sakupljanja u okviru javne usluge u razdoblju od 2021. do 2024. godine i razlika između 2024. i 2023. godine.

ŽUPANIJA	2021.	2022.	2023.	2024.	Razlika (2024.-2023.) - postotni bod
Varaždinska	37,40%	39,20%	40,50%	42,30%	1,8

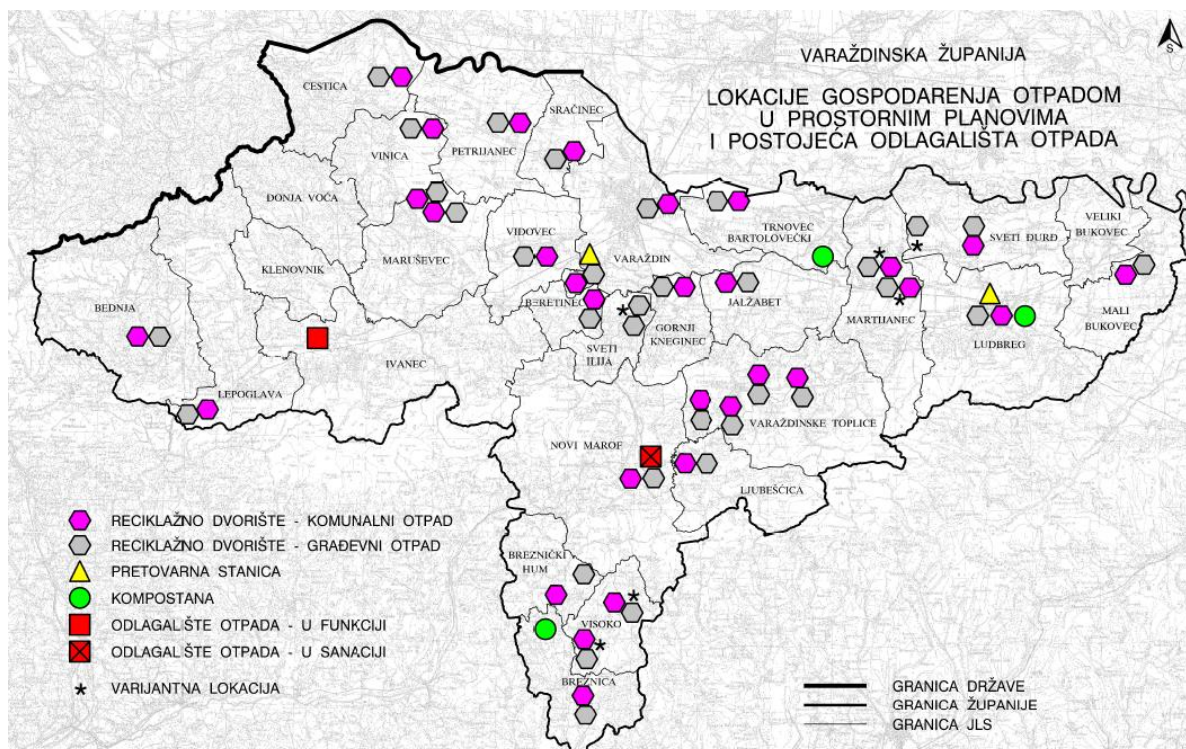
Izvor: Nacionalno izvješće o komunalnom otpadu za 2024. godinu. Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije. Zagreb, 2025.

⁷¹ STRATEŠKA STUDIJA O PROCJENI UTJECAJA PLANA GOSPODARENJA OTPADOM VARAŽDINSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE 2024.-2029. GODINE NA OKOLIŠ. Varaždinska županija, 2023.

⁷² Izvješće o komunalnom otpadu za 2023. godinu. Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, 2023. <https://api.fzoeu.hr/v1/media/download/307251/active?hash=gXva74RVlcmNK.lqGV1jAa8D408jS4B-3A4bLTGLnpqxH~207&redirectToBucket=true> Pristupljeno: 09. svibnja 2025. godine.

⁷³ *Oporaba* otpada je svaki postupak čiji je glavni rezultat uporaba otpada u korisne svrhe kada otpad zamjenjuje druge materijale koje bi inače trebalo uporabiti za tu svrhu ili otpad koji se priprema kako bi ispunio tu svrhu, u postrojenju ili u širem gospodarskom smislu. Izvor: Izvješće o komunalnom otpadu za 2023. godinu. Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, 2023., str. 8.

⁷⁵ Nacionalno izvješće o komunalnom otpadu za 2024. godinu. Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije. Zagreb, 2025.

Slika 35. Lokacije gospodarenja otpadom i postojeća odlagališta otpada.

Izvor: Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije.

Sukladno definiciji iz Zakona o gospodarenju otpadom (*Narodne novine* br. 84/21 i 142/23), javna usluga uključuje prikupljanje miješanoga komunalnoga otpada iz kućanstava i drugih izvora, biootpada iz kućanstava, reciklabilnoga komunalnoga otpada, opasnoga komunalnoga otpada i glomaznoga otpada iz kućanstava. Tablica 48. u nastavku prikazuje količine komunalnoga otpada sakupljene u okviru javne usluge u Varaždinskoj županiji.

Tablica 48. Količine komunalnog otpada sakupljene u okviru javne usluge za 2024. godinu – Varaždinska županija.

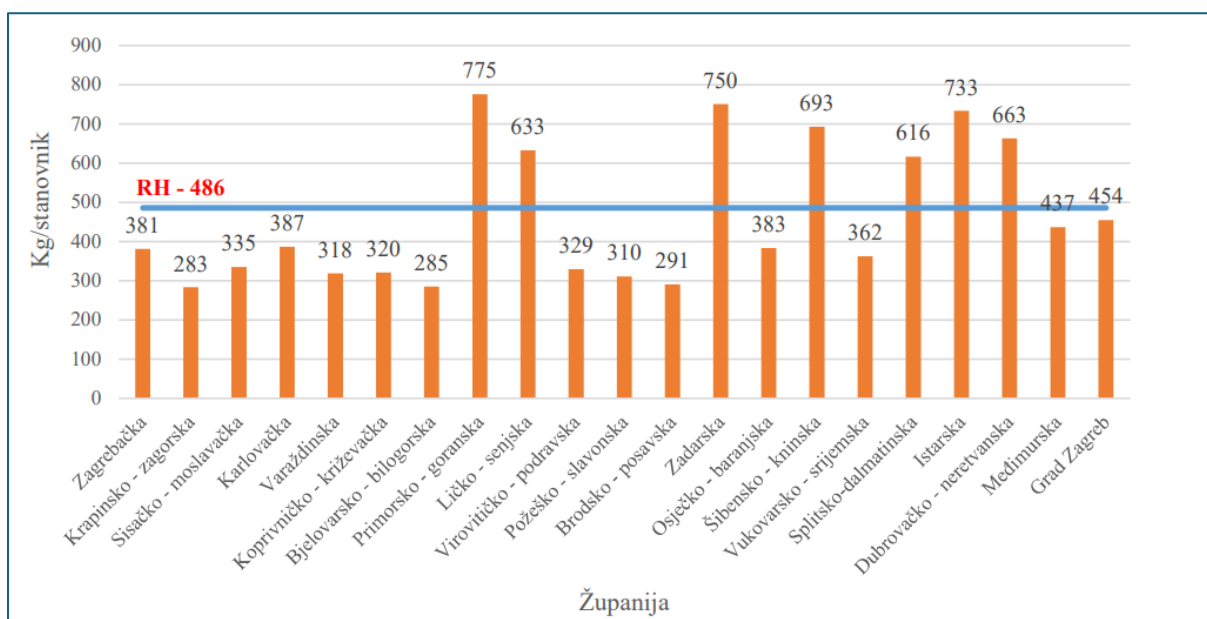
ŽUPANIJA	Davatelj javne usluge (SO-1) (t)	Reciklažna dvorišta (t)	Ukupno sakupljeno u okviru javne usluge (t)
Varaždinska	31.393,28	2.099,02	33.492,30

Izvor: Nacionalno izvješće o komunalnom otpadu za 2024. godinu, Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, Zagreb, 2025.

Lokacije odlaganja miješanoga komunalnoga otpada s područja jedinica lokalne samouprave Varaždinske županije su različite, ovisno o odabiru pružatelja javne usluge. Primjerice otpad skupljen na području gradova Ivanca i Lepoglave te općina Bednje, Donje Voće, Klenovnika i Mariševca odlaže se na odlagalište „Jerovec“ u Gradu Ivancu. Otpad prikupljen u preostale 22 jedinice lokalne samouprave odlaže se na odlagalište "Johovača" u

Općini Velika Trnovitica (kod Garešnice u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji), odlagalište "Baćanska" u Općini Davor (Brodsko-posavska županija) i odlagalište "Piškornica" u Općini Koprivnički Ivanec (Koprivničko-križevačka županija).⁷⁶ Slika 36. prikazuje ukupne količine nastalog otpada po stanovniku za RH, kao i količine otpada po stanovniku za županijsku razinu, gdje se vidi kako se veće vrijednosti županijske količine otpada po stanovniku (u odnosu na nacionalnu razinu), bilježe uglavnom kod priobalnih županija i županija s izlazom na more što se može pripisati utjecaju turizma.⁷⁷

Slika 36. Odnos količine nastalog komunalnoga otpada po stanovniku po županijama i količine nastalog komunalnoga otpada po stanovniku za RH u 2024. godini.

Izvor: Izvješće o komunalnom otpadu za 2024. godinu, Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije. Zagreb, 2025.

Na području Varaždinske županije distribuciju električne energije vrši tvrtka HEP-Operator distribucijskog sustava d.o.o., Zagreb, podružnice Elektra Varaždin, Elektra Koprivnica te Elektra Zagreb – Pogon Zelina. Distribuciju plina na području Varaždinske županije vrše tvrtka Termoplin d.d. iz Varaždina koja distribuciju plina obavlja u čak 24 jedinice lokalne samouprave te tvrtka Ivkom-plin d.o.o. iz Ivanca koja vrši obavljanje djelatnosti distribucije plina na području Ivanca, dijelu Novoga Marofa te u Općini Klenovnik, a također posjeduje i koncesiju za izgradnju distribucijskoga sustava na području Općine Donja

⁷⁶ STRATEŠKA STUDIJA O PROCJENI UTJECAJA PLANA GOSPODARENJA OTPADOM VARAŽDINSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE 2024.–2029. GODINE NA OKOLIŠ. Varaždinska županija, 2023.

⁷⁷ Nacionalno izvješće o komunalnom otpadu za 2024. godinu, Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije.

Voća.⁷⁸ Na području Varaždinske županije za proizvodnju električne energije koriste se i obnovljivi izvori energije (potencijal rijeke Drave), a u manjoj mjeri i sunčeva energija te je izgrađeno nekoliko postrojenja za iskorištavanje sunčeve energije – sunčanih elektrana na zasebnim parcelama, kao i veći broj manjih sustava na krovovima zgrada.⁷⁹ Varaždinska županija ima veliki prometni značaj unutar Republike Hrvatske, što vidimo na Slici 37. budući da predstavlja spoj s europskim prometnim sustavima i da se u ovom prostoru križaju dva važna prometna koridora: transverzalni, koji je najkraća i prometno najpogodnija veza srednjega Podunavlja i sjevernoga Jadrana i longitudinalni, koji slijedi tok rijeke Drave i povezuje Republiku Hrvatsku sa zapadnim i istočnim područjima.⁸⁰

Kada je riječ o cestovnom prometu na području Varaždinske županije on obuhvaća 1 autocestu, 9 državnih,⁸¹ 70 županijskih te velik broj lokalnih cesta (177).⁸² Državne ceste koje prolaze kroz Varaždinsku županiju protežu se u duljini od 200,83 km, od kojih je najznačajnija Podravska magistrala (državna cesta D-2), koja prolazi uzduž Županije, od njenoga najistočnijega dijela, do najzapadnijega na graničnom prijelazu Dubrava Križovljanska.⁸³

Udaljenosti gradova unutar Županije variraju od 7,5 km (Ivanec – Lepoglava) do 53 km (Lepoglava – Ludbreg), dok su udaljenosti od središta susjednih županija manje od 100 km, a zbog blizine slovenske granice najbliži slovenski gradovi su također na udaljenosti manjoj od 100 km, dok glavni gradovi susjednih zemalja variraju otprilike od 183 – 330 km.⁸⁴ Cestovna županijska i lokalna infrastruktura nije na zadovoljavajućoj razini. Također, potrebna je rekonstrukcija i modernizacija cestovne infrastrukture koja će obuhvaćati i izgradnju mreže nogostupa u naseljima te pješačko-biciklističkih staza izvan naselja.⁸⁵

Kada je riječ o gustoći mreže željezničkih pruga u Varaždinskoj županiji ona iznosi 72,24 m/km².⁸⁶ Uredbom o razvrstavanju željezničkih pruga (*Narodne novine* br. 84/21.) Varaždinskom županijom prolaze slijedeće željezničke pruge:

---

⁷⁸ PLAN GOSPODARENJA OTPADOM VARAŽDINSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE 2024.–2029. GODINE. Izvor:

https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Nacrt_prijedloga_Plana_gospodarenja_otpadom_Varazdinske_zupanije_za_razdoblje_2024._-2029._godine.pdf

⁷⁹ Mrežna stranica: <https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/prilog2.pdf>

⁸⁰ Izvješće o stanju u prostoru Varaždinske županije za razdoblje 2019. - 2023. godine. Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije. Varaždin, 2024. godine

⁸¹ Odluku o razvrstavanju javnih cesta (*Narodne novine*, br. 41/22.).

⁸² Županijska uprava za ceste Varaždinske županije, 2020. g.

⁸³ Mrežna stranica: <https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/prilog2.pdf>

⁸⁴ Mrežna stranica: <http://www.udaljenosti.com/hrvatska/>

⁸⁵ Mrežna stranica: <https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/prilog2.pdf>

⁸⁶ Izvješće o stanju u prostoru Varaždinske županije za razdoblje 2019. - 2023. godine. Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije. Varaždin, 2024. godine

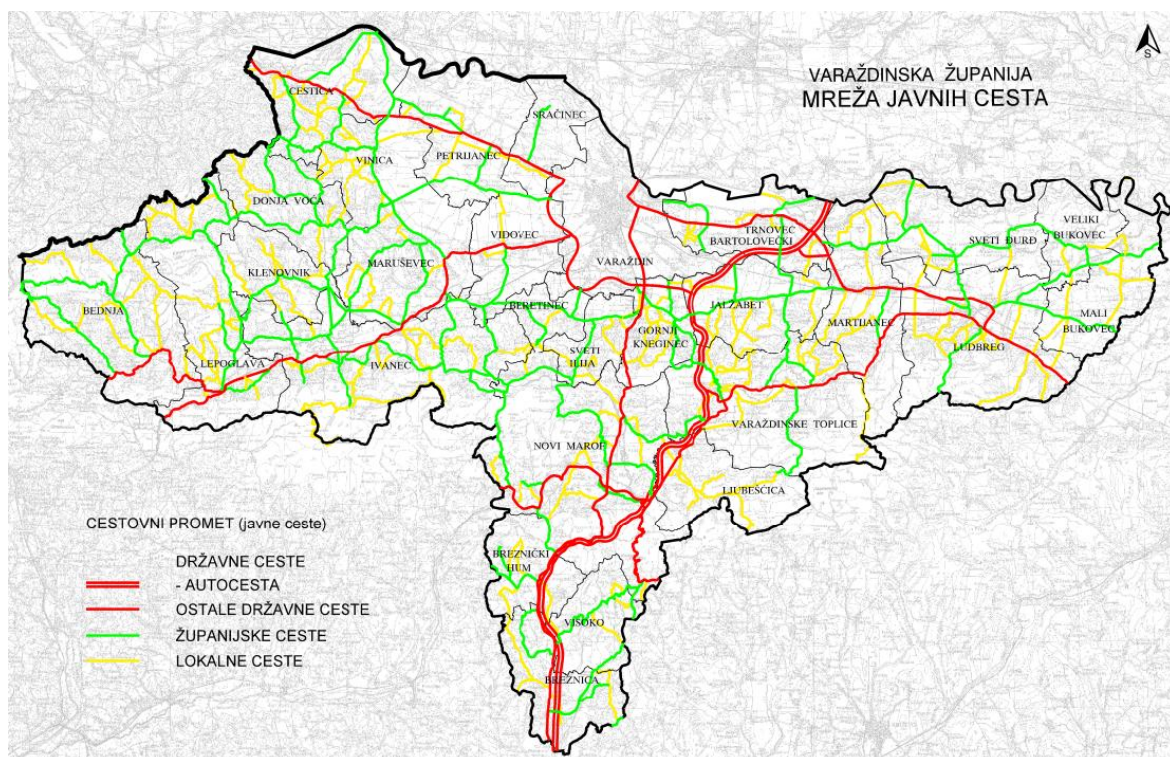
1. pruge za regionalni promet:

- R201 Zaprešić–Zabok–Varaždin–Čakovec
- R202 Varaždin–Koprivnica–Virovitica–Osijek–Dalj

2. pruga za lokalni promet:

- L201 Varaždin–Ivanec–Golubovec.⁸⁷

Na području Varaždinske županije u istočnom dijelu grada Varaždina i manjim dijelom u Općini Trnovec Bartolovečki smješten je Aerodrom Varaždin koji se danas prvenstveno koristi u sportsko-rekreacijske svrhe.⁸⁸

Slika 37. Mreža javnih cesta u Varaždinskoj županiji.
Izvor: Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije.⁸⁹

4.1.6. Sustav i usluge socijalne skrbi

Na području Varaždinske županije postoji razvijena mreža socijalnih ustanova, kao i drugih pružatelja socijalnih usluga. Na području županije djeluju četiri područna ureda Hrvatskoga zavoda za socijalnu skrb sa sjedištima u Varaždinu, Ivancu, Novom Marofu i

⁸⁷ Isto.

⁸⁸ Isto.

⁸⁹ Sliku je izradio Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije za potrebe izrade Izvješća o stanju u prostoru Varaždinske županije za razdoblje 2019. – 2023. godine.

Ludbregu, koji pružaju naknade kao što su zajamčena minimalna naknada, inkluzivni dodatak, jednokratna naknada, naknada za ugroženoga kupca energenata i dr. Također, u Županiji od pružatelja socijalnih usluga nalaze se uglavnom domovi za starije i nemoćne osobe, od kojih su neki u županijskom vlasništvu, a neki u privatnom. Mreža malih obiteljskih domova također je razvijena. Prema podacima Upravnoga odjela za zdravstvo, socijalnu skrb, civilno društvo i hrvatske branitelje Varaždinske županije, ukupno je u Varaždinskoj županiji registrirano 63 pružatelja socijalnih usluga. Najviše ih djeluje u Varaždinu (27), Cestici (6) i Jalžabetu (6).

Unutar sustava socijalne skrbi u Varaždinskoj županiji postoje programi kojim se ostvaruje podrška u osnaživanju roditeljskih znanja i vještina. U podružnici Centra za socijalnu skrb Varaždin – Podružnici obiteljski centar provode se programi „Rastimo zajedno“ te trening socijalnih vještina za tinejdžere. Program je namijenjen djeci i roditeljima iz obitelji koje su se našle u zahtjevnim okolnostima.⁹⁰ U području sustava socijalne skrbi u Varaždinskoj županiji veliku ulogu imaju i udruge. Kada je riječ o području socijalne skrbi posebno se ističu udruge s područja Županije koje svojim aktivnostima i programima vode brigu o socijalno osjetljivim skupinama društva, prvenstveno osobama starije životne dobi i umirovljenicima, osobama s invaliditetom kao i djeci s posebnim potrebama. Osobe s invaliditetom čine 14,6 % stanovništva Županije, a podržava ih niz ustanova, udruga i drugih pružatelja usluga, a također postoje dva doma za odrasle osobe s mentalnim oštećenjima te brojne udruge koje nude podršku osobama s različitim vrstama invaliditeta.⁹¹

Programi udruga u području razvoja socijalnih usluga, socijalnoga poduzetništva i humanitarnih djelatnosti sufinanciraju se putem Javnoga natječaja za financiranje programa i projekata od interesa za opće dobro kojega provodi Varaždinska županija.⁹² Prema Izvješću o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, u Varaždinskoj županiji živi 24.188 osoba s invaliditetom te one čine 14,6 % ukupnoga stanovništva Županije.⁹³ Od navedenoga broja, 12.664 čine muškarci (52 %), a 11.524 žene (48 %).⁹⁴ Prema podacima Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, u periodu od 2011. do 2018. godine broj korisnika institucionalnoga smještaja u Varaždinskoj županiji povećao se za 15,5 %, a broj zahtjeva za smještajem je u stalnom porastu, što prati postojeći trend rasta starije populacije na

---

⁹⁰ *Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine*. Prilog 2. Analiza stanja Varaždin, veljača 2023.

⁹¹ *Socijalni plan Varaždinske županije 2024. – 2026.*

⁹² *Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine*. Prilog 2. Analiza stanja Varaždin, veljača 2023.

⁹³ Mrežna stranica: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2021/10/Invalid_2021.pdf

⁹⁴ *Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine*. Prilog 2. Analiza stanja Varaždin, veljača 2023.

području Županije.⁹⁵ Kada je riječ o djeci u riziku od siromaštva, prema procjenama, u Varaždinskoj županiji 1.484 djece živi u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.⁹⁶

Kada je riječ o dostupnosti izvaninstitucionalnih oblika skrbi, poput mobilnih timova, gerontodomaćica i drugih oblika pomoći u kući (broj pružatelja i korisnika) u području Varaždinske županije, Društvo Crvenoga križa Varaždinske županije provodi program „Pomoć u kući“ na kojem su zaposlene 2 gerontodomaćice i obuhvaćeno je 75 korisnika koji primaju usluge na području Lepoglave, Ivanca, Varaždinskih Toplica i Općine Kneginec. Trideset osoba pruža uslugu potpore i podrške za 180 starijih i nemoćnih osoba u trima gradovima i šest općina s područja Varaždinske županije u programu "Omogućimo život u vlastitom domu", koji se provodi na području Općine Breznica, Općine Breznički Hum, Općine Klenovnik, Općine Gornji Kneginec, Grada Lepoglave, Grada Novoga Marofa, Općine Sračinec, Općine Visoko i Grada Varaždinskih Toplica.⁹⁷

Analiza trenutnoga sustava i usluga socijalne skrbi u Varaždinskoj županiji ukazuju na potrebu za unaprjeđenjem pristupačnosti, razvojem inovativnih usluga i boljom podrškom ranjivim skupinama. Kada je riječ o osobama starije životne dobi možemo zaključiti kako bi sljedeće preporuke i mjere mogle unaprijediti sustav socijalne skrbi u Varaždinskoj županiji:

- Jačanje kapaciteta postojećih stručnjaka kod pružatelja usluga;
- Jačanje mreže socijalnih usluga u ruralnim područjima;
- Razvijanje kombinirane socijalne politike;
- Daljnji razvoj inovativnih usluga poput mobilnih timova, gerontodomaćica i drugih oblika pomoći u kući te
- Izbjegavanje institucionalizacije kada je to moguće.

---

⁹⁵ *Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine*. Prilog 2. Analiza stanja Varaždin, veljača 2023.

⁹⁶ *Socijalni plan Varaždinske županije 2024. – 2026.*

⁹⁷ Podatci dobiveni od Društva Crvenog križa Varaždinske županije, 30. travanj 2025. godine.

4.2. Procjena zadovoljstva kvalitetom i životnim standardom iz perspektive lokalnoga stanovništva

4.2.1. Koncept identifikacije ključnih problema i potreba lokalnoga stanovništva

Istraživanja zadovoljstva kvalitetom življenja uglavnom se temelje na objektivnim i/ili subjektivnim pokazateljima zbog čega je proces određivanja, ocjenjivanja i mjerenja razine kvalitete života iznimno složen. Objektivni pokazatelji obuhvaćaju činjenično stanje u nekoj sredini i neovisni su o osobnoj percepciji pojedinca (Slavuj i Šakaja, 2017), a uključuju primjerice opće ekonomske i društvene pokazatelje, npr. stopu nezaposlenosti, visinu plaća, udio stanovništva koji živi na granici siromaštva i sl. Subjektivni pokazatelji su, s druge strane, usmjereni na razinu ispunjenja subjektivnih očekivanja pojedinaca i njihovoj evaluaciji pojedinih aspekata življenja (Slavuj, 2014). Kvaliteta života se uglavnom do kraja 60-ih godina prošloga stoljeća razmatrala prema ostvarenoj materijalnoj dobrobiti kao najvažnijem pokazatelju kvalitete života, dok suvremeniji koncepti u fokus stavljaju različite društvene indikatore i različita područja života. Drugim riječima, na ocjenu zadovoljstva i kvalitete života utječu objektivne okolnosti (objektivni uvjeti), ali i subjektivna percepcija vlastitih vrijednosti, prioriteta i osobnih postignuća (EUROSTAT, Quality of life indicators). Prema istom izvoru, analitički obuhvat obuhvaća najčešće sljedeće dimenzije; materijalne životne uvjete, slobodno vrijeme i društvene interakcije, ekonomsku sigurnost i sigurnost općenito, prirodnu okolinu, građanska prava i participaciju te opća životna iskustva.

Metodološki pristup

Za istraživanje zadovoljstva kvalitetom života na temelju subjektivne ocjene stanovnika Varaždinske županije, primijenjen je kvantitativni kombinirani pristup. Kvantitativno istraživanje stavova građana Varaždinske županije oslanja se na ocjenu zadovoljstva kvalitetom življenja općenito te po pojedinim aspektima života uz pomoć petorostupanske Likertove ljestvice. Sudionici istraživanja svoju su percepciju kvalitete života izražavali ocjenama od 1–5, pri čemu su ocjene odgovarale određenom stupnju zadovoljstva. Ocjene 1, 2, 3, 4 i 5 pridružene su sljedećim stupnjevima; ocjena 1 – „u potpunosti sam nezadovoljan/a“, ocjena 2 – „uglavnom sam nezadovoljan/a“, ocjena 3 – „niti sam zadovoljan/a“, ocjena 4 – „uglavnom sam zadovoljan/a“, a ocjena 5 – „u potpunosti sam zadovoljan/a“. Na temelju dosadašnjih istraživanja dimenzija kvalitete življenja te prilagodbe specifičnoj (predmetnoj) populaciji i novijim društvenim fenomenima i okolnostima, izdvojeno je ukupno devet (9) tematskih područja:

- Tematsko područje I. GOSPODARSTVO I TRŽIŠTE RADA
- Tematsko područje II. ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB
- Tematsko područje III. ODGOJ I OBRAZOVANJE
- Tematsko područje IV. PROMETNA I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA
- Tematsko područje V. SLOBODNO VRIJEME
- Tematsko područje VI. STANOVANJE
- Tematsko područje VII. OKOLIŠ
- Tematsko područje VIII. SIGURNOST
- Tematsko područje IX. PARTICIPACIJA

Indikatori, tj. elementi kvalitete života određeni su za svako tematsko područje te ih je ukupno 34 (Tablica 49.). S obzirom kako je riječ o kombiniranom pristupu, osim korištenja skale zadovoljstva ocjenama od 1 do 5, u svakom su području postavljena i pitanja višestrukoga izbora, s opcijom da u okviru kategorije „ostalo“ ispitanici sami napišu odgovor koji nije obuhvaćen ponuđenim. Na takav je način, uz mogućnost definiranja prosječnoga zadovoljstva ispitanika svakim određenim područjem, omogućen i dublji uvid u najveće izazove koje su sudionici istraživanja prepoznali. Anketno je istraživanje, ne uključujući opće podatke o socio-demografskim obilježjima ispitanika, na obje navedene razine, obuhvatilo ukupno 61 pitanje.

Anketni je upitnik izrađen u *online* obliku, uz pomoć *Google Forms* softvera za administraciju anketa te je distribuiran na preko 400 korporativnih e-mail adresa (gradovi i općine, udruge civilnoga društva, škole, fakulteti, studentska, sportska i sl. udruženja...) i u desetak *Facebook* grupa koje okupljaju stanovnike pojedinih dijelova Varaždinske županije. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 27. veljače do 10. travnja 2025. godine, a u njemu je sudjelovalo ukupno 439 osoba. Uzorak je prigodni i ne predstavlja generalizirane zaključke i stavove cjelokupne županijske populacije. Prije svega riječ je o subjektivnoj percepciji ispitanika na koju mogu djelovati različiti faktori, primjerice trenutna ekonomska pozicija, obiteljski problemi i situacije, osobna iskustva, osobine ličnosti i sl., zbog čega rezultatima istraživanja treba pristupiti kritički i uvažavajući specifičnosti gradova i općina Varaždinske županije. Analiza ukupnih prosječnih ocjena te sadržajna analiza odgovora s višestrukim izborom, postavljaju temelj za daljnja istraživanja javnih i društvenih potreba lokalnoga stanovništva, u kombinaciji s objektivnim pristupom.

Tablica 49. Tematska područja i indikatori kvalitete življenja (autorski obrazac)

Redni broj	TEMATSKO PODRUČJE	INDIKATORI
I.	GOSPODARSTVO I TRŽIŠTE RADA	Mogućnosti zapošljavanja
		Visina plaća i prihoda
		Troškovi života
		Pristup obrazovanju i obuci
		Stabilnost na tržištu rada
II.	ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB	Dostupnost primarne zdravstvene zaštite
		Dostupnost sekundarne zdravstvene zaštite
		Dostupnost ustanova socijalne skrbi
		Kvaliteta zdravstvenih i socijalnih usluga
		Briga o najranjivijim društvenim skupinama
III.	ODGOJ I OBRAZOVANJE	Organizacija rada predškolskih ustanova
		Organizacija rada osnovnih škola
		Organizacija rada srednjih škola
		Organizacija rada visokoškolskih ustanova
		Kvaliteta odgoja i obrazovanja
IV.	PROMETNA I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	Prometna infrastruktura
		Komunalna infrastruktura
		Javni prijevoz (gradske/općinske linije)
		Javni prijevoz (županijske linije)
		Održavanje javnih i zelenih površina
V.	SLOBODNO VRIJEME	Kvaliteta provođenja slobodnoga vremena
		Kvaliteta javne infrastrukture za slobodno vrijeme
		Ponuda kulturnih, društvenih, sportskih i sl. sadržaja
		Pristupačnost aktivnostima i sadržajima
VI.	STANOVANJE	Priuštivost stanovanja
		Kvaliteta stambenih jedinica
		Dostupnost stambenih jedinica mladim obiteljima
VII.	OKOLIŠ	Kvaliteta zraka
		Razina buke
		Očuvanost javnih i zelenih površina
		Čistoća javnih površina i pravilno odlaganje otpada
		Ekološka osviještenost sugrađana
VIII.	SIGURNOST	Opća razina sigurnosti
IX.	PARTICIPACIJA	Rad lokalne uprave

Kod definiranja prosječnoga zadovoljstva kvalitetom življenja, u obzir su uzete ocjene koje su ispitanici u svakom tematskom području određivali za svaki navedeni indikator. Drugim riječima, prosječna ocjena tematskoga područja aritmetička je sredina vrijednosti odgovora svih ispitanika za svaki pojedinačni indikator (aritmetička sredina prosječnih ocjena svih

pripadajućih indikatora), dok je prosječna ocjena svakoga pojedinačnoga indikatora aritmetička sredina vrijednosti svih odgovora ispitanika (za taj indikator). Konačno, ukupna prosječna ocjena zadovoljstva kvalitetom života aritmetička je sredina vrijednosti odgovora svih ispitanika o svim tematskim područjima i iz svih indikatora. Određeni su i rasponi ocjena u odnosu na zadovoljstvo pa tako prosječna ocjena od 1,00 do 1,49 označava ispitanike koji su „potpuno nezadovoljni“, prosječna ocjena od 1,50 do 2,49 one koji su „uglavnom nezadovoljni“, prosječna ocjena od 2,50 do 3,49 one koji su „niti zadovoljni niti nezadovoljni“, prosječna ocjena od 3,50 do 4,49 one koji su „uglavnom zadovoljni“, a prosječna ocjena od 4,50 do 5,00 one koji su „u potpunosti zadovoljni“. U svrhu lakše analize, interpretacije i usporedbe prosječnih ocjena tematskih područja, svakoj kategoriji zadovoljstva na temelju raspona prosječnih ocjena, dodijeljena je pripadajuća boja (o tome više u idućem poglavlju).

4.2.2. Zadovoljstvo kvalitetom života u Varaždinskoj županiji – zaključci i komparativni osvrt (rezultati istraživanja)

U ovom poglavlju će se predstaviti rezultati provedenoga anketnoga istraživanja čiji je princip detaljnije pojašnjen u prethodnom poglavlju. Izdvojit će se prosječne ocjene zadovoljstva sudionika istraživanja pojedinim aspektima kvalitete življenja u Varaždinskoj županiji te ostali zaključci vezani uz detektirane prepreke, izazove i sugestije (iz perspektive ispitanika).

Socio-demografska obilježja ispitanika

Anketni je upitnik ispunilo ukupno 439 osoba, najviše u dobi između 40 i 49 (124 ili 28,52 %) te 30 do 39 godina (100 ili 22,78 %), a najmanje u najmlađoj dobnoj skupini (do 19 godina, tj. između 18. i 19. godine života), ukupno 8 ili 1,82 %. U dobi između 20 i 29 godina trenutno je 64 ili 14,58 % ispitanika, u dobi između 50 i 59 godina ukupno 96 ili 21,87 %, dok je 47 ili 10,71 % ispitanika starije od 60 godina. U istraživanju je sudjelovalo 345 (78,59 %) žena te 94 muškarca (21,41 %). Prema najvišem završenom stupnju obrazovanja, najveći broj ispitanika ima završeno visokoškolsko obrazovanje (fakulteti, visoka učilišta, visoke škole i sl. – prijediplomska ili diplomska razina), 296 ili 67,43 % ispitanika te srednju školu, 99 ili 22,55 % ispitanika. Najmanje je ispitanika koji su završili nekoliko razreda osnovne škole te onih kojima je osnovnoškolsko obrazovanje najviši obrazovni stupanj, tj. ukupno 5 (1,14 %). Poslijediplomsko obrazovanje (magisterij, doktorat znanosti/doktorat umjetnosti) steklo je ukupno 39 ili 8,88 % sudionika istraživanja. Najviše je ispitanika u braku, 262 ili 59,68 %, a podjednako je onih koji nisu ni u vezi, ni u braku (76 ili 17,31 %) te onih koji su u partnerskoj vezi (76 ili 17,31 %). Razvedenih je 19 ili 4,33 %, a udovaca/udovica 6 ili 1,37 %. Prema

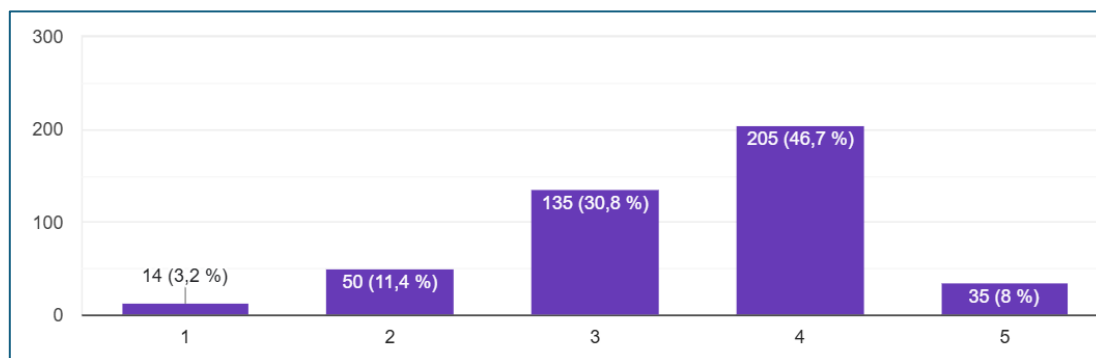
ekonomskom statusu, najviše je ispitanika u radnom odnosu, tj. zaposlenih (366 ili 83,37 %) te gotovo podjednako učenika/studenata (29 ili 6,61 %) i umirovljenika (27 ili 6,15 %). Najmanje je samozaposlenih (5 ili 1,14 %) i nezaposlenih (12 ili 2,73 %) ispitanika. Najviše ispitanika ima riješeno stambeno pitanje, tj. živi u vlastitoj nekretnini (268 ili 61,05 %), dok 138 ili 31,44 % živi kod roditelja. Ukupno 27 sudionika (6,15 %) živi u iznajmljenom stanu/kući te podjednak broj u privremenom smještaju ili učeničkom/studentskom domu (po 3 ili 0,68 %).

Što se tiče prostornoga razmještaja sudionika istraživanja, najveći broj, tj. njih 308 (70,16 %) ima prebivalište u gradovima Varaždinske županije, a očekivano, sukladno demografskom potencijalu, najviše ih živi u Gradu Varaždinu (171 ili 38,95 %), Gradu Lepoglavi (41 ili 9,34 %), Gradu Ivancu (37 ili 8,43 %), Gradu Ludbregu (33 ili 7,52 %) i Gradu Novom Marofu (18 ili 4,10 %). Iz ostalih dijelova Varaždinske županije, ispitanika je kako slijedi: Općina Gornji Kneginec (15 ili 3,42 %), Općina Maruševac (15 ili 3,42 %), Općina Cestica (10 ili 2,28 %), Općina Mali Bukovec (9 ili 2,05 %), Općina Vinica (9 ili 2,05 %), Grad Varaždinske Toplice (8 ili 1,82 %), Općina Ljubešćica (8 ili 1,82 %), Općina Vidovec (8 ili 1,82 %), Općina Sračinec (7 ili 1,59 %), Općina Sveti Ilija (7 ili 1,59 %), Općina Trnovec Bartolovečki (7 ili 1,59 %), Općina Breznički Hum (6 ili 1,37 %), Općina Klenovnik (6 ili 1,37 %), Općina Bednja (5 ili 1,14 %), Općina Sveti Đurđ (4 ili 0,91 %), Općina Donja Voća (3 ili 0,68 %), Općina Jalžabet (3 ili 0,68 %), Općina Petrijanec (3 ili 0,68 %), Općina Beretinec (2 ili 0,46 %), Općina Martijanec (2 ili 0,46 %), Općina Visoko (2 ili 0,46 %).

Kao što je i naglašeno u okviru metodoloških napomena, navedene rezultate treba interpretirati imajući na umu socio-demografsku strukturu uzorka koja u mnogočemu može promijeniti percepciju zadovoljstva kvalitetom življenja. Cilj je istraživanja definirati prosječno (trenutno) zadovoljstvo, ne ulazeći u čimbenike i tzv. prediktore subjektivnoga zadovoljstva niti specifičnosti pojedinih JLS. Navedeno može biti istraživački predmet užih analiza koje bi se odnosile pojedinačno, na svaku JLS Varaždinske županije.

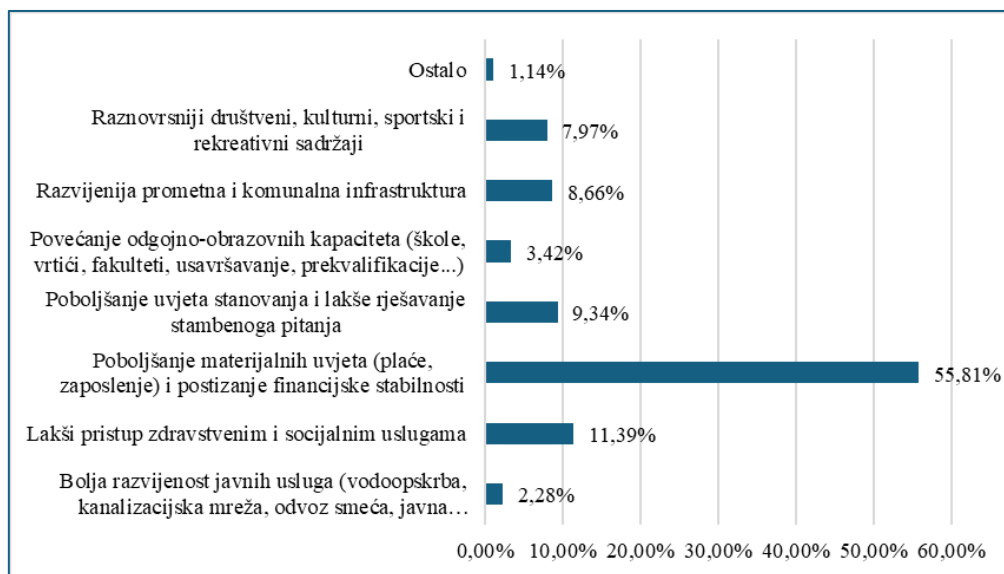
U uvodnom dijelu ispitanici su zamoljeni da ocjenom od 1 do 5 rangiraju trenutnu razinu kvalitete života u gradu/općini u kojem/kojoj imaju prijavljeno prebivalište (1-najmanja ocjena; 5-najviša ocjena). Najveći broj ispitanika kvalitetu života ocjenjuje vrlo dobrim (205 ili 46,70 %) i dobrim (135 ili 30,75 %), a prema distribuciji ostalih ocjena izračunata je prosječna ocjena kvalitete života u Varaždinskoj županiji koja iznosi 3,4487 (Slika 38.). Analizirano prema postavljenoj skali zadovoljstva, prosječna je ocjena na granici (3,49) između srednjega zadovoljstva („niti sam nezadovoljan/a niti sam zadovoljan/a“ i „uglavnom sam zadovoljan/a“). Spomenutu ocjenu usporedit ćemo sa prosječnim ocjenama svih područja i svih indikatora, u sinteznom i komparativnom osvrtu na kraju poglavlja. Drugim riječima, odgovorit ćemo na

pitanje odgovara li prosječno zadovoljstvo kvalitetom življenja prosječnim ocjenama pojedinih tematskih područja.

Slika 38. Zadovoljstvo kvalitetom života u Varaždinskoj županiji (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

Na pitanje što ocjenjuju najvažnijim za poboljšanje kvalitete života, najviše je ispitanika označilo odgovore (ili kombinaciju odgovora)⁹⁸ koji imaju veze primarno s ekonomskom situacijom u Županiji. Tako je poboljšanje materijalnih uvjeta i postizanje financijske stabilnosti za 55,81 % ispitanika presudno za unaprjeđenje kvalitete življenja. Od ostalih čimbenika ističe se povećanje dostupnosti zdravstvenih i socijalnih usluga (11,39 %), poboljšanje uvjeta stanovanja i lakše rješavanje stambenoga pitanja (9,34 %) te razvoj prometne i komunalne infrastrukture (8,66 %) (Slika 39.).

Slika 39. Čimbenici poboljšanja kvalitete života u JLS.

U nastavku je izdvojen analitički okvir za svako pojedino tematsko područje (I.–IX.).⁹⁹

⁹⁸ Zbog niza kombinacija nisu analizirane sve varijante odabira ispitanika, nego prvi izbor.

⁹⁹ Analiza odgovora na pitanja koja nude mogućnost označavanja jedne ili dviju stavki obuhvaća kumulativan pregled, tj. odgovore rangirane prema zastupljenosti i učestalosti označavanja. Iz toga razloga zbroj odgovora nije jednak broju ispitanika (N=439), tj. udjeli nisu 100 %.

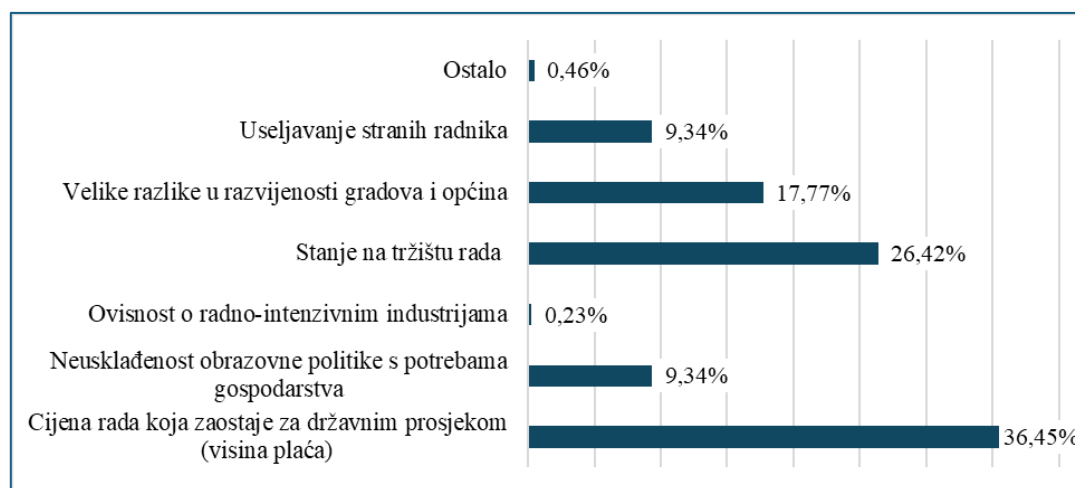
I. Gospodarstvo i tržište rada

Prosječna ocjena zadovoljstva ispitanika u području gospodarstva i tržišta rada mjerena Likertovom skalom (1-u potpunosti nezadovoljan; 5-u potpunosti zadovoljan), jest 2,6469. Ispitanici su najzadovoljniji visinom plaća i prihodima (prosječna ocjena 2,8519) te mogućnostima zapošljavanja (prosječna ocjena 2,8087), a najnezadovoljniji visinom životnih troškova (prosječna ocjena 2,1116). Prema skali zadovoljstva, 4 od 5 indikatora (i ukupna prosječna ocjena tematskoga područja) ukazuje kako ispitanici generalno nisu „niti zadovoljni niti nezadovoljni“ ekonomskim uvjetima i prilikama na tržištu rada, a s jednim su indikatorom i „uglavnom nezadovoljni“ (Tablica 50.). Raspon ocjena svih indikatora vidljiv je na Slici 41.

Tablica 50. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja I. Gospodarstvo i tržište rada.

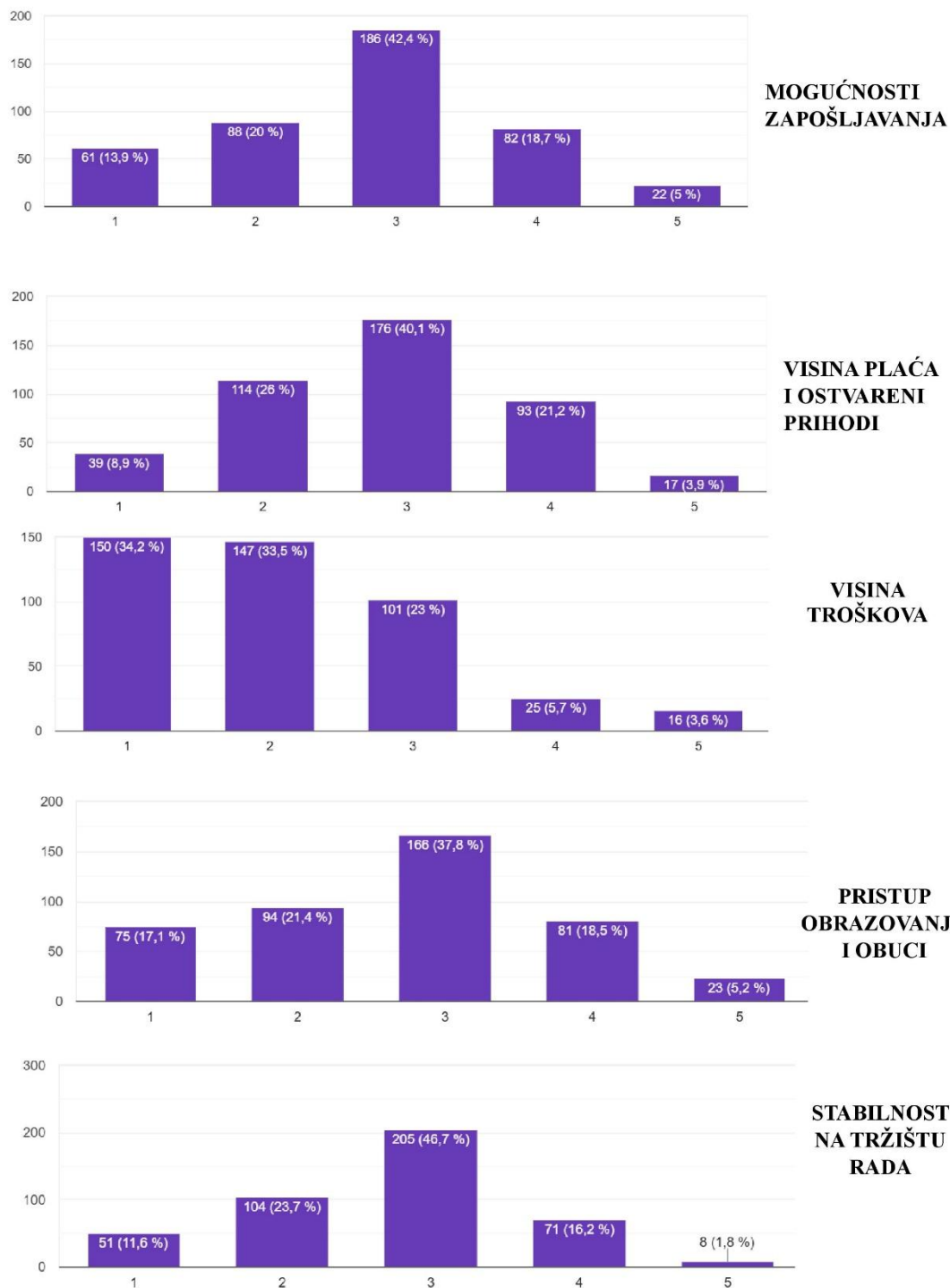
Oznaka	Indikator/TEMATSKO PODRUČJE	PROSJEČNA OCJENA	SKALA ZADOVOLJSTVA
I.	Mogućnosti zapošljavanja	2,8087	niti zadovoljni niti nezadovoljni
I.	Visina plaća i prihodi	2,8519	niti zadovoljni niti nezadovoljni
I.	Visina životnih troškova	2,1116	uglavnom nezadovoljni
I.	Pristup obrazovanju, obuci i usavršavanju	2,7335	niti zadovoljni niti nezadovoljni
I.	Stabilnost na tržištu rada	2,7289	niti zadovoljni niti nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA I.		2,6469	niti zadovoljni niti nezadovoljni

Ispitanici su podijeljeni u pogledu perspektive ekonomskoga razvoja JLS u kojoj žive pa tako gotovo podjednak udio ispitanika misli da se JLS kreće u dobrom smjeru (35,31 %), 35,08 % misli suprotno, dok 29,61 % nije uopće o tome razmišljao. Na pitanje o ekonomskim izazovima Varaždinske županije, 36,45 % ispitanika kao prvi izbor označava cijenu rada koja zaostaje za državnim prosjekom (visina plaća), stanje na tržištu rada (26,42 %) te velike razlike u razvijenosti gradova i općina (17,77 %) (Slika 40.). U analizi prvoga i drugoga izbora, osim navedenih čimbenika koji su najzastupljeniji, ispitanici navode i neusklađenost obrazovne politike s potrebama gospodarstva (9,34 %) i useljavanje stranih radnika (9,34 %).

Slika 40. Najveći ekonomski izazovi Varaždinske županije (prvi izbor).

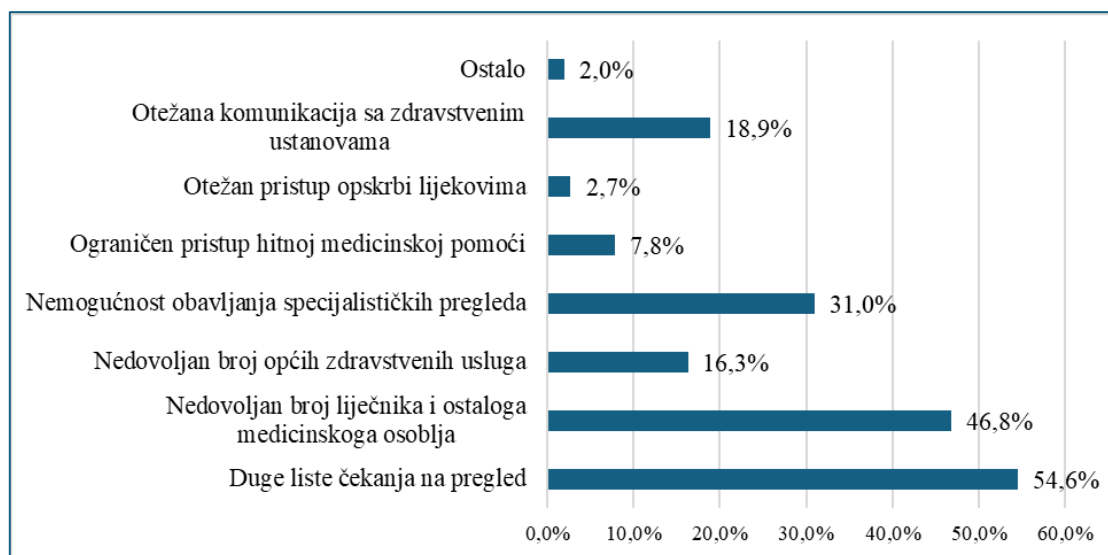
Slika 41. Indikatori tematskoga područja I. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

II. Zdravstvo i socijalna skrb

Prosječna ocjena zadovoljstva ispitanika u području zdravstva i socijalne skrbi mjerena Likertovom skalom (1-u potpunosti nezadovoljan/a; 5-u potpunosti zadovoljan/a), jest 2,5695. Ispitanici su najzadovoljniji dostupnošću primarne zdravstvene zaštite (prosječna ocjena 3,0911) i kvalitetom zdravstvenih i socijalnih usluga (prosječna ocjena 2,7472), a najnezadovoljniji dostupnošću socijalne skrbi (prosječna ocjena 2,2415) te dostupnošću sekundarne zdravstvene zaštite (prosječna ocjena 2,2642). Pritom primarna zdravstvena zaštita obuhvaća osnovnu zaštitu zdravlja pojedinaca, tj. usluge obiteljskoga liječnika, pedijatra, ginekologa i stomatologa, a sekundarna specijalističke preglede, bolnička liječenja, pretrage i sl. Navedeni rezultat ne čudi s obzirom na uočene razlike u zdravstvenim i socijalnim kapacitetima pojedinih JLS, osobito kada je u pitanja sekundarna zdravstvena zaštita. Prema skali zadovoljstva, 3 od 5 indikatora (i ukupna prosječna ocjena tematskoga područja) ukazuje kako ispitanici generalno nisu „niti zadovoljni niti nezadovoljni“ stanjem u području zdravstva i socijalne skrbi (Tablica 51.). Ocjene svih indikatora vidljive su na Slici 48.

Tablica 51. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja II. Zdravstvo i socijalna skrb.

Oznaka	Indikator/TEMATSKO PODRUČJE	PROSJEČNA OCJENA	SKALA ZADOVOLJSTVA
II.	Primarna zdravstvena zaštita	3,0911	niti zadovoljni niti nezadovoljni
II.	Sekundarna zdravstvena zaštita	2,2642	uglavnom nezadovoljni
II.	Dostupnost socijalne skrbi	2,2415	uglavnom nezadovoljni
II.	Kvaliteta zdravstvenih i socijalnih usluga	2,7472	niti zadovoljni niti nezadovoljni
II.	Briga o najranjivijim skupinama	2,5034	niti zadovoljni niti nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA II.		2,5695	niti zadovoljni niti nezadovoljni

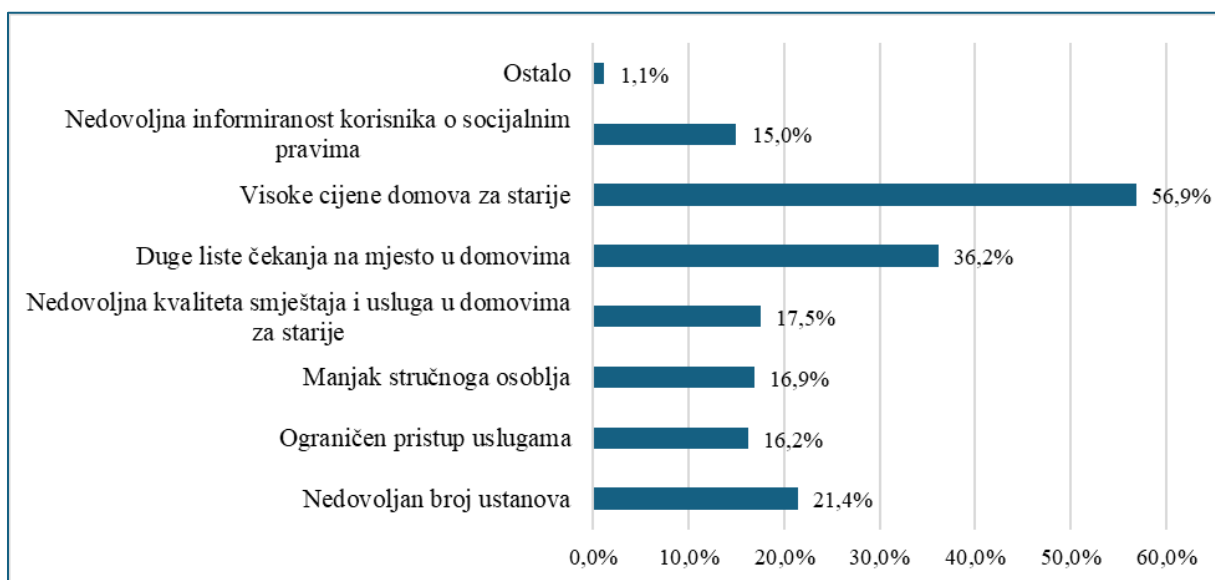

Slika 42. Najveći izazovi u području zdravstvene zaštite (jedan ili dva odgovora).

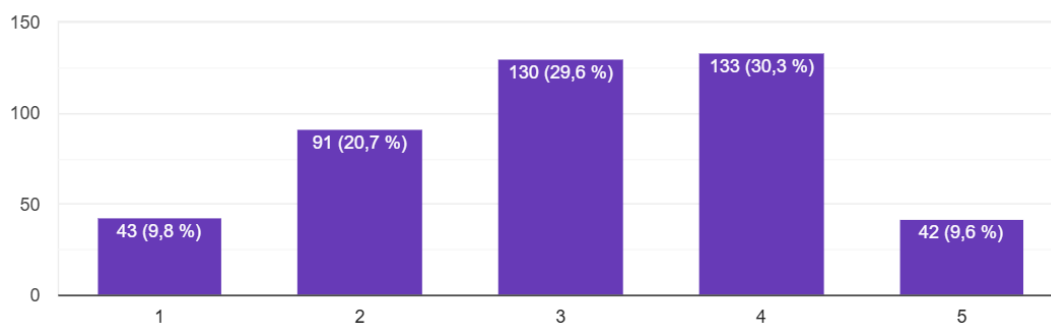
Ispitanici su, vezano uz organizaciju primarne i sekundarne zdravstvene zaštite, u prvom planu, istaknuli organizacijske izazove, odnosno duge liste čekanja na preglede (54,6 %),

nedovoljan broj liječnika i ostalog zdravstvenoga osoblja (46,8 %) te nemogućnost obavljanja specijalističkih pregleda u mjestu stanovanja ili neposrednoj blizini (31,0 %) (Slika 42.).

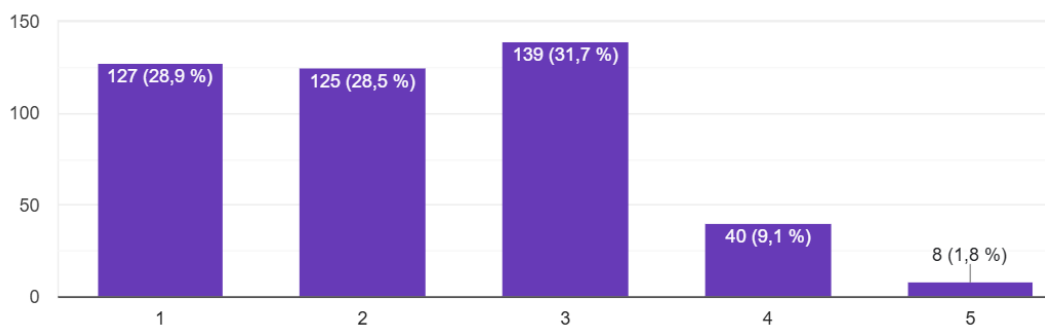
U području organizacije rada ustanova socijalne skrbi, ispitanici su stava kako je najveći izazov nepriuštivost usluga korištenja domova za starije osobe u pogledu visokih cijena (56,9 %) te nedostupnost tih usluga u kontekstu dugih lista čekanja na mjesto u domu (36,2 %) i njihovoga nedostatnoga broja (21,4 %) (Slika 43.). Iako sustav socijalne skrbi ne obuhvaća samo stariju populaciju nego i brigu o socijalno osjetljivim skupinama (osobe s invaliditetom, obitelji s niskim primanjima, samohrani roditelji, bolesne osobe...), jasno je da navedeni odgovori ukazuju na primarne potrebe županijskoga stanovništva koje intenzivno stari i očekivani su s obzirom na udjele starijih osoba u gradskim, a posebno u općinskim populacijama. Raspon ocjena svih indikatora prikazan je na Slici 44.

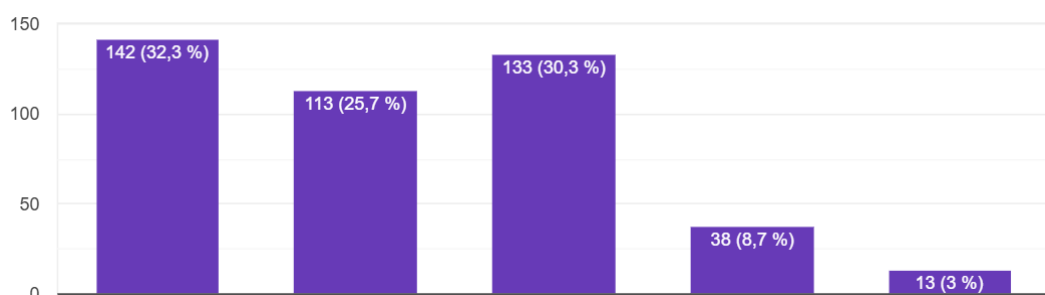
Slika 43. Najveći izazovi u području organizacije i rada ustanova socijalne skrbi (jedan ili dva odgovora).

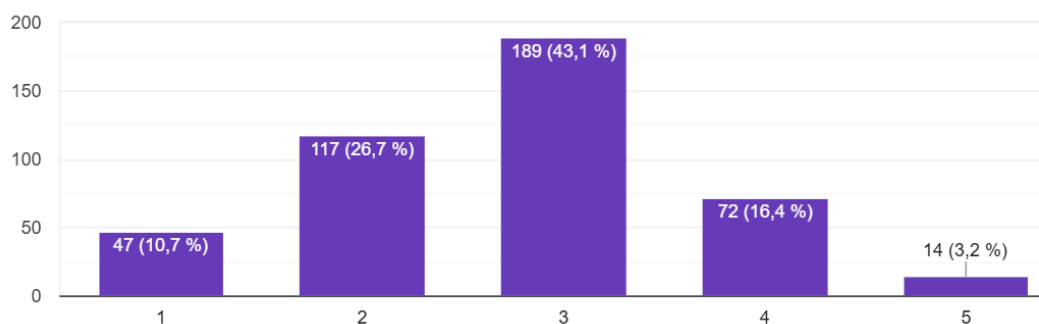
DOSTUPNOST PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

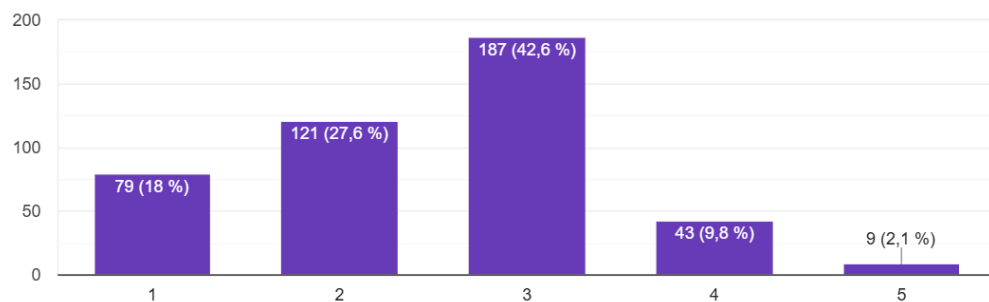
DOSTUPNOST SEKUNDARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

DOSTUPNOST USTANOVA SOCIJALNE SKRBI

KVALITETA ZDRAVSTVENIH I SOCIJALNIH USLUGA

BRIGA O SOCIJALNO OSJETLJIVIM SKUPINAMA

Slika 44. Indikatori tematskoga područja II. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

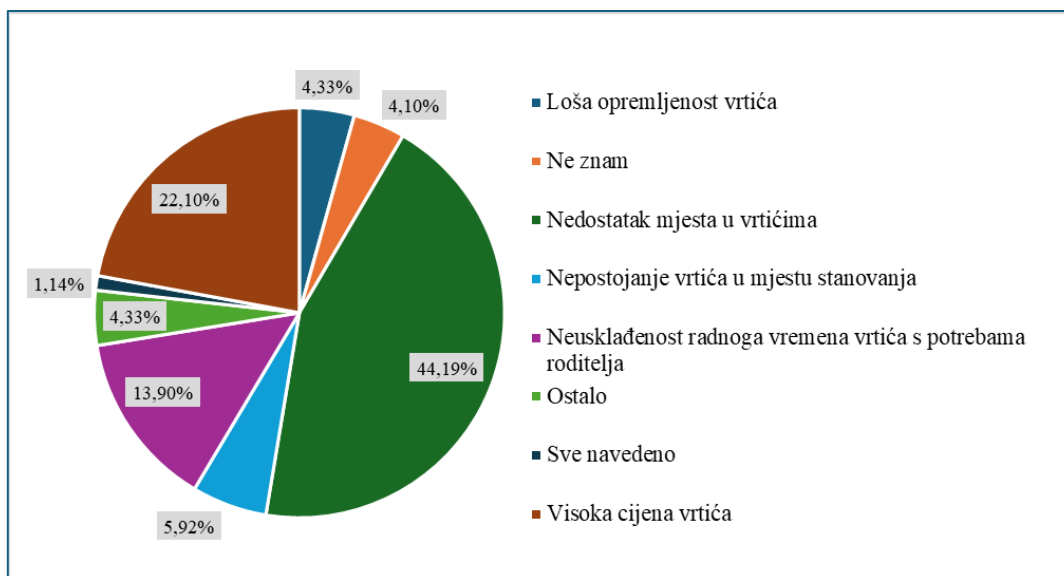
III. Odgoj i obrazovanje

Prosječna ocjena zadovoljstva ispitanika u području odgoja i obrazovanja mjerena Likertovom skalom (1-u potpunosti nezadovoljan/a; 5-u potpunosti zadovoljan/a), jest 3,5335. Ispitanici su najzadovoljniji organizacijom rada osnovnoškolskih ustanova (prosječna ocjena 3,7130) i kvalitetom odgoja i obrazovanja (prosječna ocjena 3,5695), a najnezadovoljniji organizacijom rada visokoškolskih (prosječna ocjena 3,3827) te srednjoškolskih ustanova (prosječna ocjena 3,4579). Prema skali zadovoljstva, 3 od 5 indikatora (i ukupna prosječna ocjena tematskoga područja) ukazuje kako su ispitanici „uglavnom zadovoljni“ stanjem u području odgoja i obrazovanja, dok 2 indikatora nisu „niti zadovoljavajuća niti nezadovoljavajuća“ (Tablica 52.). Raspon ocjena svih indikatora prikazan je na Slici 48.

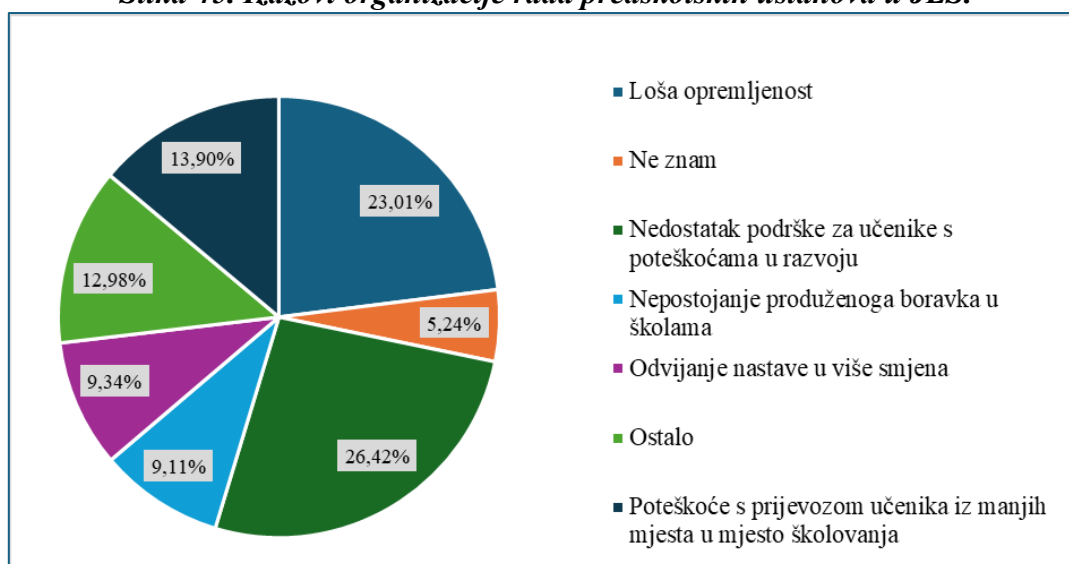
Tablica 52. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja III. Odgoj i obrazovanje.

Oznaka	Indikator/TEMATSKO PODRUČJE	PROSJEČNA OCJENA	SKALA ZADOVOLJSTVA
III.	Organizacija rada predškolskih ustanova	3,5444	uglavnom zadovoljni
III.	Organizacija rada osnovnoškolskih ustanova	3,7130	uglavnom zadovoljni
III.	Organizacija rada srednjoškolskih ustanova	3,4579	niti zadovoljni niti nezadovoljni
III.	Organizacija rada visokoškolskih ustanova	3,3827	niti zadovoljni niti nezadovoljni
III.	Kvaliteta odgoja i obrazovanja	3,5695	uglavnom zadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA III.		3,5335	uglavnom zadovoljni

Kao i u prethodnom tematskom području, razlike u zadovoljstvu radom neke od odgojno-obrazovnih razina proizlaze iz različitih odgojno-obrazovnih kapaciteta među JLS. S ciljem definiranja tih razlika, ispitanici su zamoljeni da za svaku razinu izdvoje temeljne izazove i probleme. Glavni prepoznati izazovi u području rada predškolskih ustanova su nedostatak mjesta u vrtićima (44,19 %), visoke cijene vrtićke skrbi (22,10 %) te neusklađenost radnoga vremena vrtića s potrebama roditelja (13,90 %) (Slika 45.). Na percepciju zadovoljstva u području odgoja i obrazovanja, osim kvalitete, utječe i dostupnost pojedinih razina odgoja i obrazovanja. Tako je 5,92 % ispitanika prepoznalo problem nepostojanja vrtića u svim JLS zbog čega su roditelji prisiljeni plaćati ili privatne vrtiće ili djecu upisati u vrtić neke od susjednih JLS, što predstavlja značajnu organizacijsku poteškoću za zaposlene roditelje. U kategoriji „Ostalo“ (4,33 %) ispitanici su uglavnom naglašavali problem s nedostatkom stručnoga osoblja, loše infrastrukturne uvjete, neadekvatnu prehranu, nestručan kadar i sl.

Slika 45. Izazovi organizacije rada predškolskih ustanova u JLS.

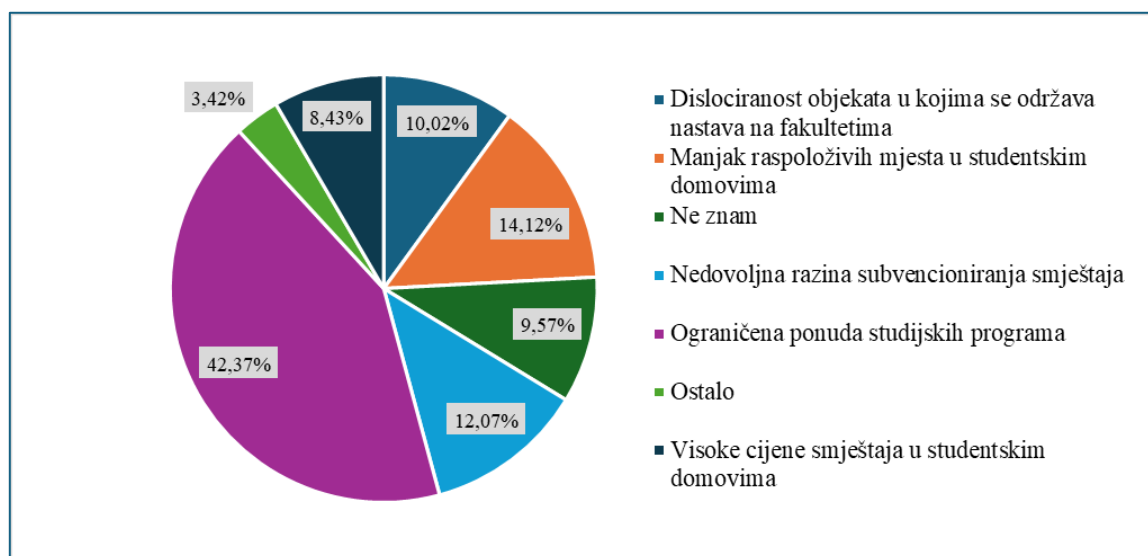

Slika 46. Izazovi organizacije rada osnovnoškolskih ustanova u JLS.

Ispitanici su, u okviru organizacije rada i djelovanja osnovnoškolskih ustanova, istaknuli probleme s nedostatnom podrškom za učenike s teškoćama u razvoju, odnosno učenike kojima je potreban dodatan nastavnički i stručni angažman (26,42 %), lošom infrastrukturnom, metodičko-didaktičkom i multimedijском opremljenošću škola i učionica (23,01 %) te poteškoće s prijevozom učenika iz manjih sredina do mjesta školovanja (13,90 %) (Slika 46.).

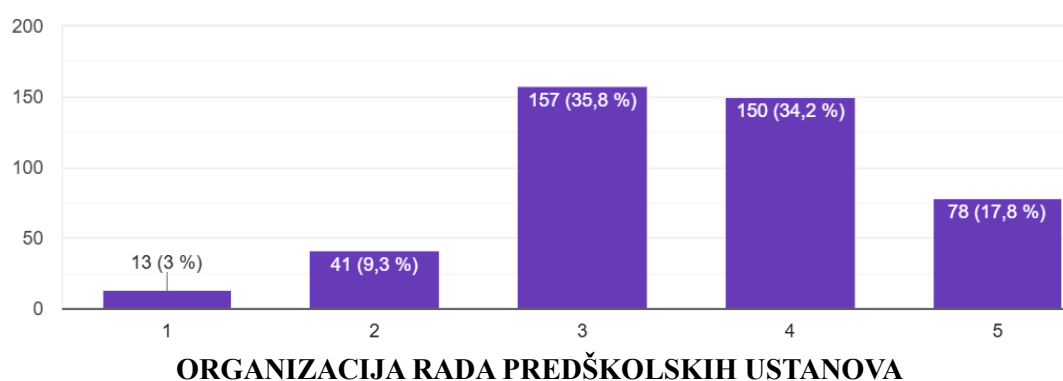
U organizaciji rada srednjoškolskih ustanova ispitanici su pokazali uglavnom podijeljene stavove. Najveći udio ispitanika smatra da su temeljni izazovi srednjoškolske obrazovne razine ograničena ponuda obrazovnih programa (obrazovnih smjerova) (28,02 %),

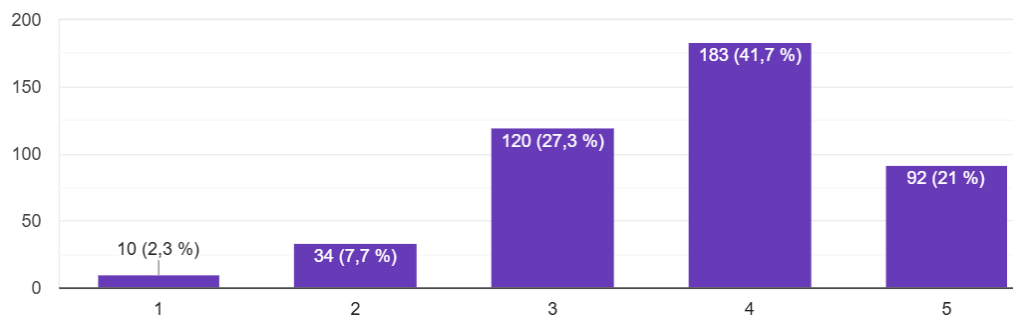
poteškoće s prijevozom učenika iz manjih mjesta u mjesto školovanja (19,59 %) te loša infrastrukturna opremljenost srednjih škola (16,63 %).

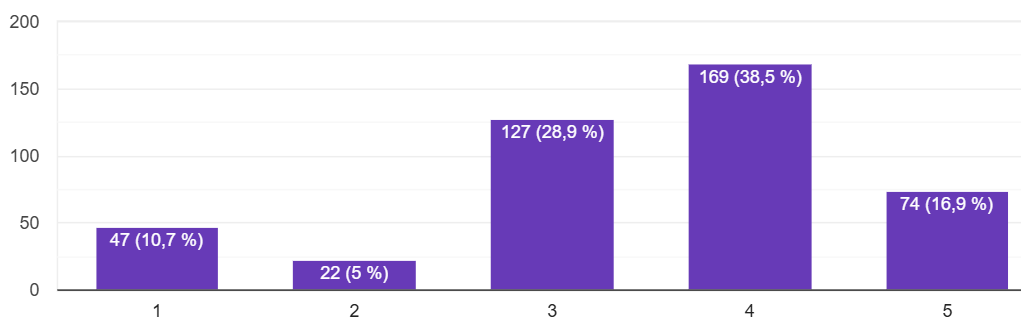
Slika 47. Izazovi organizacije rada visokoškolskih ustanova u JLS.

Navedene rezultate treba interpretirati imajući na umu da tek nekoliko JLS u Varaždinskoj županiji ima srednju školu, što je samo po sebi jedan od izazova u organizaciji rada srednjoškolskih ustanova. Taj je problem obuhvaćen kategorijom „Ostalo“ (10,48 %), uz mnogobrojne druge izazove koje su ispitanici nabrajali, primjerice niske plaće u obrazovanju, zastarjeli obrazovni programi, manjak potpore za učenike s teškoćama u razvoju, loša prehrana učenika i sl. Najvećim izazovom u području visokoškolskoga (fakultetskoga) obrazovanja ispitanici su označili ograničenu ponudu studijskih programa (186 ili 42,37 %), manjak raspoloživih mjesta u studentskim domovima (62 ili 14,12 %) te nedovoljnu razinu subvencioniranja studentskoga smještaja (53 ili 12,07 %). Slijede zatim dislociranost objekata u kojima se održava nastava na fakultetima (44 ili 10,02 %) i visoke cijene smještaja u studentskim domovima (37 ili 8,43 %) (Slika 47.).

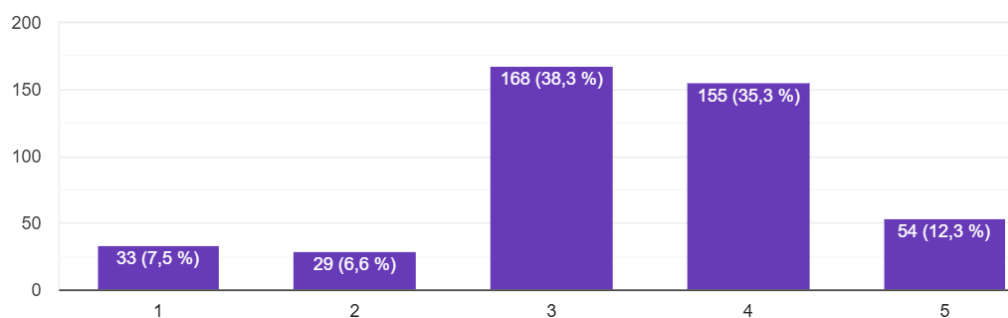

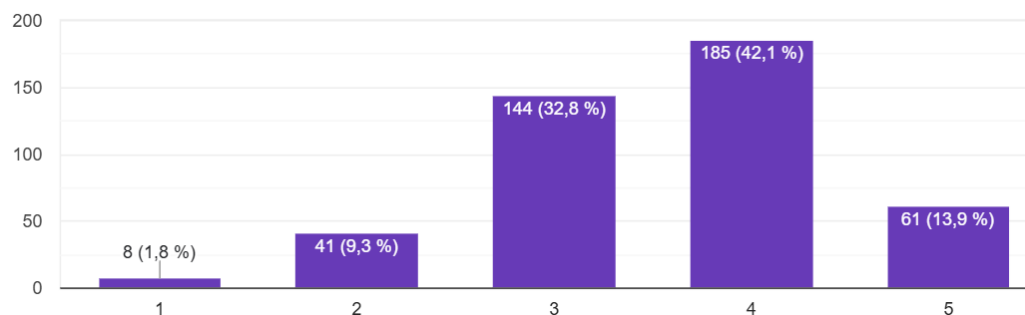
ORGANIZACIJA RADA OSNOVNOŠKOLSKIH USTANOVA

ORGANIZACIJA RADA SREDNJOŠKOLSKIH USTANOVA

ORGANIZACIJA RADA VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA

KVALITETA ODGOJA I OBRAZOVANJA

Slika 48. Indikatori tematskoga područja III. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

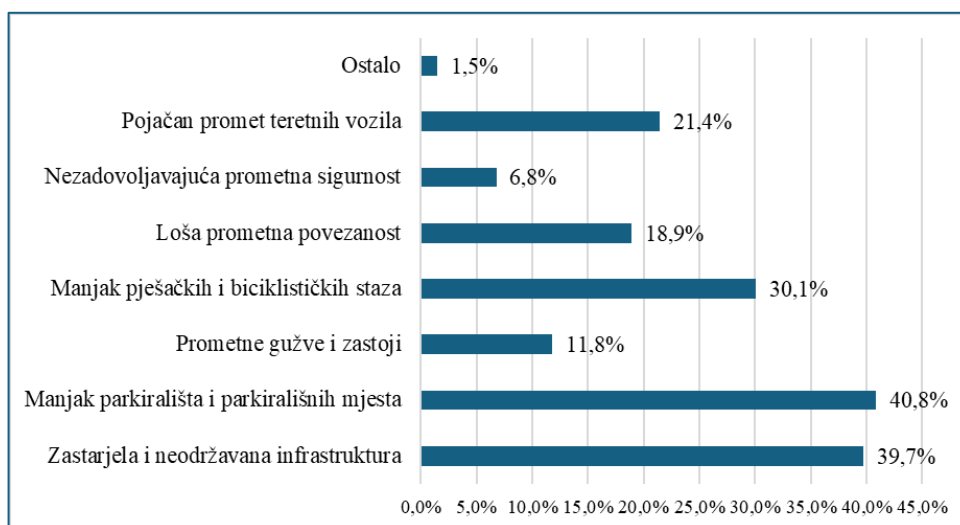
IV. Prometna i komunalna infrastruktura

Prosječna ocjena zadovoljstva ispitanika u području prometne i komunalne infrastrukture mjerena Likertovom skalom (1-u potpunosti nezadovoljan/a; 5-u potpunosti zadovoljan/a), jest 2,777. Ispitanici su najzadovoljniji održavanjem javnih i zelenih površina (prosječna ocjena 3,3052) te komunalnom infrastrukturom (prosječna ocjena 3,0046), a najnezadovoljniji organizacijom javnoga te gradskoga/općinskoga (prosječna ocjena 2,4214) i unutar županijskoga prijevoza (prosječna ocjena 2,4556) (Tablica 53.).

Tablica 53. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja IV. Prometna i komunalna infrastruktura.

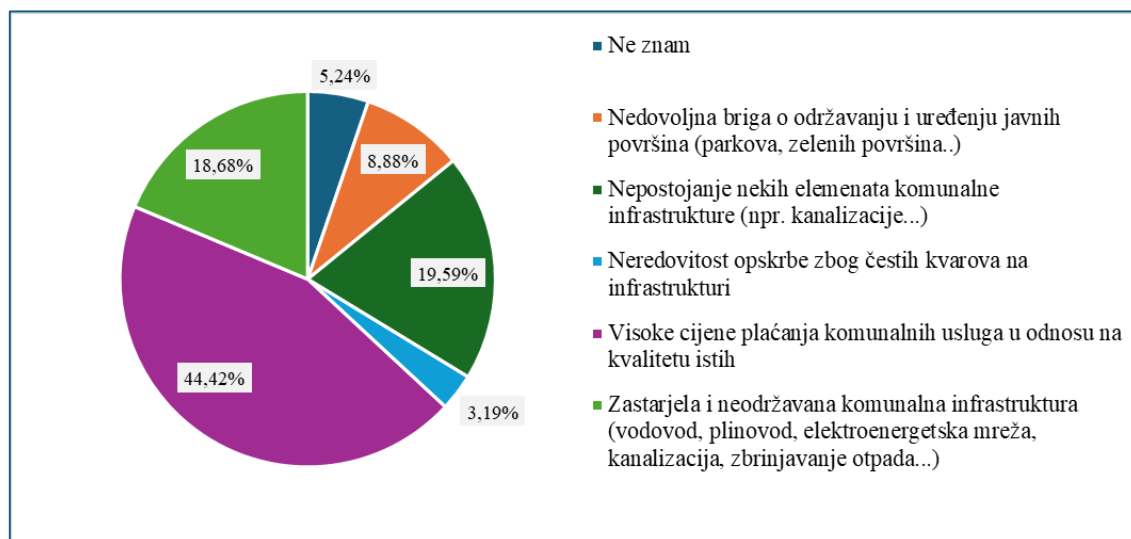
Oznaka	Indikator/TEMATSKO PODRUČJE	PROSJEČNA OCJENA	SKALA ZADOVOLJSTVA
IV.	Prometna infrastruktura	2,7016	niti zadovoljni niti nezadovoljni
IV.	Komunalna infrastruktura	3,0046	niti zadovoljni niti nezadovoljni
IV.	Javni prijevoz	2,4214	uglavnom nezadovoljni
IV.	Javni županijski prijevoz	2,4556	uglavnom nezadovoljni
IV.	Održavanje javnih i zelenih površina	3,3052	niti zadovoljni niti nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA IV.		2,7777	niti zadovoljni niti nezadovoljni

Analiza pojedinačnih indikatora ukazuje kako ispitanici generalno nisu „niti zadovoljni niti nezadovoljni“ stanjem u području prometne i komunalne infrastrukture, dok su sa 2 indikatora „uglavnom nezadovoljni“. Raspon ocjena svih indikatora prikazan je na Slici 52. Na pitanje koje bi glavne izazove u području prometa i prometne infrastrukture istaknuli, ispitanici navode: nedovoljan broj javnih parkirališta i parkirališnih mjesta (40,8 %), zastarjela i neodržavana prometna infrastruktura (39,8 %), manjak određene infrastrukture, npr. biciklističkih i pješačkih staza (30,1 %) te pojačano prometovanje teretnih vozila kroz pojedina naselja, osobito ona uz granicu (21,4 %) (Slika 49.).

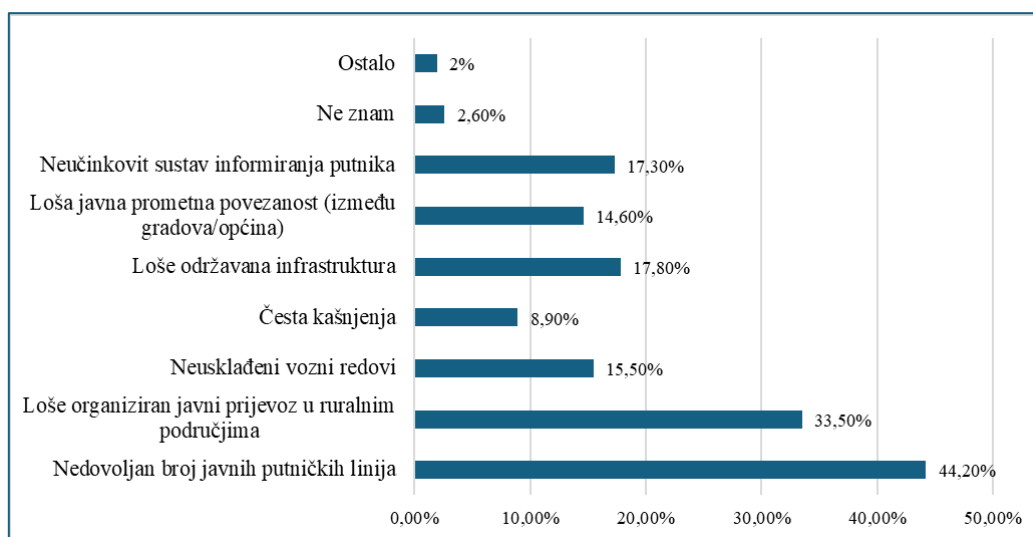
Slika 49. Najčešći izbor odgovora u području izazova povezanih s prometnom infrastrukturom (jedan ili dva odgovora).

U području komunalne infrastrukture najviše ispitanika smatra kako su glavni izazovi visoke cijene plaćanja komunalnih usluga u odnosu na kvalitetu istih (44,42 %), nepostojanje nekih elemenata komunalne infrastrukture, npr. kanalizacije (19,59 %) te zastarjela i neodržavana komunalna infrastruktura, npr. vodovodi, plinovodi, elektroenergetska mreža, kanalizacija, zbrinjavanje otpada i sl. (18,68 %) (Slika 50.).

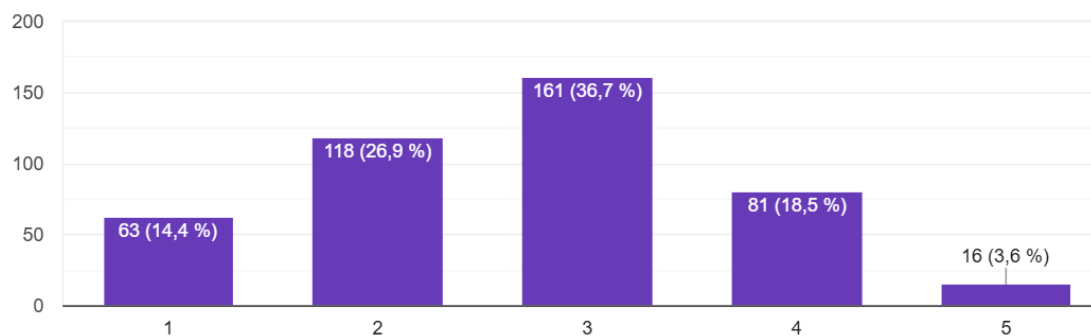

Slika 50. Izazovi u području komunalne infrastrukture.

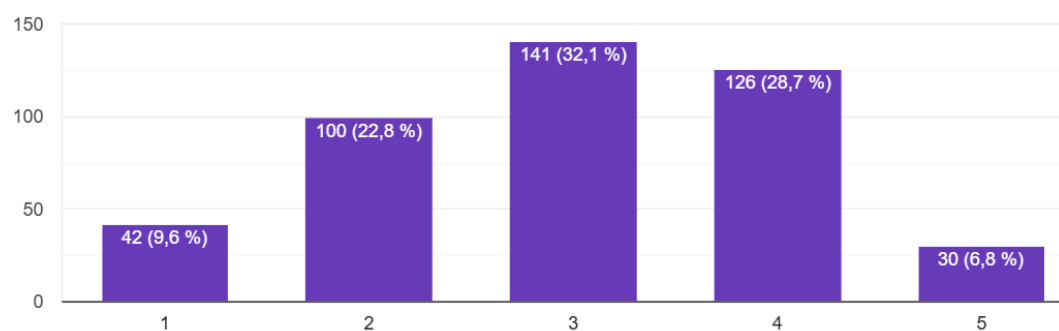
Nadalje, u području organizacije javnoga prijevoza (unutar gradskoga i unutar općinskoga), ispitanici smatraju kako su najveći problemi nedovoljan broj dnevnih linija u putničkom prometu (44,2 %), loša pokrivenost ruralnih naselja javnim prijevozom (33,5 %) te gotovo podjednako, loše održavanje infrastrukture, npr. stajališta, terminala i prijevoznih sredstava (17,8 %) te neučinkovitost sustava informiranja putnika o izmjenama reda vožnje, promjenama trasa, kašnjenju i sl. (17,3 %) (Slika 51.).

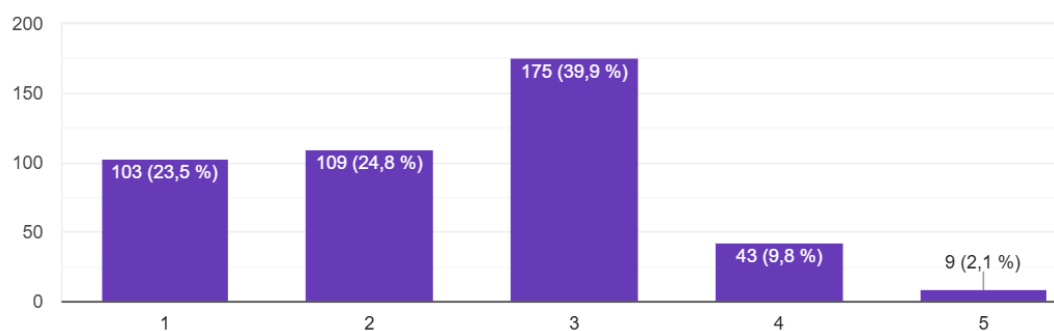
Slika 51. Izazovi u području javnoga prijevoza unutar JLS.

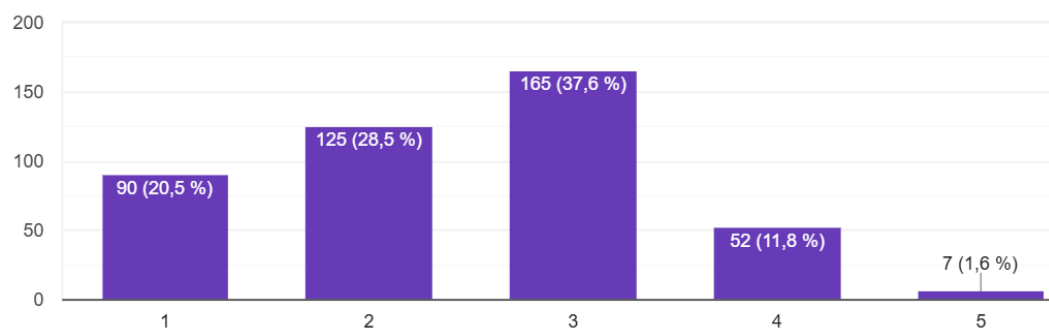
PROMETNA INFRASTRUKTURA

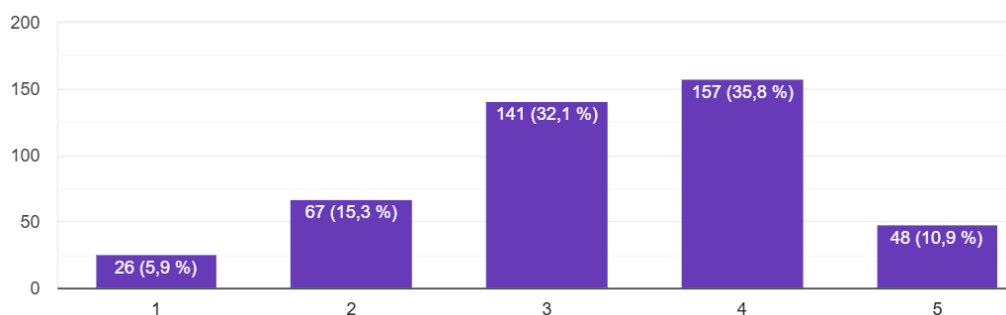
KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

JAVNI PRIJEVOZ (unutar gradova i općina)

JAVNI ŽUPANIJSKI PRIJEVOZ

ODRŽAVANJE JAVNIH I ZELENIH POVRŠINA

Slika 52. Indikatori tematskoga područja IV. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

V. Slobodno vrijeme

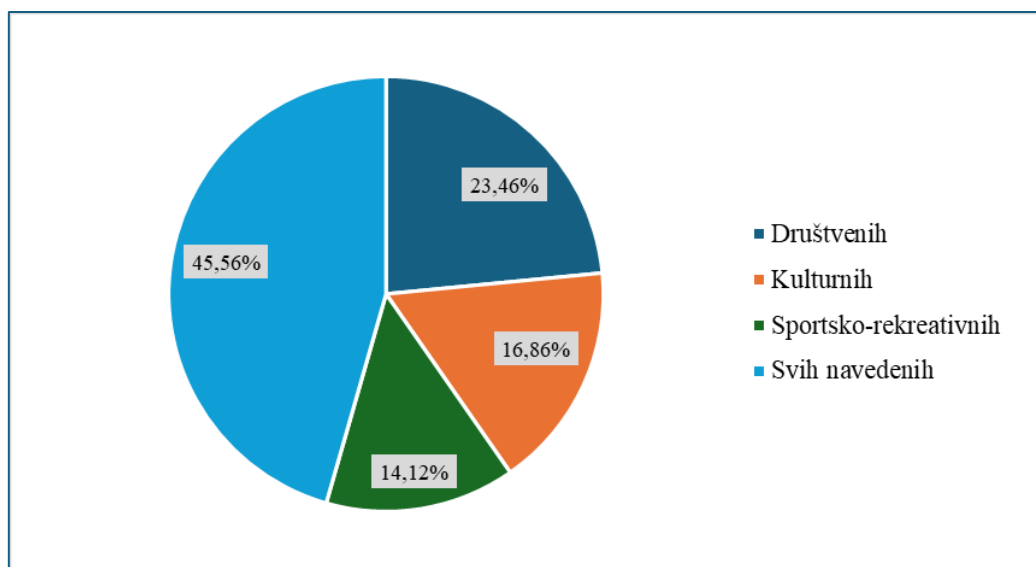
Prosječna ocjena zadovoljstva ispitanika u području slobodnoga vremena mjerena Likertovom skalom (1-u potpunosti nezadovoljan/a; 5-u potpunosti zadovoljan/a), jest 3,1691. Ispitanici su najzadovoljniji kvalitetom provođenja slobodnoga vremena (prosječna ocjena 3,4328) te kvalitetom javne infrastrukture za provođenje slobodnoga vremena (prosječna ocjena 3,1298), a najnezadovoljniji pristupačnošću sadržajima i aktivnostima, tj. priuštivosti, (prosječna ocjena 3,0182) i ponudom društvenih, kulturnih i sportskih sadržaja (prosječna ocjena 3,0957) (Tablica 54.). Prema skali zadovoljstva, svi indikatori (i ukupna prosječna ocjena tematskoga područja), ukazuje kako ispitanici generalno nisu „niti zadovoljni niti nezadovoljni“ stanjem u području kvalitete, ponude i pristupačnosti sadržaja i aktivnosti koje vežemo uz provođenje slobodnoga vremena. Rasponi ocjena svih indikatora prikazani su na Slici 55.

Tablica 54. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja V. Slobodno vrijeme.

Oznaka	Indikator/TEMATSKO PODRUČJE	PROSJEČNA OCJENA	SKALA ZADOVOLJSTVA
V.	Kvaliteta provođenja slobodnoga vremena	3,4328	niti zadovoljni niti nezadovoljni
V.	Kvaliteta javne infrastrukture za slobodno vrijeme	3,1298	niti zadovoljni niti nezadovoljni
V.	Ponuda društvenih, kulturnih i sportskih sadržaja	3,0957	niti zadovoljni niti nezadovoljni
V.	Pristupačnost sadržajima i aktivnostima	3,0182	niti zadovoljni niti nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA V.		3,1691	niti zadovoljni niti nezadovoljni

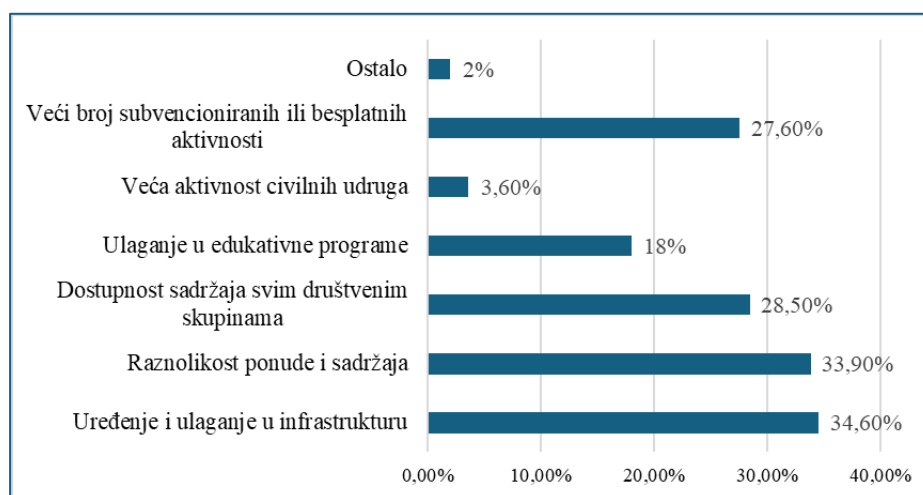
Prema načinu provođenja slobodnoga vremena relativno su najzastupljenije dvije skupine ispitanika: oni koji slobodno vrijeme provode doma u aktivnostima poput čitanja, vrtlarjenja, uređenja okućnice i sl. (39,64%) te oni koji slobodno vrijeme provode u prirodi (39,41 %). Gotovo 10 % ispitanika slobodno vrijeme uglavnom provodi u tzv. organiziranim

aktivnostima, primjerice društvenim centrima (4,10 %) ili kulturnim ustanovama (5,47 %). Od ostalih načina, 6,61 % ispitanika slobodno vrijeme provodi u ugostiteljsko-uslužnim objektima (restorani, kafići, izletišta, trgovački centri...), a 4,78 % u sportskim objektima/centrima.

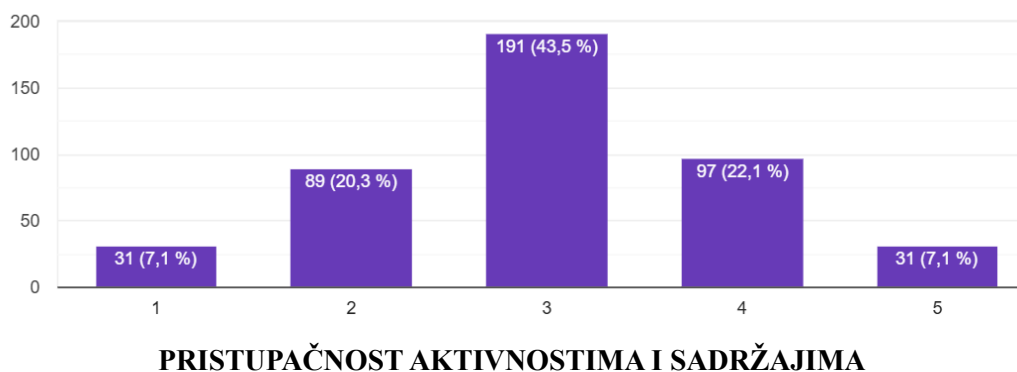
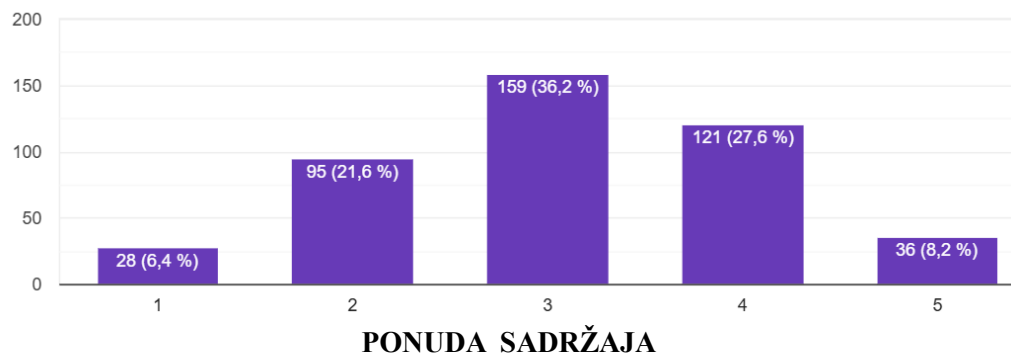
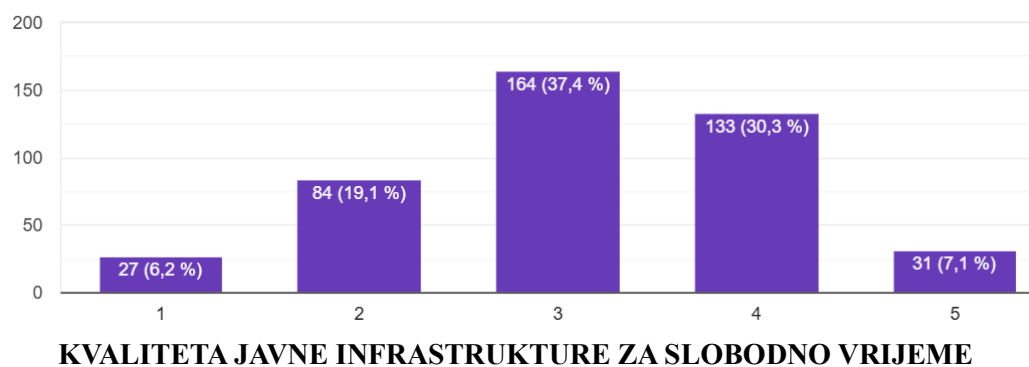
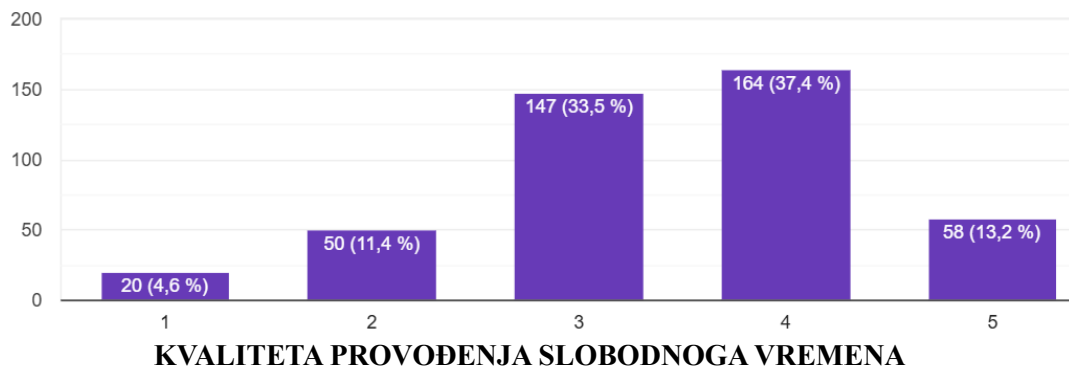

Slika 53. Vrsta sadržaja kojih u okviru slobodnoga vremena nedostaje u JLS.

Na pitanje kojih sadržaja nedostaje, indikativno je kako najviše ispitanika smatra da nedostaje svih sadržaja (45,56 %), dok 23,46 % misli da je nužno uvesti više društvenih sadržaja, 16,86 % više kulturno orijentiranih sadržaja, a 14,12 % više sportsko-rekreativnih sadržaja (Slika 53.). U kontekstu prijedloga, najviše ispitanika smatra kako je potrebno uređenje i ulaganje u postojeću infrastrukturu, npr. biciklističke i planinarske staze, izletišta, sportske terene, igrališta i sl. (34,6 %), proširenje ponude tj. raznolikost aktivnosti i sadržaja (33,9 %) te lakši pristup sadržajima za sve skupine stanovništva, u pogledu financijske pristupačnosti i ponude (28,5 %) (Slika 54.). Jasno je pritom da odgovori ovise o individualnom pristupu provedenju slobodnoga vremena te o trenutnoj ponudi u JLS.

Slika 54. Čimbenici podizanja kvalitete provođenja slobodnoga vremena.

Slika 55. Indikatori tematskoga područja V. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

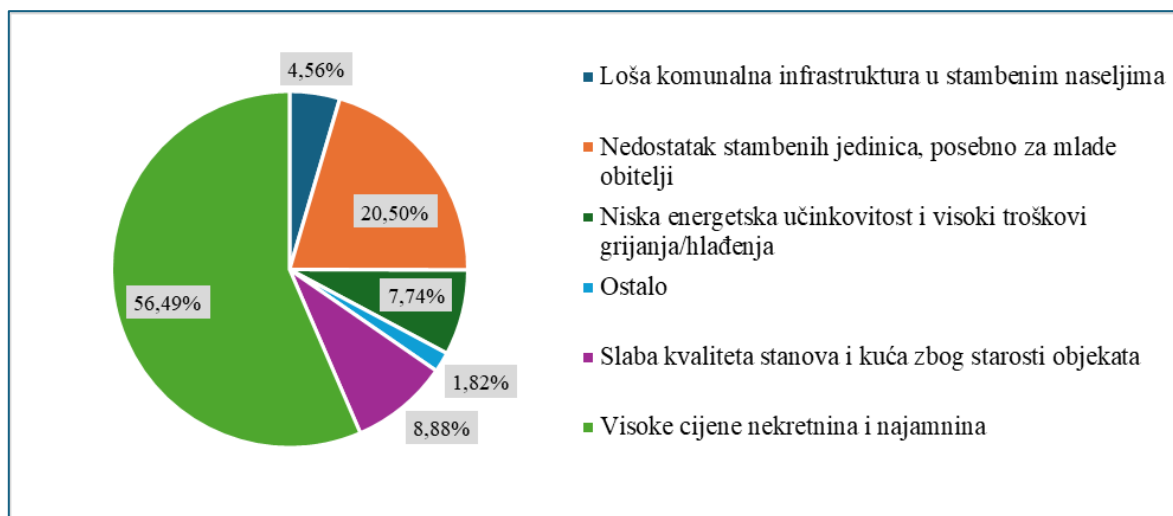
VI. Stanovanje

Prosječna ocjena zadovoljstva ispitanika u području stanovanja mjerena Likertovom skalom (1-u potpunosti nezadovoljan/a; 5-u potpunosti zadovoljan/a), jest 2,2536. Prema skali zadovoljstva razvidno je da je riječ o aspektu življenja kojim su ispitanici „uglavnom nezadovoljni“ jer sva tri indikatora pripadaju istoj kategoriji (ne)zadovoljstva. U okviru prosječnoga (ne)zadovoljstva, ispitanici su nešto zadovoljniji kvalitetom stambenih jedinica (prosječna ocjena 2,5285), a najnezadovoljniji dostupnošću stambenih jedinica za mlade obitelji (prosječna ocjena 2,0957) (Tablica 55.). Rasponi pojedinačnih ocjena svih indikatora prikazani su na Slici 57.

Tablica 55. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja VI. Stanovanje.

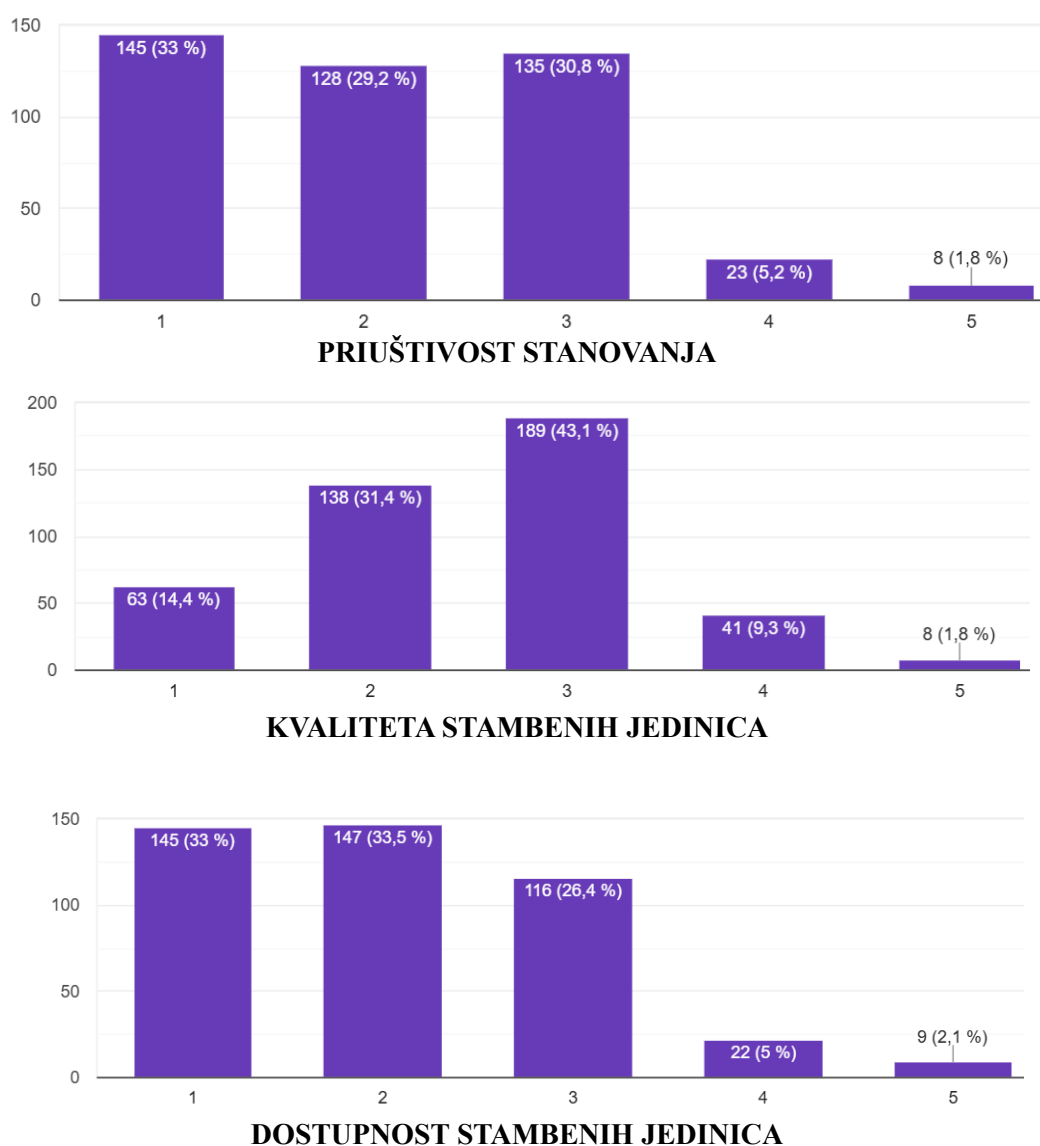
Oznaka	Indikator/TEMATSKO PODRUČJE	PROSJEČNA OCJENA	SKALA ZADOVOLJSTVA
VI.	Dostupnost stambenih jedinica	2,0957	uglavnom nezadovoljni
VI.	Kvaliteta stambenih jedinica	2,5285	uglavnom nezadovoljni
VI.	Priuštivost stanovanja	2,1367	uglavnom nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA VI.		2,2536	uglavnom nezadovoljni

S obzirom da većina ispitanika živi u vlastitoj nekretnini (61,05 %), indikativno je kako iskazana razina nezadovoljstva (mjerena prosječnim ocjenama indikatora), upućuje na društvenu osjetljivost i senzibilitet prema mladima. Osim toga, brojna istraživanja potvrđuju kako je upravo stambeno pitanje jedno od glavnih čimbenika koji određuju fertilitetne namjere populacije kojoj u Hrvatskoj tek predstoji razmišljati o zasnivanju i/ili proširenju obitelji (Komušanac, 2025). Ključni izazovi u području stanovanja, iz perspektiva sudionika istraživanja su uvjerljivo visoke cijene nekretnina i najamnina (56,49 %), nedostatak stambenih jedinica (20,50 %) te slabija kvaliteta stambenih jedinica (8,88 %) (Slika 56.).

Slika 56. Izazovi u području stanovanja.

To je u skladu s općim problemom priuštivosti stanovanja u Hrvatskoj i Europskoj uniji, a kojim su, zbog rasta cijena nekretnina i cijena najma, najviše pogođene mlade obitelji kojima postaje nemoguće riješiti stambeno pitanje. U ožujku 2025. godine usvojen je prvi državni strateški dokument o stanovanju, tj. Nacionalni plan stambene politike Republike Hrvatske do 2030. godine kojim će se nastojati povećati ponuda stambenih jedinica novim modelom stanogradnje u suradnji s jedinicama lokalne samouprave (gradnja novih stanova, prenamjena zemljišta i sl.) te olakšati kupnja prve nekretnine (povrat plaćenoga poreza).¹⁰⁰ U tom će procesu JLS biti ključne u detekciji mogućnosti i potreba svojega stanovništva kako bi se smanjile regionalne razlike u području priuštivoga i održivoga stanovanja.

Slika 57. Indikatori tematskoga područja VI. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

¹⁰⁰ Mrežna stranica: <https://mpgi.gov.hr/vijesti-8/vlada-rh-donijela-nacionalni-plan-stambene-politike-republike-hrvatske-do-2030/18351>

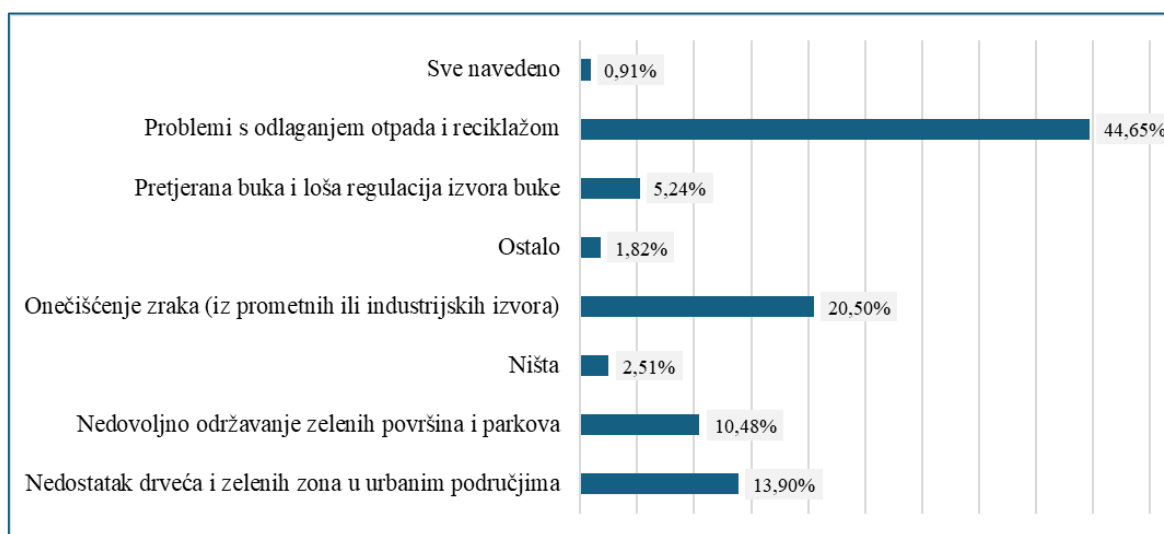
VII. Okoliš

Prosječna ocjena zadovoljstva ispitanika u području stanovanja mjerena Likertovom skalom (1-u potpunosti nezadovoljan/a; 5-u potpunosti zadovoljan/a), jest 3,1749. Prema skali zadovoljstva, razvidno je da je riječ o aspektu življenja kojim su ispitanici „niti zadovoljni niti nezadovoljni“ jer svih pet indikatora (i ukupna prosječna ocjena područja) pripadaju istoj kategoriji. U okviru toga, ispitanici su najzadovoljniji razinom buke (prosječna ocjena 3,3964) i očuvanošću zelenih površina i parkova (prosječna ocjena 3,3895), a najnezadovoljniji ekološkom osviještenošću svojih sugrađana (prosječna ocjena 2,6358) (Tablica 56.). Rasponi svih pojedinačnih ocjena svih indikatora prikazani su na Slici 59.

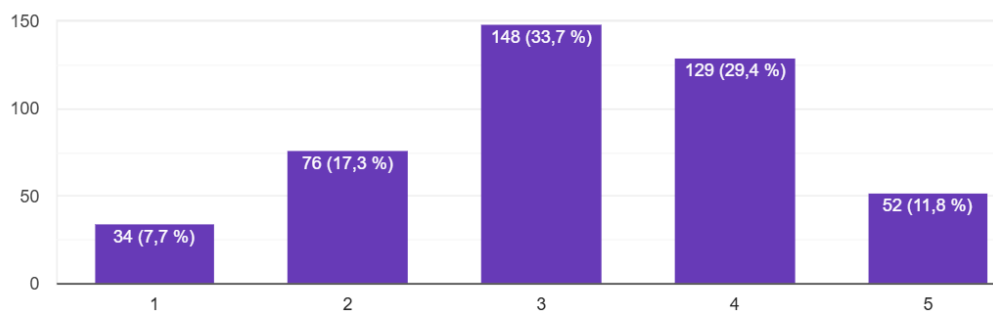
Tablica 56. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja VII. Okoliš.

Oznaka	Indikator/TEMATSKO PODRUČJE	PROSJEČNA OCJENA	SKALA ZADOVOLJSTVA
VII.	Kvaliteta zraka	3,2027	niti zadovoljni niti nezadovoljni
VII.	Razina buke	3,3964	niti zadovoljni niti nezadovoljni
VII.	Očuvanost zelenih parkova i površina	3,3895	niti zadovoljni niti nezadovoljni
VII.	Čistoća javnih prostora i odlaganje otpad	3,2323	niti zadovoljni niti nezadovoljni
VII.	Ekološka osviještenost sugrađana	2,6538	niti zadovoljni niti nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA VII.		3,1749	niti zadovoljni niti nezadovoljni

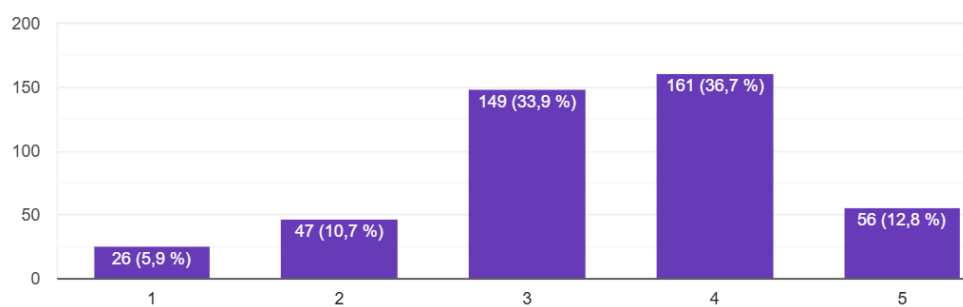
Na pitanje koji najveći problem prepoznaju u području okoliša (jedan ili dva odgovora), ispitanici su najčešće označavali izazove vezane uz odlaganje otpada, skladištenje, zbrinjavanje i reciklažu (44,65 %), razinu onečišćenja zraka iz različitih izvora (20,50 %) te nedostatak drveća i zelenih površina, posebice u urbanim područjima (13,90 %). Navedeni su stavovi u skladu s najniže ocijenjenim indikatorom u ovom području, a to je niska razina ekološke osviještenosti sugrađana (Slika 58.).

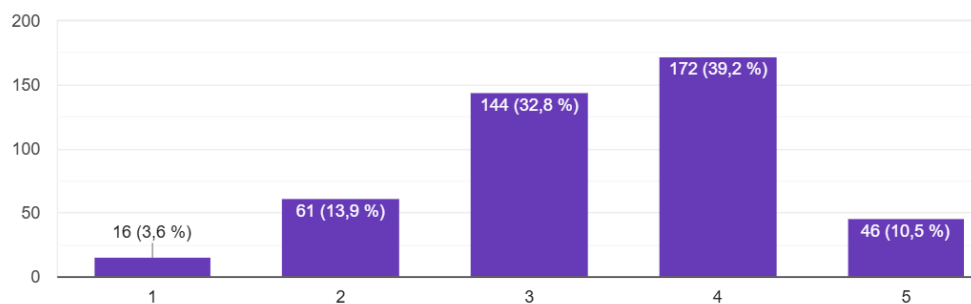
Slika 58. Najveći izazovi u području okoliša.

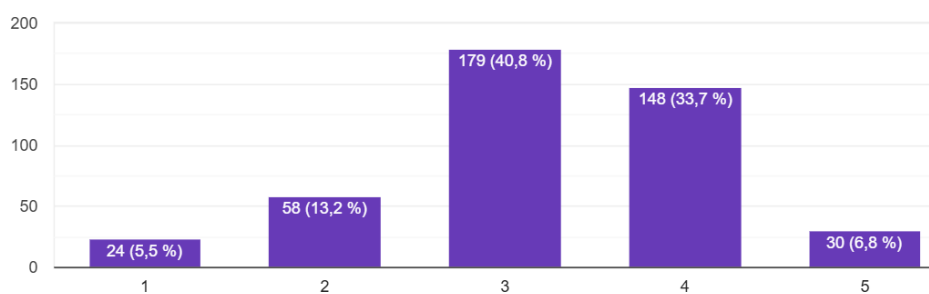
KVALITETA ZRAKA

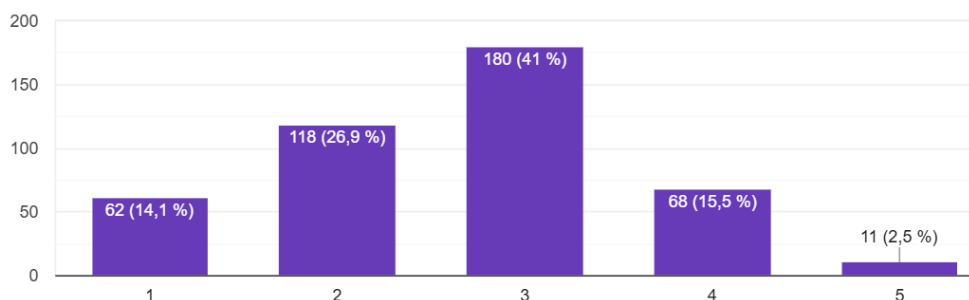
RAZINA BUKE

OČUVANOST ZELENIH POVRŠINA I PARKOVA

ČISTOĆA JAVNIH PROSTORA I PRAVILNO ODLAGANJE OTPADA

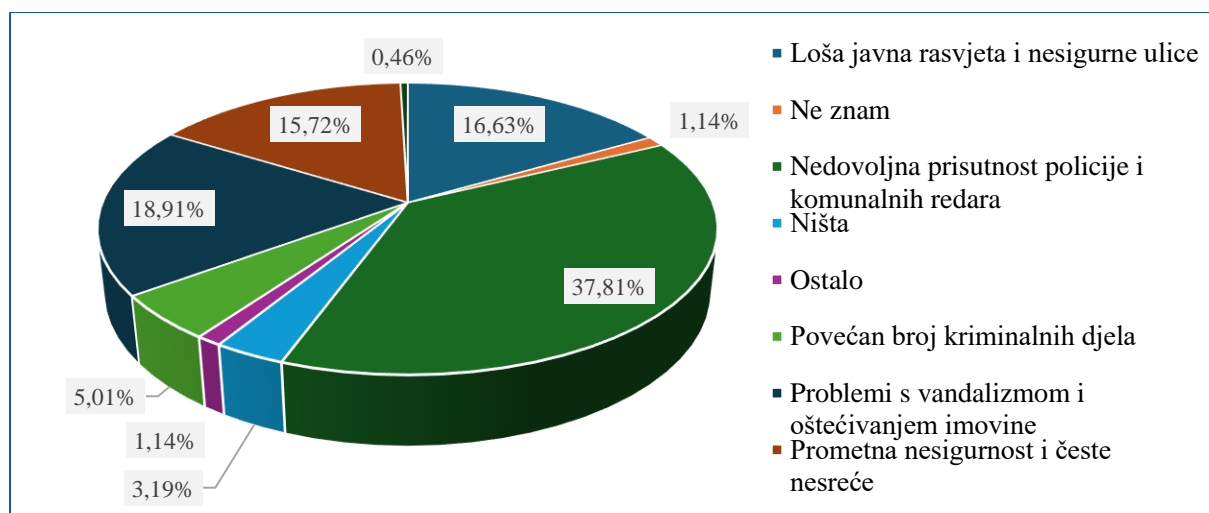

EKOLOŠKA OSVIJEŠTENOST SUGRAĐANA

Slika 59. Indikatori tematskoga područja VII. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

VIII. Sigurnost

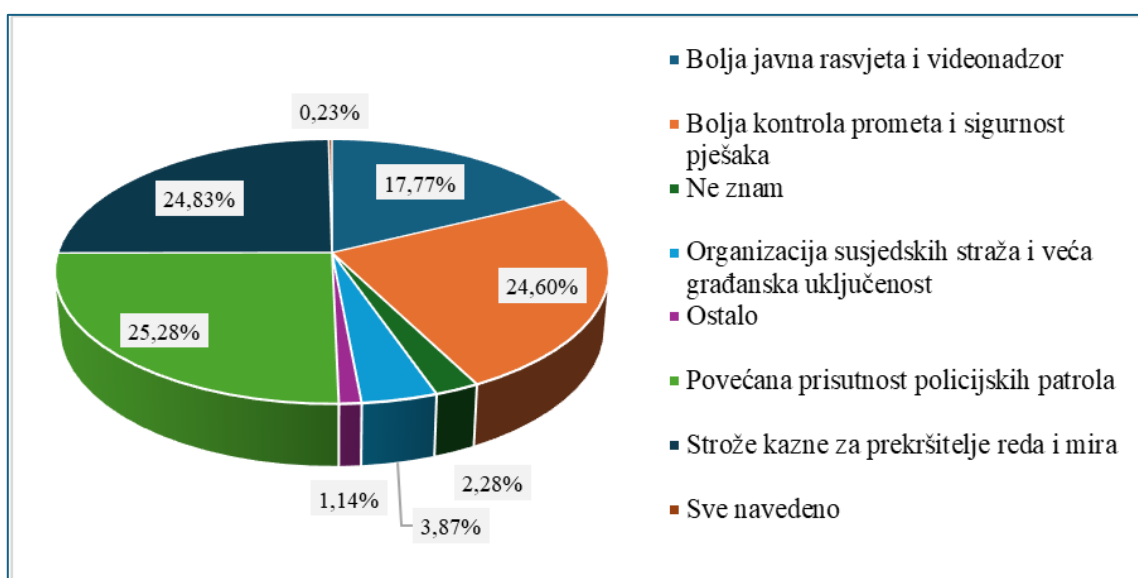
U tematskom području sigurnosti definiran je jedan indikator, a to je opća razina sigurnosti. Ispitanici su razinu sigurnosti u mjestu stanovanja definirali prosječnom ocjenom 3,7220 (što je i prosječna ocjena cijeloga područja), odnosno, prema skali zadovoljstva, „uglavnom su zadovoljni“, tj. uglavnom se osjećaju sigurno. S obzirom kako na percepciju sigurnosti značajno utječu osobni doživljaji, ispitanicima smo postavili nekoliko pitanja vezana uz dosadašnja iskustva, potencijalne sigurnosne prijetnje i prijedloge za podizanje opće sigurnosti u društvu. Ukupno se 28,5 % ispitanika u posljednjih godinu dana susrelo s problemom nesigurnosti u naselju u kojem žive (oni osobno ili uži članovi njihove obitelji), dok 71,5 % nije imalo osobnih i/ili obiteljskih iskustava zbog kojih bi se osjećali nesigurno.

Slika 60. Najvažniji sigurnosni problemi u mjestu stanovanja.

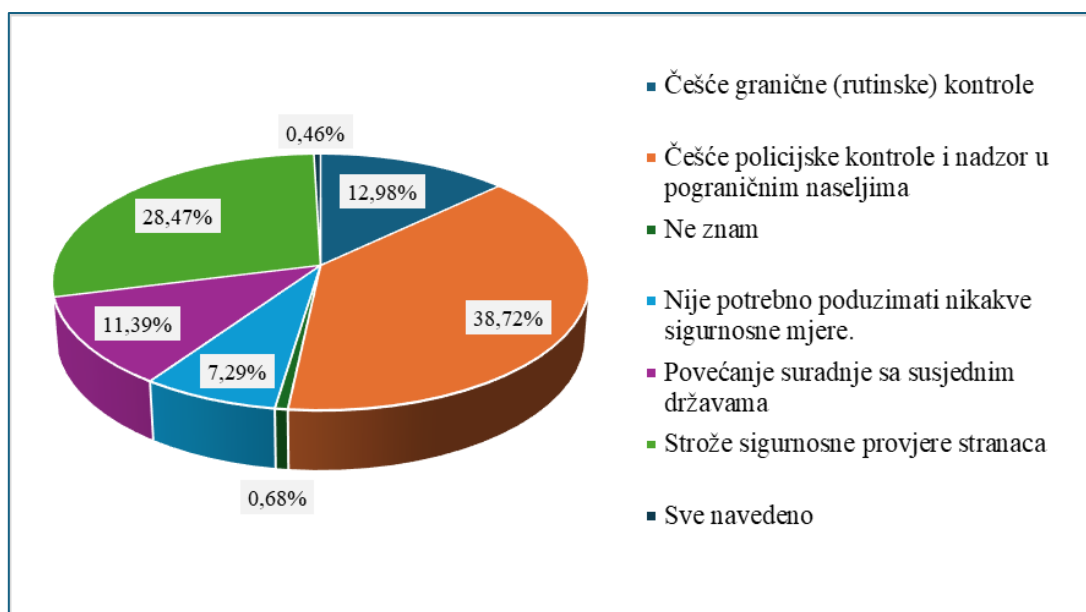
Pritom su najveći prepoznati sigurnosni problemi (jedan ili dva odgovora) za većinu ispitanika nedovoljna prisutnost policije i komunalnih redara (37,81 %), problemi s vandalizmom i oštećivanjem imovine (18,91 %) te loša javna rasvjeta i nesigurne ulice (16,93 %) (Slika 60.). Prosječna ocjena zadovoljstva radom policije i ostalih službi koje skrbe za očuvanje javnoga reda i sigurnost jest 3,1503. Ispitanici su zamoljeni i da predlože mjere za poboljšanje sigurnosti u mjestu stanovanja.

U skladu s navedenom prosječnom ocjenom, ispitanici smatraju kako je za podizanje razine sigurnosti najvažnija prisutnost policijskih patrula (25,28 %), a podjednako važnim smatraju potrebu uvođenja strožih kazni za prekršitelje javnoga reda (24, 83 %) te bolju kontrolu prometa i poduzimanje mjera za veću prometnu sigurnost (24,60 %) (Slika 61.).

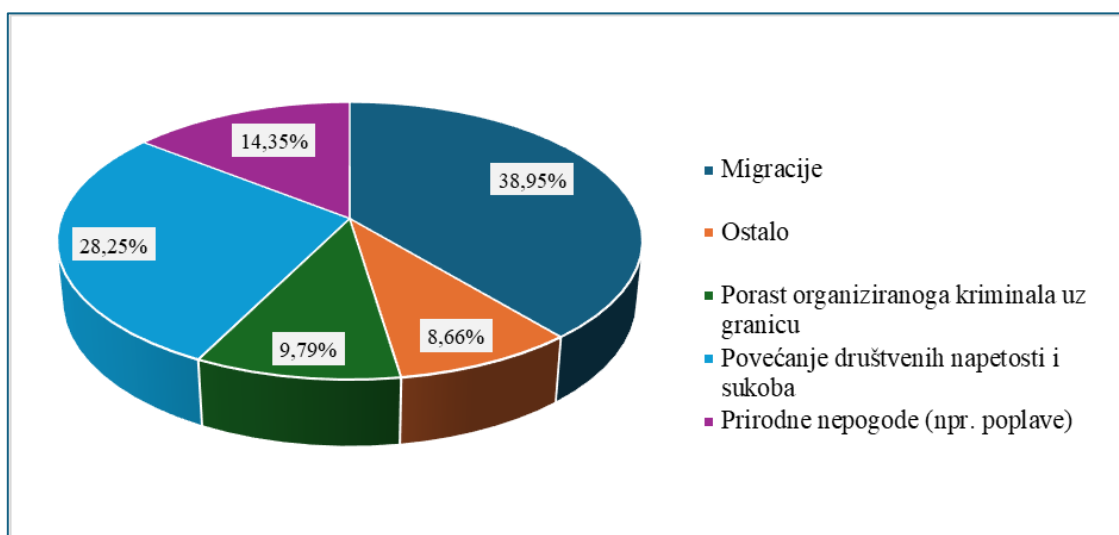
Slika 61. Prijedlozi za poboljšanje sigurnosti u mjestu stanovanja.

Na pitanje koje bi mjere povećanja opće sigurnosti predložili u pograničnim područjima Varaždinske županije, najviše ispitanika, 38,72 % ponovno ističe potrebu za većim sigurnosnim angažmanom policije u vidu češćih policijskih kontrola i nadzora u pograničnim naseljima te strože sigurnosne provjere stranaca (28, 47 %) (Slika 62.). Takvi su odgovori, sukladno geoprometnom i geostrateškom položaju pojedinih pograničnih naselja i sve intenzivnijim imigracijskim kretanjima i očekivani.

Slika 62. Prijedlozi za poboljšanje sigurnosti u pograničnim područjima Varaždinske županije.

Sukladno izdvojenim stavovima, javna se sigurnost iz percepcije sudionika istraživanja, najviše veže uz migracije i moguće posljedice migracija. Iako su ispitanici opću razinu sigurnosti i rad policije ocijenili zadovoljavajućim, 38,95 % smatra migracije, a 28,25 % povećanje društvenih napetosti i sukoba, najvažnijim sigurnosnim izazovima Varaždinske županije (Slika 63.). Slijede zatim prirodne nepogode (14,35 %), porast organiziranoga kriminala uz granicu (9,79 %) te ostali izazovi (8,66 %).

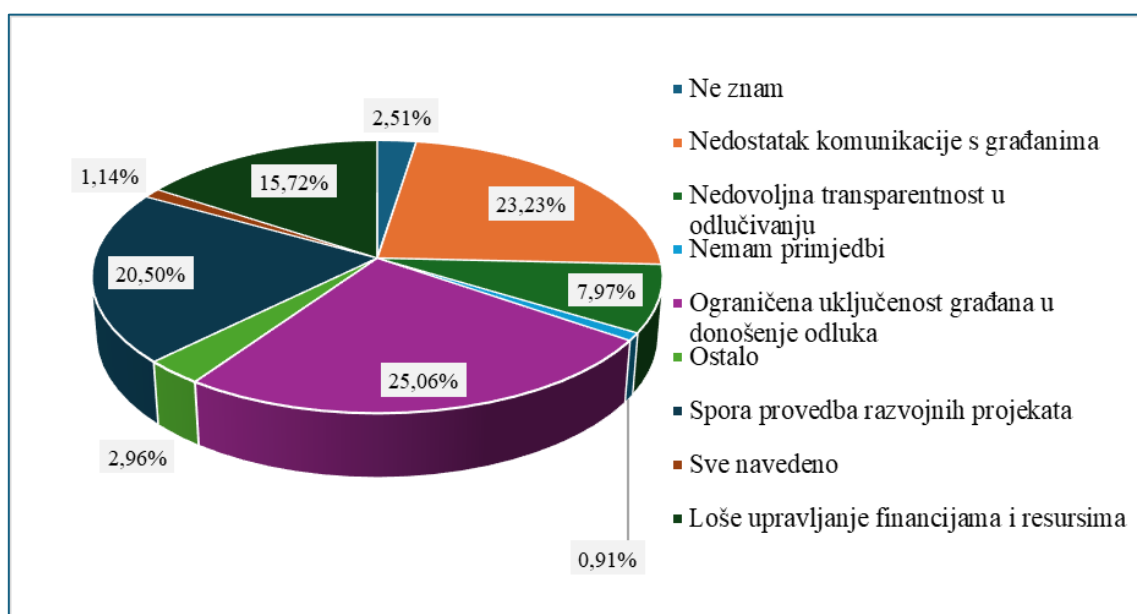

Slika 63. Najveći sigurnosni izazovi Varaždinske županije.

IX. Participacija

Ispitanici su rad lokalne uprave te njezin utjecaj na kvalitetu života u mjestu stanovanja ocijenili prosječnom ocjenom 2,9271, što je, prema skali zadovoljstva, područje s kojim nisu „niti zadovoljni niti nezadovoljni“. Od ukupnoga broja ispitanika, 66,06 % smatra kako stavovi građana i građani pojedinačno ne mogu utjecati na odluke vlasti, 26,88 % smatra kako je taj utjecaj ograničen, tj. djelomičan, dok samo 7,06 % vjeruje da mogu utjecati na odluke. U građanskim inicijativama, udrugama ili javnim raspravama vezanima uz razvoj društvene zajednice, polovina ispitanika ne sudjeluje, iako prate događanja u mjestu stanovanja, 28,77 % povremeno sudjeluje, 11,42 % aktivno sudjeluje, dok 9,82 % niti sudjeluje, niti prati lokalna zbivanja.

Glavni nedostaci u radu lokalne uprave su ograničena uključenost građana u donošenje odluka (25,06 %), nedostatak komunikacije s građanima (23,23 %) te spora provedba razvojnih projekata (20,50 %) (Slika 64.). Slijede zatim loše upravljanje financijama i resursima (15,72 %) te nedovoljna transparentnost u odlučivanju (7,97 %). Iz navedenih je rezultata jasno kako bi razina participacije građana na lokalnoj razini mogla biti veća, tj. da građani priželjkuju veću uključenost u kreiranju javnih politika i aktivni angažman kada su u pitanju rasprave o temama i izazovima od lokalnoga značaja i direktnoga utjecaja na kvalitetu življenja. Naravno, veća građanska participacija, uz napor lokalne uprave, podrazumijeva i veći interes građana za aktivizmom u tom smislu.

Slika 64. Nedostatci rada lokalnih uprava.

Tablica 57. Prikaz prosječnih ocjena zadovoljstva, sva područja i indikatori.

Oznaka	Indikator/TEMATSKO PODRUČJE	PROSJEČNA OCJENA	SKALA ZADOVOLJSTVA
I.	Mogućnosti zapošljavanja	2,8087	niti zadovoljni niti nezadovoljni
I.	Visina plaća i prihodi	2,8519	niti zadovoljni niti nezadovoljni
I.	Visina životnih troškova	2,1116	uglavnom nezadovoljni
I.	Pristup obrazovanju, obuci i usavršavanju	2,7335	niti zadovoljni niti nezadovoljni
I.	Stabilnost na tržištu rada	2,7289	niti zadovoljni niti nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA I.		2,6469	niti zadovoljni niti nezadovoljni
II.	Primarna zdravstvena zaštita	3,0911	niti zadovoljni niti nezadovoljni
II.	Sekundarna zdravstvena zaštita	2,2642	uglavnom nezadovoljni
II.	Dostupnost socijalne skrbi	2,2415	uglavnom nezadovoljni
II.	Kvaliteta zdravstvenih i socijalnih usluga	2,7472	niti zadovoljni niti nezadovoljni
II.	Briga o najranjivijim skupinama	2,5034	niti zadovoljni niti nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA II.		2,5695	niti zadovoljni niti nezadovoljni
III.	Organizacija rada predškolskih ustanova	3,5444	uglavnom zadovoljni
III.	Organizacija rada osnovnoškolskih ustanova	3,7130	uglavnom zadovoljni
III.	Organizacija rada srednjoškolskih ustanova	3,4579	niti zadovoljni niti nezadovoljni
III.	Organizacija rada visokoškolskih ustanova	3,3827	niti zadovoljni niti nezadovoljni
III.	Kvaliteta odgoja i obrazovanja	3,5695	uglavnom zadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA III.		3,5335	uglavnom zadovoljni
IV.	Prometna infrastruktura	2,7016	niti zadovoljni niti nezadovoljni
IV.	Komunalna infrastruktura	3,0046	niti zadovoljni niti nezadovoljni
IV.	Javni prijevoz	2,4214	uglavnom nezadovoljni
IV.	Javni županijski prijevoz	2,4556	uglavnom nezadovoljni
IV.	Održavanje javnih i zelenih površina	3,3052	niti zadovoljni niti nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA IV.		2,7777	niti zadovoljni niti nezadovoljni
V.	Kvaliteta provođenja slobodnog vremena	3,4328	niti zadovoljni niti nezadovoljni
V.	Kvaliteta javne infrastrukture za slobodno vrijeme	3,1298	niti zadovoljni niti nezadovoljni
V.	Ponuda društvenih, kulturnih i sportskih sadržaja	3,0957	niti zadovoljni niti nezadovoljni
V.	Pristupačnost sadržajima i aktivnostima	3,0182	niti zadovoljni niti nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA V.		3,1691	niti zadovoljni niti nezadovoljni
VI.	Dostupnost stambenih jedinica	2,0957	uglavnom nezadovoljni
VI.	Kvaliteta stambenih jedinica	2,5285	uglavnom nezadovoljni
VI.	Priuštvost stanovanja	2,1367	uglavnom nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA VI.		2,2536	uglavnom nezadovoljni
VII.	Kvaliteta zraka	3,2027	niti zadovoljni niti nezadovoljni
VII.	Razina buke	3,3964	niti zadovoljni niti nezadovoljni
VII.	Očuvanje zelenih parkova i površina	3,3895	niti zadovoljni niti nezadovoljni
VII.	Čistoća javnih prostora i odlaganje otpada	3,2323	niti zadovoljni niti nezadovoljni
VII.	Ekološka osviještenost sugrađana	2,6538	niti zadovoljni niti nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA VII.		3,1749	niti zadovoljni niti nezadovoljni
VIII.	Razina sigurnosti	3,7221	uglavnom zadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA VIII.		3,7221	uglavnom zadovoljni
IX.	Rad i utjecaj lokalne uprave	2,9271	niti zadovoljni niti nezadovoljni
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA IX.		2,9271	niti zadovoljni niti nezadovoljni
PROSJEČNA OCJENA		2,9749	niti zadovoljni niti nezadovoljni

Komparativni osvrt na rezultate – zaključci (Tablica 57.)

1. Ukupna prosječna ocjena zadovoljstva kvalitetom življenja u Varaždinskoj županiji je 2,9749, što, prema skali zadovoljstva, pripada u kategoriju „niti zadovoljni niti nezadovoljni“. Većina tematskih područja ocjenjena je unutar toga raspona, no neka se područja i indikatori ističu kao pozitivniji ili negativniji primjeri. Ispitanici su bili skloniji, u okviru početnih pitanja

dati veću prosječnu ocjenu kvalitetom života u Varaždinskoj županiji (3,4487), nego nakon ocjenjivanja pojedinih tematskih područja.

2. Od ukupno 5 stupnjeva zadovoljstva, 6 je tematskih područja ocijenjeno srednjom ocjenom zadovoljstva („niti zadovoljni niti nezadovoljni“): Gospodarstvo i tržište rada (I.), Zdravstvo i socijalna skrb (II.), Prometna i komunalna infrastruktura (IV.), Slobodno vrijeme (V.), Okoliš (VII.) i Participacija (IX.). Stanovanje (VI.) je tematsko područje kojim su ispitanici „uglavnom nezadovoljni“, dok su tematskim područjem VIII. (Sigurnost) „uglavnom zadovoljni“. Niti jedno područje i indikator nisu ocijenjeni najnižom („u potpunosti nezadovoljan/a“) i najvišom („u potpunosti zadovoljan/a“) razinom zadovoljstva.

3. Analizirano na razini indikatora, 22 su indikatora ocijenjena srednjom razinom zadovoljstva („niti zadovoljni niti nezadovoljni“), s 4 su indikatora ispitanici „uglavnom zadovoljni“, a s 8 „uglavnom nezadovoljni“.

4. Najbolje ocijenjena tematska područja su VIII. (Sigurnost) – 3,72, III. (Odgoj i obrazovanje) – 3,53 i VII. (Okoliš) – 3,17. Sigurnost se ističe kao najpozitivnije percipirano područje – građani su najzadovoljniji razinom i subjektivnim osjećajem sigurnosti u svojim lokalnim zajednicama. Organizacija, rad i kvaliteta odgojno-obrazovnih ustanova također je na zadovoljavajućoj razini kao i zadovoljstvo stanjem okoliša.

5. Najlošije ocijenjena tematska područja su VI. (Stanovanje) – 2,25, II. (Zdravstvo i socijalna skrb) – 2,57 te I. (Gospodarstvo i tržište rada) – 2,65. Građani su uglavnom nezadovoljni postojećim tržištem stanovanja, u kontekstu kvalitete, dostupnosti i priuštivosti stambenih jedinica (svi su indikatori u kategoriji „uglavnom nezadovoljni“), a kritičnim područjima smatraju i zdravstvo i socijalnu skrb. U okviru kretanja na tržištu rada i gospodarstva, građani ističu nezadovoljstvo stanjem na tržištu rada i gospodarskom situacijom u Županiji pa tako niti jedan indikator u ovom tematskom područje ne prelazi tzv. prag zadovoljstva (svi su indikatori „uglavnom nezadovoljavajući“).

6. Najbolje ocijenjeni indikatori (s prosječnim ocjenama iznad 3,5) su: razina sigurnosti (3,72), organizacija rada osnovnoškolskih ustanova (3,71), kvaliteta odgoja i obrazovanja (3,60) te organizacija rada predškolskih ustanova (3,54). Uz već spomenuti osjećaj javnoga reda i sigurnosti, građani pozitivno percipiraju i obrazovni sustav, osobito na pojedinim odgojno-obrazovnim razinama.

7. Najlošiji ocijenjeni indikatori (s prosječnim ocjenama ispod 2,3) su: dostupnost stambenih jedinica (2,09), visina životnih troškova (2,11), priuštivost stanovanja (2,14) i dostupnost socijalne skrbi (2,24). Građani su najmanje zadovoljni postojećom situacijom na stambenom tržištu što potvrđuje i podatak da su čak 2 indikatora u okviru tematskoga područja VI.

(Stanovanje) svrstavana u najlošije ocijenjene indikatore (dostupnost i priuštivost). Visina životnih troškova, iako ovisi i o općoj ekonomskoj situaciji u državi, ističe se kao područje kojim su također građani najmanje zadovoljni. Prepoznat je i problem nedostupnosti, teže dostupnosti ili neadekvatnosti usluga socijalne skrbi koje se pružaju na županijskoj i lokalnoj razini. Dostupnost sekundarne zdravstvene zaštite na granici je postavljene vrijednosti (2,3) pa je tako među građanima prisutno i nezadovoljstvo dostupnošću usluga specijalizirane zdravstvene skrbi. Iako su ispod granice od 2,3, prema skali zadovoljstva, građani su „uglavnom nezadovoljni“ javnim prijevozom unutar JLS te unutar županije.

Zaključno, najbolje ocijenjena područja i indikatori su povezani s javnom sigurnošću i percepcijom osobne sigurnosti te obrazovanjem što ukazuje na važnost društvene stabilnosti i ulaganja u djecu i budućnost. S druge strane, najlošije ocijenjena područja i indikatori odnose se na životni standard i osnovne životne potrebe (stanovanje, troškovi, zdravstvo i socijalna skrb), tj. na postojeće ekonomsko-egzistencijalne izazove.

U okviru idućega poglavlja analizirat će se i izdvojiti temeljne društvene potrebe, na temelju analize stanja i zaključaka proizašlih iz provedenoga istraživanja.

4.2.3. SWOT analiza društvenih i javnih potreba

SWOT analiza je metodološki alat koji se koristi za analizu unutarnjih snaga (*S – Strengths*), slabosti (*W – Weaknesses*), prilika (*O – Opportunities*) i prijetnji (*T – Threats*). Pritom se pod snage ubrajaju unutarnje prednosti i postojeći resursi, pod slabosti unutarnje prepreke ili izazovi, dok se prilike i prijetnje odnose na trendove i pojave koji mogu predstavljati poticaj razvoju ili otežavati postizanja planiranih ciljeva i rješenja.

SWOT analiza u kontekstu javnih i društvenih potreba Varaždinske županije omogućava razumijevanje trenutne situacije u različitim područjima (s naglaskom na društvenu komponentu), identificiranje ključnih problema i mogućnosti te razvijanje strategija koje će poboljšati kvalitetu života građana. Na temelju analize stanja (poglavlje 4.1.) i rezultata istraživanja (poglavlje 4.2.), moguće je izdvojiti sljedeće:

1. SNAGE (*S – Strengths*)

- Razvijena institucionalna zdravstvena zaštita i socijalna skrb (razvijena mreža usluga, kvalitetan kadar...);

- Kontinuirani razvoj usluga u zdravstvu i socijalnoj skrbi (ulaganje, strateško planiranje, rad na unaprjeđenju, institucionalno osnaživanje zdravstvenoga kadra kroz obrazovni sustav, inovacije u zdravstvenim uslugama, preventivni zdravstveni programi...);
- Visoka socijalna osjetljivost (financiranje programa socijalne zaštite i podrška socijalno osjetljivim skupinama, visoka razina uključenosti civilnoga društva...);
- Ulaganje u obrazovni sustav, kvalitetu i dostupnost obrazovanja (unaprjeđenje ranoga i predškolskoga odgoja, digitalizacija obrazovnih usluga, suradnja s gospodarstvom u pogledu projekcija radne snage, razvoj sustava cjeloživotnoga obrazovanja, rad na decentralizaciji odgojno-obrazovnih kapaciteta...);
- Razvoj i proširenje obrazovnih mjera na svim odgojno-obrazovnim razinama (subvencije prijevoza, stipendiranje učenika, razvoj studijskih programa, dostupnost programa produženoga boravka...);
- Razvijena sportska infrastruktura (razvijena mreža sportskih objekata, ulaganje u edukaciju, uređen sustav školskoga sporta, usvajanje inovativnih pristupa u sportu...);
- Visoka razina opće sigurnosti;
- Razvijeni komunalni sustavi i infrastruktura (kontinuirano ulaganje na unaprjeđenju infrastrukture, razvoj dostupnosti usluga u ruralnim i urbanim područjima, dobra pokrivenost osnovnom infrastrukturom...) i
- Očuvanost i raznolikost okoliša (kakvoća zraka, bioraznolikost, prirodni resursi...).

2. SLABOSTI (*W – Weaknesses*)

- Neujednačena dostupnost zdravstvenim i socijalnim uslugama (izražena centralizacija usluga, nepostojanje pojedinih razina usluga...);
- Otežana pristupačnost javnim uslugama za socijalno osjetljive skupine (neprilagođena infrastruktura, neinformiranost građanstva, nedovoljni institucionalni kapaciteti...);
- Manjak stručnih kadrova u zdravstvu i socijalnoj skrbi (nedostatak kapaciteta, opreme, prostora, financija...);
- Prostorna ograničenost i nedostadni kapaciteti u vrtićima (nepovoljan omjer broja djece i odgojitelja, teži pristup predškolskom obrazovanju, nejednaka raspodjela poticaja za programe boravka djece...);
- Otežana priuštivost stanovanja;
- Nedostatak stručnoga kadra u obrazovanju (manjak specijaliziranih stručnjaka općenito i za rad s posebnim odgojno-obrazovnim skupinama...);
- Loše održavanje sportske i rekreativne infrastrukture (nedovoljna briga o postojećim sportskim objektima, neprilagođenost infrastrukture osobama s invaliditetom, nedostatak biciklističkih i pješačkih staza...);
- Prometna opterećenost i neusklađenost javnoga prijevoza (lošija prometna povezanost rubnih dijelova Županije javnim prijevozom...);
- Nedostatna ekološka osviještenost stanovništva (degradacija prostora, vandalizam...) i
- Neusklađenost obrazovnoga sustava i tržišta rada.

3. PRILIKE (*O – Opportunities*)

- Unaprjeđenje i razvoj cjeloživotnoga obrazovanja (širenje programa za odrasle, porast potražnje za specifičnim vještinama...);
- Intenzivnija suradnja obrazovnoga i gospodarskoga sektora (usklađivanje obrazovnih programa s tržištem rada, poticaji za deficitarne programe...);

- Korištenje EU fondova za podizanje zadovoljstva kvalitetom života i unaprjeđenje javne infrastrukture;
- Međusektorsko povezivanje i umrežavanje dionika na zajedničkim projektima (kulturnim, sportskim, društvenim, zdravstvenim...);
- Ulaganje u opću javnu/društvenu infrastrukturu (digitalizacija, decentralizacija sredstava, fleksibilnost, suradnja...);
- Unaprjeđenje postojeće obrazovne mreže (kapaciteta, osposobljavanja, financiranje znanstveno-istraživačkoga rada, proširenje obrazovnih mjera, internacionalizacija obrazovanja...);
- Povećanje ponude i dostupnosti institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika socijalne skrbi;
- Unaprjeđenje politike stanovanja (usvajanje županijskih i lokalnih stambenih strategija, mjere društveno poticane stanogradnje...) i
- Unaprjeđenje demografskih pristupa (usvajanje županijske i lokalnih demografskih strategija, unaprjeđenje postojećih demografskih mjera, sustavno praćenje učinka...).

4. PRIJETNJE (*T – Threats*)

- Nepovoljna opća demografska dinamika (depopulacija, starenje, iseljavanje, regionalne razlike...);
- Česte promjene zakonodavnoga okvira i regulativa povezanih s javnim potrebama (neusklađenost lokalnih i županijskih strategija, sporost provedbe, nedosljednost...);
- Nedostatak radne snage u pojedinim sektorima i djelatnostima;
- Povećanje potražnje za socijalnim i zdravstvenim uslugama zbog starenja stanovništva;
- Zaostajanje u prosječnim primanjima (smanjena motivacija za zapošljavanjem, slabljenje socijalne kohezije...);
- Povećan rizik od vanjskih utjecaja (pandemije, ekonomske krize...);
- Odljev obrazovanih i stručnih kadrova (osobito u području zdravstva, obrazovanja i socijalne skrbi);
- Onečišćenje okoliša (zagađenja, industrija onečišćenja, degradacija okoliša...) i
- Klimatske promjene i elementarne nepogode (poplave, suše...).

Prema SWOT analizi i stavovima građana, moguće je izdvojiti sljedeće smjernice i preporuke prilikom oblikovanja javnih politika koje za cilj imaju povećanje zadovoljstva kvalitetom života u Varaždinskoj županiji:

1. Jačanje javnih politika za privlačenje radne snage. Potrebno je uvesti poticaje za zapošljavanje u deficitarnim sektorima, posebno zdravstvu, obrazovanju i socijalnoj skrbi, kako bi se smanjio odljev obrazovanih kadrova.

2. Podrška u prevenciji vanjskih utjecaja. Razviti krizne planove i sustave ranoga upozoravanja kako bi se ublažili učinci pandemija, ekonomskih kriza i drugih globalnih prijetnji.

- 3. Unapređenje socijalne skrbi u kontekstu starenja stanovništva.** Razviti javne politike koje će obuhvatiti dugoročnu održivost zdravstvenih i socijalnih usluga u uvjetima starenja stanovništva, uključujući integraciju socijalnih i zdravstvenih usluga.
- 4. Smanjenje regionalnih demografskih razlika.** Usvojiti regionalne strateške planove za smanjenje depopulacije i iseljavanja, uključujući poticaje za mlade obitelji i projekte koji bi doprinijeli poboljšanju kvalitete života u ruralnim područjima.
- 5. Unaprjeđenje pristupa socijalnim uslugama za osjetljive skupine.** Razviti posebne projekte, modele i programe za unaprjeđenje pristupačnosti zdravstvenih i socijalnih usluga za socijalno osjetljive skupine.
- 6. Usklađivanje rada sustava socijalne skrbi s povećanim društvenim potrebama.** Unaprijediti institucionalne i izvaninstitucionalne oblike pružanja socijalnih usluga u cilju njihove bolje pokrivenosti i dostupnosti.
- 7. Ulaganje u obrazovni sektor.** Poticati ostanak stručnih kadrova u obrazovanju, povećati financijska sredstva za izgradnju novih i modernizaciju postojećih vrtića, kao i jačati opremljenost odgojno-obrazovnih ustanova u svakom pogledu (prostornom, infrastrukturnom, materijalnom...).
- 8. Intenziviranje suradnje obrazovnog sektora s gospodarstvom.** Stvoriti poticaje za usklađivanje obrazovnih programa sa stvarnim potrebama tržišta rada, kao i proširiti suradnju srednjih i visokih škola s poduzećima.
- 9. Unaprjeđenje prometa i povezivanje rubnih dijelova županije.** Raditi na razvijanju infrastrukturne i prometne povezanosti rubnih dijelova županije te smanjivanju prometne opterećenosti u pojedinim dijelovima županije.
- 10. Investiranje u sportsku infrastrukturu.** Potrebno je uložiti u obnovu i adaptaciju sportske infrastrukture, uključujući specifične projekte za prilagodbu osobama s invaliditetom te u uređenje, razvoj i dostupnost rekreativnih sadržaja.
- 11. Podrška stabilizaciji stambenoga županijskoga tržišta.** Poticati i usvajati mjere društveno poticane stanogradnje s ciljem povećanja dostupnosti kvalitete i priuštivosti stambenih jedinica za mlade i mlade obitelji, na županijskoj i lokalnoj razini.

5. DEMOGRAFSKI SCENARIJI I PROJEKCIJE VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

Demografski scenariji, prognoze, procjene i projekcije ključni su za predviđanje budućega ukupnoga društveno-ekonomskoga razvoja neke populacije. Iako postoje razlike među navedenim pojmovima, svi obuhvaćaju prikaz hipotetičkoga kretanja broja i sastava stanovništva, uz pretpostavku kako će budućnost nalikovati dosadašnjim trendovima. S obzirom kako na demografsku dinamiku može utjecati država (društvo) svojim intervencijama, pouzdanost pojedinoga scenarija ovisi ne samo o unutarnjem populacijskom okviru, nego i o vanjskim, remetilačkim faktorima stabilnosti populacijske dinamike (npr. pojačana prostorna pokretljivost, promjena institucionalnih okvira, globalni činioci...).

U nastavku je izdvojen pregled dostupnih procjena za Varaždinsku županiju za ranija razdoblja (prije popisa 2021.) iz službenih statističkih izvora (npr. DZS, EUROSTAT), ali i rezultati pojedinačnih istraživanja nekolicine autora. Poglavlje obuhvaća i autorsku primjenu komponentno-kohortne metode projekcije ukupne županijske populacije na temelju posljednjih popisnih podataka iz 2021. godine. Izbor i specifičnost metoda i metodološka ograničenja pojašnjeni su u narednim poglavljima, uz kratki osvrt na projekcijski postupak.

5.1. Osvrt na demografske procjene službenih statističkih izvora (županijska razina)

Tablica 58. Procjena broja stanovnika Varaždinske županije 2021., 2022. i 2023. godine*.

RAZINA	2021.	2022.	2023.
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA	159.747	158.594	158.554
% u uk. populaciji	4,12%	4,11%	4,11%
REPUBLIKA HRVATSKA	3.878.981	3.855.641	3.859.686

*sredinom godine; na temelju službenih rezultata Popisa 2021.

Izvor: DZS, Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2023.

Procjene broja stanovnika sredinom 2021., 2022. i 2023. izračunate su na temelju podataka Popisa 2021., prirodnoga kretanja i migracijskog salda, tj. primjenom vitalno-statističke metode. Podatci o rođenima i umrlima prikupljaju se iz upisnika državne matice rođenih i državne matice umrlih, dok podatke o unutarnjoj i vanjskoj migraciji prikuplja Ministarstvo unutarnjih poslova. Prikazani podatci u Tablici 58. se razlikuju u odnosu na službene rezultate Popisa 2021. zbog različitoga vremenskoga obuhvata, tj. činjenice kako se procijenjeni broj stanovnika 2021. Varaždinske županije i Republike Hrvatske odnosi na sredinu godine (stanje na dan 30. lipnja), dok se rezultati Popisa odnose na kritički trenutak popisivanja (stanje na dan 31. kolovoza). Bez obzira na različiti referentni vremenski okvir,

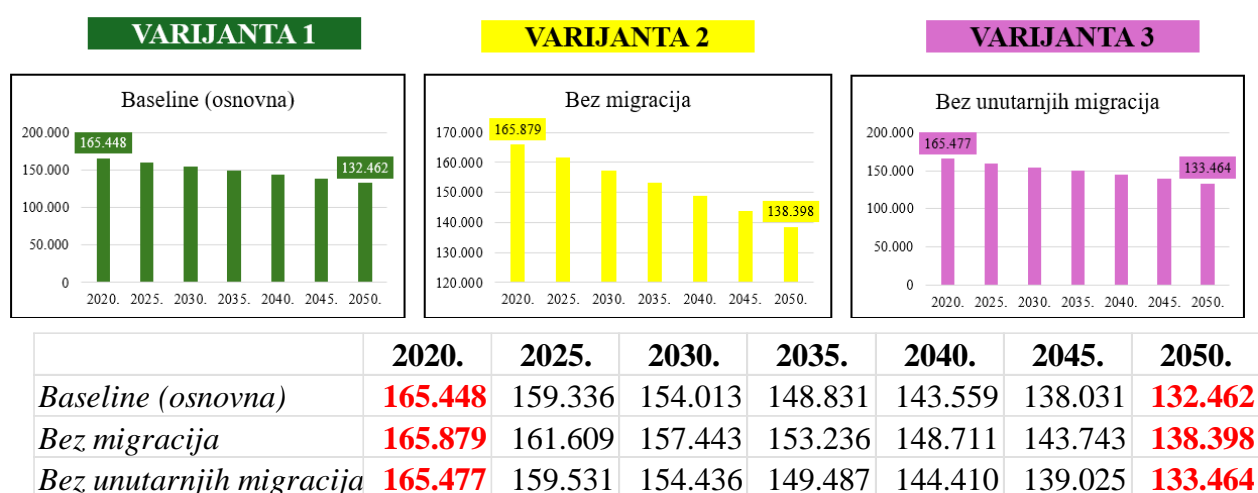
opći depopulacijski trend koji traje desetljećima na području Varaždinske županije nastavljen je i u poslije popisnim godinama, a udio varaždinske populacije u ukupnoj hrvatskoj populaciji ostaje na stabilnih 4,11 %.

Prema službenim procjenama, ukupno je u dvije godine (2021. – 2023.) broj stanovnika Varaždinske županije smanjen za 1.193 osobe, s time da se 96,65 % pada odnosi na promjenu 2022./2021. (1.153 osoba manje), dok je 2023./2022. pad usporen i iznosio je samo 40 osoba manje. S obzirom na podatke vanjske migracije 2023. godine Varaždinske županije i pojavu visokoga pozitivnoga migracijskoga salda s inozemstvom (+1.518 više doseljenih iz inozemstva nego odseljenih u inozemstvo) te nastavka visoke negativne prirodne promjene, razvidno je kako je temeljna odrednica promjene ukupnoga kretanja stanovništva Varaždinske županije (u navedenom dvogodišnjem razdoblju), ona prostorna, tj. migracijska. U skladu je to s općim trendom kretanje cjelokupne hrvatske populacije koja, upravo zbog jačanja doseljavanja iz inozemstva, prema istoj procjeni bilježi 2023. ukupan apsolutni porast od 4.045 stanovnika više u odnosu na prethodnu godinu. Neovisno o usporevanju županijske depopulacije zbog utjecaja migracija, procjene dobnoga sastava stanovništva za 2023. godinu (u odnosu na 2021.) su i dalje nepovoljne pa je tako udio mladih od 0 do 14 godina smanjen za 0,30 postotnih bodova, dok je udio starijih od 65 godina porastao za 0,43 postotnih bodova.

Projekcije broja i sastava stanovništva nezaobilazni su elementi oblikovanja javnih politika u području ekonomije, socijalne skrbi, obrazovanja, zdravstva i sl., kako bi se funkcioniranje javnih sustava prilagodilo demografskim promjenama. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske objavio je 2011. godine projekcije ukupnoga stanovništva Hrvatske prema dobi i spolu za razdoblje do 2061. godine. Autori projekcija (Akrap i Grizelj), izradili su nekoliko varijanti projekcija na temelju dugoročnih demografskih kretanja i procesa, uključujući hipoteze o promjenama dobnoga sastava na temelju promjena trendova prirodnoga i prostornoga kretanja, tj. fertiliteta i migracija. Projekcije kretanja ukupne hrvatske populacije rađene su za razdoblje do 2061. godine, no one, osim NUTS2 razine ne obuhvaćaju projekcije na nižim razinama, tj. razinama županija, gradova i općina. Dostupne procjene županijskih populacija uglavnom su malobrojne, pojedinačne (autorske) i odnose se na međupopisno razdoblje između 2011. i 2021. godine. Akrap je (2015), na temelju popisnih podataka iz 2011. godine i uz pretpostavku izostanka društvenih intervencija u području fertiliteta i migracija, procijenio kretanje ukupne populaciju Varaždinske županije za desetogodišnja razdoblja do 2051. godine, slijedeći popisnu dinamiku. Tako je projicirano kako bi ukupna varaždinska županijska populacija trebala doseći razinu od 172.553 osoba 2021., 166.621 osoba 2031., 158.221 osoba 2041. te 148.008 2051. godine (Akrap, 2015). Ubrzanje trenda depopulacije i

razlike u projiciranom i realnom (ostvarenom) broju stanovnika 2021. upravo proizlaze iz niza unutarnjih i vanjskopolitičkih promjena, a neke od njih koje su uvjetovale spomenutu razliku jesu otvaranje europskoga tržišta radne snage za hrvatske državljane nakon 2013. godine, posljedice pandemije bolesti COVID-19, ekonomske nestabilnosti, liberalizacija hrvatskoga tržišta radne snage za državljane trećih zemalja i sl.

Osim navedenoga autorskoga primjera, usporedbe radi, osvrnut ćemo se i na službene projekcije EUROSTAT-a za subregionalnu, odnosno NUTS3 (županijsku) razinu koja datira iz 2019. godine (i predstavlja zadnje dostupne projekcije za regionalnu razinu unutar EU). EUROPOP2019 projekcije koje se rade na subnacionalnoj razini usklađene su s projekcijama stanovništva na nacionalnoj razini i na temelju podatka o stanovništvu na dan 1. siječnja 2019. godine. Te su projekcije izrađene na temelju pretpostavki konstante trendova fertiliteta, mortaliteta i migracija, uz naglasak kako je riječ o dugoročnoj projekciji do 2100. godine, zbog čega dobivene rezultate treba interpretirati tek kao jednu od mogućih demografskih perspektiva Varaždinske županije. Jasno je kako državni, regionalni i lokalni angažman u području poticanja fertiliteta i podizanja obiteljskoga standarda te državni u pogledu kontroliranja i selektivnosti migracija, uz postojeći društveno-ekonomski okvir, može značajno utjecati na promjenu trendova na kojima se temelje projekcije. Projekcija EUROPOP2019 za Varaždinsku županiju prikazana je na Slici 65. u trima varijantama: 1) *baseline population projection*, 2) *sensitivity test: no migration* i 3) *sensitivity test: no inter-regional migration*, za odabrano razdoblje do sredine stoljeća, a na temelju referentnoga podatka o brojnosti populacije 1. siječnja 2019. godine (166.658 osoba).

Slika 65. Projekcije stanovništva NUTS3 regije Varaždinske županije od 2019. do 2100.

Izvor: EUROSTAT, 2019.

[https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/proj_19rp3/default/table?lang=en&category=p
roj.proj_19r](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/proj_19rp3/default/table?lang=en&category=p
roj.proj_19r)

Baseline population projection varijanta temelji se na uočenim trendovima u kretanju broja rođenih, broja umrlih i broja osoba koje sudjeluju u vanjskim i unutrašnjim preseljavanjima, uzimajući u obzir postojeću starosnu strukturu. *Sensitivity test: no migration* varijanta procjenjuje reakciju sustava na promjene samo određenih demografskih parametara, isključujući u potpunosti migracije, dok *Sensitivity test: no inter-regional migration* varijanta isključuje unutarnje oblike migracija. Na temelju osnovne varijante projekcije, ukupno bi stanovništvo Varaždinske županije do kraja projiciranoga razdoblja imalo najmanji broj stanovnika (132.462 stanovnika 2050. godine), a najveći u varijanti koja isključuje migracije (138.398 stanovnika 2050. godine). Kada bi se u obzir uzimala vanjska migracija, a isključivala unutarnja, Varaždinska bi županija 2050. godine imala ukupno 133.464 stanovnika. Analiziramo li depopulacijski intenzitet svih varijanti, najveći očekivani relativni pad broja stanovnika Varaždinske županije dogodio bi se prema osnovnoj varijanti (za 19,94 %) te gotovo podjednako prema varijanti koja isključuje unutarnja preseljavanja (za 19,35 %), dok bi u varijanti koja isključuje ukupnu migraciju pad bio najmanji (16,57 %).

U okviru navedenih ograničenja, treba naglasiti kako je ova projekcija EUROSTAT-a rađena prije imigracijskoga priljeva stranoga stanovništva u Republiku Hrvatsku i na teritorij Varaždinske županije. Primjerice, ukupan broj doseljenih osoba je od 2020. do 2023. u Varaždinskoj županiji iznosio 10.540 (iz drugih županija i iz inozemstva), a ukupan broj odseljenih osoba iz Varaždinske županije 8.715 (DZS, Vanjska migracija Hrvatske u 2020., 2021., 2022. i 2023.). S druge strane, podatci o vanjskoj migraciji (s inozemstvom) pokazuju kako je u istom razdoblju iz Županije u inozemstvo iselilo ukupno 5.662 osobe, a doselilo njih 7.626. Iako su migracijske bilance i ukupne i vanjske migracije pozitivne, u navedenom je razdoblju ipak nešto veća migracijska promjena povezana s migracijskim odnosom Varaždinske županije i inozemstva, tj. novim imigracijskim trendovima. Ovisno o promjenama migracijskih obrazaca, iz sadašnjih bi pokazatelja, trendova i procesa, očekivani odnosi zasigurno bili drugačiji zbog čega je izrađena autorska projekcija koja uključuje i nove migracijske odnose (poglavlje 5.3.).

5.2. Očekivani demografski i razvojni scenariji na lokalnoj razini (posredni analitički pristup)

Analizirajući podatke o procjenama broja stanovnika gradova i općina Varaždinske županije sredinom 2021., 2022. i 2023. godine (na temelju popisa 2021.), možemo izdvojiti nekoliko zaključaka vezanih uz opći poslije popisni trend kretanja broja stanovnika. Službeni

podatci DZS-a o procijenjenom broju stanovnika za navedene godine dopunjeni su i podacima o ukupnoj prirodnoj promjeni za 2021., 2022. i 2023. godinu (Tablica 59.). Uz pretpostavku kako će gradski i općinski trendovi nalikovati županijskim, takav nam pristup osigurava dublji uvid u odnos prirodne i prostorne odrednice ukupnoga kretanja stanovništva te daje mogućnost postavljanja relevantnih demografskih prognoza.

Tablica 59. Procjene broja stanovnika gradova i općina Varaždinske županije 2021., 2022. i 2023. prema DZS-u.

Grad/općina	Procjene (DZS)			Apsolutna promjena	Ukupna prirodna promjena	Ukupna promjena (migracije)
	2021.	2022.	2023.	2021.-2023.	2021.-2023.	2021.-2023.
Bednja	3.353	3.258	3.340	-13	-112	99
Beretinac	2.031	2.027	2.030	-1	-16	15
Breznica	1.955	1.925	1.915	-40	-49	9
Breznički Hum	1.122	1.120	1.110	-12	-48	36
Cestica	5.417	5.406	5.493	76	-56	132
Donja Voća	2.010	1.970	1.969	-41	-64	23
Gornji Knežinec	4.895	4.901	4.967	72	-76	148
Ivanec	12.748	12.720	12.931	183	-184	367
Jalžabet	3.163	3.163	3.179	16	-83	99
Klenovnik	1.774	1.768	1.773	-1	-25	24
Lepoglava	6.919	6.851	6.818	-101	-171	70
Ludbreg	8.471	8.467	8.473	2	-170	172
Ljubešćica	1.684	1.678	1.653	-31	-45	14
Mali Bukovec	1.784	1.750	1.722	-62	-60	-2
Martijanec	2.609	2.556	2.520	-89	-86	-3
Maruševac	5.646	5.589	5.545	-101	-175	74
Novi Marof	11.713	11.641	11.506	-207	-223	16
Petrijanec	4.556	4.534	4.576	20	4	16
Sračinec	4.673	4.663	4.631	-42	-89	47
Sveti Đurđ	3.294	3.250	3.195	-99	-65	-34
Sveti Ilija	3.233	3.228	3.235	2	-65	67
Trnovec Bartolovečki	6.124	6.077	6.095	-29	-133	104
Varaždin	43.680	43.846	44.245	565	-1.007	1.572
Varaždinske Toplice	5.520	5.542	5.573	53	-136	189
Veliki Bukovec	1.329	1.338	1.351	22	-23	45
Vidovec	4.899	4.836	4.809	-90	-56	-34
Vinica	3.039	3.026	3.000	-39	-46	7
Visoko	1.327	1.316	1.298	-29	-40	11
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA	158.968	158.446	158.952	-16	-3.299	3.283

Izvor: DZS, Procjena stanovništva prema spolu, po gradovima/općinama, 31.12.,¹⁰¹ DZS, Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2021., 2022. i 2023.

¹⁰¹ Preuzeto iz online baze podataka:

https://web.dzs.hr/PxWeb/pxweb/hr/Stnovni%20a1tvo/Stnovni%20a1tvo_Procjene%20stanovni%20a1tva/SP31_2.px/table/tableViewLayout1/

Objašnjenje pojedinih kategorija iz Tablice 59.

Apsolutna promjena: apsolutna razlika između broja stanovnika 2021. i 2023.

Ukupna prirodna promjena: razlika između kumulativnoga zbroja živorođenih 2021., 2022. i 2023. i kumulativnoga zbroja umrlih 2021., 2022. i 2023. godine.

Ukupna promjena (migracije): razlika između apsolutne promjene i ukupne prirodne promjene koja se pripisuje migracijama (doseljavanjima i iseljavanjima) od 2021. do 2023.

Crveno označene ćelije označavaju JLS u kojima je za 2023. godinu procijenjen nastavak depopulacije (na smanjivanje broja stanovnika više utječe prirodna promjena koja je negativnija i veća, nego promjene vezane uz migracije).

Plavo označene ćelije označavaju JLS u kojima je za 2023. godinu procijenjen blagi porast stanovništva (migracije nadoknađuju registriran gubitak stanovništva prirodnim putem).

Podatci dobiveni procjenom su prikazani sa stanjem na kraju svake referentne godine, tj. na datum 31. prosinca, dok se podatci o ukupnoj prirodnoj promjeni odnose na cjelokupna godišnja rađanja i umiranja preuzeta iz publikacija DZS-a. Na temelju procjena ukupnoga broja stanovnika te ukupne prirodne promjene, vitalno-statističkom metodom pretpostavljena je ukupna migracijska promjena. Naime, s obzirom da se procjene odnose na dosadašnje trendove (fertiliteta i migracija), od projiciranoga broja stanovnika 2021., 2022. i 2023. godine oduzeta je ukupna prirodna promjena, dok se preostala razlika odnosi na migracijsku promjenu. Vitalno-statistička metoda čest je izbor u slučajevima kada je statistika prikupljanja podataka o prostornom kretanju manjkava i nepotpuna, kao što je slučaj s Hrvatskom, dok se s druge strane, svi vitalni događaji prijavljuju u matične knjige umrlih i rođenih pa je ta statistika i relevantnija.

U skladu sa svime navedenim, u Tablici 59., prikazana je očekivana brojnost populacije gradova i općina u Varaždinskoj županiji krajem 2021., 2022. i 2023. godine. Osvrtom na prikazane podatke, moguće je izdvojiti nekoliko zaključaka.

Prvo, unatoč dugotrajnim depopulacijskim trendovima, procjene DZS-a upućuju na apsolutni porast broja stanovnika u ukupno 9 JLS Varaždinske županije, odnosno u Varaždinu (+565), Ivancu (+183), Cestici (+76), Gornjem Knegincu (+72), Varaždinskim Toplicama (+53), Velikom Bukovcu (+22), Petrijancu (+20), Jalžabetu (+16) i Ludbregu (+2).

Drugo, sve navedene JLS s procijenjenim porastom 2023. godine imale su negativnu ukupnu prirodnu promjenu osim Općine Petrijanec. Taj zaključak evidentno pokazuje dinamiku migracija u recentnom razdoblju (osobito jačanje imigracijske odrednice vanjske migracije), zbog koje, unatoč negativnoj prirodnoj promjeni, populacija raste. Jednostavnije rečeno, očekivano apsolutne smanjenje broja stanovnika prirodnim putem nadoknađuje pozitivna migracijska promjena. Primjerice, u Gradu Ivancu za 2023. godinu procijenjeno je povećanje

broja stanovnika za 183 osobe, vitalni gubitak iznosi -184 osobe, što znači da se ostatak odnosi na migracije i njezine pozitivne predznake.

Treće, samo su 4 JLS (prema procijenjenim odnosima) imale i prirodnu promjenu i migracijsku bilancu negativnu. Riječ je o općinama Mali Bukovec, Martijanec, Sveti Đurđ i Vidovec, a svaka od njih imala je veću negativnu prirodnu promjenu od negativne migracijske promjene. To znači kako su ti dijelovi Varaždinske županije manje zahvaćeni novijim migracijskim obrascima i smjerovima te perspektiva ukupnoga kretanja i dalje dominantno u njima ovisi o vitalnim obilježjima domicilne općinske populacije.

Četvrto, usporedimo li dinamiku promjena 2021., 2022. i 2023., jasno je vidljivo kako je intenzitet migracijskih promjena najveći upravo nakon napuštanja fiksnih kvota za zapošljavanje stranih radnika u Hrvatskoj te otvaranja granica nakon pandemijskoga razdoblja.

Nadalje, za projekciju broja stanovnika JLS za 2031. godinu korištena je ekstrapolacija kao metodološki okvir, temeljen na prethodnim popisima iz 2011. i 2021. godine. Ekstrapolacija je postupak predviđanja budućih vrijednosti varijable (u ovom slučaju broja stanovnika za navedenu godinu), na temelju uočenih trendova iz prošlih razdoblja, pod pretpostavkom da se ti trendovi nastavljaju i u budućnosti. Primijenjena je standardna ekstrapolacijska metoda u eksponencijalnoj varijanti. Ta varijanta pretpostavlja stalnu godišnju postotnu promjenu stanovništva (geometrijski rast ili pad). Projekcije su izrađene za razdoblje 2022.–2031., a dodatno je provedena retrospektivna validacija za 2021. godinu koristeći podatke iz razdoblja 2001.–2011. radi procjene točnosti metode koja je iznosila približno 94 %. Treba napomenuti kako se projekcija temelji na zadnjim dostupnim popisnim podacima (2021.) te kao takva pretpostavlja nastavak trendova registriranih do 2021. godine.

Sukladno tome, očekivani broj stanovnika 2031. godine za svaku JLS prikazan je u Tablici 60. Najveći broj stanovnika 2031. godine (iznad 5.000) imat će gradovi Varaždin (40.831), Ivanec (11.766), Novi Marof (10.503) i Lepoglava (5.823) te općine Trnovec Bartolovečki (5.485), Cestica (5.069) i Maruševac (5.060). Najmanji broj stanovnika 2031. godine (manje od 1.500) imat će općine Breznički Hum (945), Visoko (1.174), Veliki Bukovec (1.221) i Mali Bukovec (1.479). Najveći gubitak stanovništva u odnosu na 2021. godinu očekuje se u općinama Martijanec (-31,36 %), Mali Bukovec (18,22 %), Donja Voća (-16,91 %), Breznički Hum (-16,52 %) te u gradu Lepoglavi (-16,15 %), uz pretpostavku nastavka trendova i uz izostanak županijske/lokalne intervencije u području mjera demografske revitalizacije i poboljšanja pojedinih aspekata kvalitete života. Najmanji broj stanovnika u idućih će šest godina izgubiti grad Ludbreg (-0,01 %) te općine Sračinec (-3,39 %), Petrijanec (-5,38 %), Beretince (-5,84 %) i Cestica (-6,56 %). Gradovi Varaždinske županije će izgubiti

između 0,01 % (Ludbreg) i 16,15 % (Lepoglava) stanovništva, odnosno Varaždin -6,74 %, Ivanec -7,52 %, Novi Marof -10,95 % i Varaždinske toplice -12,99 %.

Tablica 60. Projekcija broja stanovnika JLS Varaždinske županije 2031. godine.

Naziv grada/općine	Broj stanovnika 2021. (Popis)	Projicirani broj stanovnika 2031.
<i>Bednja</i>	3.389	2.877
<i>Beretinac</i>	2.049	1.929
<i>Breznica</i>	1.970	1.764
<i>Breznički Hum</i>	1.132	945
<i>Cestica</i>	5.425	5.069
<i>Donja Voća</i>	2.030	1.687
<i>Gornji Kneginac</i>	4.900	4.489
<i>Ivanec</i>	12.723	11.766
<i>Jalžabet</i>	3.183	2.803
<i>Klenovnik</i>	1.793	1.590
<i>Lepoglava</i>	6.945	5.823
<i>Ludbreg</i>	8.477	8.476
<i>Ljubešćica</i>	1.689	1.535
<i>Mali Bukovec</i>	1.809	1.479
<i>Martijanec</i>	2.638	1.811
<i>Maruševec</i>	5.682	5.060
<i>Novi Marof</i>	11.795	10.503
<i>Petrijanec</i>	4.553	4.308
<i>Sračinec</i>	4.678	4.520
<i>Sveti Đurđ</i>	3.326	2.908
<i>Sveti Ilija</i>	3.242	2.994
<i>Trnovec Bartolovečki</i>	6.145	5.485
<i>Varaždin</i>	43.782	40.831
<i>Varaždinske Toplice</i>	5.537	4.817
<i>Veliki Bukovec</i>	1.325	1.221
<i>Vidovec</i>	4.915	4.453
<i>Vinica</i>	3.020	2.691
<i>Visoko</i>	1.335	1.174

Izvori podataka za autorsku procjenu: DZS, 2012. Popis stanovništva, kućanstava i stanova; DZS, 2022. Popis stanovništva, kućanstava i stanova.

Mogući (očekivani) demografski scenariji na lokalnoj razini

1. Populacijski porast uslijed pojačanih migracija. Očekuje se da će u određenim JLS (npr. Varaždinu, Ivanču, Cestici i sl.) broj stanovnika blago rasti zbog pozitivne migracijske bilance (više doseljenih nego odseljenih), unatoč negativnoj prirodnoj promjeni (više umrlih nego rođenih). S jedne strane, to upućuje na nastavak imigracije, posebno stranih državljana, a s druge, na smanjivanje utjecaja prirodne dinamike na ukupno kretanje stanovništva.

2. Intenziviranje demografskoga pada u JLS sa slabijim migracijskim potencijalom. Općine poput Malog Bukovca, Martijanca, Svetog Đurđa i Vidovca suočit će se s nastavkom intenzivnoga pada broja stanovnika, s obzirom da u njima izostaje značajan migracijski priljev, a prirodna promjena je izrazito negativna. Demografski oporavak ovisit će isključivo o promjenama u vitalnim pokazateljima, koji trenutno nisu povoljni, ali i lokalnom pristupu demografskoj revitalizaciji.

3. Jačanje uloge migracija kao glavnoga pokretača demografskih promjena. U razdoblju nakon 2021., zbog ukidanja kvota za zapošljavanje stranaca i liberalizacije kretanja nakon pandemije, migracije postaju ključan faktor u oblikovanju demografske dinamike Županije i njezinih JLS. Za očekivati je jačanje toga trenda, osobito u urbanijim i gospodarski aktivnijim sredinama gdje su veće mogućnosti zapošljavanja, što je, uostalom, i glavni motiv useljavanja stranih državljana u Hrvatsku.

4. Prostorna polarizacija demografskoga razvoja unutar županije. Demografske i razvojne razlike između urbanih i ruralnih JLS postat će sve izraženije – gradovi i gospodarski atraktivna naselja će rasti, dok ruralna i manje razvijena područja očekuje prostorno praznjenje. Očekuju se koncentriranja stanovništva oko gradova Varaždina i Ivanca, izumiranje pojedinih općinskih naselja i nastavak depopulacije u većini općina (osobito udaljenijih od većih gradova).

5. Potencijalni pritisci na infrastrukturu u JLS s rastućom populacijom. Iako je riječ o mogućem slabijem populacijskom porastu (zasada), neke bi se JLS mogle suočiti s potrebom prilagodbe postojeće javne infrastrukture (zdravstvo, obrazovanje, stanovanje i sl.) potencijalnim strukturnim promjenama uslijed sve izraženijega doseljavanja stranaca.

5.3. Komponentno-kohortna metoda projekcije ukupne županijske populacije 2035. i 2050. godine

U ovom se poglavlju primjenjuje komponentno-kohortna metoda kao standardizirani pristup projekciji stanovništva koji se temelji na trima osnovnim demografskim komponentama: fertilitetu, mortalitetu i migracijama. Metoda pretpostavlja razdiobu ukupne populacije prema spolu i dobnim skupinama (kohortama), pri čemu se u svakom projekcijskom koraku simuliraju promjene dobnoga sastava, prirodne promjene i migracijske bilance. Preživljavanje kohorti modelira se pomoću dobnog specifičnog stopa smrtnosti (ASMR), odnosno njihovih komplementarnih vrijednosti – stopa preživljavanja (S_x), koje određuju udio stanovništva koji prelazi u višu dobnu skupinu. Fertilitet se uključuje kroz dobnog specifične stope fertiliteta (ASFR) koje se primjenjuju na žensku populaciju u fertilnoj dobi (15–49 godina), čime se procjenjuje broj novorođenih koji ulaze u najmlađu dobnu skupinu („0–4“). Migracije se modeliraju kao neto migracijski saldo raspodijeljen proporcionalno prema veličini kohorti.

Model se primjenjuje iterativno, u pravilnim vremenskim koracima (npr. svakih pet godina), pri čemu svaka dobnog skupina stari i prelazi u sljedeću, uzimajući u obzir stopu preživljavanja i migracijski utjecaj. Najstarija skupina („85 i više“) ostaje stacionarna. Takav model omogućuje detaljno simuliranje dinamike populacije i dobne strukture u srednjoročnom i dugoročnom aspektu, uz mogućnost uvođenja alternativnih scenarija (varijacije).

Za potrebe projekcije stanovništva Varaždinske županije primjenom komponentno-kohortne metode korišteni su službeni EUROSTAT-ovi podatci na NUTS 3 razini, konkretno:

- Broj živorođenih prema dobi majke (demo_r_fagec3) te
- Projekcije stanovništva po dobi i spolu (proj_19rp3), što osigurava usklađenost ulaznih podataka s komponentama modela i omogućuje usporedivost s referentnim vrijednostima.

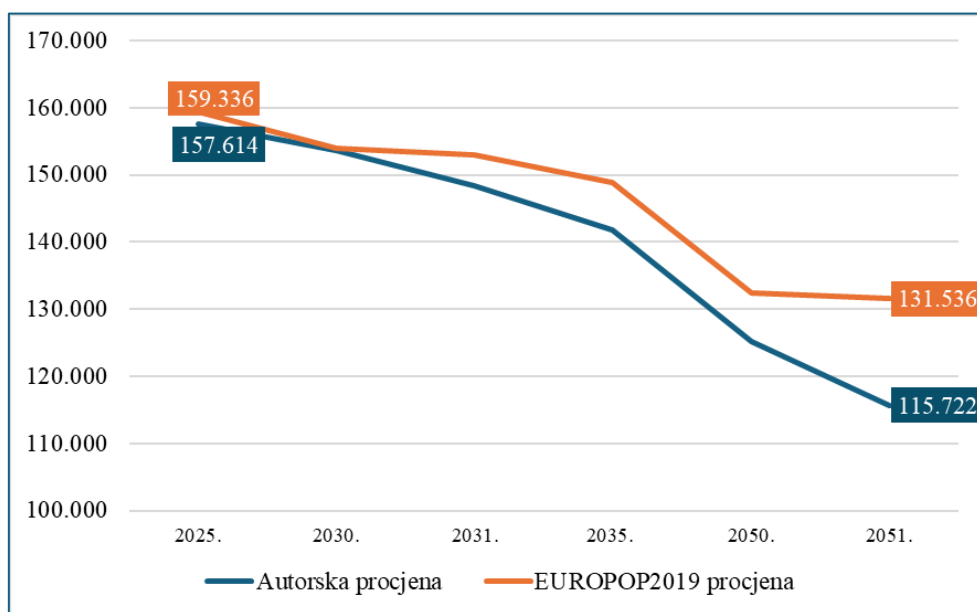
Projekcijski rezultati usporedit će se s referentnim projekcijama stanovništva EUROSTAT-a, tzv. EUROPOP2019 projekcijama za razdoblje 2019.–2100. (uz napomenu kako su te projekcije rađene prije promjene vanjskih migracijskih obrazaca Hrvatske i posredno njezinih županija). Podatci uključuju strukturu stanovništva, vitalne događaje i demografske pokazatelje, što omogućuje validaciju lokalno prilagođenih modela. Točnost modela vrednovana je usporedbom s dostupnim službenim projekcijama stanovništva. U slučajevima kada službene procjene za određene godine nisu bile dostupne (npr. 2031. i 2051.), primijenjena je linearna interpolacija na temelju graničnih vrijednosti. Usporedba je izvršena u apsolutnim i

relativnim (postotnim) odstupanjima kako bi se procijenila razina sukladnosti modela sa službenim demografskim predviđanjima. Komponentno-kohortna metoda zbog svoje robusnosti, transparentnosti i mogućnosti prilagodbe specifičnostima analiziranog područja predstavlja relevantan i znanstveno utemeljen okvir za istraživanje demografskih trendova i izradu populacijskih scenarija na regionalnoj razini, u ovom slučaju Varaždinskoj županiji.

Primjenom navedene istraživačke metode, projiciran je nastavak trenda ukupne depopulacije Varaždinske županije do 2051. godine, tj. do kraja projiciranoga razdoblja (Tablica 61.). Varaždinska bi županija 2025. godine trebala dosegnuti razinu od 157.614 stanovnika, dok je očekivani broj stanovnika 2035. 141.818, a 2050. godine 125.210 stanovnika (Tablica 61.; Slika 66.). U odnosu na službene rezultate popisa 2021. godine, očekivani tridesetogodišnji gubitak stanovništva (do 2051.) iznosio bi 43.765 stanovnika, tj. 27,44 %, od čega se u idućih 10 godina očekuje smanjivanje broja stanovnika za 15.796.

Tablica 61. Usporedba autorskoga modela s EUROPOP2019-projekcijama (2025.–2051).

Godina	Autorska procjena	EUROPOP2019 procjena	Apsolutna razlika	Postotak odstupanja (%)
2025.	157.614	159.336	-1.722	-1,08
2030.	153.601	154.013	-412	-0,27
2031.	148.372	152.977	-4.605	-3,01
2035.	141.818	148.831	-7.013	-4,71
2050.	125.210	132.462	-7.252	-5,47
2051.	115.722	131.536	-15.814	-12,02

Slika 66. Projicirano kretanje ukupnoga broja stanovnika Varaždinske županije od 2025. do 2051. godine (autorska procjena i EUROPOP2019 procjena)

Usporedba rezultata dobivenih primjenom komponentno-kohortnoga modela s referentnim vrijednostima EUROPOP2019 projekcija za Varaždinsku županiju pokazuje visoku razinu podudarnosti u ranijim godinama projekcijskoga okvira, dok se u kasnijim godinama uočavaju veća odstupanja. Za godinu 2025., autorski model procjenjuje 157.614 stanovnika, što je samo -1,08 % manje u odnosu na službenu vrijednost (159.336). Odstupanje za 2030. godinu iznosi svega -0,27 %, što ukazuje na visoku preciznost modela u srednjoročnim projekcijama. U slučaju 2031., za koju u EUROPOP2019 ne postoji izravna procjena na NUTS3 razini, korištena je linearna interpolacija između godina 2030. i 2035. Rezultati pokazuju -3,01 % nižu vrijednost modela u odnosu na interpoliranu službenu vrijednost, što i dalje ukazuje na razmjerno dobro slaganje (Tablica 61.). Za 2035. godinu, odstupanje, u odnosu na EUROPOP2019 je - 4,71 %, u skladu s rastom odstupanja s vremenskim odmakom projekcije.

U drugom dijelu projekcijskoga okvira, odstupanja su izraženija. Za 2050., model procjenjuje 125.210 stanovnika, što je -5,47 % u odnosu na službenih 132.462, dok je za 2051., prema interpolaciji, razlika veća – model predviđa 115.722, dok službena projekcija iznosi 131.536, što predstavlja -12,02 % odstupanja. Ova razlika u kasnijim godinama djelomično je očekivana s obzirom na prirodu dugoročnih projekcija, koje su osjetljivije na kumulativni efekt fertiliteta, smrtnosti i migracija. Osim toga, EUROPOP2019 projekcija rađena je prije značajnijih promjena migracijskih obrazaca u Hrvatskoj i Varaždinskoj županiji (u pogledu smjerova, razmjera i odnosa odrednica vanjske migracije). Uzimajući u obzir navedena ograničenja, razvidno je kako rezultati potvrđuju da autorski model pouzdano replicira službene trendove u srednjoročnom razdoblju, dok u dugoročnom pokazuje blago konzervativniji scenarij pada broja stanovnika.

Sukladno analizi demografskih trendova i procesa iz prethodnih među popisnih razdoblja, očekivanim lokalnim demografskim scenarijima te projekciji kretanja brojnosti ukupne populacije Varaždinske županije, moguće je izdvojiti nekoliko razina očekivanih demografskih, gospodarskih i društvenih potreba.

1. Upravljanje migracijama i integracijom.

- Potreba za razvojem integracijskih politika zbog mogućega imigracijskoga rasta, u skladu s nacionalnim integracijskim planom.
- Poticanje prostorno-demografske decentralizacije, s naglaskom na poticajno usmjeravanje stanovništva u manja naselja koja su demografski najugroženija, stvaranje uvjeta za ostanak, doseljavanje i preseljavanje mladih i mladih obitelji u okviru tzv. pojasa demografske depresije u Varaždinskoj županiji.

2. Razvoj infrastrukture u JLS s rastućim brojem stanovnika.

- Proširenje i modernizacija predškolskih, školskih, zdravstvenih i socijalnih usluga u gradovima i općinama s očekivanim imigracijskim rastom.
- Planiranje stanogradnje, komunalne i prometne infrastrukture u skladu s novim migracijskim tokovima.

3. Prilagodba sustava socijalne skrbi razini ostarjelosti ukupne županijske populacije.

Posebno ističemo:

- Razvoj i proširenje usluga za starije osobe u lokalnoj zajednici. Potrebno je povećati dostupnost socijalnih usluga poput pomoći u kući, dnevnih boravaka, gerontoloških centara i programa mobilnih timova kako bi se omogućio dulji ostanak starijih osoba u vlastitom domu te spriječila institucionalizacija.
- Povećanje kapaciteta i kvalitete smještajnih ustanova za starije osobe. S obzirom na rastući broj starijih, javlja se potreba za dodatnim domovima za starije i nemoćne, kao i za unaprjeđenjem postojećih smještajnih kapaciteta kroz bolje uvjete, stručni kadar i individualizirani pristup korisnicima.
- Jačanje ljudskih resursa i specijalizacija kadra u području gerontološke skrbi. Potrebna je edukacija i zapošljavanje većeg broja stručnjaka (socijalnih radnika, njegovatelja i sl.) s naglaskom na specifične potrebe starije populacije, uključujući podršku mentalnom zdravlju, demenciji i prevenciji socijalne isključenosti.

4. Analiziranje tržišta rada i projiciranje očekivanih potreba za radnom snagom.

- Sustavno praćenje potreba tržišta rada zbog priljeva stranih radnika i iseljavanja domicilnoga stanovništva.
- Razvoj jezičnih, stručnih i prilagodbenih programa za strane radnike i njihove obitelji.

5. Razvijanje komplementarnih revitalizacijskih demografskih modela.

- Razvijanje postojećih i usvajanje novih mjera za poticanje porasta nataliteta u svim JLS i na razini Županije.
- Stimuliranje braka i roditeljstva kroz financijske i porezne poticaje, u skladu sa stambenim, razvojnim i dr. županijskim strategijama.
- Sustavno praćenje, analiza i evaluacija učinaka demografskih mjera.
- Uključivanje lokalnih zajednica u izradu lokalnih akcijskih planova demografske obnove.

6. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA, PREPORUKE I SMJERNICE

Zaključna razmatranja nakon provedenih brojnih demografskih analitičkih postupaka, sukladnih znanstvenom teorijsko-metodološkom pristupu i primijenjenim metodama i tehnikama razmatranja, u osnovi su potvrda županijske demografske stvarnosti u formi uočenih zakonitosti temeljem kojih slijede preporuke za buduća postupanja i smjernice za primjenu revitalizacijskih metoda, modela i poticajnih mjera te postupaka. Županijske su demografske posebnosti jasno vidljive, a u usporedbi s hrvatskim u cjelini ukazuju na razinu negativnosti i vremensku nužnost promišljanja, prihvatanja i provođenja, kako nastavak istih ne bi izravno uvjetovao društvenu i prostornu neuređenost, usporavao ili zaustavljao ukupnu razvijenost i utjecao na županijsku i nacionalnu sigurnost. Egzaktnost veza, procesa i odnosa stanovništva u društvenom, prostornom i gospodarskom okruženju nije moguće podvoditi pod političke i ideološke postulate, jer je stanovništvo svojim sastavom te svojom brojnošću i korelacijskom uzročno-posljedičnom uvjetovanošću primarni čimbenik svake županijske i nacionalne djelatnosti. Nizom razmatranja te tabličnih i grafičkih pokazatelja u prethodnim poglavljima i potpoglavljima, županijska se demografska stvarnost postavlja kao temelj svih budućih županijskih planiranja i sustavnih razvojnih provođenja.

6.1. Zaključna razmatranja

Temeljem priloženih poglavlja i potpoglavlja slijede zaključna razmatranja u funkciji postavljanja dosadašnjih zakonitosti i posebno u funkciji predviđanja budućih veza, procesa i odnosa na kojima se nužno zasnivaju preporuke i smjernice za sve koji će u budućnosti donositi odluke.

1. Kretanje ukupnoga broja županijskoga stanovništva ima trendovski lom nakon popisa stanovništva 1991. godine, a nakon toga se jasno uočava apsolutno brojčano ubrzanje depopulacije s apsolutnim vrijednostima koje su u rasponu dva (2011.–2021.) do tri (1991.–2001.) puta veće između dvaju uzastopnih popisa stanovništva.
2. Posebno zabrinjava depopulacija u razdoblju između dvaju zadnjih popisa stanovništva s – 16.464 brojčanim smanjenjem ukupne županijske populacije i doseg brojnosti županijskoga stanovništva kao u popisu stanovništva 1931. godine.
3. Unutar zadnjega međupopisnoga razdoblja županijska je depopulacija gotovo na razini hrvatske, točnije s relativnim odnosom -9,36 % u županiji prema -9,64 % u Hrvatskoj i upravo je to izravni pokazatelj dosegnutih demografskih negativnosti i na razvijenijim hrvatskim prostorima koji se također demografski prazne.

4. Depopulacijski slijed između triju zadnjih popisa stanovništva u razmatranom razdoblju, nakon popisa stanovništva 1991. godine, jasna je potvrda demografskih neumoljivosti s vidljivim tragovima u županijskom društvu i prostoru. Godine 2001. depopulacija je zabilježena u 8 od ukupno 28 administrativno-teritorijalnih jedinica (gradova i općina), 2011. u 4, a 2021. depopulacija je zahvatila apsolutno sve gradove i općine.
5. Depopulacija županijskoga administrativnoga središta i rasponi relativnih gubitaka stanovništva u samo deset godina iznad 20 % (Martijanec čak gotovo 40 % u dvadeset godina), oslikavaju pravu razinu demografske destrukcije s najavom posljedičnih uvjetovanosti u vremenima koja slijede.
6. Prostorni raspored indeksa depopulacije pokazuje kako intenzivnom depopulacijom u zadnjem međupopisnom razdoblju nisu zahvaćeni primarno rubni županijski prostori, već je ona najintenzivnija u središnjem dijelu županije oko Varaždina te oko središnjih naselja Ivanca i Ludbrega.
7. Svaki daljnji pokazatelj međupopisnih demografskih negativnosti, kao npr. ukupni relativni gubitak stanovništva u razdoblju 2001.–2021. ili indeks međupopisne promjene broja stanovnika po naseljima u razdoblju 2011.–2021. godine, egzaktno potvrđuje demografsku destrukciju i ukupnu demografsku problematiku kao županijsku razvojnu primarnost.
8. Razmještaj stanovništva razmatran pokazateljem gustoće stanovništva (broj stanovnika na m²), nezavisno od apsolutnoga i relativnoga intenziteta depopulacije, potvrđuje standardnu zakonitost koncentracije stanovništva u i oko županijskoga središta i ostalih lokalnih središta (naselja s funkcionalnim stupnjem centraliteta).
9. Jasno je vidljivo kako nema izražene korelacije između razmještaja (koncentracije) stanovništva i manjega intenziteta depopulacije u standardnoj formi, već se na županijskom primjeru potvrđuje suprotno.
10. Tip općega kretanja stanovništva kao izravni sintezni pokazatelj županijske demografske stvarnosti prema odnosu međupopisne promjene i prirodnoga kretanja u istom razdoblju, nedvojbeno ukazuje na istu i najavljuje vjerojatni nastavak ako se i dalje mirno promatra izumiranje.
11. Izumiranje stanovništva ili tip općega kretanja stanovništva E4 najgori je mogući tip hrvatske demografske stvarnosti i budućnosti, a upravo taj tip ima Županija u cjelini, čak 26 od 28 gradova i općina uključujući i županijsko središte. Samo općina Petrijanec s izrazitom depopulaciju ili tipom E3 i Grad Ludbreg s vrlo slabom obnovom imigracijom ili tipom I4, nemaju izumiranje.

12. Tipizacija općega kretanja stanovništva potvrđuje nestanak županijskoga stanovništva i prirodnim putem te još više iseljavanjem u među popisnom razdoblju 2011.–2021. godine, s tzv. negativnom grubom migracijskom bilancom u svim općinama i administrativnim gradovima osim Grada Ludbrega.
13. Varaždinska županija ima prirodni pad stanovništva u svim godinama nakon 1997. i u tom je razdoblju samo prirodnim putem izgubila 17.896 stanovnika, a najveće su stope prirodnoga pada zabilježene u posljednje 4 godine (2020.–2023.).
14. Usporedbom trendova prirodnoga kretanja Županije s Hrvatskom u cjelini u razdoblju 1997.–2023. godine, trendovske promjene su gotovo identične, ali s manjim stopama nataliteta te većim stopama mortaliteta i prirodnoga pada u Županiji u cijelom razdoblju.
15. Samo nakon 2011. godine Županija je prirodnim putem izgubila 10.866 osoba i u tom je razdoblju čak 27 administrativno-teritorijalnih jedinica imalo prirodni pad stanovništva, dok je izuzetak bila Općina Petrijanec s ukupnim prirodnim rastom.
16. Usporedbom s Hrvatskom u cjelini, Varaždinska je županija imala u razdoblju nakon 2011. godine manju opću stopu bračnosti i manji vitalni indeks pa su i prema tim pokazateljima ostali županijski pokazatelji depopulacije, prirodnoga pada i izumiranja očekivani.
17. Sukladno svim dosadašnjim razmotrenim demografskim pokazateljima, ukupna stopa fertiliteta po administrativnim gradovima i općinama pokazuje sličnu posljedičnu prostornu zakonitost.
18. Određivanjem tipa općega kretanja županijskoga stanovništva E4 ili izumiranja temeljem odnosa međupopisne promjene između dvaju zadnjih popisa stanovništva i prirodnoga kretanja u istom razdoblju, utvrđena je depopulacija prirodnim putem i iseljavanjem, dok dodatni podatci o prostornom kretanju stanovništva ukazuju na vremensku razliku procesa.
19. Trajnost prirodnoga pada postojana je u cijelom razdoblju nakon 1997. godine s uzlaznim trendom, dok se županijska negativna vanjska migracijska bilanca prvi put pojavljuje 2012. godine i posebno je intenzivna u razdoblju 2015.–2018. godine.
20. Nakon 2018. godine županijska je vanjska migracijska bilanca ponovo pozitivna, ali nije useljavanjem izvana bila apsolutno veća od negativne u razdoblju 2015.–2018. godine. Međutim, apsolutno najveća pozitivna bilanca vanjskih preseljavanja u promatrane 22 godine u godini 2023. egzaktna je najava brojnosti novih doseljavanja u Županiju izvana.
21. Unutrašnja županijska preseljavanja i unutar hrvatska županijska preseljavanja u promatranom su razdoblju nakon 2001. godine u okvirima standardnih migracijskih zakonitosti i potvrda su i dalje atraktivnosti županijskoga prostora za doseljavanjem.

22. Trendovi ukupnih i vanjskih preseljavanja stanovništva svojom uzlaznošću posebno nakon 2021. godine, dodatno potvrđuju potencijalnu revitalizaciju županijskoga stanovništva s utvrđenim izumiranjem, imigracijom stanovništva izvana i iz ostalih hrvatskih prostora.
23. Utvrđenim zakonitostima prostorne pokretljivosti ili migracije stanovništva, prirodni se pad stanovništva potvrđuje kao najveća moguća županijska demografska negativnost.
24. Sva detaljna razmatranja migracije stanovništva po administrativnim gradovima i općinama te po specifičnim godinama i razdobljima, nedvojbeno ukazuju kako Županiju u nadolazećim vremenima očekuju nova useljavanja iako je upitno hoće li se ona odraziti na smanjivanje prirodnoga pada županijske populacije.
25. Najava intenziviranja vanjskih i unutrašnjih useljavanja u Županiju po svim pokazateljima, a naročito prema pozitivnoj migracijskoj bilanci iz 2023. godine, potvrđuje kako imigracija ne bi smjela biti stihijska, već racionalna, u funkciji uređenosti, razvijenosti i ukupne sigurnosti.
26. Izravne posljedice dosada potvrđenih županijskih demografskih negativnosti jasno su uočljive na županijskom dobnom sastavu stanovništva, u kojem je već u popisu stanovništva 2021. godine bio udio staroga stanovništva (≥ 65 godina) veći od udjela mladoga stanovništva (0–14 godina) za 5,32 %. Istovremeno su ti odnosi i najava novih demografskih negativnosti naročito vezani uz prirodno kretanje županijskoga stanovništva.
27. Spolni sastav županijskoga i ukupnoga hrvatskoga državnoga stanovništva razmatran po popisnim godinama 2001., 2011. i 2021., ne pokazuje bitnija odstupanja u brojčanim odnosima niti promjene s vremenom pa starenje stanovništva ostaje kao i prirodni pad, posebno izražen demografski problem.
28. Grafički prikaz dobno-spolnoga sastava stanovništva zorno i egzaktno pokazuje sliku županijske demografske stvarnosti, a tip dobnoga sastava (izrazito duboka starost) najava je neizvjesne demografske budućnosti ako se ključni strateški problem mirno promatra bez uvođenja poticajnih revitalizacijskih modela i metoda.
29. Prosječna demografska starost ukupne županijske populacije i koeficijent njezine ukupne dobne ovisnosti, uzročno-posljedično su vidljivi u svim ekonomskim demografskim pokazateljima iako ne još u jasno vidljivoj drastičnoj formi, osim kod povećanja umirovljeničke populacije i smanjivanja učeničke u ukupnom stanovništvu.
30. Županijska gospodarska razvijenost mjerena klasičnim ekonomskim parametrima još uvijek pokazuje postojanost, ali mjerenje razvijenosti u hrvatskoj i županijskoj demografskoj stvarnosti bez uključivanja demografskih parametara ne odražava razvojnu stvarnost.

31. Pokazatelji ukupnoga bruto domaćega proizvoda i bruto domaćega proizvoda po stanovniku u eurima u uvjetima izumiranja, starenja, nestanka učenika te demografskoga nestanka i pražnjenja, ne mogu u ovim uvjetima biti jedini pokazatelj ili jedan od pokazatelja razvijenosti.
32. Ukupno aktivno stanovništvo i ukupno zaposleno stanovništvo bez silaznih trendova kao kod registrirane nezaposlenosti, kao što je primjer u Hrvatskoj i Županiji, odražavaju izumiranje, izrazito duboku starost i još niz ostalih egzaktnih pokazatelja demografskoga nestajanja i ne mogu pokrivati imigracijom prirodni nestanak.
33. Bez posebnoga apsolutnoga povećanja zaposlenosti, jedino smanjivanje broja nezaposlenih ostaje kao egzaktna potvrda iseljavanja mladih, obrazovanih i mladih obitelji s djecom.
34. Demografski je problem praktički u cijeloj Hrvatskoj istakao problem radne snage pa su vanjska useljavanja postala nova hrvatska i županijska demografska stvarnost, u kojoj je Varaždinska županija sa 7.712 zahtjeva za boravak i rad stranih radnika u 2023. godini, bila u gornjem dijelu županija prema brojnosti.
35. Niz županijskih gospodarskih pokazatelja ni po trendovima, niti po parametrima ne odražavaju silinu demografskih negativnosti egzaktno utvrđenih u prethodnim razmatranjima.
36. Ostala demografska obilježja županijske populacije (obrazovni i vjerski sastav stanovništva npr.), također su u standardnoj formi usporedbi i promjena, na kojima nema bitnijih odraza siline demografskih negativnosti.
37. Demografska revitalizacija prema svim razmotrenim demografskim stanjima, procesima i predviđanjima, prema svim postojećim nacionalnim, županijskim i lokalnim strategijama, programima, poticajnim modelima i mjerama, prema svim provedenim anketiranjima o stanjima i očekivanjima, prema svim županijskim potrebama, prema svoj društvenoj i prostornoj infrastrukturi koja utječe na način i kvalitetu života, prema svim postojećim i provedenim poticajnim mjerama i prema svim racionalnim razmišljanjima lišenim ideoloških zasada, postaje županijska strateška primarnost prvoga reda.
38. Znanstvena osnova unatoč različitim političkim pristupima i razmišljanjima, svojom egzaktnošću i uzročno-posljedičnom uvjetovanošću, svojim korelacijskim postavljanjima i predviđanjima i svojim znanstveno dokazanim zakonitostima, treba biti temelj pristupu, razumijevanju i provođenju demografske revitalizacije u funkciji županijske društvene i prostorne uređenosti, razvijenosti i sigurnosti.
39. Sukladno svemu navedenom u prethodnim točkama zaključnih razmatranja, nužno je navesti osnovne preporuke i smjernice u daljnjem razumijevanju, posebno u provođenju revitalizacijskih modela, metoda i poticajnih mjera.

6.2. Preporuke i smjernice

Velika složenost i uvjetovanost odnosa stanovništva u društvenom, prostornom i gospodarskom okruženju te ukupna demografska negativnost po mnogim demografskim parametrima, pretpostavlja prihvaćanje nekih od osnovnih preporuka i smjernica bez kojih primjena mjera neće rezultirati vidljivom zaustavljanju negativnih demografskih stanja i procesa, a pogotovo ne njihovoj pozitivnoj promjeni s kojom dolazi i do razvojnih promjena.

Primjena županijske demografske revitalizacije u svojoj će provedbi biti rezultatski vidljiva kada se komplementarno poslože nacionalna i županijska strategija te kada se u provedbi postave sva četiri modela: zaustavljanje poticajnim modelima i mjerama iseljavanja mladih i obrazovanih, ali i mladih obitelji s djecom, klasična populacijska politika poticanja rađanja, selektivna i racionalna imigracijska politika i poticajno usmjeravanje stanovništva iz središnjih gradskih naselja prema demografski ispražnjenim županijskim ruralnim prostorima. Pritom posebno treba izdvojiti kako sa selektivnom i racionalnom imigracijom demografska revitalizacija počinje odmah jer u pravilu u takvim migracijama sudjeluje mlado i obrazovano stanovništvo te mlade obitelji s djecom, dok je vremenska trajnost po rezultatima ostalih modela dužega razdoblja i veće složenosti.

Razvojne pretpostavke

Demografskoj obnovi kao strateškoj provedbenoj nužnosti u osnovi su pretpostavka postupci razumijevanja, procjenjivanja, provjeravanja, razmatranja i javnoga raspravljanja prije konačnoga odlučivanja, prihvaćanja i provođenja. Naročito je to značajno u županijskim i manjim gradskim i općinskim sredinama u kojima je stalno stanovništvo upoznato s manje-više uglavnom svim stanjima, procesima, odnosima, problemima i potrebama lokalnoga društva i prostora. Preporuke za konačno prihvaćanje demografske stvarnosti, procjene proračunskih mogućnosti i mogućih rezultirajućih učinaka s obzirom na županijske posebnosti u odnosu na nacionalnu razinu i ostale regionalne, u osnovi se mogu svesti na nekoliko dolje taksativno navedenih:

1. Politički se, društveno, ideološki i razvojno suočiti s osnovnim demografskim parametrima i trendovima i svim njihovim dosadašnjim uzročno-posljedičnim negativnostima.
2. Pretpostaviti po znanstvenim osnovama i zakonitostima mogući slijed postojećih demografskih negativnosti u budućnosti.
3. Prihvatiti županijsko stanovništvo kao najveću društvenu i prostornu vrijednost te osnovni potencijal i čimbenik svakoj djelatnosti.
4. Prihvatiti djecu i mlade kao nositelje budućnosti, inovacija, razvijenosti i sigurnosti.

5. Uvesti registar županijskoga i državnoga vlasništva u Županiji po svim osnovama u GIS sustavu nad nekretninama.

6. Definirati registar ukupnih županijskih djelatnosti i potreba za radnom snagom po spolu, dobi, obrazovanju i mjestu prebivanja te ih usporediti s postojećom strukturom stanovništva u funkciji planiranja selektivne i racionalne imigracije.

7. Razmotriti županijski proračun te usporediti sve stavke s važnošću usmjeravanja istih u demografsku revitalizaciju u funkciji županijske budućnosti.

8. Komunalna i ukupna županijska izdvajanja po obiteljima i pojedincima analizirati u odnosu na izdrživost županijskoga proračuna i procijeniti mogućnosti formiranja različitih razreda izdvajanja prema socijalnim uvjetima i obiteljskoj brojnosti u funkciji provedbe poticajnih revitalizacijskih mjera po svim modelima.

9. Sustave lokalne uprave i privatne poslovne sustave koji provode demografsku revitalizaciju u svojim okvirima, posebno izdvajati i nagrađivati mogućim otpisima različitih financijskih obaveza prema Županiji, ali i s prijedlogom prema državi.

10. Privatne aktivnosti koje svoje djelatnosti temelje na gradskim prostornim potencijalima programski usmjeravati na europske fondove.

Populacijski se poticaji mogu sustavno posložiti sukladno sadržajnosti, značenju i načinu provođenja. Stimulativni pronatalitetni i imigracijski revitalizacijski modeli potiču rodno domicilne i selektivne useljeničke populacije te sadrže niz mjera kojima se nastoji povećati rodno i podići je, ako je moguće, iznad apsolutne smrtnosti, kako bi se osigurala obnova stanovništva. Postavljaju se prema razredima različitosti i svrhovitosti i prema procjenama županijskih, gradskih i općinskih mogućnosti.

Sukladno županijskim prostornim posebnostima i demografskim različitostima uočenim po administrativno-teritorijalnim županijskim jedinicama i samostalnim naseljima u njima, prostorna su i ostala usklađivanje provedbena nužnost. Potvrda takvom pristupu su prostorni potencijali koji bi trebali biti u razvojnoj županijskoj funkciji, ali i u funkciji ukupnoga hrvatskoga razvoja. Plansko i racionalno usmjeravanje županijskoga domicilnoga i imigracijskoga stanovništva prema ruralnim zonama izabranim poticajnim modelima velika je prednost Županije s obzirom na njezin geografski položaj i veću razvijenost od nekih drugih hrvatskih prostora. Komplementarnost urbanoga i ruralnoga načina života u županijskom prostoru i noviji, službenim podatcima potvrđeni, imigracijski demografski trendovi nakon popisa stanovništva 2021. godine, upravo najavljuju mogućnosti i nužnosti prostornoga usklađivanja.

Ključna ostala usklađivanja primarno se odnose na politička, financijska i provedbena usklađivanja, nakon što se prihvate sva načela i zakonitosti županijske demografske stvarnosti. Nužan je pritom pomak iz političkih i ideoloških sfera vezan uz demografsku problematiku te istu pozicijski postaviti u izvršnoj županijskoj vlasti sukladno njezinom značenju prvoga reda veličine za županijsku budućnost. Demografska se problematika ne bi trebala rješavati samo u okvirima socijalne i obiteljske politike, već bi ona trebala biti osnova gospodarskoga i ukupnoga županijskoga razvoja te županijske uređenosti i sigurnosti.

Financijska usklađivanja vezana su za razmatranje svake stavke županijskoga proračuna i procjenu njezinoga značenja u odnosu na strateške nužnosti obnove županijske populacije te se prema njima i navedenim modelima, metodama i mjerama usmjeriti provođenju pojedinih koje odražavaju županijske nužnosti i posebnosti. Daljnja vremenski dugotrajna promišljanja i mirno promatranje demografskoga nastavka samo će ubrzati demografske negativnosti pa primjenu izabranih treba početi odmah bez čekanja povoljnijih ekonomskih prilika, jer je demografska problematika u temelju svega, a hrvatsko ukupno i županijsko iseljništvo temelj opstanka.

Smjernice

Temeljem analize demografskih kretanja i uzročno-posljedičnih pokazatelja iz popisnih i statističkih izvora, utvrđene su sljedeće strateške smjernice s ciljem zaustavljanja negativnih trendova i pokretanja procesa revitalizacije:

- 1. Demografska revitalizacija kao strateški prioritet.** Varaždinska županija mora definirati demografsku obnovu kao ključni razvojni prioritet, iznad sektorskih interesa i političkih razlika.
- 2. Planska i kontrolirana imigracija.** Imigracija treba biti vođena strategijama koje uzimaju u obzir kapacitete prostora, tržišta rada, obrazovanja i socijalne integracije.
- 3. Suzbijanje izumiranja (tip E4) kroz kombinirane mjere.** Neophodno je kombinirati pronatalitetne politike, poticanje doseljavanja i zadržavanje mladih kako bi se izbjegao nastavak demografskoga izumiranja.
- 4. Temeljenje politika na znanstvenim pokazateljima.** Lokalne odluke trebaju se donositi na osnovi znanstvenih analiza, demografskih podataka i simulacija, bez ideoloških utjecaja.
- 5. Integracija stranih radnika.** Uz zapošljavanje stranih radnika, nužno je osigurati njihovu društvenu integraciju kroz učenje jezika, smještaj i pristup javnim uslugama.

6. Zadržavanje mladih i obrazovanih. Potrebno je kreirati uvjete za ostanak mladih kroz poticaje za stanovanje, samozapošljavanje i razvoj infrastrukture za obitelji.

7. Ciljane mjere za ruralna područja. Općine s najizraženijom depopulacijom moraju imati specifične mjere revitalizacije: razvoj poduzetništva, subvencije i poticanje povratka.

8. Prilagodba infrastrukture demografskim promjenama. Investicije u zdravstvo, obrazovanje, stanovanje i mobilnost moraju pratiti stvarne i predvidljive promjene broja i strukture stanovništva.

9. Lokalno diferencirane obiteljske politike. Mjere trebaju biti prilagođene tipu kretanja i demografskom profilu pojedine općine ili grada (npr. E3, E4, I4 tipovi).

10. Sustavno praćenje migracija. Migracijski trendovi moraju se pratiti kontinuirano kako bi se odmah prepoznali pozitivni i negativni pomaci.

11. Demografski pokazatelji u procjeni razvijenosti. Procjene gospodarskoga razvoja moraju uključivati pokazatelje starenja, nataliteta, depopulacije i migracijskih bilanci.

12. Održivost radne snage. Balans između potreba tržišta rada i demografskoga očuvanja mora se strateški planirati kako bi se spriječila prevelika ovisnost o stranoj radnoj snazi.

13. Demografska edukacija javnosti. Potrebna je javna kampanja za podizanje svijesti o demografskoj krizi i važnosti osobnoga i kolektivnoga angažmana.

14. Međusektorska suradnja. Demografske mjere moraju biti rezultat suradnje svih razina vlasti, javnoga i privatnoga sektora, uz uključivanje lokalnih zajednica.

Preporuke

- Izraditi županijsku demografsku strategiju s posebnim naglaskom na demografski najproblematičnija područja.
- Poticanje unutarnjih migracija prema demografski ispražnjenim dijelovima kroz stambene i porezne olakšice.
- Selektivna imigracija radno sposobnoga stanovništva uz sustav integracije (obrazovanje, stanovanje, zapošljavanje).
- Poticaji za kupnju i gradnju prve nekretnine na ruralnim područjima.
- Usvajanje stambene županijske strategije i usvajanje mjera poticanja priuštivoga stanovanja, u suradnji s jedinicama lokalne samouprave.
- Ulaganje u proširenje dostupnosti dječjih vrtića, jaslica, škola i produženoga boravka.

- Razvoj lokalnoga poduzetništva i samozapošljavanja.
- Jačanje dualnoga obrazovanja i strukovnih škola povezanih s lokalnim tržištem rada.
- Modernizacija komunalne infrastrukture u naseljima s imigracijskim rastom.
- Poboljšanje prometne povezanosti ruralnih područja s urbanim središtima.
- Razvoj digitalne infrastrukture radi dostupnosti rada na daljinu i obrazovanja.
- Kreiranje lokalnih integracijskih programa za strane radnike i njihove obitelji (jezik, kultura, prava i obveze).
- Poticanje multikulturalnosti i uključenosti kroz obrazovne i kulturne aktivnosti.
- Jačanje uloge civilnoga društva i lokalnih razina vlasti u uključivanju novih stanovnika.
- Jačanje uključenosti civilnoga društva u procese donošenja odluka na županijskoj i lokalnoj razini.
- Osnivanje županijskoga demografskoga centra za praćenje migracija, prirodne dinamike i potreba stanovništva.
- Sustavno provođenje analiza zadovoljstva kvalitetom življenja, na županijskoj i lokalnim razinama.
- Sustavno provođenje analiza tržišta rada i očekivanih potreba za radnom snagom.
- Ulaganje u razvoj, dostupnost i priuštivost usluga, osobito u sustavu socijalne skrbi te prema socijalno osjetljivim skupinama.
- Redovita evaluacija učinka mjera i njihova prilagodba prema stvarnim demografskim i društvenim pomacima.

S obzirom kako uočeni demografski procesi u Varaždinskoj županiji utječu na društvene, ekonomske, tržišno-radne, infrastrukturne, obrazovne, razvojne i sl. potrebe, u području demografske revitalizacije Varaždinske županije može se izdvojiti nekoliko specifičnih ciljeva i mjera:

1. Zadržavanje i povratak stanovništva

- **Cilj:** Spriječiti iseljavanje i potaknuti povratak mladih, obitelji i iseljenika.
- **Mjere:**
  - Novčani i stambeni poticaji
  - Porezne i pravne olakšice
  - Socijalni i obiteljski poticaji
  - Obrazovni i stipendijski programi

- Upravljanje migracijama
- Sigurnosni standard

2. Demografska decentralizacija županije

- **Cilj:** Naseljavanje demografski praznih područja.
- **Mjere:**
  - Poticaji za unutarnju migraciju (selidbu unutar županije)
  - Samozapošljavanje i radni poticaji
  - Predškolski i školski poticaji
  - Paket komplementarnih mjera za mlade i obrazovane

3. Vanjska imigracija i povratak iseljeničtva

- **Cilj:** Planski privući strane radnike i vratiti hrvatsko iseljeničtvo.
- **Mjere:**
  - Selektivna i kontrolirana imigracija
  - Poticaji za povratnike (novčani, stambeni, radni)
  - Integracijske mjere (obrazovanje, jezik, zajednica)

4. Komplementarni i strateški pristup

- **Cilj:** Usklađena primjena svih mjera.
- **Mjere:**
  - Istovremena aktivacija više poticaja po ciljnoj skupini
  - Dugoročno planiranje i evaluacija rezultata
  - Prilagodba mjera demografskoj zbilji (promjenama)
  - Evaluacija svih mjera i nadgradnja.

6.3. Prioritetni razvojni aspekti i demografski najugroženija područja

Prioritetni razvojni aspekti predstavljaju ključne točke strateškoga planiranja usmjerenoga na smanjenje regionalnih nejednakosti i poticanje održivoga razvoja u zajednicama koje se suočavaju s depopulacijom i socioekonomskim izazovima. Na temelju svih provedenih analiza, ističemo nekoliko prioriteta područja na koja je potrebno usmjeriti pažnju u predstojećem razdoblju.

1. Gospodarski razvoj i zapošljavanje. Županijski je prostor obilježen depopulacijom radno sposobnoga stanovništva, nedostatkom radne snage i neravnomjernim gospodarskim razvojem. Manje općine nemaju adekvatne industrijske zone, razvijenu poslovnu infrastrukturu, pristup

investicijama i ljudske resurse potrebne za razvoj, a mjere poticanja malih i srednjih poduzetnika slabo su dostupne ili nedovoljne.

2. Infrastruktura i povezanost. Analiza stanja i rezultati anketnoga istraživanja upućuju na nužnost ulaganja u prometnu infrastrukturu i povezanost udaljenijih naselja čime bi se olakšao pristup uslugama, tržištu, obrazovanju i investicijama. Ruralna županijska područja su loše povezana s gospodarskim centrima, infrastruktura i prometna mreža su zastarjele i neprilagođene potrebama stanovništva, pokrivenost digitalnom infrastrukturom u brdskim područjima je slaba, a održiva prometna rješenja izvan gradova najčešće su slabije zastupljena.

3. Demografska obnova. Županijski je prostor u cijelosti pogođen depopulacijom, s time da su u najnepovoljnijem položaju ruralna i manja naselja (općine). Prisutan je trend iseljavanja mladih iz Županije prema većim gradovima, npr. Varaždinu ili Zagrebu te u inozemstvo čime se umanjuje ukupan razvojni i gospodarski potencijal Županije. Roditelji su često suočeni s manjkom vrtićkih i ostalih odgojno-obrazovnih kapaciteta, nedostatnom ponudom kvalitetnih i priuštivih stanova te nedovoljnim lokalnim poticajima za rješavanje stambenoga pitanja.

4. Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa. Iako Županija ulaže u osnovnoškolski i srednjoškolski sustav, nedostatna je povezanost obrazovnih institucija s realnim sektorom, tj. prisutna je neusklađenost obrazovnih programa s potrebama gospodarstva. Pristup obrazovanju i dodatnim obrazovnim sadržajima je otežan u manjim općinama, a mreža za obrazovanje odraslih, prekvalifikaciju i stručna usavršavanja nedovoljno je razvijena.

5. Održivost i korištenje prirodnih resursa. Varaždinska županija obiluje prirodnim bogatstvima i resursima koji su slabije iskorišteni. Brojni prirodni resursi nisu uključeni u gospodarsku valorizaciju ili održive oblike turizma, a ulaganje u obnovljive izvore energije je skromnijega razmjera. Inicijative su često pojedinačne (lokalne) i nedovoljno povezane na regionalnoj (županijskoj) razini.

Osim izdvojenih općih prioritetnih dimenzija razvoja Županije, posebnu je pažnju potrebno posvetiti demografski najugroženijim područjima. U skladu s Člankom 36. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (*Narodne novine* br. 147/14, 123/17 i 118/18), status potpomognutih područja imaju područja (jedinice lokalne ili područne samouprave), koja su, prema vrijednostima indeksa razvijenosti, ispod prosjeka razvijenosti Republike Hrvatske.

Prema indeksu razvijenosti 2024. takvih je JLS u Varaždinskoj županiji bilo ukupno 11: Lepoglava, Bednja, Breznica, Breznički Hum, Cestica, Donja Voća, Jalžabet, Mali Bukovec, Martijanec, Sveti Đurđ i Visoko. Ujedno su te JLS izgubile prosječno 22,32 % stanovništva u 20 godina (2001.–2021.), a u 5 je JLS taj gubitak bio iznad 25 %, zbog čega ih opravdano smatramo demografski najugroženijim područjima Varaždinske županije. Iako je niz preporuka naveden u prethodnim dvama poglavljima, skrećemo pažnju na izazove demografske revitalizacije i smjernice pri njihovu rješavanju:

1. Razvoj stambenih i infrastrukturnih uvjeta za mlade obitelji;
2. Povećanje izravnih financijskih poticaja za roditeljstvo;
3. Sufinanciranje dostupnih i kvalitetnih predškolskih i školskih programa;
4. Gospodarske i porezne olakšice za zapošljavanje i poduzetništvo;
5. Razvoj dostupnosti usluga za starije osobe;
6. Jačanje međugeneracijske solidarnosti i društvene kohezije i
7. Programi podrške povratnicima i novim stanovnicima.

Predložene smjernice trebale bi biti sastavni dio nacionalne i županijske strategije revitalizacije ruralnih i demografski ugroženih područja, utemeljene na demografskim, gospodarskim i socijalnim mjerama, uz usklađivanje s ciljevima kohezijske politike Europske unije i korištenje sredstava fondova EU.

POPIS LITERATURE I IZVORA PODATAKA

Akrap, A. (2019). Stanovništvo u Hrvatskoj: čimbenici silaznih trendova. *Obnovljeni Život* 74 (3), 335–350. <https://hrcak.srce.hr/file/323813>

Akrap, A. (2015). Demografski slom Hrvatske: Hrvatska do 2051. *Bogoslovska smotra*, 85/3, 855–881. <https://hrcak.srce.hr/file/217706>

Čipin, I. (2021). Projekcije stanovništva Međimurske i Varaždinske županije. Zagreb: Središnji državni ured za demografiju i mlade.

Čipin, I.; Strmota, M. (2014). Druga demografska tranzicija u Hrvatskoj, u: "Demografija u Hrvatskoj" / Akrap, Anđelko, Ivan Čipin i Marin Strmota (ur.). Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 65–81.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2025). Procjena stanovništva prema spolu, po gradovima/općinama, 31.12. https://web.dzs.hr/PxWeb/pxweb/hr/Stanovni%20a1tvo/Stanovni%20a1tvo/Procjene%20stanovni%20a1tva/SP31_2.px/table/tableViewLayout1/

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2024). Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2023. <https://podaci.dzs.hr/2024/hr/76804>

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2024). Prirodno kretanje stanovništva u 2023. godini. Statistička izvješća 1730. <https://podaci.dzs.hr/media/gcod513m/si-1730-prirodno-kretanje-stanovni%20a1tva-u-2023.pdf>

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2023). Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2022.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2023). Bruto domaći proizvod – pregled po županijama, 2000.–2022.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2023). Broj i struktura poslovnih subjekata u 2023. po županijama, stanje 30. lipnja 2023. <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58277>

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2023). Gradovi u statistici (Tabl. 2. Stanovništvo – procjena i prirodno kretanje), 2023.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2023). Zaposlenost i plaće – pregled po županijama (1994.–2022.).

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2022). Popis stanovništva, kućanstava i stanova.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2022). Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2021.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2022). Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima; Živorodeni prema starosti majke po županijama i gradovima/općinama 2021.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2022). Stanovništvo prema vjeri.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2022). Stanovništvo staro 15 i više godina prema ekonomskoj aktivnosti, starosti i spolu.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2022). Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2020). Prirodno kretanje stanovništva u 2019. godini. Statistička izvješća 1662. https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/SI-1662.pdf

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2014). Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama, stanje 31. ožujka 2013. godine. https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2013/09-02-04_01_2013.htm

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2012). Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Metodološka objašnjenja. <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censusmetod.htm>

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2012). Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2012). Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2011. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.11.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2012). Stanovništvo staro 15 i više godina prema ekonomskoj aktivnosti, starosti i spolu.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2006). Nezaposlenost i zapošljavanje. https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2006/08-Binder.pdf

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2005). Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2005. godini.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2003. – 2024.) Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2001. – 2023. po gradovima/općinama, Tab. 7.5.1-7.5.23.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2021. – 2024.) Vanjska migracija u Hrvatskoj 2020., 2021. i 2023. godine.

Dugački, Z. (1974). Hrvatsko zagorje, u: Geografija SR Hrvatske, knj. 2. Zagreb: Školska knjiga, 63–87.

EUROSTAT (2025). Quality of life indicators. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quality of life indicators](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quality_of_life_indicators)

EUROSTAT (2024). Fertility statistics. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fertility statistics](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fertility_statistics).

EUROSTAT (2019). Population on 1st January by age, sex, type of projection and NUTS 3 region. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/proj_19rp3/default/table?lang=en&category=proj.proj_19r

Fina (2024). Registar godišnjih financijskih izvještaja za 2023. godinu. <https://www.fina.hr/ngsite/content/download/15268/241046/1>

Fina, Financijska agencija (2024). Rezultati poslovanja poduzetnika Varaždinske županije u 2023. godini. <https://www.fina.hr/ngsite/content/download/15268/241046/1>.

Friganović, M. A., Šterc, S. (1993.), Demografski razvoj i populacijska politika Republike Hrvatske, Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja 2/1 (3), 151–165.

Friganović, M. A. (1990). Demogeografija: stanovništvo svijeta, Školska knjiga, Zagreb.

GeoSTAT (2025). Dobno-spolni sastav stanovništva Varaždinske županije 2021. <https://geostat.dzs.hr/>

Gradski stanovi Varaždin; <https://www.gradski-stanovi.hr/hr/info/o-nama/>. Pristupljeno: ožujak, 2025. godine.

Gradski stanovi Varaždin (2024). Konačna lista reda prvenstva za kupnju stana iz programa društveno poticanje stanogradnje za naredno razdoblje. <https://www.gradski-stanovi.hr/data/public/documents/POS-lista-2024.pdf>

Hrvatski sabor (2024). Strategija demografske revitalizacija Republike Hrvatske do 2033. godine. Narodne novine, br. 36/2024. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_03_36_580.html

Hrvatski zavod za zapošljavanje (2025). Područni ured Varaždin, Mjesečni statistički bilten, ožujak 2025. https://www.hzz.hr/app/uploads/2025/02/VZ_stat_bilten_03_2025.pdf

Hrvatski zavod za zapošljavanje (2025). Područni ured Varaždin. Prosječna nezaposlenost u Varaždinskoj županiji.

Hrvatski zavod za zapošljavanje (2024). Godišnjak 2023. <https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/Godisnjak-2023.pdf>

Hrvatski zavod za zapošljavanje. Statistika rada. <https://statistika.hzz.hr/> (interaktivna baza).

Huzjan, V., Benko, G. (2020). Španjolska gripa i drugi uzroci smrti u Varaždinu od 1918. do 1920. godine. Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin 31, 1–22. <https://hrcak.srce.hr/246629>

HZMO (Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje) (2025). Doplatak za djecu. <https://www.mirovinsko.hr/hr/odredjivanje-svote-doplatka-za-djecu/270>

Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, Zagreb, rujan 2021. godine. https://www.hziz.hr/wp-content/uploads/2021/10/Invalid_2021.pdf.
Pristupljeno: travanj, 2025. godine.

Izvješće o prekoračenoj količini miješanog komunalnog otpada za JLS za 2023. godinu. <https://isgo-portal.mingor.hr/hr/komunalni-otpad-odlagalista-lokacije-odbacenog-otpada>.
Pristupljeno: travanj, 2025. godine.

Izvješće o stanju u prostoru Varaždinske županije za razdoblje 2019. – 2023. godine. Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije. Varaždin, 2024. godine. <https://zppuvz.hr/wp-content/uploads/2025/02/IZVJESCE-O-STANJU-U-PROSTORU-2019-2023.pdf>.
Pristupljeno: travanj, 2025. godine.

Izvješće o tržištu nekretnina za 2024. godinu – Varaždinska županija. https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Izvie%C5%A1%C4%87e_o_tr%C5%BEi%C5%A1tu_nekretnina_za_2024._godinu_-_Vara%C5%BEdinska_%C5%BEupanija.pdf.
Pristupljeno: travanj, 2025. godine.

Klemenčić, M. (1990). Postupak vrednovanja dobnog sastava stanovništva. Acta Geographica Croatica 25/1, 73-80. <https://hrcak.srce.hr/96045>

Komušanac, 2025. Utjecaj religioznosti i obiteljske pozadine na fertilitetne namjere. Primjer studentske populacije u Hrvatskoj. Bogoslovska Smotra 95/1, 165–185.

Komušanac, M.; Mažar, B. (2024). Korelacija demografskih značajki i razmjera pandemije bolesti COVID-19 u Hrvatskoj, u: Zbornik radova s II. međunarodne znanstveno-stručne konferencije "Suvremeni usud gastarbajterskoga naslijeđa Hrvatske" / Šterc, Stjepan; Balija, Monika; Bodor, Tamara (ur.). Zagreb: Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu; Hrvatsko katoličko sveučilište, 103–119.

Kurtek, P. (1965). Varaždin – funkcionalni odnosi grada i okolice, Geografski glasnik 26/1 183–215. <https://hrcak.srce.hr/56145>

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2013. – 2025). *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje* (domaći proizvod).
Pristupljeno 7. 3. 2025.

Ministarstvo demografije i useljništva Republike Hrvatske (2025). Doplatak za djecu. <https://mdu.gov.hr/doplatak-za-djecu-5914/5914>

Ministarstvo demografije i useljništva Republike Hrvatske (2025). Podrška roditeljstvu. <https://mdu.gov.hr/podrška-roditeljstvu-5912/5912>

Ministarstvo demografije i useljništva Republike Hrvatske (2025). Predstavljen paket demografskih mjera. <https://mdu.gov.hr/vijesti-4693/predstavljen-paket-demografskih-mjera-za-2025-demografija-stratesko-pitanje-buducnosti-hrvatske/7168>

Ministarstvo demografije i useljništva Republike Hrvatske (2025). Rodiljne i roditeljske potpore. <https://mdu.gov.hr/rodiljne-i-roditeljske-potpore-5913/5913>

Ministarstva demografije i useljništva Republike Hrvatske: Demografske mjere na lokalnoj i županijskoj razini. <https://mdu.gov.hr/demografija/demografske-mjere-na-lokalnoj-i-zupanijskoj-razini-5671/5671>

Ministarstvo financija (2024). Na snagu je stupio Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o računovodstvu. <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/bankarstvo-racunovodstvo-i-revizija-111/racunovodstvo-3580/3580>

Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine Republike Hrvatske (2025). Vlada RH donijela Nacionalni plan stambene politike Republike Hrvatske do 2030. <https://mpgi.gov.hr/vijesti-8/vlada-rh-donijela-nacionalni-plan-stambene-politike-republike-hrvatske-do-2030/18351>

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije RH (2025). Dosadašnji izračuni indeksa razvijenosti. <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/dosadasnji-izracuni-indeksa-razvijenosti/3741>

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije RH, Indeks razvijenosti, *Narodne novine*, br. 89/10, 158/2013, 132/17 i 02/24.

Ministarstvo unutarnjih poslova RH (2024). Statistika izdanih dozvola za rad i boravak u Hrvatskoj. <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/statistika-169019/169019>

Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske (2020). Odluka o proglašenju epidemije COVID-19 uzrokovana virusom SARS-CoV-2. <https://zdravstvo.gov.hr/UserDocsImages/2020%20CORONAVIRUS/ODLUKA%20O%20PROGLA%20ENJU%20EPIDEMIJE%20BOLESTI%20COVID-19.pdf>

Nacionalna klasifikacija statističkih regija 2021. godine, *Narodne novine* br. 125/19.

Nacionalna razvojna strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, *Narodne novine* 13/2021. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html

Nacionalno izvješće o komunalnom otpadu za 2024. godinu. Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije. Zagreb, 2025. https://isgo-portal.mingor.hr/sites/default/files/izvjesca/2025-04/Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20komunalnom%20otpadu%20za%202024_web4.pdf. Pristupljeno: travanj, 2025. godine.

Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.–2001., DZS, Zagreb, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., DZS, Zagreb.

https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2013/09-02-04_01_2013.htm

Nejašmić, I. (2014). Iseljavanje iz Hrvatske od 1900. do 2001.: demografske posljedice stoljetnog procesa. Migracijske i etničke teme 30/3, 405–435. <https://hrcak.srce.hr/file/200187>

Nejašmić, I. (2004). Stanovništvo Hrvatske: demografske studije i analize. Školska knjiga.

Nejašmić, I. (1991). Depopulacija u Hrvatskoj – korijeni, stanje, izgledi. Zagreb: Globus – Institut za migracije i narodnosti.

PLAN GOSPODARENJA OTPADOM VARAŽDINSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE 2024.–2029. GODINE. [https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Nacrt_prijedloga_Plana_gospodarenja_otpadom_Va_razdinske_zupanije_za_razdoblje_2024. – 2029. godine.pdf](https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Nacrt_prijedloga_Plana_gospodarenja_otpadom_Va_razdinske_zupanije_za_razdoblje_2024._-2029._godine.pdf). Pristupljeno: ožujak, 2025. godine.

Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Prilog 2. Analiza stanja. Varaždin, veljača 2023. [https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Prilog_2. Analiza stanja.pdf](https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Prilog_2._Analiza_stanja.pdf). Pristupljeno: ožujak, 2025. godine.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001., 2011. i 2021. godine, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb.

Proračun Varaždinske županije za 2024. godinu i projekcije za 2025. i 2026. godinu. https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Prora%C4%8Dun_Vara%C5%BEdinske_%C5%B Eupanije_2024.-2026.g.pdf. Pristupljeno: ožujak, 2025. godine.

REGISTAR UDRUGA REPUBLIKE HRVATSKE. Popis udruga u županiji/općini/naselju. Varaždinska županija, 2025. Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb, civilno društvo i hrvatske branitelje.

Slavuj Borčić, L. (2014). Problem određivanja objektivnih i subjektivnih indeksa kao cjelovitih mjera kvalitete života. Sociologija i prostor 52/198 (1), 23–39.

Slavuj Borčić, L., Šakaja, L. (2017). Kvaliteta života kao predmet geografskih istraživanja: osvrt na razvoj interesa i teorijskih modela istraživanja. Hrvatski geografski glasnik 79/1, 5–31. <https://hrcak.srce.hr/file/268520>

Službeni vjesnik Varaždinske županije, 2024. BROJ: 20 – Godina XXXII.

Socijalni plan Varaždinske županije 2024. – 2026. Varaždinska županija. https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Socijalni_plan_Vara%C5%BEdinske_%C5%B Eupanije_16.1.2025..pdf. Pristupljeno: ožujak, 2025. godine.

Spevec, D. (2009). Starenje stanovništva Varaždinske županije od 1961. do 2001. Migracijske i etničke teme 25 (1–2), 125–152.

Središnji državni ured za demografiju i mlade, Demografski pojmovnik:
<https://mdu.gov.hr/demografski-pojmovnik/7022>.

Stanovništvo – pregled po gradovima/općinama, Doseljeno i odseljeno stanovništvo 2001. – 2023. po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Tab. 7.5.1-7.5.23, Zagreb 2002.–2024.

Strategija demografske revitalizacije Republike Hrvatske do 2033. godine, *Narodne novine*, br. 36/24.

Strategija razvoja urbanog područja Varaždin za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Analiza stanja. Grad Varaždin, 2022.
https://varazdin.hr/upload/2023/02/analiza_stanja_strategije_razvoja_urbanog_podrucja_63f47a2a522f8.pdf. Pristupljeno: ožujak, 2025. godine.

Šterc, S. (1986). Geografski položaj, demogeografski razvoj i suvremeni problemi prisavskih naselja između Zagreba i Siska. Zagreb: Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Magistarski rad. <https://hrcak.srce.hr/96045>

Šterc, S.; Komušanac, M., (2021.). The New European Paradigm of Workforce Range u: Security Crises in the 21st Century and How to Manage Them: Social and Security aspects / Keković, Z. ; Đorić, M. ; Polović, J.(ur.), Beograd: CARUK ; HUMS ; IRMO ; Libertas, 48–65.

Šterc, S., Komušanac, M. (2012.). Neizvjesna budućnost Hrvatske-izumiranje i supstitucija stanovništva ili populacijska revitalizacija?, Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja 21/3 (117), 693–713.

Upravni odjel za gospodarstvo i europske poslove Varaždinske županije, 2025. Rezultati pretraživanja poslovnih subjekata, datum izvješća: 30. siječanj 2025. godine; prema Hrvatska gospodarska komora.

Varkom d.d., 2020. <https://www.varkom.hr/stranica/vodovod>. Pristupljeno: ožujak, 2025. godine.

Vlada Republike Hrvatske (2025). Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o roditeljskim i roditeljskim potporama.
https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti/2025/Sijecanj/24_sijecnja//Zakon_o_izmjenama_i_dopunama_Zakona_o_roditeljskim_i_roditeljskim_potporama.pdf

Vlada Republike Hrvatske (2024). Odluka o dodjeli sredstava za fiskalnu održivost dječjih vrtića za pedagošku godinu 2024./2025. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_11_132_2191.html?fbclid=IwY2xjawG5MRJleHRuA2FlbQIxMQABHWCTfXjlaKFt8AIQafYYPpHquzKbYNMSULhU7uB5SKOKM6f8Q8wGRZ_PACQ_aem_qbrLrpfrzR2wuqjdidij-Xg.

Varaždinska županija (2025). Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i sport Varaždinske županije. Broj vrtića, osnovnih i srednjih škola u Varaždinskoj županiji.

Varaždinska županija (2025). Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb, civilno društvo i hrvatske branitelje Varaždinske županije. Broj ustanova i korisnika socijalnih usluga.

Vresk, M. (1988). Dnevna pokretljivost zaposlenih i urbanizacija Varaždinske regije, *Radovi* 23, 35–42.

Vresk, M. (1983). Varaždin kao žarište urbanizacije okolice«, u: *Varaždinski zbornik – zbornik radova sa Znanstvenog skupa održanog povodom 800. godišnjice grada. Varaždin: Skupština općine*, 605–612.

Wertheimer-Baletić, A. (2004). Depopulacija i starenje stanovništva – temeljni demografski procesi u Hrvatskoj. *Društvena istraživanja* 13/4-5, 72–73.

Wertheimer-Baletić, A. (2016). Demografski tranzicijski procesi – kontinuitet ili diskontinuitet. *Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Razred za društvene znanosti* 525/51, 7–63.

Wertheimer-Baletić, A. (1999). *Stanovništvo i razvoj*. MATE, Zagreb.

Zakon o doplatku za djecu Narodne novine, br. 94/01, 138/06, 107/07, 37/08, 61/11, 112/12, 82/15, 58/18 i 156/23.

Zakon o računovodstvu, Narodne novine, br. 145/24.

Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, br. 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13 i 110/15.

Zakon o društveno poticanoj stanogradnji, Narodne novine, br. 109/01, 82/04, 76/07, 38/09, 86/12, 7/13, 26/15, 57/18, 66/19, 58/21 i 72/25.

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 147/14, 123/17 i 118/18.

Zakon o roditeljskim i roditeljskim potporama, Narodne novine, br. 152/22. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_12_152_2372.html

Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 123/17 i 151/22.

Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije, *Izvješće o stanju u prostoru Varaždinske županije za razdoblje 2015. – 2019. godine*.

Županijska uprava za ceste Varaždinske županije. <https://zuc-vz.hr/katalog-informacija/> Pristupljeno, svibanj, 2025. godine.

POPIS KRATICA

ASFR, Specifična stopa fertiliteta

ASMR, specifična stopa mortaliteta

BDP, bruto domaći proizvod

BDP *per capita*, bruto domaći proizvod po stanovnika

CFR, Case Fatality Ratio

DGU, Državna geodetska uprava

DV, dječji vrtić

DZS, Državni zavod za statistiku

eSPRi, Statistički poslovni registar

EU, Europska unija

EUROPOP 2019, Population projections at national level 2019

EUROSTAT, Statistički ured Europskih zajednica

FINA, Financijska agencija

FOI, Fakultet organizacije i informatike

GFI, Godišnji financijski izvještaj

GIS, Geografski informacijski sustav

HGK, Hrvatska gospodarska komora

HZMO, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

HSFI, Hrvatski standard financijskog izvještavanja

HZJZ, Hrvatski zavod za javno zdravstvo

HZZ, Hrvatski zavod za zapošljavanje

JLP(R)S, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

JLS, jedinca lokalne samouprave

JOPPD, Izvješće o primicima, porezu na dohodak i prirezu te doprinosima za obvezna osiguranja

KV, kvalificirani (radnik)

MDU, Ministarstvo demografije i useljništva Republike Hrvatske

MUP, Ministarstvo unutarnjih poslova

N/A, *not available*

NKD, Nacionalna klasifikacija djelatnosti

NN, Narodne novine

NUTS, Nacionalna klasifikacija statističkih regija

OŠ, osnovna škola

POS, Društveno poticana stanogradnja

RH, Republika Hrvatska

SKM, standard kupovne moći

SUFOI, Sportska udruga Fakulteta organizacije i informatike

SWOT, Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats

TFR, total fertility rate (totalna stopa fertiliteta)

TTR, test tržišta rada

UO, upravni odjel

VKV, visokokvalificirani (radnik)

VŽ, Varaždinska županija

POPIS TABLICA

Tablica 1. Međupopisno kretanje stanovništva Varaždinske županije i Republike Hrvatske od 1991. do 2021. godine.

Tablica 2. Ukupno (opće) kretanje stanovništva gradova i općina Varaždinske županije od 1991. do 2021. godine.

Tablica 3. Opći podaci o gradovima i općinama Varaždinske županije (broj naselja, broj stanovnika, površina, gustoća naseljenosti i udio stanovništva JLS u ukupnoj županijskoj populaciji 2021. godine).

Tablica 4. Veličina naselja Varaždinske županije 2021. godine.

Tablica 5. Tipologija općega kretanja stanovništva Varaždinske županije 2021. godine.

Tablica 6. Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske i Varaždinske županije od 1997. do 2023. godine.

Tablica 7. Odabrani pokazatelji prirodne dinamike stanovništva gradova i općina Varaždinske županije (2001.–2023).

Tablica 8. Odabrani pokazatelji biodinamike i vitalnosti stanovništva Varaždinske županije od 2011. do 2023. godine.

Tablica 9. Unutrašnje i vanjsko preseljavanje stanovništva Varaždinske županije u razdoblju od 2001. do 2023. godine.

Tablica 10. Indeks promjene unutrašnjega i vanjskoga preseljavanja stanovništva.

Tablica 11. Unutrašnje i vanjsko preseljavanje stanovništva Varaždinske županije po gradovima i općinama 2001. godine Varaždinske županije u razdoblju od 2001. do 2023. godine.

Tablica 12. Unutrašnje i vanjsko preseljavanje stanovništva Varaždinske županije po gradovima i općinama 2011. godine.

Tablica 13. Unutrašnje i vanjsko preseljavanje stanovništva Varaždinske županije po gradovima i općinama 2021. godine.

Tablica 14. Unutrašnje i vanjsko preseljavanje stanovništva Varaždinske županije po gradovima i općinama 2023. godine.

Tablica 15. Ukupno doseljavanje i odseljavanje stanovništva Varaždinske županije po gradovima i općinama u razdoblju od 2013. do 2023.

Tablica 16. Migracijska bilanca unutrašnjeg i vanjskog preseljavanja stanovništva Varaždinske županije po gradovima i općinama u razdoblju od 2021. do 2023. godine.

Tablica 17. Promjene dobnoga sastava stanovništva Varaždinske županije 2001., 2011. i 2021. godine.

Tablica 18. Promjene sastava stanovništva gradova i općina Varaždinske županije prema spolu, 2001.–2021. godine.

Tablica 19. Odabrani pokazatelji starenja i tipizacija dobnoga sastava stanovništva gradova i općina Varaždinske županije 2021. godine.

Tablica 20. Tipologija dobnoga sastava stanovništva.

Tablica 21. Radno-sposobno, aktivno i neaktivno stanovništva gradova i općina Varaždinske županije 2001. i 2021. godine.

Tablica 22. Apsolutni i relativni pokazatelji ekonomske aktivnosti stanovništva gradova i općina Varaždinske županije 2011. i 2021. godine.

Tablica 23. Komponente radno-sposobnoga kontingenta Varaždinske županije 2011. i 2021.

Tablica 24. Vrijednosti indeksa razvijenosti teritorijalnih jedinica Varaždinske županije 2010., 2013., 2018. i 2024. godine.

Tablica 25. Kretanje BDP-a, BDP-po stanovniku te BDP-a po stanovniku po standardu kupovne moći – Republika Hrvatska i Varaždinska županija, 2001.–2022. godine.

Tablica 26. Bruto domaći proizvod *per capita* županija NUTS 2 regije Sjeverne Hrvatske od 2018. do 2022. godine.

Tablica 27. Kretanje ukupnoga aktivnoga i zaposlenoga stanovništva Republike Hrvatske i Varaždinske županije prema administrativnim izvorima i registrirana nezaposlenost od 1998. do 2023. godine.

Tablica 28. Broj zaprimljenih zahtjeva za izdavanje mišljenja za boravak i rad stranih radnika prema županijama 2023.

Tablica 29. Broj i struktura poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj i Varaždinskoj županiji, stanje 30. lipnja 2023. godine.

Tablica 30. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika Varaždinske županije 2023.

Tablica 31. Gradovi/općine Varaždinske županije prema najvećim ukupnim prihodima 2023., iznos u tisućama eura.

Tablica 32. Rang lista prvih deset poduzetnika sa sjedištem u Varaždinskoj županiji prema ukupnim prihodima u 2023. godini, iznos u tisućama eura.

Tablica 33. Rang lista prvih deset poduzetnika sa sjedištem u Varaždinskoj županiji prema broju zaposlenih u 2023. godini.

Tablica 34. Rang lista prvih pet poduzetnika sa sjedištem u Varaždinskoj županiji prema izvozu u 2023. godini, iznos u tisućama eura.

Tablica 35. Broj i veličina aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji 2023. godine (GFI).

Tablica 36. Promjene obrazovnih kategorija gradova i općina Varaždinske županije 2011. i 2021. godine.

Tablica 37. Vjerski sastav stanovništva gradova i općina Varaždinske županije 2021. godine, u %.

Tablica 38. Shema određivanje svote doplatka za djecu od 1. ožujka 2024. godine.

Tablica 39. Usporedbeni prikaz tipova demografskih mjera u gradovima i općinama Varaždinske županije 2024. godine.

Tablica 40. Broj stanova namijenjenih stalnom stanovanju (nastanjeni i nenastanjeni) u gradovima i općinama Varaždinske županije 2021.

Tablica 41. Analiza promjena prosječnih kupoprodajnih cijena stanova/apartmana i obiteljskih kuća.

Tablica 42. Broj vrtića u Varaždinskoj županiji, šk. god. 2024./2025.

Tablica 43. Broj osnovnih škola u Varaždinskoj županiji, 2024./2025.

Tablica 44. Broj srednjih škola u Varaždinskoj županiji, šk. god. 2024./2025.

Tablica 45. Popis sportskih saveza Varaždinske županije.

Tablica 46. Broj sportskih objekata u Varaždinskoj županiji.

Tablica 47. Stopa odvojenog sakupljanja u okviru javne usluge u razdoblju od 2021. do 2024. godine i razlika između 2024. i 2023. godine.

Tablica 48. Količine komunalnog otpada sakupljene u okviru javne usluge za 2024. godinu – Varaždinska županija.

Tablica 49. Tematska područja i indikatori kvalitete življenja (autorski obrazac).

Tablica 50. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja I. Gospodarstvo i tržište rada.

Tablica 51. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja II. Zdravstvo i socijalna skrb.

Tablica 52. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja III. Odgoj i obrazovanje.

Tablica 53. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja IV. Prometna i komunalna infrastruktura.

Tablica 54. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja V. Slobodno vrijeme.

Tablica 55. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja VI. Stanovanje.

Tablica 56. Prosječne ocjene zadovoljstva u okviru područja VII. Okoliš.

Tablica 57. Prikaz prosječnih ocjena zadovoljstva, sva područja i indikatori.

Tablica 58. Procjena broja stanovnika Varaždinske županije 2021., 2022. i 2023. godine.

Tablica 59. Procjene broja stanovnika gradova i općina Varaždinske županije 2021., 2022. i 2023. prema DZS-u.

Tablica 60. Projekcija broja stanovnika JLS Varaždinske županije 2031. godine.

Tablica 61. Usporedba autorskoga modela s EUROSTAT-ovim projekcijama (2025.–2051).

POPIS SLIKA

Slika 1. Teritorijalno-administrativni obuhvat istraživanja.

Slika 2. Ukupno kretanje stanovništva Varaždinske županije od 1857.–2021.

Slika 3. Indeks međupopisne promjene broja stanovnika 2021./2011. gradova i općina Varaždinske županije.

Slika 4. Ukupan relativan gubitak stanovništva gradova i općina Varaždinske županije od 2001. do 2021. godine (%).

Slika 5. Indeks međupopisne promjene broja stanovnika naselja Varaždinske županije 2021./2011. godine.

Slika 6. Gustoća naseljenosti gradova i općina Varaždinske županije 2021. godine.

Slika 7. Kategorizacija veličine naselja Varaždinske županije 2021. godine prema broju stanovnika.

Slika 8. Tipologija općega kretanja stanovništva.

Slika 9. Usporedba stopa nataliteta, mortaliteta i prirodne promjene Republike Hrvatske i Varaždinske županije od 1997. do 2023. godine.

Slika 10. Stopa prirodne promjene gradova i općina Varaždinske županije 2023. godine.

Slika 11. Vrijednosti totalne ili ukupne stope fertiliteta gradova i općina Varaždinske županije 2021. godine.

Slika 12. Ukupna unutrašnja i vanjska migracija stanovništva Varaždinske županije u razdoblju od 2001. do 2023. godine.

Slika 13. Kretanje vanjske migracije Varaždinske županije od 2001. do 2023.

Slika 14. Indeks promjene ukupne migracije (doseljeni i odseljeni) Varaždinske županije, odabrana razdoblja.

Slika 15. Udio preseljavanja stanovništva Varaždinske županije prema smjeru 2001. godine, doseljeni i odseljeni.

Slika 16. Ukupna migracijska bilanca gradova i općina Varaždinske županije 2021.

Slika 17. Udio preseljavanja stanovništva Varaždinske županije prema smjeru 2023.

Slika 18. Ukupna migracijska bilanca gradova i općina Varaždinske županije 2023. godine.

Slika 19. Dobno-spolni sastav stanovništva Varaždinske županije 2021. godine.

Slika 20. Prosječna starost stanovništva gradova i općina Varaždinske županije 2021.

Slika 21. Koeficijent ukupne dobne ovisnosti gradova i općina Varaždinske županije 2021.

Slika 22. Kategorije i udjeli ekonomski neaktivnih osoba Varaždinske županije 2011. i 2021. godine (popisni podatci).

Slika 23. Kretanje bruto i neto plaća u Republici Hrvatskoj i Varaždinskoj županiji od 2002. do 2022. godine.

Slika 24. Struktura zaposlenih Varaždinske županije prema djelatnostima 2023. godine (NKD 2007).

Slika 25. Kretanje stope registrirane nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj i Varaždinskoj županiji od 1998. do 2023. godine.

Slika 26. Udjeli obrazovnih kategorija stanovništva Varaždinske županije 2011. i 2021.

Slika 27. Usporedba promjena kategorija stanovništva Varaždinske županije prema vjerskoj pripadnosti 2011. i 2021. godine.

Slika 28. Strateško-provedbeni okvir demografskog razvoja Republike Hrvatske.

Slika 29. Usporedba cijena vrtića u JLS Varaždinske županije u pedagoškoj godini 2023./2024.

Slika 30. Struktura Proračuna za 2024. godinu prema funkcijskoj klasifikaciji.

Slika 31. Raspored sredstava planiranih u Proračunu po upravnim tijelima Županije, odnosno razdjelima i glavama Proračuna.

Slika 32. Organizacija sportskoga sustava Varaždinske županije.

Slika 33. Odvodnja otpadnih voda i melioracija na području Varaždinske županije.

Slika 34. Stopa odvojenog sakupljanja komunalnog otpada u okviru javne usluge u 2024. godini, po županijama.

Slika 35. Lokacije gospodarenja otpadom i postojeća odlagališta otpada.

Slika 36. Odnos količine nastalog komunalnog otpada po stanovniku po županijama i količine nastalog komunalnog otpada po stanovniku za RH u 2024. godini.

Slika 37. Mreža javnih cesta u Varaždinskoj županiji.

Slika 38. Zadovoljstvo kvalitetom života u Varaždinskoj županiji (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

Slika 39. Čimbenici poboljšanja kvalitete života u JLS.

Slika 40. Najveći ekonomski izazovi Varaždinske županije (jedan ili dva odgovora).

Slika 41. Indikatori tematskoga područja I. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

Slika 42. Najveći izazovi u području zdravstvene zaštite (jedan ili dva odgovora).

Slika 43. Najveći izazovi u području organizacije i rada ustanova socijalne skrbi.

Slika 44. Indikatori tematskoga područja II. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

Slika 45. Izazovi organizacije rada predškolskih ustanova u JLS.

Slika 46. Izazovi organizacije rada osnovnoškolskih ustanova u JLS.

Slika 47. Izazovi organizacije rada visokoškolskih ustanova u JLS.

Slika 48. Indikatori tematskoga područja III. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

Slika 49. Najčešći izbor odgovora u području izazova povezanih s prometnom infrastrukturom.

Slika 50. Izazovi u području komunalne infrastrukture.

Slika 51. Izazovi u području javnoga prijevoza unutar JLS.

Slika 52. Indikatori tematskoga područja IV. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

Slika 53. Vrsta sadržaja kojih u okviru slobodnoga vremena nedostaje u JLS.

Slika 54. Čimbenici podizanja kvalitete provođenja slobodnoga vremena.

Slika 55. Indikatori tematskoga područja V. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

Slika 56. Izazovi u području stanovanja.

Slika 57. Indikatori tematskoga područja V. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

Slika 58. Najveći izazovi u području okoliša.

Slika 59. Indikatori tematskoga područja VII. i ocjene zadovoljstva (1-u potpunosti sam nezadovoljan/a; 5-u potpunosti sam zadovoljan/a).

Slika 60. Najvažniji sigurnosni problemi u mjestu stanovanja.

Slika 61. Prijedlozi za poboljšanje sigurnosti u mjestu stanovanja.

Slika 62. Prijedlozi za poboljšanje sigurnosti u pograničnim područjima Varaždinske županije.

Slika 63. Najveći sigurnosni izazovi Varaždinske županije.

Slika 64. Nedostatci rada lokalnih uprava.

Slika 65. Projekcije stanovništva NUTS3 regije Varaždinske županije od 2019. do 2100.

Slika 66. Projicirano kretanje ukupnoga broja stanovnika Varaždinske županije od 2025. do 2051. godine.